

PROGRAMMABEGROTING 2024-2027

Versie: 28-09-2023

Colofon programmabegroting 2024
Samenstelling:
Gemeente Sittard-Geleen
Team Financiën
Postbus 18
6130 AA Sittard

Inlichtingen:
Tel. 14-046

PROGRAMMABEGROTING 2024-2027	1
1. INLEIDING EN SAMENVATTING.....	4
2. FINANCIËEL PERSPECTIEF.....	6
2.1 FINANCIËEL KADER.....	6
2.2 ACTUALISATIE FINANCIËEL PERSPECTIEF	10
3. UITVOERINGSAGENDA BESTUURSPERIODE 2024-2026	25
4. PROGRAMMAPLAN 2024-2027	30
4.1 INLEIDING	30
4.2 PROGRAMMA - 0 - BESTUUR EN ONDERSTEUNING	33
4.3 PROGRAMMA - 1 - VEILIGHEID	46
4.4 PROGRAMMA - 2 - VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	55
4.5 PROGRAMMA - 3 - ECONOMIE	62
4.6 PROGRAMMA - 4 - ONDERWIJS	74
4.7 PROGRAMMA - 5 - SPORT, CULTUUR EN RECREATIE.....	75
4.8 PROGRAMMA - 6 - SOCIAAL DOMEIN (INCLUSIEF VOLKSGEZONDHEID, ONDERWIJS EN VEILIGHEID).....	89
4.9 PROGRAMMA - 7 - VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	113
4.10 PROGRAMMA - 8 - VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING.....	123
4.11 OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN	138
4.12 OVERZICHT OVERHEAD.....	140
4.13 BEDRAG HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING	141
4.14 ONVOORZIEN	141
5. PARAGRAFEN	142
5.1 PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN.....	142
5.2 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING	156
5.3 PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN	170
5.4 PARAGRAAF FINANCIERING.....	180
5.5 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING.....	186
5.6 PARAGRAAF WET OPEN OVERHEID (WOO)	192
5.7 PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN.....	193
5.8 PARAGRAAF GRONDBELEID	213
6. FINANCIËLE BEGROTING	218
6.1 INLEIDING	218
6.2 MEERJARIG OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA	220
6.3 OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD.....	221
6.4 OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN.....	223

6.5 OVERZICHT STRUCTURELE MUTATIES RESERVES.....	229
6.6 STRUCTUREEL EVENWICHT.....	231
6.7 GEPROGNOSTICEERDE BALANS	233
BIJLAGEN.....	234
BIJLAGE 1: RESERVES EN VOORZIENINGEN.....	235
BIJLAGE 2: EMU SALDO.....	236
BIJLAGE 3: VASTE ACTIVA EN KAPITAALLASTEN	237

1. INLEIDING EN SAMENVATTING

Beste lezer,

In 2023 is een ‘beleidsarme’ begroting gepresenteerd. Dit was mede ingegeven door veel onzekerheid. De oorlog in Oekraïne, hoge energieprijzen, hoge inflatie en stijgende bouw- en grondstofprijzen vroegen veel van inwoners, ondernemers, verenigingen en maatschappelijke organisaties. Maar ook veel van de gemeente. Het rijk confronteert ons daarnaast met weinig toekomstperspectief; vanaf 2026 krijgen gemeenten flink minder rijksmiddelen, waardoor het aangaan van structurele verplichtingen niet mogelijk is.

In 2023 is veel steun geboden aan die groepen voor wie de bestaanszekerheid in gevaar kwam. Tegelijkertijd heeft het college samen met de raads- en burgerleden van de gemeente Sittard-Geleen samengewerkt aan de kadernota 2023 - 2026. Een kadernota waarin, ondanks de aanhoudende onzekerheid, samen keuzes zijn gemaakt voor de toekomst. Gezamenlijk zijn uitvoeringsprincipes vastgesteld en speerpunten benoemd. Naast inhoudelijke input zijn uit de sessies met de raad drie thema’s naar voren gekomen die bepalen hoe het college de strategische lijn uit de kadernota vorm moet geven:

- Een betrouwbare overheid.
- Trots op onze gemeente.
- De aandacht dichtbij.

In deze begroting wordt uitvoering gegeven aan de afspraken die in de kadernota zijn vastgelegd. De uitvoeringsprincipes worden toegepast en er wordt invulling gegeven aan de speerpunten binnen de ruimte die daarvoor beschikbaar is. Ook is toegezegd in de begroting 2024 zoveel mogelijk financiële ruimte te creëren. Zo kan invulling worden gegeven aan het coalitieakkoord ‘Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken!’ en de daarbij horende uitvoeringsafspraken.

Het college is trots dat in deze begroting ruimte is gecreëerd om een tijdelijke impuls te geven aan het volledige coalitieakkoord en de uitvoeringsafspraken. Op die manier wordt invulling gegeven aan onze gezamenlijke ambities en wordt een grote stap vooruit gezet in lijn van de Toekomstvisie 2030; een visie die samen met de samenleving is vormgegeven. Een impuls, omdat door het onzekere rijksbeleid nog steeds beperkingen zijn in het aangaan van structurele verplichtingen.

Uitgangspunt van de gemeente is en blijft een structureel en langdurige gezonde financiële situatie. Het actuele begrotingsbeeld voor de begrotingsjaren 2024 en 2025 ziet er goed uit. Dit is alleen maar mogelijk doordat de financiën duurzaam op orde zijn. Mede door het zorgvuldig naleven van de afgesproken begrotingskaders. In het jaar 2026 worden alle Nederlandse gemeenten door de huidige kabinetsplannen geconfronteerd met een, vooralsnog, veel lagere rijksbijdrage. Dat resulteert in een negatief structureel begrotingsevenwicht in 2026 en 2027.

Op advies van de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG), en in afstemming met de provinciaal toezichthouder, is ervoor gekozen om de gevolgen van de kabinetskeuzes voor de gemeentelijke begroting transparant te maken. Zonder extra structurele financiële middelen van het rijk krijgen wij onze begroting vanaf 2026 niet meer vanzelfsprekend sluitend. Wel kiest het college ervoor om structureel middelen te reserveren om de wendbaarheid en weerbaarheid in onze begroting te garanderen. Zo blijft Sittard-Geleen voorbereid op onverwachte situaties, kunnen we reageren op kansen en zorgen we ervoor dat we niet met acute problemen worden geconfronteerd.

De onzekerheid blijft. In dit licht presenteert het college een begroting die in 2024 en 2025 structureel sluitend is en daarna het advies van de VNG volgt. Een begroting waarin, door inzet van tijdelijke middelen, een flinke

impuls gegeven wordt aan onze stad. Met deze impuls zetten we een volgende stap in het realiseren van de Toekomstvisie 2030 en onze gezamenlijke ambities.

Sittard-Geleen, 28 september 2023

Burgemeester en wethouders van Sittard-Geleen,

mr. J.Th.C.M. Verheijen
burgemeester

J.A.M. Heesen
secretaris

2. FINANCIËEL PERSPECTIEF

2.1 FINANCIËEL KADER

Vertreksituatie

In relatie tot de P&C-cyclus in het algemeen en onze financiën in het bijzonder streven wij naar een duurzaam en solide financieel beleid met voldoende veerkracht. Deze financiële veerkracht heeft betrekking op wendbaarheid en weerbaarheid. Met andere woorden: hebben wij voldoende middelen om uitvoering te geven aan ambities en beschikken wij over middelen om tegenvallers op te kunnen vangen?

In onze P&C-cyclus hebben wij regelmatig melding gemaakt van de veranderende omgeving en de onzekere tijd waarin we leven. Denk bijvoorbeeld aan recente crises op het gebied van corona, de oorlog in Oekraïne, energie, hoge inflatie en de dynamiek in de ontwikkeling van de gemeentefinanciën door Rijksbeleid. Deze ontwikkelingen hebben impact op onze financiële positie en maakt het voeren van een stabiele financiële strategie tot een lastige opgave.

We volgen de actuele ontwikkelingen aan de hand van onze P&C-cyclus en vertalen de financiële gevolgen in onze begroting. Op basis van de besluiten over de 1ste rapportage 2023/ kadernota 2023-2026 hebben wij onze begroting voor het laatst bijgesteld. Dit resulteerde in een begrotingsbeeld met incidentele begrotingsruimte in de jaarschijven 2023-2025 van ruim € 37 mln., waarna er vanaf 2026 sprake is van een tekort van jaarlijks € 0,4 mln. Voor de financiële uitwerking van de kadernota 2023-2026 richting deze begroting betekent dit dat we:

- Streven naar borging van het structureel begrotingsevenwicht, inclusief de afdekking van het geactualiseerde risicoprofiel;
- De incidenteel beschikbare begrotingsruime koppelen aan het tijdelijk aanjagen, geven van impulsen en intensiveren van activiteiten in de vorm van speerpunten.

In paragraaf 2.2 lichten wij deze vertreksituatie nader toe.

Uitgangspunten

Wij hebben de begroting 2024 opgesteld rekening houdend met onderstaande kaderstellende en technische uitgangspunten.

Kaderstellend

- Het raadsbesluit van 28 maart 2019 'Vervanging begrotingskaders';
- De richtlijnen van de provincie, zoals opgenomen in de brief van 14 april jl. 'Begrotingsbrief 2024';
- De verordening ex artikel 212 Gemeentewet;
- De kadernota's reserves en voorzieningen, waardering en afschrijving vaste activa, weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Het raadsbesluit Kadernota 2023-2026 van 15 juni 2023.

Technisch

Naast de kaderstellende uitgangspunten hebben wij bij de uitwerking van de begroting de volgende technische uitgangspunten gehanteerd:

- De begroting is tot en met 2025 reëel en structureel in evenwicht. Zie hiervoor tevens de toelichting onder 'provinciaal toezicht' en landelijke ontwikkelingen.
- De meicirculaire 2023 is meegenomen in de actualisatie van het financieel perspectief. Overeenkomstig de besluitvorming over de P&C-cyclus 2023 verwerken wij de financiële gevolgen van de septembercirculaire in de 3de programmarapportage 2023.
- Voor de aan te trekken financieringsmiddelen worden de volgende rentepercentages gehanteerd:
  - o Voor langlopende financieringsmiddelen wordt voor 2024 een rentepercentage van 3,5% gehanteerd. Ook voor de jaren 2025 t/m 2027 is dit 3,5%.
  - o Voor het financieringstekort dat onder de kasgeldlimiet valt, gaan wij, indien aan de orde, voor 2024 uit van 3,0%.

- Voor nieuwe investeringen wordt de omslagrente van 2024 gehanteerd, zijnde 3,5%. De volledige kapitaallasten worden geraamd in het jaar na het gereedkomen van het project. In het eerste jaar wordt rekening gehouden met de helft van de rentelasten. Dit conform de provinciale richtlijnen. Voor de begroting / meerjarenbegroting worden de kapitaallasten als stelpost geraamd conform de besluitvorming bij de kadernota vaste activa 2020-2023 en rekening houdend met de fasering van de uitgaven.
- De gevolgen van de prijsstijgingen/ inflatie op onze begrotingsposten dekken wij uit de middelen die we voor dit doel op de stelpost inflatie hebben gereserveerd.

Provinciaal toezicht

Financieel verdiepingsonderzoek

Jaarlijks beoordeelt de provincie in het kader van haar toezichthoudende rol onze begroting. Daarnaast heeft zij eind 2020 het financieel verdiepingsonderzoek uitgevoerd. In dit 4-jaarlijkse onderzoek is onze financiële functie en financiële positie onderzocht. Op basis van dit onderzoek heeft onze provinciale toezichthouder besloten om ons meerjarig repressief toezicht te verlenen. Wij voldoen aan de voorwaarden voor repressief toezicht, met name door het borgen van structureel begrotingsevenwicht. Én blijkt uit het onderzoek dat onze financiële positie en functie momenteel voldoende basis biedt voor meerjarig repressief toezicht. Meerjarig repressief toezicht betekent dat wij onze begroting en begrotingswijzigingen niet vooraf ter goedkeuring hoeven voor te leggen. Het provinciebestuur maakt hierbij een voorbehoud dat op de meerjarige uitspraak kan worden teruggekomen indien onze financiële situatie door in- of externe ontwikkelingen ontspoord raakt.

Beoordeling begroting 2023

Op basis van de beoordeling van de begroting 2023 heeft het provinciebestuur een aantal aanbevelingen gedaan. Naast algemene aandachtspunten betreft het een aantal aandachtspunten die specifiek op onze gemeente van toepassing zijn. De belangrijkste aandachtspunten hebben wij onderstaand op een rij gezet, inclusief de opvolging op de specifieke aandachtspunten.

SPECIFIEKE AANDACHTSPUNTEN	
Onderwerp	Opvolging
Borging van het structureel en reëel begrotingsevenwicht.	Via de P&C-cyclus sturen wij tijdig op voordelige structurele begrotingssaldi. Passend binnen de richtlijnen en adviezen (VNG).
Aandacht voor het monitoren van ombuigingen en het tijdig treffen van aanvullende maatregelen als blijkt dat deze niet realiseerbaar zijn.	In de kadernota 2023-2026 hebben wij de niet-realiseerbare ombuigingen gesaneerd ten laste van het begrotingssaldo
Aandacht voor de actualiteit van (beheer)plannen onderhoud kapitaalgoederen.	Op basis van het raadsbesluit integraal beheerplan openbare ruimte 2029 zijn in 2022 per beheergroep beheerplannen opgesteld. De actualisatie van de nota vastgoedbeheer is in voorbereiding. Voor de havens gaan wij op basis van metingen en inspecties een beheer- en onderhoudsplan voor de lange termijn opstellen.
Monitoren van de ontwikkelingen op het gebied van middelen jeugdzorg, omgevingswet en duurzaamheid en de mogelijke financiële gevolgen meenemen in de begrotingsvoorbereiding.	Via de P&C-cyclus monitoren wij de ontwikkelingen op het gebied van middelen jeugdzorg, omgevingswet en duurzaamheid en de mogelijke financiële gevolgen vertalen we in de tussentijdse rapportage en/ of begroting.
Aandacht voor de correcte samenstelling en onderlinge aansluiting van de overzichten voor de bepaling van het structureel begrotingsevenwicht, incidentele baten en lasten en structurele mutaties reserves.	In hoofdstuk 6 'Financiële begroting' hebben wij het structureel en reëel begrotingsevenwicht' becijferd en gepresenteerd inclusief aansluitende overzichten incidentele baten en lasten en structurele mutaties reserves

Begrotingsbrief 2024

In de brief 'Begrotingsbrief 2024' van 14 april jl. gaat het provinciebestuur onder andere in op onze verantwoordelijkheid voor borging van structureel begrotingsevenwicht, de verwerking van inflatie/

prijsstijgingen in de begroting en de verwerking van de ramingen met betrekking tot Jeugdzorg. Voor dit onderwerp hebben de gezamenlijke provincies onderstaande richtlijn uitgebracht:

- Gemeenten mogen in de jaarschijven 2026 en 2027 de middelen zoals die in de Hervormingsagenda zijn afgesproken als structurele en reële raming meenemen in hun meerjarenraming. Concreet gaat het om respectievelijk € 284 mln. en € 211 mln.
- Daarnaast mogen gemeenten in hun begroting rekening houden met een besparing op de uitgaven van € 500 mln. in 2025, € 500 mln. in 2026 en vanaf 2027 € 511 mln. (structureel) als gevolg van maatregelen die het Rijk zal uitwerken.

Tot slot wordt in de brief ingegaan op een aantal onderwerpen met betrekking tot Rijksbeleid/ Rijkscompensatie die nog nader uitgewerkt moeten worden. De onzekerheid hieromtrent maakt dat in aansluiting op het begrotingsadvies van de VNG, zie 'landelijke ontwikkelingen', voor de beoordeling van de toezichtsvorm in de begroting 2024 minimaal structureel evenwicht in de jaarschijf 2024 moet zijn geborgd.

Ontwikkelingen

Landelijk

In de informatieve tussentijdse raadssessie van 14 september jl. is de gemeenteraad meegenomen in de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de gemeentefinanciën. De onzekerheid over Rijksbeleid/ Rijkscompensatie blijft onverminderd groot. Door de val van het kabinet en de aanstaande verkiezingen is het onzeker wanneer er duidelijkheid wordt gegeven over de ontwikkeling van de gemeentefinanciën. Bovendien blijkt uit de media dat het Rijk fors moet gaan bezuinigen. Zonder uitputtend te zijn, vatten we onderstaand de landelijke ontwikkelingen samen:

- Voor de bekostiging van taken zijn gemeenten voor een belangrijk deel afhankelijk van het Rijk. In het gemeentefonds is de beweging met de omvang van de Rijksbegroting losgelaten ('Trap op, trap af'). Vanaf 2026 groeit het gemeentefonds niet meer mee met de Rijksbegroting en vindt er alleen een bijstelling voor loon- en prijsontwikkeling plaats;
- Gemeenten beschikken op basis van het huidige Rijksbeleid over veel incidentele middelen (tot en met 2025). Door systeemaanpassingen in het gemeentefonds en een daling in de Rijksmiddelen voor jeugdzorg is er vanaf 2026 veelal sprake van tekorten;
- Door de onzekerheid over Rijkscompensatie dreigen er vanaf 2026 structurele tekorten. Van belang is te kiezen voor een heldere koers en op basis van een eigen risico-inschatting naar alternatieven te kijken;
- De financiële rek is er bij gemeenten uit. Dit maakt dat gemeenten voor de langere termijn op zoek moeten naar een nieuwe balans tussen beleid, middelen en organisatie (uitvoeringskracht).

Begrotingsadvies VNG

Op basis van bovenstaande landelijke ontwikkelingen heeft de VNG voor de begrotingsvoorbereiding een advies uitgebracht. Passend binnen de voorschriften uit de gemeentewet luidt dit advies als volgt:

- Presenteer voor de jaarschijven 2024 en 2025 een (structureel) sluitende begroting;
- Presenteer reële lasten voor 2026 en 2027, rekening houdend met:
  - Het huidige takenpakket;
  - Noodzakelijke investeringen;
  - Effecten inflatie/ prijsstijgingen;
  - Ambities uit het coalitieakkoord;
  - Overige mee- en tegenvallers.

Begroting Sittard-Geleen

Begrotingsadvies VNG

Wij hebben de begroting voorbereid rekening houdend met het begrotingsadvies van de VNG. In de actualisatie van het begrotingsbeeld zijn alle bekende autonome ontwikkelingen verwerkt en zijn de ambities uit het coalitieakkoord 'Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken!' en de Uitvoeringsafspraken 2022-2026 (financieel)

vertaald. In de uitwerking van de begroting hebben wij ook rekening gehouden met onzekerheid over Rijksbeleid/ Rijkscompensatie, structurele tekorten vanaf 2026, het werken met risico-inschattingen en het zorgen voor alternatieven om tegenvallers op te vangen.

Kaderbrief

De kadernota vormt de uitvoeringsagenda voor deze bestuursperiode. Deze agenda bestaat uit de inhoudelijke speerpunten en de bijbehorende financiële kaders. Inhoudelijk borduurt de kadernota voort op de Toekomstvisie 2030, het coalitieakkoord ‘Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken!’ en de Uitvoeringsafspraken. De inhoudelijke en financiële vertaling van de kadernota keert elk jaar terug in onze begrotingscyclus, te beginnen met de begroting 2024. Een en ander voor zover passend binnen de beschikbare financiële ruimte. Wij bereiden de begroting, inclusief de vertaling uit de kadernota voor op basis van onderstaande uitvoeringsprincipes uit de kadernota:

1. **Vaststaande ontwikkelingen** waar we geen invloed op hebben verwerken we in de begroting:
  - Autonome ontwikkelingen
  - Onomkeerbare ontwikkelingen
2. Daar waar we **keuzes** kunnen maken, doen we dat:
  - Omkeerbare ontwikkelingen
  - Raadsmoties ‘gefaseerd afschaffen van de hondenbelasting’ en ‘Heroverwegen verhoging lokale lasten’
  - Doelen uit het coalitieakkoord en de uitvoeringsafspraken

In de paragraaf 2.2. Actualisatie financieel perspectief gaan we in op de uitwerking van uitvoeringsprincipe 1. In hoofdstuk 3 staat de uitwerking van uitvoeringsprincipe 2 centraal.

Rekening houdend met het begrotingsadvies van de VNG en toepassing van de uitvoeringsprincipes uit de kadernota 2023-2026 kunnen wij een begroting voorleggen die in de jaarschijven 2024 en 2025 (structureel) sluitend is.

Ontwikkeling meetbaarheid en stuurbaarheid van de begroting

In het raadsbesluit P&C-cyclus 2023 van 26 januari jl. hebben wij aangegeven verder te werken aan de ontwikkeling van onze P&C-producten. Om een eerste stap te zetten in de ontwikkeling van de meetbaarheid en stuurbaarheid van onze begroting hebben wij in hoofdstuk 4 ‘Programmaplan’ de volgende stappen gezet:

- Naast de verplicht voorgeschreven BBV¹-indicatoren werken we op de programma’s Bestuur en ondersteuning, Veiligheid en Sociaal domein met eigen indicatoren om de stuurbaarheid en meetbaarheid te vergroten. In de begroting 2025 breiden we dit uit naar de andere programma’s;
- Bij de uitwerking van de vraag ‘Wat gaan we daarvoor doen?’ hebben we daar waar mogelijk bedragen aan resultaten gekoppeld. Hiermee zetten we een eerste stap om ‘inhoud en middelen’ aan elkaar te koppelen.
- Het programmaplan in hoofdstuk 4 is op basis van eerdere besluitvorming ingericht op basis van de BBV-indeling. In de Begroting 2024 op hoofdlijnen koppelen we in de bestuurssamenvatting de belangrijkste resultaten uit de het programmaplan aan de veerkrachten.

Daarnaast staat uit het rapport van de rekenkamercommissie naar de leesbaarheid en toegankelijkheid van de begroting (2020) de aanbeveling over de digitalisering van de P&C-cyclus nog open. Wij hebben P&C-software (Lias) aangeschaft, waarmee we onze P&C-producten digitaal kunnen publiceren én digitaal kunnen gaan samenstellen. Momenteel bereiden wij de inrichting en implementatie van deze applicatie voor. Wij verwachten deze applicatie in de P&C-cyclus 2024 in gebruik te nemen.

---

¹ Besluit begroting en verantwoording

2.2 ACTUALISATIE FINANCIËEL PERSPECTIEF

Inleiding

In deze paragraaf geven wij een overzicht van de actuele ontwikkelingen in ons financieel perspectief. Dit met het doel inzicht te geven in de ontwikkeling van onze financiële positie en beschikbare financiële ruimte in onze begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027. Wij gaan in dit hoofdstuk achtereenvolgens in op de actualisatie van de begrotingssaldi, de ontwikkeling van het structureel begrotingsevenwicht, de bestemming van de begrotingssaldi, de ontwikkeling van de algemene reserve (weerstandsvermogen), de ontwikkeling van het investeringsvolume en stand van zaken met de betrekking tot ombuigingen.

Omvang begroting 2024

In onderstaand overzicht hebben wij de omvang van onze begroting gepresenteerd. In een oogopslag is inzichtelijk waar ons geld vandaan komt en waaraan wij het geld besteden. In hoofdstuk 4 Programmaplan maken wij per programma inzichtelijk waar ons geld vandaan komt en hoe wij deze middelen inzetten om onze doelen en resultaten te realiseren.

BEGROTING 2024 OP HOOFDLIJNEN (x € 1 mln.)			
INKOMSTEN		UITGAVEN	
WAAR KOMT HET GELD VANDAAN?	€ 423,0	WAAR GAAT HET GELD NAAR TOE?	€ 420,2
Bestuur en ondersteuning	€ 300,8	Bestuur en ondersteuning	€ 76,4
Veiligheid	€ 1,4	Veiligheid	€ 16,0
Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 4,4	Verkeer, vervoer en waterstaat	€ 30,6
Economie	€ 4,2	Economie	€ 10,4
Onderwijs	€ 4,0	Onderwijs	€ 13,0
Sport, cultuur en recreatie	€ 8,8	Sport, cultuur en recreatie	€ 40,8
Sociaal domein	€ 65,6	Sociaal domein	€ 189,4
Volksgesondheid en milieu	€ 31,5	Volksgesondheid en milieu	€ 29,5
Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	€ 2,3	Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	€ 14,2
RESULTAAT	€ 2,8		

Uit bovenstaande tabel blijkt dat in 2024 ons begrotingstotaal ruim € 420 mln. De inkomsten hebben voornamelijk betrekking op programma Bestuur en ondersteuning (71%), bestaande uit de inkomsten uit het gemeentefonds en de gemeentelijke belastingen. Daarnaast worden binnen het programma Sociaal domein de BUIG-middelen verantwoord (16%). Deze middelen zetten we in, in de 9 programma's. Waarbij het aandeel van het programma Sociaal domein in de totale uitgaven (45%), bestaande uit Wmo, Jeugdzorg en Participatie, het hoogst is. Een andere grote uitgavenpost zijn de uitgaven voor de gemeentelijke bestuursorganen en de bedrijfsvoering die binnen programma Bestuur en ondersteuning worden verantwoord (18%).

In het vervolg van deze paragraaf gaan wij in op de bijstellingen van het begrotingsbeeld. We geven inzicht in de financiële bijstellingen die van invloed zijn op het begrotingssaldo en lichten deze bijstellingen inhoudelijk toe. Uit bovenstaande tabel blijkt dat het totaal van de financiële bijstellingen in de begroting 2024 per saldo € 2,8 mln. voordelig is.

Actualisatie begrotingsbeeld

Vertreksituatie

In onderstaande tabel is de vertreksituatie geschetst, waarmee we de begrotingsvoorbereiding zijn gestart.

Tabel vertreksituatie

bedragen x € 1.000					
Ontwikkeling begrotingsbeeld	2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo na 1 ^{ste} rapportage 2023 / kadernota	4.800	2.100	10.500	-400	-400
Resultaat 2 ^{de} rapportage 2023	4.662				
Inzet jaarrekening resultaat na bestemming	10.000				
Inzet reservering coronamiddelen	5.100				
Vertreksituatie voor actualisatie begrotingsbeeld	24.562	2.100	10.500	-400	-400

Incidentele begrotingsruimte € 37,1 mln

De begrotingssaldi tot en met de 1ste rapportage 2023/ kadernota 2023-2026 zijn het vertrekpunt voor de actualisatie van het financieel perspectief in de begroting 2024 en de meerjarenraming 2025-2027. Na verwerking van de bijstellingen uit de 1ste rapportage 2023 respectievelijk de autonome en onomkeerbare ontwikkelingen uit de kadernota 2023-2026 zijn de begrotingssaldi tot en met 2025 voordelig. Vanaf 2026 is er sprake van een tekort van jaarlijks € 0,4 mln.

Daarnaast hebben we in de 2de rapportage 2023 de begroting bijgesteld voor de het jaar 2023. Deze rapportage levert een voordelige bijstelling op van € 4,7 mln. Aanvullend op de voordelige begrotingssaldi beschikken we over incidentele middelen die we aan de begrotingsruimte kunnen toevoegen. Het betreft:

- het jaarrekeningresultaat na bestemming ad € 10 mln.
- het restant aan coronamiddelen ad € 5,1 mln..

Samenvattend blijkt uit bovenstaande tabel dat wij de actualisatie van het begrotingsbeeld starten met voordelige saldi tot en met 2025. De incidentele begrotingsruimte bedraagt over deze jaren ruim € 37 mln. Vanaf 2026 is sprake van een structureel tekort van jaarlijks € 0,4 mln.

Actualisatie begrotingssaldi

In de programmabladen uit hoofdstuk 4 'Programmaplan' zijn per programma de voorstellen tot begrotingsaanpassing opgenomen. Deze aanpassingen hebben voornamelijk betrekking op de autonome ontwikkelingen. Op de verwerking van beleidskeuzes ten laste van de incidentele begrotingsruimte komen we in hoofdstuk 3 'Uitvoeringsagenda bestuursperiode 2024-2026' terug.

Tabel - actualisatie begrotingsaldi

bedragen x € 1.000					
Ontwikkeling begrotingsbeeld	2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo na 1ste rapportage / kadernota	4.800	2.100	10.500	-400	-400
Inzet jaarrekening resultaat na bestemming	10.000				
Inzet reservering coronamiddelen	5.100				
Beschikbaar kader na 1ste rapportage / kadernota	19.885	2.100	10.500	-400	-400
Actualisatie autonome ontwikkelingen	4.662	723	-558	-1.488	-2.414
Saldi begrotingsruimte	24.562	2.823	9.942	-1.888	-2.814

Incidentele begrotingsruimte € 37,3 mln

Uitgaand van de vertreksituatie hebben we in bovenstaande tabel het effect van de bijstellingen door autonome ontwikkelingen verwerkt. Na verwerking van deze bijstellingen blijven de saldi tot en met 2025 voordelig. De incidentele begrotingsruimte over de periode 2023-2025 is toegenomen tot en bedrag van € 37,3 mln. Na actualisatie bedragen de tekorten in de jaarschijven 2026 en 2027 € 1,9 mln. respectievelijk € 2,8 mln. Dit begrotingsbeeld past in de lijn van de ontwikkelingen rondom de gemeentelijke financiën zoals in paragraaf 1 van dit hoofdstuk is geschetst. En komt overeen met het begrotingsadvies van de VNG.

Autonome ontwikkelingen

In onderstaande tabel zijn de autonome ontwikkelingen op een rij gezet. Aansluitend lichten wij deze posten toe. Het betreffen bijstellingen die van invloed zijn op onze begrotingssaldi. In hoofdstuk 4 'Programmaplan' zijn ook diverse bijstellingen opgenomen die geen invloed hebben op de begrotingssaldi (budgettair neutraal). Voor een volledig beeld van alle voorgestelde financiële bijstellingen verwijzen wij u naar hoofdstuk 4 in deze begroting.

Tabel - Autonome ontwikkelingen

bedragen x € 1.000				
Autonome ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
Meicirculaire 2023	-481	-637	-724	-1.507
Taakmutaties/ taakreducties meicirculaire 2023	-102	662	151	-312
Gemeenschappelijke regelingen	-296	-937	-1.027	-898
Kapitaallasten (rente en afschrijving)	1.799	455	240	540
WMO	3.558	3.558	3.558	3.558
Jeugdzorg	-630	-630	-630	-630
Budgetten bestuur	172	142	67	67
Dividend Enexis en BNG	-262	-75	-75	-75
Bestrijding Aziatische Duizendknoop	-88	-18	-20	-20
OZB kadernota	158			
Ibor	-80		90	100
Basiscomponenten common ground	-157	-131	-131	-131
Inrichtingskosten huisvesting statushouders	-188	-188	-188	-188
Verhuizing Walram	112			
Informatiebeveiliging	-104	-104	-104	-104

<i>bedragen x € 1.000</i>				
Autonome ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
Ontwikkelplan RO-projecten - beleidscapaciteit	-176	-176	-176	-176
Ondersteuning bestuurlijke rol in diverse netwerken	-450	-350	-350	
Robuuste begroting: weerbaar en wendbaar	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Correcties jaarschijf 2027 o.b.v. besluitvorming				-473
Kleine posten (< € 50.000)	-62	-129	-169	-165
Saldo autonome ontwikkelingen totaal	723	-558	-1.488	-2.414

Meicirculaire 2023

Het nadelig effect uit de meicirculaire komt door een nieuwe systematiek voor het verdeelmodel. Het verdeelmodel is de basis voor de berekening van de algemene uitkering en bestaat uit ca. 40 eenheden, zoals aantal inwoners en totale WOZ-waarde. Iedere eenheid heeft zijn eigen prijs. Voorwaarde is dat het landelijk budget van de algemene uitkering niet stijgt of daalt door volume-aantallen, dit leidt tot een algemene mutatie. De landelijke en lokale volumes zijn geactualiseerd en dat heeft geleid tot een structureel nadelige effect voor onze begroting.

Taakmutaties/ taakreducties meicirculaire 2023

Daarnaast zijn in de meicirculaire 2023 compensaties voor nieuwe taken en taakreducties opgenomen. In het laatste geval gaat het dan om een korting op het gemeentefonds die betrekking heeft op maatregelen die leiden tot lagere kosten of extra opbrengsten in de gemeentelijke begroting. De hoogste korting heeft betrekking op de eigen bijdrage Wmo. Het rijk heeft de intentie om de kosten van de Wmo te verminderen door een inkomensafhankelijke bijdrage in te voeren. Voor taakmutaties onder € 50.000 is het uitgangspunt dat deze taakmutaties opgevangen kunnen worden binnen de begroting. Deze middelen vallen vrij ten gunste van het begrotingssaldo.

Gemeenschappelijke regelingen

De bijstelling van de bijdragen in de gemeenschappelijke regelingen is voornamelijk gebaseerd op de raadsbesluiten die hierover in de vergadering van 15 juni jl. zijn genomen. Daarnaast is bij de KBL sprake van een structurele voordelige bijstelling van jaarlijks € 0,17 mln. Op 14 april 2023 heeft de Hoge Raad in een aantal samenhangende arresten bepaald dat organisaties zonder winstoogmerk en publiekrechtelijke lichamen in het bijzonder geen btw mogen heffen over diensten die voortvloeien uit het aanbieden van schuldhulpverlening. Dit betekent dat de KBL voor deze diensten vrijgesteld is van btw, waardoor deze diensten met ingang van 1 juli 2023 goedkoper worden aangeboden. In de onderstaande tabel zijn de financiële gevolgen opgenomen, voor zover het geen indexerings-effecten betreft. Deze bijstellingen dekken we uit de stelpost inflatie. Onderstaande mutaties komen ten laste van het begrotingssaldo.

GR' en – autonome ontwikkelingen	2024	2025	2026	2027
<i>bedragen x € 1.000</i>				
Kredietbank Limburg (KBL)	-280	-380	-380	-380
GGD	-132	-273	-329	-420
BsGW		-8	-8	-8
Het Gegevenshuis	-33	-33	-33	-33
Wsw Vidar	182	-211	-244	-24
RUD	-33	-33	-33	-33
Totaal autonome ontwikkelingen GR 'en	-296	-938	-1.027	-898

Kapitaallasten (rente en afschrijving)

Wij hebben de kapitaallasten (rente en afschrijving) geactualiseerd. De afschrijvingen zijn bijgesteld op basis van actuele prognoses over de voortgang van onze projecten, de actuele rente en de vrijval van afgeschreven activa. Dit leidt tot voordelige bijstellingen.

WMO

De structurele voordelige bijstelling op de WMO ad € 3,56 mln. kent de volgende oorzaken:

- Nadelige bijstelling collectief vervoer vanuit GR Omnibuzz naar aanleiding van jaarrekening en prognose ad € 0,16 mln.
- Voordelige bijstelling van de budgetten PGB huishoudelijke ondersteuning ad € 0,22 mln. naar aanleiding van de recentelijk ontvangen prognose SVB en de doorwerking van de resultaten in de jaarrekening 2022 door een efficiënte aanpak.
- Structurele vrijval middelen Beschermd Wonen ten bedrage van € 3,5 mln. Onze ambitie is "Passende ondersteuning zo thuis mogelijk" te bieden aan de cliënten waar het kan. Hierdoor stromen veel cliënten door vanuit het oude Beschermd Wonen naar regulier wonen met begeleiding, beschikbaarheid en bereikbaarheid. Bij het berekenen van de structurele vrijval is ook rekening gehouden met het risicoprofiel ten aanzien van de (nog uit te voeren) aanbestedingstrajecten (denk onder andere aan: aanbestedingstrajecten Safehouses, hulpmiddelen en medische advisering) en de invoering van het nieuwe verdeelmodel per 1 januari 2025.

Jeugdzorg

De structurele nadelige bijstelling van € 0,63 mln. is als volgt opgebouwd:

- Nadelige bijstelling van het budget SMI Kinderopvang met € 0,13 mln. naar aanleiding van de structurele resultaten vanuit de jaarrekening 2022. De trend is dat het gebruik van deze voorziening toeneemt.
- Nadelige bijstelling Jeugdbescherming en jeugdreclassering met € 0,5 mln. is het gevolg van de tariefstijging (± 21%) ingaande 2023

Budgetten bestuur

De budgetten (pensioenen, wachtgelden, salarissen) met betrekking tot bestuur zijn geactualiseerd. Dit levert een structurele besparing op.

Dividend Enexis en BNG

Betreft de bijstelling van het dividend van BNG en Enexis op basis van de begrotingsbrief 2024 van de Provincie Limburg.

Bestrijding Aziatische Duizendknoop

Zoals aangekondigd in de programmabegroting 2023 is er een gemeentebreed plan van aanpak voor de bestrijding van de Aziatische Duizendknoop opgesteld. Dit op basis van de resultaten van een aantal pilots die begin dit jaar zijn afgerond. Alle haarden van Aziatische DuizendKnoop zijn geïnventariseerd en worden gemonitord. Sommige haarden zijn perceeloverschrijdend en vereisen een grondige en snelle aanpak om schadeclaims te voorkomen. Enkele locaties hebben daarom absolute spoed en dienen nog in de periode winter 2023/2024 te worden bestreden. We bestrijden ook haarden op particuliere terreinen; wanneer we deze namelijk niet meenemen, kan de Aziatische Duizendknoop blijven woekeren en schade aanrichten. Hiermee nemen we als gemeente onze maatschappelijke verantwoordelijkheid.

In de 2de rapportage 2023 is voorgesteld voor de bestrijdingsactie eens eenmalig budget beschikbaar te stellen van € 0,19 mln. Dit wordt als volgt ingezet:

- 2023: € 79.000
- 2024: € 88.000
- 2025: € 18.000

Om vervolgens de bestaande haarden te kunnen beheersen en jaarlijks bijkomende haarden vroegtijdig te kunnen indammen is vanaf 2026 een structureel budget van € 20.000 benodigd.

OZB Kadernota

Incidenteel voordeel 2024 OZB woningen en niet-woningen als gevolg van de compensatie voor indexering

Ibor

Bijstelling van het begrotingsbeeld Ibor beheerplannen ten opzichte van 2023. Enerzijds kijkend naar uitvoerbaarheid van de plannen door eigen capaciteit en beschikbaarheid van adviesbureaus en aannemers. Anderzijds ter voorkoming van achterstallig onderhoud. Dit leidt tot een bijstelling van het onderhoudsbudget met € 0,1 mln. en verlaging van de vervangingsinvesteringen met € 1,1 mln.

Basiscomponenten Common Ground

Voor de aansluiting bij de autonome landelijke ontwikkeling Common Ground zijn in 2024 de volgende voorzieningen nodig:

- Generiek Zaak Afhandel Component (GZAC);
- Aanpassen huidige scansoftware zodat deze informatie kan wegschrijven naar nieuwe bronnen (in eerste instantie Openzaak & Objectenregister);
- Open policy agent voor het vastleggen van datarechten van gebruikers;
- Logging & protocollering voor het vastleggen van dataverwerkingen (onder andere verwerking van persoonsgegevens). Deze verwerkingen kunnen in de toekomst dan worden ontsloten naar de inwoner en andere geautoriseerde partijen.

Zie ook de verplichte paragraaf Bedrijfsvoering.

Inrichtingskosten huisvesting statushouders

De bestuurlijke afspraken van 26 augustus 2022 over de doorstroom van migranten naar gemeenten en de landelijke verwachting dat zich de aankomende jaren 70.000 asielzoekers gaan melden in Nederland, leidt tot een hogere taakstelling huisvesting statushouders. Het huisvesten van statushouders is een wettelijke taak op basis van de huisvestingswet. Door deze hogere taakstelling nemen de inrichtingskosten in de vorm van bijzondere bijstandsverlening toe. De inrichtingskosten hebben betrekking op het gereedmaken van de woningen die voor huisvesting statushouders beschikbaar worden gesteld. Voor deze inrichtingskosten ontvangen we overigens geen compensatie van het Rijk.

Verhuizing Walram

De medewerkers die werkzaam zijn in het kantoor aan de Walram maken de verhuisbeweging naar het kantoor Geleenbeeklaan te Geleen en het Stadhuis te Sittard. Het kantoor aan de Walramstraat wordt niet meer ingezet als gemeentekantoor. De betekent incidentele vrijval van de exploitatiebudgetten 2024. Vanaf 2025 zijn deze exploitatiebudgetten ingezet ter dekking van de nieuwe ambtelijke en bestuurlijke huisvesting.

Informatiebeveiliging

Naar aanleiding van het rapport van de Functionaris Gegevensbescherming en de verhoogde eisen rondom de ENSIA-audit is in de huidige manier van werken een gebrek aan capaciteit op het gebied van privacy ervaren. Bovendien nemen we de wettelijke eisen en complexiteit op het gebied privacy toe. Wij stellen voor om de formatie voor privacy uit te breiden met 1 fte privacy officer.

Ontwikkelplan RO-projecten/ beleidscapaciteit

De afgelopen jaren heeft het fysieke domein een verandering ondergaan als gevolg van de ambities en opgaven die zowel sociaal-maatschappelijk als op economisch vlak. Denk hierbij ook aan de KLC-agenda, GL1 en impulsaanpak. Om de projecten die hieruit voortvloeien te kunnen oppakken is uitvoeringskracht nodig. De besluiten rondom projectmatig werken, de aanpak ontwikkellocaties en het ontwikkelplan RO-projecten dragen

hieraan bij. Via een ingroeimodel tot en met 2027 zal op termijn de projectformatie in combinatie met de resultanten uit projecten zorgen voor een continuerend goed lopend proces ontwikkelprojecten en projectportfolio. Daarbij wordt hiermee de inzet van incidenteel personeel teruggebracht wat een verbeter slag betekent voor kwaliteit en lerend vermogen van onze projectorganisatie.

Ondersteuning rol bestuur in diverse netwerken

Om onze rol in diverse landelijke netwerken, zoals G40 en VNG en in (EU)regionaal verband inclusief de ambtelijke ondersteuning hiervoor verder op te kunnen pakken, zijn extra middelen nodig. Door deze deelname vergroten we onze zichtbaarheid in Den Haag en de (EU)regio met het doel extra aandacht te geven aan lobby en fondsenwerving.

Robuuste begroting – weerbaar en wendbaar

In paragraaf 2.1 is bij de landelijke ontwikkelingen over gemeentefinanciën onder andere ingegaan op onzekerheid over rijksbeleid/ rijkscompensatie, structurele tekorten vanaf 2026, het werken met risico-inschattingen en het zorgen voor alternatieven om tegenvallers op te vangen.

Mede tegen deze achtergrond stellen wij voor vanaf 2024 jaarlijks een post ‘onvoorzien’ in onze begroting op te nemen voor een bedrag van jaarlijks € 2 mln. Hiermee beogen wij de flexibiliteit in onze begroting te vergroten gericht op versterking van weerbaarheid, wendbaarheid en bestendigheid van onze begroting.

- Weerbaarheid:
  - Opvangen van onvoorziene tegenvallers door externe omstandigheden.
  - Betreft autonome, onverwachte, onvermijdbare en onuitstelbare zaken.
  - Past in de context van de onzekerheid over de ontwikkelingen met betrekking tot Rijksbeleid/ Rijkscompensatie.
- Wendbaarheid:
  - Invulling geven aan nieuwe (landelijke) ontwikkelingen en opgaven.
  - Beschikbaarheid over cofinanciering indien ontwikkelingen met andere partijen worden opgepakt.
- Bestendigheid
  - Passend binnen bestaand beleid (Toekomstvisie 2023/ Coalitieakkoord/ Uitvoeringsafspraken).
  - Invulling geven aan reële doelen, plannen en begroting.

Wij stellen voor de begrotingskaders met dit onderdeel aan te vullen:

- Aanwending van deze begrotingspost transparant maken via de P&C-cyclus
- Onderdeel laten zijn van de integrale afweging op de momenten van de P&C-cyclus
- Deze flexibiliteit voorkomt het werken met ombuigingen/ taakstellingen om onverwachte ontwikkelingen op te vangen.

Correctie jaarschijf 2027 o.b.v. besluitvorming

In de meerjarenraming wordt de nieuwe jaarschijf 2027 toegevoegd. Op basis van eerdere besluitvorming voeren we een aantal correcties in deze jaarschijf door:

- Volledige doorwerking van de kapitaallasten IBOR-investeringen 2026 in 2027 levert een nadelige correctie op van ruim € 0,9 mln.
- Correctie van een storting in de algemene reserve levert een voordeel op van € 0,1 mln.
- Correctie van de onomkeerbare ontwikkeling ‘ontwikkellocaties’ uit de kadernota 2023 levert een voordeel op van € 0,3 mln.

Kleine posten (< € 50.000)

Dit betreft een aantal kleinere bijstellingen (bedragen < € 50.000). Deze bijstellingen kunt u in de programmabegroting op de programmabladen teruglezen.

Structureel begrotingsevenwicht

Naast het realiseren van sluitende jaarschijven moeten we op basis van onze eigen uitgangspunten en de eisen vanuit het provinciaal toezicht onze begroting en meerjarenraming ook structureel in evenwicht hebben. Dit betekent dat de structurele baten voldoende moeten zijn om onze structurele lasten te dekken. Onderstaand brengen we op basis van de actuele begrotingssaldi de ontwikkeling van de structurele begrotingssaldi in beeld. Om het structureel saldo te berekenen worden de incidentele posten uit het begrotingssaldo geëlimineerd. Dit betekent dat we de incidentele baten negatief respectievelijk de incidentele lasten positief op het begrotingssaldo corrigeren.

Tabel - structureel begrotingsevenwicht na autonome ontwikkelingen

bedragen x € 1.000				
Structureel begrotingsevenwicht	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten exclusief mutaties in reserves	2.522	11.400	-268	-1.471
Mutaties in reserves	301	-1.458	-1.620	-1.343
Begrotingssaldo voor bestemming	2.823	9.942	-1.888	-2.814
Correctie incidentele posten autonome ontwikkelingen:				
- incidentele baten	-8.489	-4.765	-3.408	-3.635
- incidentele lasten	6.189	4.177	2.721	2.671
Structurele begrotingssaldi	523	9.354	-2.575	-3.778

In bovenstaande tabel is de ontwikkeling van de begrotingssaldi (voor bestemming) én de structurele begrotingssaldi in beeld gebracht. Zoals eerder in deze paragraaf is uitgewerkt, betreft het de saldi na aanpassing met de autonome ontwikkelingen. Uit de tabel blijkt dat onze begrotingssaldi in 2024 en 2025 positief zijn; vanaf 2026 is er sprake van een begrotingstekort. Hetzelfde geldt voor de structurele begrotingssaldi. Positief in 2024 en 2025; nadelig in 2026 en 2027. Zoals in paragraaf 2.1 is toegelicht licht dit in lijn met het begrotingsadvies van de VNG. Uit voorafstemming met onze provinciale toezichthouder is gebleken dat structureel begrotingsevenwicht (alleen) in 2024 voldoende is om voor repressief begrotingstoezicht in aanmerking te komen.

Ondanks dat nadelige (structurele) begrotingssaldi in 2026 en 2027 geen invloed hebben op de toezichtsvorm is dit uit het oogpunt van een solide financieel beleid wel een aandachtspunt. Zoals bij de bestemming van de begrotingssaldi blijkt kunnen we met de inzet van de incidentele begrotingsruimte wel sluitende jaarschijven realiseren. Het realiseren van structureel voordelige saldi zal afhangen van de mate waarin het Rijk met extra middelen over de brug komt. Voor zover dat niet aan de orde is, moeten we zelf maatregelen treffen om structureel sluitende maatregelen te treffen. De inzet van de incidentele middelen heeft geen effect op het structureel begrotingsevenwicht.

Voor een gedetailleerde specificatie van de incidentele baten en lasten verwijzen wij naar paragraaf 6.4 Overzicht incidentele baten en lasten. In paragraaf 6.5 Structureel evenwicht is de opbouw van de begrotingssaldi per programma weergegeven.

Bestemming begrotingssaldi

Onderstaand zijn de saldi samengevat die wij eerder deze paragraaf presenteerden in de tabel actualisatie begrotingssaldi.

bedragen x € 1.000					
Ontwikkeling begrotingsbeeld	2023	2024	2025	2026	2027
Saldo begrotingsruimte	24.562	2.823	9.942	-1.888	-2.814

Zoals aangegeven bedraagt de incidenteel in te zetten begrotingsruimte over de jaarschijven 2023 tot en met 2025 in totaal € 37,3 mln. In de kadernota 2023-2026 is aangegeven dat inhoudelijke en financiële vertaling van de speerpunten plaatsvindt in de begroting 2024. Een en ander voor zover passend binnen de beschikbare ruimte. In hoofdstuk 3 'Uitvoeringsagenda bestuursperiode 2024-2026' werken wij deze inhoudelijke en financiële vertaling in detail uit. In onderstaande tabel vatten we de financiële gevolgen van de inpassing van de speerpunten in de begroting alvast samen.

Tabel - structureel begrotingsevenwicht na verwerking speerpunten

<i>bedragen x € 1.000</i>				
Ontwikkeling begrotingsbeeld	2024	2025	2026	2027
Saldo baten en lasten exclusief mutaties in reserves	2.522	11.400	-268	-1.471
<i>Uitvoeringsagenda (kapitaallasten speerpunten investeringen)</i>	-26	-273	-926	-1.439
Mutaties in reserves	301	-1.458	-1.620	-1.343
Begrotingssaldo voor bestemming	2.797	9.669	-2.814	-4.253
Correctie incidentele posten autonome ontwikkelingen:				
- incidentele baten	-8.489	-4.765	-3.408	-3.635
- incidentele lasten	6.189	4.177	2.721	2.671
Correctie incidentele posten uitvoeringsagenda:				
- incidentele lasten speerpunten	10.013	8.640	7.215	1.202
- incidentele baten (voordelige begrotingsruimte)	-10.013	-8.640	-7.215	-1.202
Structurele begrotingssaldi	497	9.081	-3.501	-5.217

Ingezette incidentele ruimte € 27,1 mln

Na verwerking van de speerpunten is het beeld hetzelfde. Voordelige (structurele) begrotingssaldi in 2024 en 2025; nadelige (structurele) begrotingssaldi vanaf 2026. De saldi zijn verslechterd door de structurele doorwerking van de kapitaallasten gekoppeld aan de speerpunten – investeringen. De speerpunten uit de uitvoeringsagenda die betrekking hebben op de exploitatie hebben geen invloed op de ontwikkeling van de begrotingssaldi. De incidentele lasten dekken we immers af uit de voordelige incidentele begrotingsruimte.

Van de beschikbare incidentele ruimte ad € 37,3 mln. wordt € 27,1 mln. ingezet om de incidentele lasten van de speerpunten uit de uitvoeringsagenda (exploitatie) te dekken. Dit betekent dat er nog € 10,2 mln. incidentele ruimte resteert. Uit deze ruimte kunnen voor de periode 2024-2027 de kapitaallasten van de investeringen van € 2,6 mln. uit de uitvoeringsagenda worden gedekt. Daarnaast kan in afwachting van Rijksbeleid/ Rijkscompensatie een bedrag als achtervang worden aangehouden om de nadelige begrotingssaldi in 2026 en 2027 van € 1,9 mln. respectievelijk € 2,8 mln. af te dekken. Wij stellen voor ook het resterend bedrag van € 2,9 mln. aan te houden als achtervang voor autonome ontwikkelingen, risico's etc.

Schematisch kan dit als volgt worden samengevat:

Beschikbare incidentele ruimte 2023-2025	37,3
<i>Bedragen x € 1 mln.</i>	
- Dekking lasten speerpunten uitvoeringsagenda exploitatie 2024-2027	-27,1
- Dekking lasten speerpunten uitvoeringsagenda investeringen 2024-2027	-2,6
- Achtervang tekort begrotingssaldo 2026	-1,9
- Achtervang tekort begrotingssaldo 2027	-2,8
Restant beschikbare incidentele ruimte	2,9

Weerstandsvermogen

Voor een goed inzicht in onze financiële positie kijken we naast de ontwikkeling van het begrotingsbeeld naar onze financiële weerbaarheid. Hierbij gaat het over de mate waarin wij in staat zijn financiële risico's op te vangen. Dit komt tot uitdrukking in ons weerstandsvermogen. Dit weerstandsvermogen geeft aan over hoeveel incidentele middelen we beschikken om risico's en/of onvoorziene tegenvallers op te kunnen vangen, zonder dat de uitvoering van de begroting in het gedrang komt. In de kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing hebben wij de kaders voor de minimale omvang van ons weerstandsvermogen vastgelegd. Het gaat dan over de algemene reserve en de algemene reserve risicobeheersing. In onderstaande tabel hebben we de toepassing van deze kaders voor beide reserves inzichtelijk gemaakt.

Algemene reserve risicobeheersing

In de algemene reserve risicobeheersing dekken wij ons risicoprofiel af. Dit doen we op basis van onderstaande spelregels uit de kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing.

- De dekkingsgraad weerstandsvermogen bedraagt 100% (1,0);
- In deze reserve vindt 100% risicoafdekking plaats. Het risicoprofiel is gebaseerd op het totaal van de gekwantificeerde risico's en het restrisico. Het restrisico wordt gebaseerd op 1% van het begrotingstotaal;
- Overschotten/ tekorten in deze reserve verrekenen we met de algemene reserve.

Tabel opbouw algemene reserve risicobeheersing

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
Opbouw algemene reserve risicobeheersing					
Kwantificeerbare risico's	6.820	8.080	9.280	9.280	9.280
Genormeerd risicoprofiel - restrisico 1% van het begrotingstotaal	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Dekking post onvoorzien	-100	-100	-100	-100	-100
Benodigd in algemene reserve risicobeheersing	10.720	11.980	13.180	13.180	13.180
Algemene reserve risicobeheersing (begroting 2024)	12.870	10.710	11.910	11.910	11.910
Verrekening met de algemene reserve (surplus)	-2.150	1.270	1.270	1.270	1.270
Weerstandscapaciteit na verrekening	100%	100%	100%	100%	100%

In bovenstaande tabel zijn de financiële gevolgen van de actualisatie van ons risicoprofiel voor de algemene reserve risicobeheersing in beeld gebracht. Op basis van dit profiel en een 100% dekkingsgraad blijkt dat we in 2023 een overschot hebben in de algemene reserve risicobeheersing van € 2,15 mln. Vanaf 2024 is er jaarlijks sprake van een tekort van € 1,27 mln. Via de besluitvorming over deze begroting stellen wij voor deze mutaties te verrekenen met het surplus in de algemene reserve, zodat er uiteindelijk sprake is van 100% dekking van ons risicoprofiel. Voor een gedetailleerde toelichting op bovenstaande tabel verwijzen wij naar paragraaf 5.2.2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Algemene reserve

In de kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing is de ondergrens van de algemene reserve bepaald op 2% van het begrotingstotaal. In onderstaande tabel geven wij inzicht in het verloop van de algemene reserve. Hierbij is nog geen rekening gehouden met de effecten van de besluitvorming over de begroting 2024.

Tabel Opbouw algemene reserve

Bedragen x € 1.000	2023	2024	2025	2026	2027
Opbouw algemene reserve					
Omvang algemene reserve	28.428	24.588	22.172	20.959	19.696
Bestemmingen	7.858	6.458	6.458	6.458	6.458
Ondergrens (2% van het begrotingstotaal)	8.000	8.000	8.000	8.000	8.000
Surplus in algemene reserve	12.570	10.130	7.714	6.501	5.238

Uit bovenstaande tabel blijkt dat het saldo van de algemene reserve in 2023 € 28,4 mln. bedraagt en met ingang van 2024 daalt naar € 19,7 mln. in 2027. Aanvullend worden middelen gereserveerd voor een aantal specifieke bestemmingen. Onder andere voor het opvangen van nadelige coronagevolgen. Van de ontvangen steunpakketten is nog een bedrag van € 4,8 mln. beschikbaar. Na inzet voor een de specifieke bestemmingen en rekening houdend met de ondergrens van 2% resulteert het surplus in de algemene reserve. Dit surplus bedraagt € 12,6 mln. in 2023 en daalt dan naar € 5,2 mln. in 2027. Wij benadrukken dat het surplus een incidenteel karakter heeft. De toename van de algemene reserve en het surplus in het bijzonder draagt bij aan het versterken van onze financiële positie respectievelijk aan de ontwikkeling van onze financiële kengetallen.

In de opbouw van de algemene reserve is de storting van het jaarrekeningresultaat na bestemming van € 10 mln. meegenomen. Daarnaast maakt het restant van de gereserveerde coronamiddelen van € 5,1 mln. onderdeel uit van de specifieke bestemmingen. In de 2de rapportage 2023 wordt voorgesteld het 'label' corona los te laten. Beide posten betrekken we bij de incidenteel beschikbare begrotingsruimte ter dekking van de uitvoeringsagenda bestuursperiode 2024-2026. Zie hiervoor tevens hoofdstuk 3.

IBOR- budgetten

In februari 2022 hebben wij voor de diverse beheergroepen openbare ruimte beheerplannen vastgesteld. Deze beheerplannen beschrijven wat er nodig is om het areaal op het door de Raad vastgestelde niveau te onderhouden; zowel wat werkzaamheden betreft als financieel gezien. Het benodigde budget, zoals opgenomen in deze beheerplannen, is in aanloop naar de begroting 2022, geconfronteerd met de budgetten zoals opgenomen in de begroting 2021, met als conclusie een tekort op zowel de exploitatie als de investeringen. Daarnaast zijn er herstelmaatregelen nodig om het areaal op niveau te brengen. Een bijstelling van de budgetten bleek dus noodzakelijk. Deze budgetten zijn niet in 1 keer verhoogd. Reëel begroten is noodzakelijk omdat:

- we nog in ontwikkeling zijn naar een professionele beheerorganisatie (deskundigheid bestaande formatie);
- vacatures lastig in te vullen zijn door een krappe arbeidsmarkt;
- we afhankelijk zijn van de beschikbaarheid van adviesbureaus en aannemers en doorlooptijden van aanbestedingen;
- én rekening moeten houden met de belastbaarheid van de gemeente en onze inwoners qua gelijktijdige uitvoering van werkzaamheden.

De budgetten voor beheer voor de openbare ruimte zijn dus gefaseerd verhoogd in zowel 2022 als in 2023. Het in eerste instantie benodigde budget voor 2024 is in onderstaande tabel weergegeven:

	Beheerplannen totaal benodigd	Tekort begroting 2024
Exploitatie (s)	€ 14,9 mln.	€ 0,5 mln.
Investeringen (s)	€ 12,6 mln.	€ 3,3 mln.
Herstelmaatregelen (i)	€ 5,7 mln.	€ 4,1 mln.

In 2023 is er echter nog verdere financiële verdiepingsslag uitgevoerd:

- Exploitatie (s): Het benodigd budget voor de beheergroep Verhardingen kan niet gecompenseerd worden met het resterende budget van de beheergroep Reiniging, aangezien het budget Reiniging gerelateerd is aan tarieven. Uit de financiële verdiepingsslag is gebleken dat het benodigd extra budget voor de beheergroep Verhardingen € 0,6 mln., in plaats van € 0,5 mln. bedraagt.
- Investerings (s): Uitgangspunt bij vaststelling van de begroting in 2023 was dat voor de jaarschijf 2024 (en verder) € 3,3 mln extra budget benodigd was voor de beheergroepen Verharding (€ 1,9 mln), Verkeersregelinstallaties (€ 0,3 mln) en Civieltechnische Kunstwerken ((€ 1,5 mln), Voor de beheergroep Groen is sprake van een overschot van € 0,4 mln, zodat het totaal benodigd extra budget voor 2024 uit kwam op € 3,3 mln.
- We stellen echter voor, consistent met de in het verleden gekozen lijn, om alleen structureel budget te reserveren voor kleinere maatregelen (investerings) aan Civieltechnische Kunstwerken, hiervoor is reeds sinds 2023 structureel budget in de begroting beschikbaar. En voor grotere maatregelen (investerings) een separaat voorstel voor te leggen aan College en hierover via de P&C-cyclus te rapporteren. Hierdoor hoeft er nu vanaf 2024 niet structureel € 1,5 mln ter beschikking gesteld te worden. Daarnaast stellen we voor om het overschot voor de beheergroep Groen ad € 0,4 mln in te zetten voor de herstelmaatregelen Groen. Hierdoor kan het benodigd budget voor 2024 met € 1,1 mln naar beneden worden bijgesteld.
- Herstelmaatregelen (i): In het kader van reëel begroten, stellen wij voor de benodigde budgetten voor herstelmaatregelen niet in 1 keer in 2024 ter beschikking te stellen, maar te verdelen over de komende 3 jaren.

Ook voor de begroting 2024 hebben we zo reëel mogelijk begroot. Hierbij enerzijds kijkend naar de uitvoerbaarheid van de beheerplannen door eigen capaciteit en beschikbaarheid van adviesbureaus en aannemers. Met anderzijds aandacht voor het voorkomen van achterstallig onderhoud. Dit heeft geresulteerd in een positieve bijstelling van het begrotingsbeeld jaarschijf 2024. In onderstaande tabel is het actuele begrotingsbeeld voor jaarschijf 2024 en verder weergegeven:

	2024	2025	2026	2027
Exploitatie (s)	€ 0,6 mln	PM	PM	PM
Investerings (s)	€ 2,2 mln	PM	PM	PM
Herstelmaatregelen (i)	€ 1,4 mln	€ 1,4 mln	€ 1,3 mln	PM

Omdat we bij vaststelling van de begroting 2023 voor 2024 uit zijn gegaan van een hoger benodigd investeringsbudget, kunnen de hiervoor gereserveerde kapitaallasten deels vrijvallen. In de bijstellingen door autonome ontwikkelingen is hiermee rekening gehouden.

Indexering IBOR-beheerbudgetten (exploitatie en investeringen) 2024

Bij het confronteren van de feitelijk benodigde bedragen uit de beheerplannen en de beschikbare budgetten uit de begroting, is géén rekening gehouden met indexering, en is uitgegaan van de budgetten beschikbaar voor 2021. Middels de begroting 2023 heeft een indexeringscorrectie vanaf januari 2021 plaatsgevonden. Ook voor de begroting 2024 dient wederom een indexering plaats te vinden. Zoals opgenomen in de meicirculaire 2023 gemeentefonds 2023 wordt conform de cijfers van het CPB uitgegaan van een indexering van het loon- en prijspeil van 4,22 %. Afhankelijk van de feitelijke indexering, volgend uit de aanbestedingen van contracten etc., is nadere bijstelling van de budgetten mogelijk noodzakelijk.

Samenvatting vervangingsinvesteringen

<i>bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	totaal
IBOR - VERVANGINGSINVESTERINGEN					
Eerdere besluitvorming					
Vervangingsinvesteringen IBOR regulier	9.300	9.300	9.300	9.300	37.200
Structurele verhoging vervangingsinvesteringen IBOR o.b.v. beheerplannen	3.300	3.300	3.300	3.300	13.200
Begroting 2024					
Aanpassing verhoging vervangingsinvesteringen IBOR o.b.v. beheerplannen	-1.100	-1.100	-1.100	-1.100	- 4.400
Inflatie/ prijsstijgingen	3.100	3.100	3.100	3.100	12.400
Incidentele verhoging investeringsvolume voor herstelmaatregelen	1.400	1.400	1.300		4.100
Totaal beschikbaar	16.000	16.000	15.900	14.600	62.500

Ombuigingen

In de kadernota 2023-2026 hebben wij als onderdeel van de autonome ontwikkelingen een aantal ombuigingen gesaneerd. Op basis van de besluitvorming over de kadernota zijn deze ombuiging daadwerkelijk afgeboekt. Het betreft onderstaande posten:

Sanering	ombuigingen			
<i>bedragen x € 1.000</i>				
Omschrijving	2024	2025	2026	2027
Taakstelling ESCS-locatie	-	-	-	-
Taakstelling Insourcing Sportstichting	100	100	100	100
Taakstelling vastgoed	300	300	300	300
Leegstand/ huurdering vastgoed	150	150	150	150
Totaal autonoom	5.750	750	750	750

Momenteel resteert alleen nog de taakstelling ESCS-locatie. Deze taakstelling zal niet worden gerealiseerd in 2023 tot en met 2025. De belangrijkste reden is dat zwembad de Hateboer open blijft tijdens de vernieuwbouw van Glanerbrook. We gaan ervan uit dat vanaf 2026 de exploitatie van de zwembaden niet meer bij de gemeente ligt en daarmee de taakstelling vanaf 2026 gerealiseerd wordt. In de tussenliggende jaren dekken we deze taakstelling af uit onze algemene reserve risicobeheersing.

Stelpost inflatie

In de begroting 2023 hebben we middelen gereserveerd om de effecten van loon- en prijsstijgingen op onze begroting op te vangen. Deze middelen zijn gereserveerd op de stelpost inflatie. Naast de middelen die regulier in de begroting waren opgenomen, zijn hier de middelen die via de meicirculaire 2022/ meicirculaire 2023 voor het opvangen van prijsstijgingen beschikbaar zijn gesteld, aan toegevoegd.

In de 1ste rapportage hebben de inflatiegevolgen voor de salarislasten, energiekosten en subsidies professionele instellingen verwerkt voor een bedrag van € 12,5 mln. In de begroting 2024 zijn diverse budgetten bijgesteld. Zie hiervoor de bijstellingen op de diverse programma's. Deze bijstellingen hebben onder andere betrekking op gemeenschappelijke regelingen, verbonden partijen, professionele instellingen en groenonderhoud. Daarnaast zijn de financiële gevolgen van de raadsbesluiten over de urgente dossiers (huisvestingsdossiers en Glanerbrook) ten laste van de stelpost inflatie verwerkt. Na verwerking van de begroting 2024 is voor 2024 nog een bedrag op de stelpost inflatie beschikbaar van € 12,6 mln.

Tabel 4 inzet stelpost inflatie

bedragen x € 1 mln	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Inzet stelpost inflatie				
Stelpost inflatie:				
Reguliere middelen in de begroting	1,2	1,6	1,6	
Reservering prijspeil 2023 (o.b.v. meicirculaire 2022)	15,6	15,6	15,6	15,6
Reservering prijspeil 2024 ev (o.b.v. meicirculaire 2022)	6,7	13,1	15,7	15,7
Reservering prijspeil 2024 (o.b.v. meicirculaire 2023)	2,7	5,0	5,4	10,9
Indexering lokale lasten (4,22%)	2,4	2,4	2,4	2,4
Totaal stelpost inflatie	28,6	37,7	40,7	44,6
Verwerking claims prijsstijgingen				
1ste rapportage 2023	8,4	8,4	8,4	8,4
Begroting 2024	7,2	7,3	8,0	8,0
Raadsbesluiten urgente dossiers	0,4	0,7	1,6	1,6
Totaal verwerking claims prijsstijgingen	16	16,4	18,0	18,0
Saldo stelpost inflatie	12,6	21,3	22,7	26,6

De bedragen die nog op de stelpost resteren lijken fors. Wij merken hierbij op dat in 2024 een nieuwe CAO wordt afgesloten en de indexeringseffecten voor energiebudgetten nog in de begroting moeten worden verwerkt. Voor energie worden eind 2023 de nieuwe tarieven bepaald. Ter vergelijking: in 2023 bedroeg het CAO-effect € 7,5 mln. en het energie-effect € 3,9 mln. Vanwege de verwachte druk op de beschikbare inflatiemiddelen stellen wij voor de reguliere indexering van de lokale lasten (4,22%) ad € 2,4 mln. toe te voegen aan de stelpost inflatie. Dit verruimt het budgettair kader om inflatiegevolgen op onze begroting op te kunnen vangen. Bovendien past dit in de lijn die wij in het verleden toepasten om de indexeringsopbrengst uit onze belastingopbrengsten te reserveren om de inflatiegevolgen op onze eigen begroting op te kunnen vangen.

Voor zover de inflatieontwikkeling in de komende jaarschrijven inflatie meevalt, bestaat de mogelijkheid dat het Rijk het accres aanpast. Dit leidt tot een verlaging van de beschikbare inflatiemiddelen. Hier staat tegenover dat het effect van inflatie op onze eigen begroting dan ook beperkter zou moeten zijn.

Besluitvorming

Op basis van de uitwerking van dit hoofdstuk stellen wij de volgende beslispunten voor:

- **De actualisatie van de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027 door verwerking van de bijstellingen in de tabel autonome ontwikkelingen uit paragraaf 2.2. van de programmabegroting 2024.**
- **De beschikbare incidentele begrotingsruimte in de jaarschrijven 2023 tot en met 2025 van € 37,3 mln te hanteren als budgettair kader waarbinnen de 'Uitvoeringsagenda bestuursperiode 2024-2026' wordt uitgevoerd en gedekt.**
- **Het aanhouden van de tekorten in de jaarschrijven 2026 en 2027 van respectievelijk € 1,9 mln. en € 2,8 mln. in afwachting van ontwikkeling van structurele financiële ruimte in de meerjarenraming.**
- **De tekorten in de algemene reserve risicobeheersing van jaarlijks € 1,27 mln. te verrekenen met het surplus in de algemene reserve, waardoor het geactualiseerd risicoprofiel volledig (100%) wordt afgedekt.**

- **Het beschikbaar stellen van een krediet voor vervangingsinvesteringen Ibor in 2024 voor € 16 mln.**
- **Het toevoegen van de reguliere indexering van de lokale lasten (2024: 4,22%) ad € 2,4 mln aan de stelpost inflatie.**

3. UITVOERINGSAGENDA BESTUURSPERIODE 2024-2026

Vertreksituatie

Aansluitend op de Toekomstvisie 2023 zijn de ambities voor deze bestuursperiode uitgewerkt in het coalitieakkoord 'Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken!' en de Uitvoeringsafspraken 2022-2026 gob en CDA. Waarbij in het raadsbesluit² over de Uitvoeringsafspraken expliciet is opgenomen dit als uitgangspunt te nemen voor de meerjarenbegroting en de beleidscyclus.

De begroting 2023 hebben wij uitgewerkt op basis van bestaand beleid. In de besluitvorming over deze begroting is aangegeven dat in de kadernota 2023-2026 passend binnen de beschikbare financiële ruimte een integrale afweging kan plaatsvinden over de inzet van middelen voor nieuwe ontwikkelingen, ambities, intensivering bestaand beleid etc. Het ontbreken van structurele financiële ruimte, onduidelijkheid over de ontwikkeling van de Rijksmiddelen en de verdere concretisering van coalitieakkoord en uitvoeringsafspraken waren overwegingen om de voorbereiding van de kadernota door te schuiven naar het voorjaar van 2023.

In de kadernota 2023-2026 is voorstel voor een uitvoeringsagenda voor deze bestuursperiode uitgewerkt, bestaande uit de inhoudelijke speerpunten en de bijbehorende financiële kaders. De begroting 2024 is nu het eerste moment om de speerpunten inhoudelijk en financieel te verwerken, passend binnen de beschikbare financiële ruimte.

Budgettaire kaders

In hoofdstuk 2 'Financieel perspectief' hebben wij het begrotingsbeeld geactualiseerd. Hieruit blijkt dat er in de jaarschijven 2023 tot en met 2025 incidentele begrotingsruimte beschikbaar is om in te zetten voor de dekking van de uitvoeringsagenda. Deze incidentele begrotingsruimte omvat de volgende onderdelen:

- De voordelige begrotingssaldi in de jaarschijven 2023 tot en met 2025;
- Het voordelig jaarrekeningresultaat 2022 na bestemming;
- Het restant van de reservering coronamiddelen.

In onderstaande tabel maken wij de begrotingsruimte inzichtelijk.

Tabel begrotingsruimte

bedragen x € 1.000					
Ontwikkeling begrotingsbeeld	2023	2024	2025	2026	2027
Begrotingssaldo na 1ste rapportage / kadernota	4.800	2.100	10.500	-400	-400
Inzet jaarrekening resultaat na bestemming	10.000				
Inzet reservering coronamiddelen	5.100				
Beschikbaar kader na 1ste rapportage / kadernota	19.900	2.100	10.500	-400	-400
Actualisatie autonome ontwikkelingen	4.662	723	-558	-1.488	-2.414
Saldo begrotingsruimte	24.562	2.823	9.942	-1.888	-2.814

Uit de tabel blijkt dat de incidenteel beschikbare begrotingsruimte in de jaarschijven 2023-2025 per saldo € 37,3 mln. bedraagt. Hierbij is rekening gehouden met de bijstelling van het begrotingsbeeld op basis van actuele autonome ontwikkelingen. Passend binnen de besluitvorming over de jaarstukken 2022 voegen wij hier het voordelig resultaat na bestemming van € 10 mln. aan toe. Daarnaast stellen wij in de 2de rapportage 2023 voor het restant van de geormerkte coronamiddelen ad € 5,1 mln. toe te voegen aan de incidentele begrotingsruimte.

² Raadsbesluit 13 juli 2022

Het bedrag van € 37,3 mln. is het budgettair kader waarbinnen de speerpunten uit de Kadernota en overige ambities uit het coalitieakkoord en uitvoeringsafspraken in deze begroting financieel en inhoudelijk vertaald kunnen worden.

Uitvoeringsprincipe

De inrichting, invulling en dekking van het uitvoeringsagenda is gebaseerd op het uitvoeringsprincipe uit de Kadernota 2023-2026 'Daar waar keuzes gemaakt kunnen worden doen we dat'. Concreet betekent dit dat:

- De Toekomstvisie 2023, het coalitieakkoord 'Samen zorgvuldig, verbindend doorpakken!' en de Uitvoeringsafspraken 2022-2026 gob en CDA leidend zijn voor de inhoud van het uitvoeringsagenda;
- De invulling van het uitvoeringsagenda plaats vindt binnen de beschikbare incidentele begrotingsruimte. Dit betekent dat de speerpunten die we in de agenda opnemen met name gebaseerd zijn op de exploitatie. Uitzondering betreft een beperkt aantal investeringen die op onderdelen gekoppeld zijn aan wettelijke taken;
- We tijdelijk middelen beschikbaar stellen om specifieke activiteiten aan te jagen, te intensiveren dan wel van een impuls te voorzien. Deze tijdelijkheid betekent dat de uitvoering van de meeste speerpunten uit het uitvoeringsagenda eindigt in 2026. Enkele speerpunten lopen nog een jaar door en eindigen in 2027.
- Mede voortbordurend op de input van raads- en burgerleden in de sessie van 18 april jl. drie thema's leidend zijn voor de inhoud van het uitvoeringsagenda en de uitvoering van onze werkzaamheden:
  - ***Een betrouwbare overheid***
Het zijn van een betrouwbare overheid betekent dat we onze afspraken nakomen en afmaken wat we in gang gezet hebben. Ook toegankelijkheid en laagdrempeligheid in ons contact met de inwoners maakt ons tot een betrouwbare overheid. Daarom hebben we in onze speerpunten aandacht voor onze dienstverlening, met name onze dienstverlening aan de inwoners die ons het hardst nodig hebben.
  - ***Trots op ons Sittard-Geleen***
In de sessie met de raads- en burgerleden kwam er een trots naar voren, trots op onze ondernemers, trots op onze centra, trots op onze verenigingen, trots op ons cultureel en immaterieel erfgoed. Deze trots deelt het college, en dit laten we dan ook terugzien in de speerpunten van ons uitvoeringsprogramma.
  - ***De aandacht dichtbij***
De aandacht dichtbij betekent het hebben van een directe impact op het leefklimaat van onze inwoners. Een prettige, groene en vooral veilige leefomgeving waarin onze inwoners wonen, werken maar ook opgroeien. Daarom hebben we in onze speerpunten aandacht voor veiligheid en groen, maar ook voor onderwijshuisvesting en verkeersveiligheid rondom scholen, wandelgebieden en oversteekplekken.

Voorstellen inhoud uitvoeringsagenda

Passend binnen de bovenstaande uitwerking van het uitvoeringsprincipe uit de kadernota 2023-2026 stellen wij onderstaand een uitvoeringsagenda voor, waarbij we onderscheid maken in exploitatie- en investeringsvoorstellen. Wij benadrukken dat het aantal investeringsvoorstellen beperkt is vanwege het ontbreken van structurele financiële ruimte.

Investeringsvoorstellen

In onderstaande tabel zijn de investeringsvoorstellen op een rij gezet. We doen deze voorstellen omdat er een relatie ligt met wettelijke taken of onomkeerbare ontwikkelingen.

Tabel investeringsvoorstellen

SPEERPUNT				2024	2025	2026	2027	totaal	programm
bedragen x € 1.000									a
Benoemd in de kadernota									
Strategische huisvestingsplan	onderwijs-	en		5.000	5.000	5.000	15.000		6
kindfuncties									
Mobiliteitsaanpak			300	300	300	300			2
							1.200		
Landschapspark de Haese				160					5
			1.200				1.360		
Stimulering vrijetijdseconomie				100	100	100	300		3
Overige ambities coalitieakkoord - uitvoeringsafspraken									
Corio Glana HL 16/17							2.700		5
				2.700					
Ontwikkelpad Geleen Zuid							3.000	3.000	8
Totaal investeringsbedragen								23.560	
				1.500	8.260	5.400	8.400		
Totaal kapitaallasten investeringen				26	273	926			
							1.439		

Uit de tabel blijkt dat het totale investeringsbedrag over de periode 2024-2027 € 23,6 mln. bedraagt. De eerste vier speerpunten zijn expliciet benoemd in de kadernota 2023-2026. De investeringen in Corio-Glana en het Ontwikkelpad Geleen Zuid zijn hier, gekoppeld aan het coalitieakkoord/ uitvoeringsafspraken, aan toegevoegd.

Om het effect op de begroting te bepalen, hebben we op basis van de investeringsbedragen de kapitaallasten berekend. Hierbij berekenen we in het eerste jaar van de investering een half jaar rente, waarna we vanaf het tweede jaar de volledige kapitaallasten³ berekenen. Wij merken op dat de structurele doorwerking van de kapitaallasten van bovenstaande investeringen na 2027 jaarlijks € 2 mln. bedragen.

Voor een inhoudelijke toelichting op de individuele voorstellen verwijzen wij naar de programmabladen in hoofdstuk 4. In bovenstaande tabel is de relatie met het betreffende programma aangegeven.

Exploitatievoorstellen

In onderstaande tabel zijn de exploitatievoorstellen op een rij gezet. Wij hebben onderscheid gemaakt in de speerpunten die expliciet in de kadernota 2023-2026 zijn benoemd en overige ambities uit het coalitieakkoord en uitvoeringsafspraken.

Tabel exploitatievoorstellen

SPEERPUNT				2024	2025	2026	2027	programma
bedragen x € 1.000								
Benoemd in de kadernota								
Landschapspark de Haese - exploitatie				52			52	5
						52		
Groenagenda			150	150	150			5
Brede aanpak veiligheid			200	175	175	100		1
Cultureel en immaterieel erfgoed			350	425	500			5
Veerkrachtig MKB			201	201	201			3
Uitvoeringsprogramma detailhandel			2.040		1.865		pm	3
				1.865				
Veerkrachtig Geleen centrum - circulaire economie			1.050		1.050	1.050		0
				1.050				

³ Kapitaallasten jaarlijks 8,5% (gemiddelde afschrijving 20 jaar; rentepercentage 3,5%)

SPEERPUNT <i>bedragen x € 1.000</i>	2024	2025	2026	2027	programma
Veerkrachtig Geleen centrum - aankoop leegstaande panden	1.500				0
		1.500			
Actieve klantbenadering Vidar	100	50			6
Veiligheid ontwikkelpaden	1.250		1.250		1
		1.250			
Proeftuin Zeeheldenbuurt	50	50	50		5
Stadsmarketing	300	350	400		0
Arbeidsmarktinfrastructuur	130	130	130		3
Ruimte voor het MKB	742	742	742		3
Stimulering vrijetijdseconomie - exploitatie	100				3
					3
Overige ambities coalitieakkoord - uitvoeringsafspraken					
Corio Glana HL 16/17 - exploitatie	300				5
Verduurzaming maatschappelijk vastgoed	*	*	*	*	7
Lokale lastenverlichting	*	pm	pm	pm	0
Smart City	150	150	150		5
Ondersteuning gebiedsopgave Graetheideplateau	200				5
Stadslabs	500	500	500		3
'RES-doelstellingen'	pm				7
'Koesteren groene plekken'		pm	pm	pm	5
'1:1-aanpak met bijzondere aandacht voor energiearmoede'	*	*	*	*	6
'Actief benaderen inwoners rondom energiearmoede'	*	*	*	*	7
'Ruimte voor ontmoeting in de openbare ruimte'		pm	pm	pm	7
'Leerwerklijnen Vidar'	*	pm	pm	pm	6
'Versnelling woningbouwplannen'	*	*	*	*	8
'Toekomstgericht kader voor ontwikkelingen op woongebied'	*	*	*	*	8
'Plan behoud en versterking kleine kernen'	100				8
Behoud en versterking historische en maatschappelijke panden'	100				5
'Actief in gesprek met inwoners'	*	*	*	*	0
'Volgende stap in van buiten naar binnen werken'	*	*	*	*	0
'Ondersteunen bestuurlijke rol in diverse netwerken'	*	*	*	*	0
'Versterken informatiepositie van de raad'	*	*	*	*	0
'Samenwerking raad en college minimaal jaarlijks evalueren'	*	*	*	*	0
'Aanpak overlast geparkeerde vrachtwagens'	500				2
Centra zijn continu schoon'		pm	pm	pm	7
'Versterken coördinatie op werkzaamheden derden in ORU'	*	*	*	*	7
'Uitwerking ontwikkelpaden in concrete uitvoeringsvoorstellen'		pm	pm	pm	0
Werkdruk verlagen in de ambtelijke organisatie'	*	*	*	*	0
'Ondersteuning MKB'		pm	pm	pm	3
Totaal speerpunten - exploitatie	10.013	8.640	7.215	1.202	

Uit de tabel blijkt dat het benodigde bedrag voor de exploitatievoorstellen in 2024 € 10,0 mln. bedraagt en afloopt naar € 7,2 mln. in 2026 respectievelijk € 1,2 mln. in 2027. In relatie tot het eerder beschreven uitvoeringsprincipe blijkt dat:

- De invulling van de speerpunten tijdelijk is. Het merendeel van de speerpunten eindigt in 2026. Drie speerpunten kennen een financiële doorwerking in 2027 en eindigen in dat jaar;
- Het merendeel van de speerpunten waar een financiële claim aan gekoppeld is, zijn benoemd in de kadernota 2023-2026;
- Diverse overige ambities uit het coalitieakkoord en uitvoeringsafspraken kunnen wij oppakken zonder dat dit tot een extra financiële claim leidt. Met andere woorden, we kunnen binnen de bestaande begroting een impuls geven aan deze speerpunten. In de tabel zijn deze posten met een '*' gemarkeerd.
- Enkele posten kunnen wij nu nog niet financieel kwantificeren. Voor zover dit tot een financiële claim leidt, komen we hier in de P&C-cyclus op terug.

Voor een inhoudelijke toelichting op de individuele voorstellen verwijzen wij naar de programmabladen in hoofdstuk 4. In bovenstaande tabel is de relatie met het betreffende programma aangegeven. Overigens zijn de 'speerpunten benoemd in de kadernota' inhoudelijk toegelicht in de kadernota 2023-2026.

Dekking uitvoeringsagenda

Uit bovenstaande tabellen investerings- en exploitatievoorstellen blijkt hoeveel middelen we nodig hebben om deze voorstellen uit te kunnen voeren. In onderstaande tabel geven we aan hoe we de benodigde middelen tijdelijk kunnen dekken uit de incidenteel beschikbare begrotingsruimte.

<i>bedragen x € 1.000</i>	2023	2024	2025	2026	2027
Dekking uitvoeringsagenda					
Saldo begrotingsruimte na bijstelling	24.562	2.823	9.942	-1.888	-2.814
Benodigd speerpunten investeringen		-26	-273	-926	-1.439
Benodigd speerpunten exploitatie		-10.013	-8.640	-7.215	-1.202
Saldo na verwerking speerpunten	24.562	-7.216	1.029	-10.029	-5.455
Inzet incidentele begrotingsruimte 2023	-22.700	7.216		10.029	5.455
Saldo begrotingsruimte	1.862	0	1.029	0	0

Besluitvorming

Op basis van de uitwerking van dit hoofdstuk stellen wij de volgende beslispunten voor:

- **Het beschikbaar stellen van de investeringskredieten voor de investeringsvoorstellen zoals opgenomen in de uitvoeringsagenda bestuursperiode 2024-2026 / tabel investeringsvoorstellen.**
- **Het beschikbaar stellen van de incidentele exploitatiemiddelen voor de voorstellen zoals opgenomen in de uitvoeringsagenda bestuursperiode 2024-2026 / tabel exploitatievoorstellen.**
- **De dekking van de uitvoeringsagenda bestuursperiode 2024-2026, waarbij**
  - o De kapitaallasten van de investeringsvoorstellen ten laste van de begrotingsruimte worden gebracht;
  - o De financiële gevolgen van de exploitatievoorstellen worden gedekt uit de incidentele begrotingsruimte 2023-2025;
  - o De resterende saldi van € 1,9 mln. in 2023 en € 1,0 mln. worden aangehouden voor als achtervang voor autonome ontwikkelingen en het risicoprofiel in de begroting.

4. PROGRAMMAPLAN 2024-2027

4.1 INLEIDING

Begrotingsstructuur

In dit hoofdstuk wordt de begrotingsstructuur nader uitgewerkt in doelen en resultaten. Tevens wordt een relatie gelegd met het beschikbare budgettaire kader.

De begrotingsstructuur kent de volgende opbouw:

Programma		Taakvelden	
nr.	naam	nr.	naam
0.	Bestuur en Ondersteuning	0.1	Bestuur
		0.2	Burgerzaken
		0.3	Beheer overige gebouwen en gronden
		0.4	Overhead
		0.5	Treasury
		0.61	OZB-woningen
		0.62	OZB-niet woningen
		0.63	Parkeerbelasting
		0.64	Belasting overig
		0.7	Algemene uitkering en overige uitkeringen gemeentefonds
		0.8	Overige baten en lasten
0.9	Vennootschapsbelasting (Vpb)		
0.10	Mutatie reserves		
0.11	Resultaat van de rekening van baten en lasten		
1.	Veiligheid	1.1	Crisisbeheersing en brandweer
		1.2	Openbare orde en veiligheid
2.	Verkeer, Vervoer en Waterstaat	2.1	Verkeer en vervoer
		2.2	Parkeren
		2.3	Recreatieve havens
		2.4	Economische havens en waterwegen
		2.5	Openbaar vervoer
3.	Economie	3.1	Economische ontwikkeling
		3.2	Fysieke bedrijfsinfrastructuur
		3.3	Bedrijfsloket en bedrijfsregelingen
		3.4	Economische promotie
4.	Onderwijs	4.1	Openbaar (basis)onderwijs
		4.2	Onderwijshuisvesting
		4.3	Onderwijsbeleid en leerlingzaken
5.	Sport, Cultuur en Recreatie	5.1	Sportbeleid en activering
		5.2	Sportaccommodaties
		5.3	Cultuurpresentatie, cultuurproductie en cultuurparticipatie
		5.4	Musea
		5.5	Cultureel erfgoed
		5.6	Media

Programma		Taakvelden	
nr.	naam	nr.	naam
		5.7	Openbaar groen en recreatie
6.	Sociaal Domein	6.1	Samenkracht en burgerparticipatie
		6.2	Wijkteams
		6.3	Inkomensregelingen
		6.4	Begeleide participatie
		6.5	Arbeidsparticipatie
		6.6	Maatwerkvoorzieningen (WMO)
	Maatwerkdienstverlening 18+	6.71a	Hulp bij het huishouden (WMO)
		6.71b	Begeleiding (WMO)
		6.71c	Dagbesteding (WMO)
		6.71d	Overige maatwerkarrangementen (WMO)
	Maatwerkdienstverlening 18-	6.72a	Jeugdhulp begeleiding
		6.72b	Jeugdhulp behandeling
		6.72c	Jeugdhulp dagbesteding
		6.72d	Jeugdhulp zonder verblijf overig
		6.73a	Pleegzorg
		6.73b	Gezinsgericht
		6.73c	Jeugdhulp met verblijf overig
		6.74a	Jeugdhulp behandeling GGZ zonder verblijf
		6.74b	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf
		6.74c	Gesloten plaatsing
	Geëscaleerde zorg 18 +	6.81a	Beschermd wonen (WMO)
		6.81b	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)
	Geëscaleerde zorg 18 -	6.82a	Jeugdbescherming
		6.82b	Jeugdreclassering
7.	Volksgezondheid en Milieu	7.1	Volksgezondheid
		7.2	Riolering
		7.3	Afval
		7.4	Milieubeheer
		7.5	Begraafplaatsen en crematoria
8.	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	8.1	Ruimtelijke ordening
		8.2	Grondexploitatie (niet-bedrijventerreinen)
		8.3	Wonen en bouwen

De uitwerking vindt plaats langs de beantwoording op de volgende W-vragen:

- Wat willen we bereiken?
- Wat doen we om dit te bereiken?
- Wie en/of wat hebben we nodig om dit te bereiken?
- Wat mag het kosten?
- Wie betaalt mee?
- Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de (financiële) risico's?

Beleidsindicatoren

In het gewijzigde BBV is aangegeven dat het voor gemeenten steeds belangrijker wordt om te kunnen sturen op basis van meetbare prestaties en hierbij vergelijkingen te kunnen maken met andere gemeenten. In dit verband is in het BBV een set van uniforme beleidsindicatoren voorgeschreven. De aan de indicatoren gekoppelde waardes zijn conform voorschrift ontleend aan www.waarstaatjegemeente.nl respectievelijk de gegevens uit de eigen begroting. De beleidsindicatoren zijn opgenomen bij de betreffende programma's.

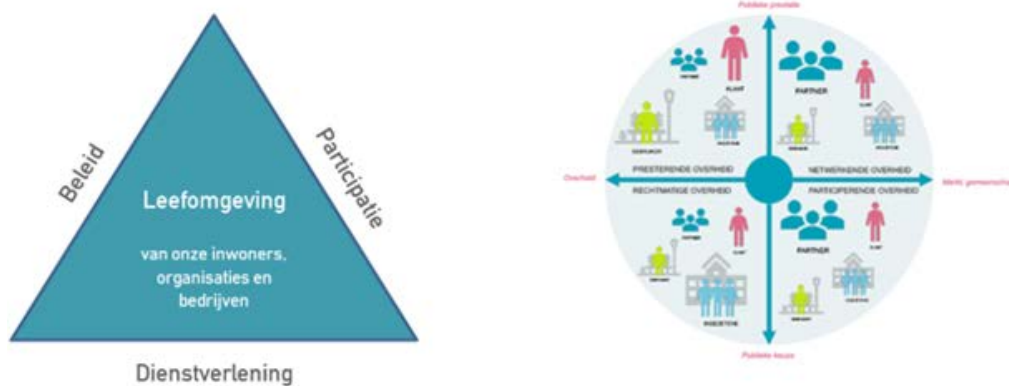
4.2 PROGRAMMA - 0 - BESTUUR EN ONDERSTEUNING

‘Wij willen een betrouwbare overheid zijn, trots op ons Sittard-Geleen en met de aandacht dichtbij. Wij zijn daarom toegankelijk en laagdrempelig in ons contact met de inwoners, organisaties en bedrijven. Samen werken we aan een prettige, groene en veilige leefomgeving waarin onze inwoners wonen, werken, ondernemen verblijven maar ook opgroeien. Alles wat we doen is voor de samenleving, We zijn één gemeente.’

Gemeenten staan van alle overheden het dichtst bij inwoners, organisaties en bedrijven. Dat vraagt wat van onze manier van werken. Meer van ‘buiten naar binnen’. Waarbij we gelijkwaardig samenwerken, transparant en vanuit vertrouwen. In deze samenwerking;

- beslissen inwoners mee hoe de leefomgeving eruit moet zien,
- vertrouwen we in actief burgerschap en initiatieven die daaruit ontstaan,
- werken we vanuit ‘wat buiten nodig heeft’, faciliteren we initiatieven en maken mogelijk,
- is de gemeente voor iedereen bereikbaar,
- houden we in onze contacten met de inwoners meer rekening met verscheidenheid.

Wij zijn als gemeente dienstbaar en nemen waar nodig verantwoordelijkheid. Wij nemen inwoners mee in de afwegingen en keuzes die gemaakt worden en zijn duidelijk over wat wel en niet kan en over onze rollen. In ons acteren staat het realiseren van waarde voor onze inwoners, organisaties en bedrijven voorop. Het realiseren hiervan is een samenspel tussen beleidsmatige keuzes, de participatie van onze omgeving en de wijze waarop we onze producten leveren en diensten uitvoeren en communiceren (zie afbeelding).

Sittard-Geleen is van de samenleving. Sittard-Geleen maken we daarom samen. Institutionele veerkracht gaat over deze samenwerking met inwoners, organisaties, bedrijven en overheden. Over hoe we zaken net wat anders aanpakken, waardoor samenwerken echt samen werken wordt. In buurten, wijken, kernen, de gemeente en de regio. Zo besturen we onze gemeente met elkaar; deels vanuit het gemeentehuis en deels vanuit de gehele samenleving. Het programma bestuur en ondersteuning geeft invulling aan institutionele veerkracht en ondersteunt daarmee direct, soms indirect de andere veerkrachten uit de Toekomstvisie 2030.

Wat willen we bereiken?

Met dit programma willen we samenwerking met de omgeving realiseren:

- met inwoners, organisaties, bedrijven en overheden;
- in buurten, wijken, kernen, de gemeente, de regio en de euregio;
- gelijkwaardig samenwerken en beslissen met elkaar;
- minder vanuit het gemeentehuis en meer vanuit de gehele samenleving.

Door verder te ontwikkelen naar een gemeente die “van buiten naar binnen” werkt:

- die actief naar ‘buiten’ gaat en aanspreekbaar is (raad, college en ambtelijke organisatie);
- die acteert vanuit ‘wat buiten nodig heeft’ en die meebeweegt met de veerkrachten van de stad;
- die buiten meeneemt in de afwegingen en de keuzes die worden gemaakt;
- die (team-overstijgend) samenwerkt en onderneemt. We zijn één overheid;
- die een betrouwbare partner is in het samenspel met buiten;
- die voor iedereen bereikbaar, digitaal en fysiek toegankelijk is en begrijpelijk communiceert.

Wat doen we om dit te bereiken?

Participatie

Voor de gemeente Sittard-Geleen is deelnemen van de samenleving uitgangspunt. We willen op basis van gelijkwaardigheid samenwerken en beslissen met inwoners, organisaties, bedrijven en gemeente. Voor onze gemeente is deze manier van samenwerken niet nieuw. In veel gevallen werken we al ‘van buiten naar binnen’ en vanuit deze motivatie is bijvoorbeeld gebiedsgericht werken binnen Sittard-Geleen reeds gemeengoed. Wij zetten de principes van samenwerking met de samenleving komende periode verder door, met activiteiten die we samen belangrijk vinden:

- We gaan als college, raad en ambtelijke organisatie ‘de markt op’ om in gesprek te komen met inwoners en bezoekers van de stad. Op deze manier ontstaat contact met de inwoners die de Gemeente Sittard-Geleen normaliter niet goed kan bereiken. Zo zijn we een laagdrempelige en gastvrije benaderbare gemeente. Dit zijn nieuwe ontmoetingen of initiatieven, maar we sluiten ook aan bij al bestaande trajecten waar overleg met de samenleving evident is (zoals bijvoorbeeld de Omgevingsvisie, de inwonerspeiling, de ontwikkelpaden en de overleggen over stadsmarketing).
- We spreken actief met inwoners, organisaties en bedrijven om te verkennen hoe we onze samenwerking met de samenleving verder versterken. Deze actie verbinden we in de lopende programma’s en projecten. Eerder zijn we bijvoorbeeld al gestart met projecten als Omgevingsvisie Sittard-Geleen en de voorbereiding van de implementatie van de Omgevingswet. Het gesprek met de samenleving wordt hier al breed gevoerd. Ook de uitwerking van de Ontwikkelpaden naar uitvoering - zoals dit momenteel plaatsvindt in Sittard West, Sittard Centrum, Geleen Centrum en Geleen Zuid - sluit goed aan bij deze activiteit.
- We komen tot een gedeelde ambitie van participatie en verankeren deze in een participatie-verordening. Op basis van ervaringen van participatieve trajecten zoals wijkgericht werken en Toekomstvisie 2030 is reeds in 2022 gestart met ordening in een leidraad voor participatie. De activiteit om te komen tot gedeelde ambitie en verankering, sluit hier naadloos op aan en zal verdere doorgang krijgen. Ook haken activiteiten aan bij de bestaande trajecten waar participatiebeleid al relevant is, zoals bijvoorbeeld in de Omgevingswet.
- We betrekken vroegtijdig inwoners, organisaties en bedrijven bij de opgaven, waarbij ook invloed en verantwoordelijkheid wordt gegeven. Betrokkenheid van de samenleving bij gemeentelijke projecten en opgaven wordt al veelvuldig georganiseerd. Participatie is hier nu al uitgangspunt en waar mogelijk wordt invloed ook mogelijk gemaakt. Zo is zijn verschillende participatiegroepen betrokken bij planontwikkelingen in de leefomgeving en worden de ontwikkelpaden samen met de samenleving vormgegeven.
- We doen een volgende stap in het ‘van buiten naar binnen’ werken door centraal het maatschappelijk vraagstuk in te zetten. Ook gaan we actief naar buiten en monitoren de voortgang van de organisatie. We sluiten met deze activiteit aan bij de lopende organisatieontwikkeling. Daarnaast is deze inzet ook reeds relevant bij het bestaande traject van inwonerspeiling, waarbij we de uitkomsten bespreken in dialoogsessies in de wijken en hier samen met de samenleving onze inzet bepalen.
- We bieden aandacht voor inwoners met sociaal economische achterstand om te participeren. Deze activiteit sluit aan bij de bestaande uitwerking ‘inclusieve samenleving’ en ‘inclusie-agenda’, dat ook doorlopend is en nu al goed participatief wordt ingezet. De activiteit geeft een extra kwalitatieve dimensie aan inclusie door verbreding van de doelgroep.

- In 2024 starten we aanvullend met de versterking van het proces ‘aanvraag levensonderhoud’ bij Vidar. Dit heeft als doel een impuls te geven aan de actieve klantrelatie. We betrekken de inwoner bij het onderzoek naar de verbeterpunten in onze dienstverlening.
- We bouwen aan de bestuurlijke rol in landelijke, provinciale en euregionale netwerken. Deze actie sluit aan bij lopende economische acties om van Sittard-Geleen een sterk en regionaal merk te maken. Ook wordt aangesloten bij bestaande trajecten waar (boven)regionaal overleg belangrijk is, zoals de Arbeidsmarktregio, G40 / Stedennetwerk, Novi, provincie, Omgevingsvisie en stadsmarketing. Daarnaast versterken we het netwerk via de samenwerking die al plaatsvindt in gebiedsgerichte opgaven, waar al een goed samenspel is met bijvoorbeeld Waterschap, de Provincie Limburg, Natuurmonumenten en andere organisaties.
- We versterken de informatiepositie van de raad en evalueren samenwerking in de raad en tussen raad en college. Zo verbeteren we de relatie en omgangsvormen in de raad en met college. Dit versterkt ook het vertrouwen van inwoners in de overheid. Ook hier zal aansluiting plaatsvinden met bestaande trajecten; zo zal de raad aan de voorkant van de projecten en opgaven betrokken worden.

Dienstverlening

We werken ook in 2024 aan de doorontwikkeling van onze dienstverlening. We doen dit aan de hand van 6 ijkpunten (zie afbeelding). In 2024 gaan we extra investeren in de dienstverleningscompetenties van de ambtelijke organisatie met behulp van de Sittard-Geleen academie. De (her)inrichting van processen en systemen vanuit het perspectief van de inwoner, ondernemer en maatschappelijke organisaties zetten we onverminderd voort, onder andere door de inzet van de app Fixi (waarbij de burger nog eenvoudiger meldingen van zijn omgeving kan doorgeven aan de gemeente). Evenals de investeringen in toegankelijkheid en duidelijke taal. Meer dan voorheen gaan we onze dienstverlening evalueren door de inwoner te vragen hoe hij onze dienstverlening heeft ervaren.

De omgevingswet heeft als belangrijke doelstelling het verbeteren van de dienstverlening en de implementatie hiervan benutten wij dan ook om de dienstverlening in het fysieke domein in het algemeen en aan ondernemers in het bijzonder te verbeteren. Daarnaast breiden we de digitale dienstverlening verder uit. Dit naast de mogelijkheden om via een persoonlijk gesprek zaken met ons te regelen. Want wij vinden het belangrijk dat inwoners zelf de wijze van dienstverlening kunnen kiezen, die bij hun (situatie) past.

In 2023 zijn we om de telefonische bereikbaarheid te verbeteren overgestapt op een nieuwe telefonie-oplossing. Deze implementatie wordt in 2024 afgerond. Daarnaast zijn we de opvolging van terugbelnotities gaan

registreren en is een nieuw meldingssysteem openbare ruimte live gegaan. In 2024 zullen we nauwgezet monitoren of de bereikbaarheid is toegenomen, de reactietijden zijn verkort en de kwaliteit van de afhandeling van meldingen is toegenomen. De dienstverlening aan kwetsbare inwoners krijgt een impuls. Bijvoorbeeld door de projecten briefadressen en actieve klantbenadering Vidar.

Stadsmarketing

In 2023 heeft de start van een hernieuwd stadsmarketingproces plaatsgevonden. De onderzoeksfase en de strategiefase zijn verder uitgewerkt. In 2024 wordt overgegaan naar de implementatiefase. Zowel de inrichting van de organisatie als de uitvoering van de strategiefase worden opgestart. We maken de kracht van deze regio beter zichtbaar om onder andere publiek en talent bekend te maken met Sittard-Geleen. Samenwerking met andere programma's zijn essentieel om de stadsmarketingaanpak te laten slagen en het onderdeel te laten worden van het weefsel van gemeente en gemeenschap. De uitrol moet in 2024 breed gedragen gaan worden tussen uitvoering, beleid, gedrag, dienstverlening en externe partners.

Lobby

De afgelopen maanden hebben we stappen gezet om het gemeentebestuur in te bedden in netwerken zoals G40 en VNG. Zowel ambtelijk als bestuurlijk willen we onze zichtbaarheid in Den Haag vergroten door geregeld bij netwerkbijeenkomsten in Den Haag aanwezig te zijn. Door extra aandacht te blijven geven aan lobby en fondsenwerving beïnvloeden we beleidsmakers en zetten we in op het werven van extra financiële middelen. De komende maanden zullen we focus aanbrengen op het gebied van lobby en zullen we ook aandacht besteden aan het structureren van administratieve afhandeling van geworven subsidies. We blijven de samenwerking opzoeken met provincie Limburg, de Gedeputeerde Staten en partners in de (EU)regio.

Het nieuwe provinciebestuur heeft uitgesproken lobby te willen voeren met partners in de provincie; als grote Limburgse gemeente zullen we samen met de provincie hierin optreden. Mogelijk organiseren we in samenwerking met de provincie Limburg een strategienbijeenkomst. Hier komen vele strategen van Limburgse gemeenten en partners (Rijk, Chemelot, UM) samen.

Euregio/ Internationalisering

De crises van de afgelopen jaren zoals COVID-19, overstromingen en de gevolgen van de oorlog in Oekraïne laten zien dat grensoverschrijdende samenwerking belangrijker dan ooit is. Als gemeente met zowel grenzen aan de Belgische als Duitse zijde, is gemeente Sittard-Geleen zich bewust van het belang van doelgerichte en pragmatische grensoverschrijdende samenwerking.

Als stedelijke gemeente, centraal gelegen in de euregio, zet Sittard-Geleen zich in voor verdere versterking van ons (eu)regionale netwerk. Dit doen we door het onderhouden van reeds actieve contacten en ons netwerk aan weerszijden van de grens uit te breiden. We blijven actief deelnemen aan diverse overlegstructuren zoals MAHHL+, euregio Rhein-Maas-Nord en EGTS euregio Maas-Rijn. In juni 2023 hebben we succesvol de Algemene Ledenvergadering van de Euregio Rhein-Maas-Nord in de Stadbroekermolen georganiseerd.

Deze blik over de grens is noodzakelijk om ambities op andere thema's, zoals arbeidsmarkt en circulariteit en duurzaamheid te kunnen realiseren. Onze gemeente is zowel een industrieel centrum (Chemelot) als kruispunt door haar centrale ligging voor zowel de havens van Antwerpen/Rotterdam richting Duitsland en grote industriegebieden in België (Kempen met o.a. Hasselt en Genk, Luik), het Ruhrgebied in Duitsland, en Brainport Eindhoven en Greenport Venlo in Nederland. Hierdoor creëren we kansen en worden we aantrekkelijker als regio. Als de grensoverschrijdende samenwerking toeneemt en we geen grensbelemmeringen zouden ervaren, stijgt Sittard-Geleen van plek 49 naar 23 als aantrekkelijke regio. Daarnaast is onze euregionale ligging doorslaggevend geweest in de toekenning van Zuid-Limburg als NOVI-gebied en Regiodeal. Als gemeente willen inwoners, ondernemers en kennisinstellingen stimuleren om over de grens te kijken. We zetten ons via diverse netwerken in voor betere samenwerking aan de landsgrenzen op zowel lokaal, regionaal en nationaal niveau.

Op nationaal niveau zet onze gemeente zich via de G40 en GROS in om meer aandacht te generen voor de bijzondere situatie in de grensregio's. Daarnaast zijn er banden met de steden Genk en Hasselt, zijn we actief lid van het burgemeestersnetwerk MAHHL+. We zijn per 1.1.2022 lid van ERM Nord en via Provincie Limburg ook aangesloten bij EGTS Euregio Maas-Rijn.

Daarnaast is Sittard-Geleen aangesloten bij "Mayors for a drinkable Meuse". Deze organisatie verbindt alle gemeenten gelegen langs het stroomgebied van de Maas om te werken aan diverse duurzaamheidsdoelstellingen.

Vorig jaar zijn er daarom twee opgaves geïdentificeerd rondom het thema euregio en internationalisering. De doelen die zijn gezet bij deze thema's zijn onveranderd.

1. Versterken van het Oost-West denken

- Nauwe banden met de bestuurlijke en ambtelijke evenknieën aan zowel de Belgische als Duitse kant. Goede betrekkingen met de buurlanden maken snel schakelen mogelijk wanneer kansen zich voordoen of in tijden van crisis.
- Een economisch gelijk speelveld is nodig om de transities waar Limburg voor staat mogelijk te maken, te ontwikkelen en door te voeren. Hiervoor is tevens (het behoud) van voldoende talent essentieel.
- Meer aandacht voor euregionale arbeidsmarkt
- Zeker in grensregio's met een krimpende bevolking is het belangrijk dat jongeren die van school komen over de vaardigheden beschikken waar het (eu)regionale bedrijfsleven behoefte aan heeft. Kennis van de buurtalen is een eerste voorwaarde om tot een grensoverschrijdende arbeidsmarkt te komen. Aandacht voor de Duitse en Franse taal, in het bijzonder in het (V)MBO, is van essentieel belang voor grensoverschrijdend ondernemen en een verdere ontwikkeling van de arbeidsmarkten langs de landsgrenzen. Daarnaast moet de dienstverlening van GIP, SGA en Expatcentre geborgd worden voor de regio. We willen draagvlak ontwikkelen bij burgers door samenwerking binnen het onderwijs, culturele sector, verenigingsleven en jongerenorganisaties.

2. Aantrekkingskracht van de Regio

- Dit valt onder een breder geheel en is onder andere ook terug te zien in de Toekomstvisie 2030, NOVI, de ambities van Chemelot Circular Hub. Het zijn van een aantrekkelijke regio draagt bij aan inwonersgroei. Door ontgroening en vergrijzing is grote druk op het arbeidsaanbod. Dat is een risico voor het realiseren van onze ambities en het behoud van werkgelegenheid in onze regio.
- Agglomeratievorming versterkt de positie van Sittard-Geleen.
- Inzetten op branding en regioambassadeurs om gemeente meer op de kaart te zetten.
- Uitlichten unieke geografische punten (Grensmaas België, Westelijkste punt Duitsland etc.) o.m. ter benadrukking van toeristische mogelijkheden.
- Aansluiting bij G40 en VNG

We willen dit aanpakken middels zowel top-down (vanuit bestuurlijke route) benadering als een bottom-up benadering (vanuit inwoners) door:

- Lidmaatschap Euregio Rhein-Maas-Nord
- Lidmaatschap burgemeestersnetwerk MAHHL+
- Via MAHHL en provincie nauwe band met EGTS EMR
- Samenwerking met Euregio Maas-Rijn Incidentbestrijding en Crisisbeheersing (EMRIC)
- Lidmaatschap Mayors for a drinkable Meuse
- Inzichtelijk maken van kansen en mogelijkheden aan weerszijden van de grens

- Versterken banden directe buurgemeenten door het verbeteren van persoonlijke contacten zowel bestuurlijk als ambtelijk met de Belgische en Duitse buurgemeenten, via terugkerende contactmomenten 1 á 2 maal per jaar.
- Stimuleren lokale initiatieven gericht op grensoverschrijdende samenwerking
- Benutten energie en kennis van regionale/lokale organisaties als Stichting Geen Grens.

Peilingen

In 2023 is de opbrengst van de inwonerspeiling 2022 in zogenoemde dialoogsessies met de inwoners besproken. Hiermee zijn alle wijken en kernen van Sittard-Geleen bereikt. In totaal zijn de bijeenkomsten bezocht door circa 400 inwoners, partners en ambtenaren. In de bijeenkomsten is samen duiding gegeven van de in de inwonerspeiling genoemde onderwerpen en zijn vervolgacties bepaald. De sfeer was bij alle bijeenkomsten goed en de aanpak van de dialoog werd gewaardeerd. Daarom is het voornemen om de inwonerspeiling (in de vorm van enquêtes) per vier jaar te herhalen. Komende peiling is zodoende gepland in 2026. Daarnaast continueren we jaarlijks de dialoogsessies in de wijken en kernen. Zo blijven we in de periode tussen de schriftelijke peilingen in gesprek met de samenleving, met de brede insteek van de thema's van de inwonerspeiling. Verbindingen worden waar mogelijk ook gelegd met andere processen waar participatie gewenst is, zoals bijvoorbeeld de Omgevingsvisie. Wij faciliteren de dialoogsessies vanuit de reguliere inzet van o.a. stadsdeelmanagement en gebiedsgericht werken.

In 2019 is de laatste ondernemerspeiling gehouden volgens het model van de VNG. Deze peiling is samen met Heerlen en Maastricht uitgevoerd. De VNG is per 1 juli 2022 gestopt met het aanbieden van de ondernemerspeiling, omdat uit onderzoek is gebleken dat deze peiling niet meer aansluit bij de behoefte van de gebruikers (gemeenten). Heerlen en Maastricht hebben ook aangegeven geen ondernemerspeiling meer uit te voeren. Voor Sittard-Geleen heeft een eigen schriftelijke enquête geen meerwaarde, nu benchmark met andere gemeenten niet meer mogelijk is. Er zijn voldoende andere manieren om op te halen waar de behoeften, wensen en (on)tevredenheid van ondernemers liggen. Dit gebeurt tijdens de reguliere overleggen met de belangengvertegenwoordigers van de winkelgebieden en bedrijventerreinen, bij de individuele casussen die het Ondernemerscontact behandelt en tijdens de bedrijfsbezoeken die de portefeuillehouder economie en leden van het Team economie regelmatig houden. Ook worden er, indien daar behoefte aan is, één op één gesprekken georganiseerd met ondernemers.

Huisvesting

De huidige bestuurlijk-ambtelijke huisvesting is sterk verouderd, vertoont achterstallig onderhoud en voldoet niet meer aan de huidige eisen op het gebied van duurzaamheid en een gezonde werkomgeving. Er is een mismatch met wie we willen zijn, hoe we willen werken (hybride) en de manier waarop we willen samenwerken met onze inwoners, ondernemers en partners (ontmoeten).

Van buiten naar binnen en opgavegericht. Door college en raad is in 2021 gekozen om de gebouwen te renoveren of af te stoten. Het betreft 4 projecten te weten: Huis aan de Markt, bestuurlijke en ambtelijke huisvesting, Vidar en Wijkbeheer. In 2023 is er door de raad (extra) budget beschikbaar gesteld om o.a. de prijsstijging als gevolg van inflatie en renteontwikkeling op te vangen. 2024 staat in het teken van het ontwerpen van de gebouwen. Wijkbeheer is een fase verder en zit in de bouwfase. Het gebouw voor Wijkbeheer aan het Mauritspark wordt in de eerste helft van 2025 opgeleverd.

Wie en/of wat hebben we nodig om dit te bereiken?

Vanuit onze dienstverleningsprincipes en onze rol van netwerkende en participerende overheid zijn we sterk gericht op samenwerking, klantwaarde voorop en (mentaal) eigenaarschap, en eigen initiatief in de samenleving. De toekomstambassadeurs en de stadsmakers spelen hierbij een duidelijke rol. De doelen uit dit programmablad vergen daarbij ook een gezamenlijke inspanning van bestuur, organisatie en omgeving.

Verbonden Partijen
Belastingsamenwerking gemeenten en waterschap
NV Bank Nederlandse gemeenten
Claim Staat Vennootschap (CSV) Amsterdam B.V.
Enexis N.V.
Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.
N.V. Waterleidingmaatschappij Limburg

Voor verdere informatie met betrekking tot de verbonden partijen wordt verwezen naar de hierover afzonderlijk opgenomen paragraaf.

Wat mag het kosten?

Overzicht gevraagde bijstelling exploitatiebudgetten

Programma 0 Bestuur en ondersteuning Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Gemeentefonds Het resultaat van de meicirculaire 2023 laat een negatieve resultaten zien oplopend naar € 2,4 mln. in 2026 en € 3,7 mln. in 2027. Dit is inclusief de opgenomen taakmutaties gemeentefonds. Het nadelig resultaat komt met name door het verdeelmodel.	-2.680	-1.780	-2.451	-3.696
Kapitaalslasten De kapitaalslasten zijn geactualiseerd en de afschrijvingen bijgesteld op basis van actuele prognoses voor de voortgang van onze projecten.	65	480	346	257
Dividend BNG Enexis Bijstelling dividend 2024 en verder op basis van de begrotingsbrief 2024 van de Provincie Limburg.	-262	-75	-75	-75
Aanbesteding accountantsdiensten Voor de jaarrekeningcontrole van de gemeente en VIDAR heeft de gemeente gebruik gemaakt van de optie, binnen de aanbesteding 2019, om de overeenkomst met onze huisaccountant voor 2 jaar te verlengen (2023 en 2024). De auditfee voor de controleopdracht van de gemeente wordt volledig opgevangen in het budget voor prijsstijgingen (stelpost inflatie) uit de begroting 2023 en 2024. De auditfee voor de controleopdrachten van de onderdelen van Vidar zal dalen en in de begroting 2023 en 2024 vrijvallen ten gunste van de algemene middelen.	20	-	-	-
Verhuizing Walram De medewerkers die werkzaam zijn in het kantoor aan de Walram maken de verhuisbeweging naar het kantoor Geleenbeeklaan te Geleen en het Stadhuis te Sittard. Het kantoor aan de Walramstraat wordt niet meer ingezet als gemeentekantoor. De vrijval van de exploitatiebudgetten Walram is tot 2025 aangezien vanaf deze datum de vrijval reeds zijn ingezet ter dekking van de nieuwe ambtelijke en bestuurlijke huisvesting.	112	-	-	-
Bestuur De budgetten (pensioenen, wachtgeld, salarissen) binnen bestuur zijn geactualiseerd. Dit levert een besparing op van € 0,17 mln. in 2023 en 2024, en € 0,14 mln. in 2025 en vanaf 2026 en verder € 67.000. Het voordeel heeft met name betrekking op de wachtgeld (t/m 2025) en het structureel aframen budget van een 0,5fte wethouder van 5,5fte naar 5fte.	172	142	67	67

Programma 0 Bestuur en ondersteuning Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Bijdrage GGU VNG In 2018 zijn gemeenten gestart met de Gezamenlijke Gemeentelijke Uitvoering (GGU) waarbij er grote maatschappelijke en organisatorische opgaven gezamenlijk worden aangepakt. Dit wordt gefinancierd via een bijdrage (per inwoner) vanuit de gemeenten richting VNG. De bijdrage was in 2023 € 3,33 per inwoner en stijgt in 2024 naar € 3,79 (totaal €45.000). De stijging is het gevolg van de jaarlijkse indexatie 5,1% (€16.000 ten laste van stelpost inflatie) en meer structurele diensten op het gebied van omgevingswet, ICT en extra proposities op het gebied van de ontwikkelagenda gezond leven, fysieke leefomgeving, inkoop en aanbesteden en arbeidsmarktkrapte.	-29	-29	-29	-29
POK-middelen Versterking Dienstverlening De centraal opgenomen taakmutatie POK-middelen Versterking Dienstverlening met betrekking tot klantgedreven inrichting 1ste lijns inwonerscontact wordt conform besluit 4e rapportage 2022 in 2023 en 2024 ingezet voor het optimaliseren van het proces briefadres. Financieel verloopt de mutatie budgettair neutraal.	-50	-	-	-
Bijstellen functieboek Griffie Structurele bijstelling functieboek Griffie conform besluit Werkgeverscommissie.	-19	-19	-19	-19
Reisdocumenten De aanvragen voor vervanging reisdocumenten gaan met ingang van 2024 weer stijgen. De leges die hiervoor in rekening worden gebracht, dienen te worden aangepast.	32	-	-	-
Harmonisatie-project BSGW Op basis van de 4 ontvangen offertes van de BSGW heeft de Raad op 12 juli 2023 een besluit genomen over de keuzes in het harmonisatietraject van de BSGW.	-30	-30	-30	-30
OZB Kadernota 2023 Incidenteel voordeel 2024 OZB woningen en niet-woningen als gevolg van de compensatie voor indexering	158	-	-	-
SPUK CDOKE Betreft de toekenning van de 'Specifieke uitkering Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid' vanuit het Rijk.	-105	-105	-105	-105
Naheffingsaanslag Parkeren Structurele bijstelling als gevolg van de wettelijke tariefsverhoging en prognose aantallen uit te schrijven parkeerheffingen.	55	55	55	55
Basisvoorzieningen doorontwikkeling dienstverlening (Veilig Werken en Zaak Gericht Werken Application Programming Interface (ZGW Api's)) Aansluiten bij autonome landelijke ontwikkeling Common Ground. In 2024 zijn de volgende voorzieningen nodig: <ul style="list-style-type: none"> • Generiek Zaak afhandel component (GZAC); • Aanpassen huidige scansoftware zodat deze informatie kan wegschrijven naar nieuwe bronnen (in eerste instantie Openzaak & Objectenregister); • Open policy agent voor het vastleggen van datarechten van gebruikers; • Logging & protocollering voor het vastleggen van dataverwerkingen (onder andere verwerking van persoonsgegevens). Deze verwerkingen kunnen in de toekomst dan worden ontsloten naar de inwoner en andere geautoriseerde partijen. Zie ook verplichte paragraaf Bedrijfsvoering. 	-157	-131	-131	-131
Schuldhelpverlening voor Ondernemers (SHVO) Taakmutatie: zie programma 6.	38	38	38	38

Programma 0 Bestuur en ondersteuning Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Landschapspark Absbroek De kapitaallasten van het gevoteerde voorbereidingskrediet voor het opstarten van het project en het treffen van maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van het dassenplan.	-	9	9	25
Bestuurlijke rol in diversen netwerken Om onze rol in diverse landelijke netwerken, zoals G40 en VNG en in (EU)regionaal verband inclusief ambtelijke ondersteuning hiervoor verder op te kunnen pakken, zijn extra middelen nodig. Door deze deelname vergroten we onze zichtbaarheid in Den Haag en de (EU)regio met het doel extra aandacht te geven aan lobby en fondsenwerving.	-450	-350	-350	-
Indexering lokale lasten (4,22%) Op basis van bestaand beleid wordt de begrote OZB-opbrengst 2023 als uitgangspunt genomen en verhoogd met een indexpercentage. Indexering van de OZB 2024 met 4,22% levert een structurele extra opbrengst op van € 2,5 mln.	2.451	2.451	2.451	2.451
Indexering lokale lasten (stelpost inflatie) De indexering van de lokale lasten wordt toegevoegd aan de stelpost inflatie.	-2.451	-2.451	-2.451	-2.451
Robuuste begroting weerbaar en wendbaar Flexibiliteit in de begroting gericht op versterking weerbaarheid, wendbaarheid en bestendigheid van onze begroting.	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000
Privacy-officer Structurele bijstelling functieboek ICT met de functie Privacy-officer	-93	-93	-93	-93
Indexering Verbonden Partijen Voor de uniformiteit en de inzichtelijkheid zijn alle financiële consequenties van alle gemeenschappelijke regelingen verwerkt in de begroting 2024. Voor de kosten van indexering is dekking gezocht bij de stelpost inflatie (VRZL-MCC + BsGW + RUD + KBL + GGD + HGH).	1.590	1.582	1.582	1.582
Indexering exploitatiebijdrage professionele instellingen Indexering professionele instellingen binnen team maatschappelijke ontwikkeling (stelpost inflatie).	1.215	1.215	1.215	1.215
Indexering exploitatiebijdrage De Domijnen en Sportstichting Deels incidenteel door gestegen kosten energie en deels structureel voor overige inflatie (stelpost inflatie).	600	600	600	600
Indexering pleegzorg Indexering pleegzorg inclusief behandeling, begeleiding, gezinsgericht, ggz verblijf en maatwerk binnen jeugdzorg ten laste van de stelpost inflatie.	1.974	1.974	1.974	1.974
Indexering WMO woonvoorziening en collectief vervoer Omnibuzz (stelpost inflatie)	1.782	1.782	1.782	1.782
Prorail De gemeente heeft een negental beheerovereenkomsten met Prorail inzake het beheer van spoorwegovergangen en de omgeving van de spoorlijnen in onze gemeente. Deze beheerovereenkomsten zijn geïndexeerd, waardoor met ingang van 2023 een structurele bijstelling van het budget nodig is.	51	51	51	51
Indexering lease en energiekosten auto's Boa's Structurele bijstelling lease en energiekosten auto's Boa's ten laste van de stelpost inflatie (zie programma 1).	20	20	20	20
Indexering markten Structurele bijstelling energiekosten marktaansluitingen ten laste van de stelpost inflatie (zie programma 3).	20	20	20	20

Programma 0 Bestuur en ondersteuning Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Indexering van taakspecifieke applicaties Vidar Indexering van de budgetten voor taakspecifieke applicaties Vidar ten gevolge van de door leveranciers van hard- en software doorgevoerde prijsstijgingen.	-11	-11	-11	-11
Indexering energiekosten cameratoezicht Structurele bijstelling energiekosten cameratoezicht ten laste van de stelpost inflatie (zie programma 1).	12	12	12	12
Indexering Convenant Visit ZL Structurele bijstelling Convenant Visit ZL die ten laste komt van de stelpost inflatie.	5	5	5	5
Indexering lijkbezorgingsrechten (stelpost inflatie)	-20	-20	-20	-20
Indexering Vidar (stelpost inflatie) Zie tevens programma 6: - Individuele inkomenstoelage (regulier); - Individuele inkomenstoelage na aanpassing verordening; - Bijzondere Bijstand; - Studietoelage; - Taakspecifieke applicaties.	191	191	191	191
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten als gevolg van de CAO-stijging over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	3.566	3.559	3.555	3.555
Algemene Reserve Incidentele bijstelling Algemene Reserve als gevolg van de kopieerslag van 2026 naar 2027.	-	-	-	50
Aanschaf en onderhoud leerlingenvervoer Zie toelichting programma 4.	-5	-5	-5	-5
Diverse kleine verschillen Correctie kopieerslag 2025 naar 2026 inzake de Wet Open Overheid (WOO).	-	-	-15	68
Diverse kleine verschillen Betreft diverse kleine administratieve verschillen.	5	5	5	6
Saldo Programma 0 Bestuur en ondersteuning	5.773	7.092	6.194	5.359

Overzicht meerjarige ontwikkeling exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening	Actuele begroting	Begroting voor bijstelling	Bijstelling begroting	Begroting na bijstelling	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027
Baten	295.998	291.524	289.898	2.256	292.155	297.398	283.156	281.870
Lasten	-58.690	-78.019	-73.034	3.188	-69.847	-69.374	-68.140	-67.435
Onttrekkingen	13.042	14.940	4.470	1.529	5.999	3.939	2.708	2.635
Toevoegingen	-18.078	-4.495	-3.808	-1.200	-5.008	-4.947	-3.684	-3.634
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	232.273	223.950	217.527	5.773	223.300	227.015	214.040	213.435

Toelichting algemeen en trendanalyse

De (gesaldeerd) voor het programma beschikbare gelden betreft de dekking voor de lasten van de overige programma's. De totale baten bestaan voornamelijk uit de diverse uitkeringen van het gemeentefonds en belastingenontvangsten in het kader van OZB en overige belastingen. De belangrijkste uitgavenposten betreffen kosten overhead. Hierin zijn de budgetten opgenomen die verband houden met de bedrijfsvoering. Het gaat om de uitvoering van de volgende taken: personeel en organisatie, financiën, inkoop, facilitaire zaken en huisvesting, informatiemanagement en ICT en communicatie. Daarnaast worden ook de budgetten die direct verband houden met de gemeentelijke bestuursorganen (college, raad) en de directe ondersteuning hiervan geboekt. Binnen het taakveld burgerzaken is er een verscheidenheid van wettelijke verplichtingen. De uitvoering hiervan is georganiseerd binnen de stadswinkel (onder andere burgerzaken en klantcontactcentrum).

De stijging van de beschikbare gelden in dit programma zijn het gevolg van de autonome ontwikkelingen uit de meicirculaire (vanaf 2024 en verder negatieve resultaten) en de aframing van de stelpost inflatie voor alle indexeringen van de overige programma's wat in programma 0 positieve resultaten laat zien en in de overige programma's negatief (overall budgettair neutraal).

Wie betaalt mee?

Onze inwoners en bedrijven betalen leges voor individuele diensten, denk hierbij aan reisdocumenten en vergunningen. De gemeente ontvangt een bijdrage uit het Gemeentefonds en int gemeentelijke belastingen. Deze opbrengsten heeft de gemeente nodig om haar taken uit te voeren.

Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de (financiële) risico's?

De gevolgen van de oorlog in de Oekraïne en de krapte op de arbeidsmarkt zorgen voor een algehele prijsstijging en een prijsstijging in de bouwsector in het bijzonder. Dit heeft effect op de vier gemeentelijke huisvestingstrajecten op het vlak van het benodigd investeringsbudget als ook de ambitie.

Beleidsindicatoren

We gebruiken de zogenaamde beleidsindicatoren om de effecten van beleid op de programma's, toe te lichten. We doen dat (verplicht) aan de hand van een vast aantal indicatoren. Door deze niet-financiële informatie op te nemen in de begroting kunnen raadsleden ook zonder specifieke financiële kennis makkelijker inschatten of de resultaten via de voorgestelde beleidskeuzes behaald kunnen worden. Naast de verplicht voorgeschreven indicatoren in het BBV op het gebied van 'organisatiekosten', hebben we hier een aantal eigen indicatoren aan toegevoegd. Deze hebben met name betrekking op de waardering door inwoners en ondernemers.

Eigen indicatoren:

Naam indicator	Eenheid	Sittard-Geleen	Landelijk	Periode
Inwoners				
Waardering voor alle inspanningen van de gemeente	Waarderingscijfer inwonerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	6,03	6,33	2022
Waardering samenwerking met inwoners	Waarderingscijfer inwonerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	5,53	5,83	2022
Waarderingscijfer inwoners directe dienstverlening	Waarderingscijfer inwonerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	6,12	6.50	2022
Waarderingscijfer burgers digitale dienstverlening	Waarderingscijfer inwonerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	6,48	6,72	2022
Waardering burgers voorlichting en communicatie	Waarderingscijfer inwonerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	6,16	6.32	2022
Vertrouwen inwoners in de manier waarop de gemeente wordt bestuurd	Waarderingscijfer inwonerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	14% (heel) veel 43% weinig/ geen	31%(heel) veel 22% weinig(geen)	2022
Waardering burgers betrokken- en oplossingsgerichtheid gemeente	Waarderingscijfer inwonerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	3,94	4,62	2022
Ondernemers				
Waardering ondernemers dienstverlening (in het algemeen) van de gemeente	Waarderingscijfer ondernemerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	5.80	6.37	2019
Waarderingscijfer ondernemers directe dienstverlening	Waarderingscijfer ondernemerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	5.60	6.43	2019
Waarderingscijfer ondernemers digitale dienstverlening	Waarderingscijfer ondernemerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	5.80	6.27	2019
Waardering samenwerking door ondernemers	Waarderingscijfer ondernemerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	4.50	5.60	2019
Waardering ondernemers voorlichting en communicatie	Waarderingscijfer ondernemerspeiling "Waar staat je Gemeente?"	>4.80	5.86	2019

BBV-indicatoren:

Naam indicator	Eenheid	Sittard-Geleen	Landelijk	Sittard-Geleen	Landelijk	toelichting
		2023	2023	2024	2024	
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	10,43	NB	10,57	NB	Formatie in fte per 1.000 inwoners.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	10,47	NB	10,74	NB	Bezetting in fte per 1.000 inwoners
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	981	NB	1.104	NB	Apparaatskosten per inwoner

Naam indicator	Eenheid	Sittard-Geleen	Landelijk	Sittard-Geleen	Landelijk	toelichting
		2023	2023	2024	2024	
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom	0,86%	NB	0,36%	NB	Kosten van externe inhuur als percentage van de totale loonsom/ totale kosten externe inhuur
Externe inhuur	Kosten externe inhuur	0,66 mln.	NB	0,31 mln.	NB	
Overhead	% van de totale lasten	7,98%	NB	8,82%	NB	Kosten van overhead als percentage van de totale lasten.

Gerelateerde beleidsnota's

- Programma Burgerparticipatie en wijkgericht werken
- Visiedocument organisatie en manier van werken
- Kadernota gemeente Sittard-Geleen 2023-2026

4.3 PROGRAMMA - 1 - VEILIGHEID

De gemeenteraad heeft in december 2022 de kadernota Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek voor de jaren 2023-2026 vastgesteld. In de kadernota wordt al veel geschreven over veiligheid in de Westelijke Mijnstreek en dus ook in Sittard-Geleen. Het gaat dan onder meer over onze missie en visie, de ontwikkelingen, de prioriteiten en de doelen op het gebied van veiligheid. De kadernota staat op de website www.kivwm.nl

“Het programma Veiligheid richt zich op de wettelijke- én de niet wettelijke taken van veiligheid. Denk daarbij aan brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, openbare orde en veiligheid. Ook de externe veiligheid hoort daarbij.”

Het programma kent de volgende taakvelden:

- Crisisbeheer en Brandweer
- Openbare Orde en Veiligheid

Wat willen we bereiken?

In de kadernota Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek is de missie bepaald voor de komende jaren: *“De gemeenten in de Westelijke Mijnstreek zijn veilig én voelen veilig.”*

Ook is in deze kadernota een visie gemaakt op het gebied van veiligheid. Deze is:

‘We zien veiligheid als de basis voor een prettige manier van samenleven in onze gemeenten, voor iedereen. Als lokale overheden zetten we onze eigen kracht in om onze gemeenten veilig te maken en houden. We werken samen en zorgen voor brede betrokkenheid bij veiligheid. We kijken goed naar de ontwikkelingen op het gebied van veiligheid en doen vervolgens wat nodig is.’

In de kadernota zijn tevens diverse SMART doelen opgenomen, gericht op thema’s. De door de raad aangewezen prioriteiten voor de komende jaren zijn:

- Cybercrime;
- Ondernijning, in het bijzonder drugscriminaliteit;
- Sociale kwaliteit; en
- Externe Veiligheid.

Als rode draad op het gebied van veiligheid is de doelgroep jeugd benoemd. Rode draad betekent dat we binnen vrijwel ieder thema, project of activiteit, op het gebied van veiligheid zorgen voor bijzondere aandacht voor jeugd.

Wat doen we om dit te bereiken?

Op basis van de Kadernota Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek 2023-2026 wordt tweejaarlijks een Actieplan Integrale Veiligheid vastgesteld. Het college heeft dit Actieplan voor de periode 2023-2024 vastgesteld. In dit Actieplan Integrale Veiligheid worden de acties op het gebied van veiligheid beschreven. Onderstaande toelichting van activiteiten correspondeert dan ook grotendeels met het actieplan.

Het Actieplan Integrale Veiligheid Sittard-Geleen 2023-2024 is te bereiken via de website:

[Actieplan Veiligheid Sittard-Geleen 2023-2024](#)

Sociale Veiligheid

Veiligheidsbeleving is de manier waarop mensen veiligheid ervaren. De veiligheidsbeleving in Sittard-Geleen is in de afgelopen jaren verbeterd. In vergelijking met andere grote gemeenten in Nederland voelen onze inwoners zich op dit moment echter nog minder veilig. Daarom spannen we ons in om de veiligheidsbeleving in onze gemeente nog verder te verbeteren. De veiligheidsbeleving van onze inwoners wordt beïnvloed door veel factoren. Allerlei ontwikkelingen, lokaal, regionaal en mondiaal spelen mee. Als gemeente hebben we niet overal

invloed op. Wel kunnen we door gerichte acties de veiligheidsbeleving van inwoners beïnvloeden. Ook inwoners die zelf actief zijn en mee opletten, zorgen voor een veiligere wijk. Om de veiligheidsbeleving te verbeteren blijven we buurtbemiddeling, buurtpreventieteams en Whatsappgroepen stimuleren en ondersteunen. Voor buurtpreventieteams brengen we de komende jaren een versnelling aan: we streven naar een gemeente brede dekking (eind 2026). Daarnaast maken we inwoners en ondernemers weerbaarder tegen onveiligheid. Zo bieden we handreikingen om signalen van onveiligheid te herkennen en te voorkomen. Ook blijven we aandacht houden voor een veilige woon- en leefomgeving via het toepassen van veilig beheer en ontwerp. We communiceren actief over veiligheid en blijven inwoners en ondernemers stimuleren om onveilige situaties te melden, bijvoorbeeld via Meld Misdaad Anoniem.

Gemeentelijk cameratoezicht is niet weer weg te denken uit onze veiligheidsaanpak. In 2021 is gestart met een projectmatige doorontwikkeling van het gemeentelijk cameratoezicht. In 2023 is dit project succesvol afgerond. In 2024 en de komende jaren geven we uitvoering aan het beleid 'gemeentelijk cameratoezicht Sittard-Geleen 2022-2026'. Ook blijven we ontwikkelingen monitoren en experimenteren we bijvoorbeeld (meer) met flexibel cameratoezicht. Hiervoor stellen we tijdelijk extra (werk)budget beschikbaar.

De woninginbraken in onze gemeente zijn in de afgelopen jaren sterk gedaald. De cijfers van andere High Impact Crimes, zoals overvallen en straatroven, zijn in de afgelopen jaren laag gebleven. Deze lage cijfers willen in 2024 zo houden. Inzet en alertheid blijven nodig. Daarom werken we intensief samen met partijen als de politie, woningcorporaties en ook onze inwoners. We pakken veelplegers aan via een traject bij het Zorg- en Veiligheidshuis Westelijke Mijnstreek. Via campagnes en lokale acties informeren we onze inwoners en ondernemers over hoe zij er zelf voor kunnen zorgen dat ze geen slachtoffer worden van High Impact Crimes. Aan personen die tijdens een politiecontrole in onze gemeente op straat worden betrapt op het vervoeren van inbrekersgereedschap leggen we een dwangsom op.

In 2024 hebben we aandacht voor de digitale veiligheid van inwoners en ondernemers. We werken aan de weerbaarheid en het bewustzijn van onze inwoners en ondernemers tegen verschillende vormen van cybercriminaliteit. We werken daarin samen met meerdere Zuid- en Noord-Limburgse gemeenten, de Provincie Limburg, het Platform Veilig Ondernemen, het Openbaar Ministerie en het team Cybercrime van de politie. Ook sluiten we aan bij regionale activiteiten, zoals voorlichting aan senioren, voorlichting aan laaggeletterden en het initiatief Digitaal Veilig Limburg. We voegen daar nog lokale activiteiten aan toe, zoals de activiteit Hackshield en voorlichting aan jongeren en ondernemers.

Samen met partners, zoals de politie en horecaondernemers, werken we aan de veiligheid in het uitgaansgebied van Sittard en Geleen. Dit doen we via een convenant waarin samenwerkingsafspraken zijn vastgelegd op thema's als drank- en drugsmisbruik en de aanpak van geweld. Ook houden we een campagne over de veiligheid(sbeleving) tijdens het uitgaan (vooral gericht op jeugd).

Tenslotte hebben we aandacht voor vuurwerkoverlast, die in de afgelopen jaren in onze gemeente is toegenomen. Onze focus ligt daarbij op manieren om de overlast preventief in te perken. Dit doen we door het creëren van een goede informatiepositie op het gebied van vuurwerkoverlast, de inzet van jongerenwerk en voorlichting/campagnes. We betrekken hierbij ook de voortgezet onderwijs scholen in onze gemeente, de politie, Partners in Welzijn en het Openbaar Ministerie.

Evenementen en voetbal

Samen met de organisatoren, gemeente en partners als de politie, de GGD GHOR en de brandweer zorgen we voor zo veilig mogelijke evenementen. De aanvraag van grote evenementen wordt samen met onze partners beoordeeld vanuit het beoordelingskader crowd-management en evenementveiligheid. Via dit kader komen we tot gedeelde beelden over risico's en de manier waarop deze te beheersen. Daarbij sturen we op de (eigen) verantwoordelijkheid van een organisator voor de veiligheid van het evenement. Tijdens evenementen waarbij

grote groepen mensen op een bepaalde plek verblijven, zoals de Markt in Sittard, wordt ervoor gekozen om tijdelijke inrijbeperkende maatregelen te nemen (grote voertuigen en/of andere type roadblocks). De kosten hiervan zijn gestegen. Deze autonome ontwikkeling wordt verwerkt in deze begroting.

Daarnaast werken we verder aan het verbeteren van de veiligheid rondom voetbalwedstrijden. We zorgen voor toegankelijke, gastvrije en veilige voetbalwedstrijden, waar weinig politie-inzet en andere veiligheidsmaatregelen nodig zijn. We hebben aandacht voor de (fysieke) veiligheid van de stadionomgeving en werken verder aan de persoonsgerichte aanpak van voetbalhooligans. Dit doen we samen met Fortuna Sittard, de politie, de brandweer en het Openbaar Ministerie.

Zorg en Veiligheid

Net als in de rest van het land, zijn er in onze gemeente hulpbehoevenden die te maken hebben met een opeenstapeling van persoonlijke problemen, onder andere: psychische klachten, verslavingsgevoeligheid en sociale onzekerheid. Deze personen zijn vaak het slachtoffer van misbruik en criminaliteit, of veroorzaken zelf overlast en veiligheidsproblemen. Daderschap en slachtofferschap kunnen door elkaar heen lopen. Met het oog op sociale zekerheid, zorg én in het belang van veiligheid en leefbaarheid is het belangrijk dat de zorg- en veiligheidsketen intensief samenwerkt. Dit gaat goed. Om onder andere deze samenwerking te verstevigen is er een 'Landelijke agenda zorg en veiligheid – Perspectief 2025' opgesteld en ondertekend door de landelijke stuurgroep Zorg en Veiligheid. Deze agenda kent twee sporen: 1) regie in de regio, 2) samenwerking in uitvoering. We sluiten onze werkwijze daar waar mogelijk aan bij deze landelijke agenda. Dit doen we onder andere door regie te voeren in de regio middels de bestuurlijke Commissie Zorg en Veiligheid Zuid-Limburg. Met de Commissie Zorg en Veiligheid Zuid-Limburg brengen we partijen samen om complexe domein overstijgende vraagstukken effectief op te volgen. De commissie monitort de praktijk, signaleert knelpunten, wisselt kennis uit en geeft sturing aan de regionale thema's op het snijvlak van zorg en veiligheid. Op beleid- en uitvoeringsniveau werken we intensief samen met organisaties zoals woningcorporaties, de politie, het Openbaar Ministerie, Veilig Thuis, instellingen voor de geestelijke gezondheidszorg, Reclasseringsorganisaties, de Dienst Justitiële Inrichtingen en de Zuid-Limburgse Zorg en Veiligheidshuizen. De samenwerking blijven we constant versterken. In 2024 ligt de focus op de volgende thema's:

Jeugdige Ondernemers

De jeugd is de toekomst. We zien onder de jeugd verharding ontstaan. Om deze verharding een halt toe te roepen zijn we in 2023 met in- en externe partners gestart met een inventarisatie op een preventieprogramma en het ontwikkelen en borgen van een persoonsgerichte aanpak voor jeugdigen tussen 8 en 23 jaar. Hieraan verbonden is ook onze aandacht voor jeugdoverlast. In 2024 geven we uitvoering aan deze intensieve aanpak, monitoren we de resultaten en passen de werkwijze waar nodig aan.

Nazorg ex-gedetineerden

Vanaf 2022 wordt er pilotmatig geïnvesteerd om bij aanvang van detentie vanuit gezamenlijke verantwoordelijkheid samen te werken aan het detentie- en re-integratietraject dat moet leiden tot een succesvolle re-integratie en verlaagde kans op recidive. Gelijktijdig wordt projectmatig geïnvesteerd in de integrale samenwerking op het gebied van nazorg ex-gedetineerden tussen de Zuid-Limburgse gemeenten, Zorg- en Veiligheidshuizen, Reclasseringsorganisaties en de Penitentiaire Inrichting Sittard. In 2024 werken we door aan een verstevigde samenwerking en werken we toe naar structurele borging.

(Contra)terrorisme, Extremisme en Radicalisering (CTER)

Terrorisme, extremisme en radicalisering zijn uitingen die druk zetten op de samenleving en de democratische rechtsorde. We werken lokaal voortdurend aan preventie en vroegtijdig signaleren van dreigingen, we analyseren de nationale dreigingsbeelden, intensiveren de samenwerking met ketenpartners en het onderhouden de kennis en kunde van professionals. In 2024 zetten we het provinciale ontwikkeltraject voort en formuleren we lokaal beleid.

Personen met verward gedrag

Het is belangrijk om personen met verward gedrag op tijd én goed te helpen. Het Verbindingspunt Informatie en Advies (VIA) verbindt meldingen van de politie met betrokken hulporganisaties, zodat de persoon op een (meer) passende manier kan worden ondersteund of geholpen. Daarnaast hebben we de wettelijke taak in het kader van Wet verplichte geestelijke gezondheidszorg (Wvggz) en de Wet zorg en dwang (Wzd). De uitvoering van het VIA alsmede de Wvggz (niet acuut) is belegd bij het Zorg- en Veiligheidshuis Westelijke Mijnstreek. In het kader van de mogelijkheden tot subsidie zal er vanuit Zuid-Limburg een subsidieaanvraag gedaan worden binnen het actieprogramma "Grip op onbegrip". Binnen deze aanvraag zal ook de doorontwikkeling van het VIA een plek krijgen. In 2024 zal hier verder uitvoering aan gegeven worden.

Geweld in Afhankelijkheidsrelaties (GIA)

Alle inwoners, jong en oud, van regio Zuid-Limburg verdienen het om in veiligheid op te groeien en mee te doen aan de samenleving. Als deze veiligheid er niet is, leidt dat tot (grote) schade aan de inwoners die het betreft. Om huiselijk geweld en kindermishandeling de aandacht te geven die het verdient wordt in 2023 de nieuwe meerjarige regiovisie 'Geweld in Afhankelijkheidsrelaties Zuid-Limburg' vastgesteld. In 2024 geven we uitvoering aan deze visie. Ook wordt uitvoering gegeven aan het lokale uitvoeringsplan Mensenhandel.

Skaeve Huse

Voor een aantal zeer kwetsbare mensen die voor veel overlast en onveiligheid zorgen, wordt sinds 2021 gekeken naar een passend woon-, zorg- en ondersteuningsaanbod. Dit heet Skaeve Huse: zelfstandige eenpersoons woonunits die in kleine groepjes worden geplaatst. Het doel is te komen tot een acceptabele, beheersbare en stabiele situatie voor de mensen zelf en voor de omgeving. In 2024 zetten we deze inspanning voort.

Crisisbeheersing en Rampenbestrijding

Crisisbeheersing en rampenbestrijding gaat over de voorbereiding op een ramp of incident en de aanpak daarvan. De Veiligheidsregio Zuid-Limburg is verantwoordelijk voor het voorbereiden en coördineren van deze taken. Zij zorgen daarom onder meer voor een oefen-, opleidings- en trainingsprogramma voor sleutelpersonen in de crisisorganisatie. Ook de gemeente heeft een belangrijke rol in de crisisorganisatie. Daarom zorgen we ervoor dat we extra opleidingen aanbieden. Aan onze medewerkers, maar ook aan het college. Verder is in 2022 de risicocommunicatie-campagne 'Samen Veilig Rondom Chemelot' gestart. Dit is een meerjarige en actieve campagne, die we ook in 2024 samen met Chemelot, de Veiligheidsregio Zuid-Limburg en de gemeenten Beek en Stein uitvoeren.

Externe Veiligheid

Met name de veiligheid op- en rondom de site Chemelot vraagt om permanente en serieuze bestuurlijke aandacht. Medio 2023 is hiertoe een convenant afgesloten waarin de convenantpartners rondom Chemelot zich committeren aan de actieve uitvoering van de in het convenant verwoorde, op het veiligheidskader gebaseerde, activiteiten. De uitwerking en verbetering van het veiligheidsniveau op- en rondom de site Chemelot zal in lijn met dit convenant in 2024 centraal staan. Een deel van deze activiteiten wordt opgenomen in het omgevingsplandeel Chemelot waarvan het ontwerp naar verwachting in Q1/Q2 zal worden vastgesteld. Andere onderdelen/activiteiten zullen naar verwachting in het Programma Externe Veiligheid landen. Ook de veiligheid in de omgeving nabij het emplacement in Sittard blijft bijzondere aandacht vragen in de samenhang met ruimtelijke en economische vraagstukken. Verder blijven wij nieuwe ruimtelijke plannen en vergunningen toetsen aan de wettelijke eisen en de vastgestelde uitgangspunten en ambities zoals afgesproken in ons externe veiligheidsbeleid, die geborgd zijn in onze bestemmingsplannen.

Buitengewoon opsporingsambtenaren

Gezien de autonome ontwikkelingen, zowel intern als extern, blijft het investeren en professionaliseren in de BOA-capaciteit en BOA-middelen (mobiele devices en veiligheidsmiddelen) noodzakelijk om de continuïteit te

kunnen waarborgen. De vraag naar BOA-inzet vanuit de huidige samenleving blijft groeien. Dit is een landelijke trend. Door onderbezetting en het verschuiven van (kern)taken binnen het politieapparaat worden steeds frequenter verzoeken neergelegd bij team Toezicht en Handhaving.

Als gemeente willen we onze BOA's zo breed mogelijk inzetten. We hebben verschillende BOA's met andere bevoegdheden en takenpakketten. Zo zijn er in onze gemeente bijvoorbeeld wijkboa's en BOA's voor het buitengebied. Ook zijn er BOA's voor taken op het gebied van ondermijning en zijn er jeugdboa's. In de komende jaren blijven we goed volgen welke BOA's we nodig hebben in onze gemeente.

Ondermijning

Als gemeente voeren we regie op de lokale aanpak van ondermijning. Een aanpak die we samen doen met partners als de politie, het Openbaar Ministerie, de belastingdienst en het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Limburg. Een aanpak waarin we in de komende jaren blijven investeren, zodat deze zich (innovatief) blijft ontwikkelen en we steeds opnieuw kunnen blijven inspringen op ontwikkelingen in het ondermijningsbeeld. We zetten de algemene doelstelling van onze aanpak voort: onze gemeente zo onaantrekkelijk mogelijk maken voor criminelen en criminele netwerken en hun activiteiten. Samen met onze partners pakken we ondermijning flink aan. Onze focus ligt daarbij op de thema's als witwassen, criminele motorclubs, mensenhandel en spookburgers. Bijzondere aandacht krijgt het thema drugscriminaliteit. We werken aan het inzichtelijk maken van ondermijning, het weerbaar maken van diverse doelgroepen in onze gemeente en zetten in op toezicht en handhaving. Zo sluiten we drugspanden drie maanden, zes maanden of langer. Omdat we als gemeente alleen met integere partijen zaken willen doen passen we de Wet Bibob onverkort toe. Signalen van ondermijning, zoals signalen over drugscriminaliteit, bijvoorbeeld ontvangen via Meld Misdaad Anoniem, bespreken we met de politie en andere partners en pakken we actief op. Daarbij kijken we vooral ook naar wat wij als gemeente (zelf) in de aanpak kunnen betekenen, bijvoorbeeld via de inzet en doorontwikkeling van onze toezichthouders/BOA's. Aan straatdealers leggen we bovendien een dwangsom op. We zetten ons stevig niveau van toezicht en handhaving op thuisprostitutie en spookbewoning voort. Ook voor bedrijven en bedrijventerreinen hebben we aandacht in het kader van ondermijning. We verrichten preventieve bedrijfsbezoeken, maar controleren waar nodig ook gericht, zo nodig met partners als de politie en Belastingdienst. We zetten (extra) in op het weerbaar(der) maken van onze samenleving: inwoners, ondernemers, private en publieke partners, maar ook de gemeentelijke organisatie. We werken daarbij aan bewustwording en signalering en het vergroten van kennis. Hiervoor stellen we tijdelijk extra budget beschikbaar. Waar mogelijk sluiten we aan bij regionale ontwikkelingen en initiatieven, onder meer van het Regionale Informatie- en Expertise Centrum Limburg en het Platform Veilig Ondernemen.

Ontwikkelpaden

In de vertaling van de Toekomstvisie 2030 Sittard-Geleen wordt ook binnen de ontwikkelpaden in de komende jaren gewerkt aan de aanpak van veiligheid. Het gaat dan om de ontwikkelpaden: Geleen-Zuid, Geleen-Centrum, Sittard-West en Sittard-Centrum. Op basis van de veiligheidsbeelden in deze buurten wordt een aanpak gemaakt. Deze kan onder meer bestaan uit activiteiten gericht op het verbeteren van de sociale veiligheid of het bestrijden van ondermijning. Hiervoor wordt tijdelijk extra budget beschikbaar gesteld.

Intelligence

Om de veiligheid in onze gemeente te kunnen verbeteren is goede informatie noodzakelijk. Als gemeente werken we daarom steeds meer aan het krijgen van een goede informatiepositie op het gebied van veiligheid. We willen 'weten wat er speelt' in onze gemeente. Met de juiste informatie krijgen we de veiligheid in de wijken goed inzichtelijk, kunnen we preventief werken, kunnen we beter sturen en ook het effect meten van de aanpak die we samen met partners uitvoeren. De afgelopen jaren hebben we al stappen gezet op het gebied van onze informatievoorziening. In 2024 ontwikkelen we onze informatiepositie door.

Crisisnoodopvang Sittard

Op een terrein naast de brandweerkazerne aan de Zürichstraat in Sittard is op 12 juni 2023, voor maximaal één jaar, een tijdelijke crisisnoodopvang geopend. De crisisnoodopvang is voor maximaal 300 asielzoekers. Naast aspecten als dagbesteding en zorg, is er oog voor de veiligheid op en rondom de opvanglocatie, waaronder de brede omgeving. Er is onder meer aandacht voor een goede veiligheidsorganisatie, beveiliging en toezicht. Dit gebeurt in goede samenwerking tussen onder meer de politie, de brandweer, de gemeente/BOA's en het bedrijf IMA. De Veiligheidsregio Zuid-Limburg neemt alle kosten van de crisisnoodopvang voor haar rekening. Deze worden daarna volledig vergoed door de Rijksoverheid.

Wie en/of wat hebben we daar voor nodig?

Samen met allerlei andere partijen wordt iedere dag gewerkt aan de aanpak van veiligheid. Zo werken we voor een doelmatige en slagvaardige hulpverlening rondom de openbare veiligheid regionaal samen in de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Hieronder vallen rampenbestrijding, crisisbeheersing en brandweezorg. Onze belangrijkste samenwerkingspartners bij de aanpak van ondermijning zijn het Regionaal Informatie en Expertise Centrum Limburg, het Openbaar Ministerie, de politie, de Belastingdienst en (boven)lokale partners. Als het gaat om zorg en veiligheid, dan speelt het Zorg- en Veiligheidshuis Westelijke Mijnstreek een belangrijke rol. Daarin werken we samen met een groot aantal ketenpartners en partijen uit het zorg- en veiligheidsdomein. De samenwerking met het sociaal domein is van essentieel belang voor de persoonsgerichte aanpak van personen met verward gedrag en mogelijke radicalisering. Op al deze thema's werken we ook samen met de Provincie en met de andere gemeenten in de Westelijke Mijnstreek, in de regio en/of in de Euregio. Tenslotte werken we samen met onze inwoners en ondernemers. Zeker voor het verbeteren van het veiligheidsgevoel (sociale veiligheid) hebben we ook hún betrokkenheid nodig. Via de buurtpreventieteams en WhatsApp groepen leveren zij een belangrijke bijdrage aan het signaleren van onveilige en ongewenste situaties.

Verbonden partijen
Veiligheidsregio Zuid-Limburg

Voor verdere informatie over de verbonden partijen verwijzen we naar de hierover afzonderlijk opgenomen verplichte paragraaf Verbonden Partijen.

Wat mag het kosten?

Overzicht gevraagde bijstelling exploitatiebudgetten

Programma 1 Veiligheid Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Veiligheidsmonitor 'De Veiligheidsmonitor vindt om de 2 jaar plaats. Deze monitor wordt voor 2027 incidenteel bijgeraamd.	-	-	-	-16
VRZL en MCC Incidentele bijstelling begroting 2023 Veiligheidsregio Zuid-Limburg (VRZL) a.g.v. de hogere energiekosten en inflatie en een structurele bijstelling vanaf de begroting 2024 VRZL en het Meld- en coördinatiecentrum (MCC) a.g.v. de toegepaste indexering. Deze bijstellingen worden vanaf 2023 gedekt door de stelpost inflatie (zie programma 0). Financieel verloopt de mutatie dus budgettair neutraal.	-953	-953	-953	-953
Cameratoezicht De gereedmelding van het krediet Cameratoezicht vindt plaats in 2023 i.p.v. 2022. De vrijval van de kapitaallasten ad € 133.000 komt voor 2023 weer ten gunste van het budget Cameratoezicht omdat de kapitaallasten van het krediet volledig worden gedekt uit het budget Cameratoezicht.	-4	-4	-3	-1
Indexering energiekosten cameratoezicht Structurele bijstelling energiekosten cameratoezicht ten laste van de stelpost inflatie (zie programma 0).	-12	-12	-12	-12
Evenementen Veiligheid Structureel bijramen budget evenementen veiligheid door de stijging van de kosten tijdelijke inrijbeperkende maatregelen.	-15	-15	-15	-15
BOA Bodycams De bodycams voor de Boa's lopen via een leaseconstructie. De gevormde verplichtingenreserve ad € 45.000 wordt voor de 2023 tot en met 2025 als dekking ingezet (2023 € 9.000, 2024 en 2025 ieder jaar € 18.000).	-	-	-18	-18
Elektronische sleutelkast Boa's Aanschaf van een elektronische sleutelkast voor de Boa's. Dit is een verbeterpunt vanuit de WPG-audit (wet politiegegevens).	-3	-3	-3	-3
Kapitaallasten Incidentele bijstelling kapitaallasten (afschrijvingen) Externe Veiligheid.	-2	-1	-2	-1
Kapitaallasten Incidentele bijstelling kapitaallasten(afschrijvingen) Brandweerkazerne Geleen.	-1	-1	-1	38
Indexatie ten laste van stelpost inflatie Structurele bijstelling van de leasekosten en energiekosten auto's Boa's. Deze kosten worden gedekt door de post inflatie (zie programma 0).	-20	-20	-20	-20
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	-447	-447	-447	-447
Diverse kleine verschillen Betreft diverse kleine administratieve verschillen welke budgettair neutraal verwerkt worden.	-2	-3	-3	-3
Saldo Programma 1 Veiligheid	-1.459	-1.459	-1.477	-1.451

Overzicht meerjarige ontwikkeling bijgestelde exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening 2022	Actuele begroting 2023	Begroting voor bijstelling 2024	Bijstelling begroting 2024	Begroting na bijstelling 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	1.985	1.550	1.332	45	1.377	1.344	1.344	1.344
Lasten	-16.064	-15.693	-14.500	-1.522	-16.023	-15.974	-15.929	-15.904
Onttrekkingen	382	54	12	18	30	42	0	0
Toevoegingen	-203	0	0	0	0	0	0	0
1 VEILIGHEID	-13.901	-14.090	-13.156	-1.459	-14.615	-14.589	-14.585	-14.560

Toelichting algemeen en trendanalyse

De begroting 2024 na bijstelling geeft aan dat er binnen het programma 1 Veiligheid per saldo € 14,6 mln. structureel wordt geraamd voor crisisbeheersing, brandweer en openbare orde en veiligheid.

Binnen taakveld 1.1 Crisisbeheersing en Brandweer worden de budgetten op het gebied van brandweezorg, rampenbestrijding, crisisbeheersing, geneeskundige hulp en externe veiligheid verantwoord en zijn de bedragen vrij beperkt beïnvloedbaar aangezien het de uitvoering van wettelijke taken betreft, die met name door de Veiligheidsregio Zuid-Limburg worden uitgevoerd.

Binnen taakveld 1.2 Openbare Orde en Veiligheid worden o.a. de budgetten met betrekking tot de Boa's, het Zorg- en Veiligheidshuis Westelijke Mijnstreek, Wet verplichte GGZ, High Impact Crimes, Cameratoezicht, Evenementen, Betaald voetbal en Ondernijning structureel geraamd.

In 2024 laat programma 1 een structureel nadeel zien ten opzichte van de actuele begroting 2023 als gevolg van de structurele bijstelling op basis van de toegepaste indexering bij de Veiligheidsregio Zuid-Limburg. Daarnaast is er sprake van een incidenteel voordeel als gevolg van de incidentele raming 2023 van het project Geleen Centrum en de incidentele raming 2023 van het calamiteitenbudget.

Wie betaalt mee?

De acties/werkzaamheden op het gebied van veiligheid worden gefinancierd via bestaande budgetten opgenomen in het programma Veiligheid. Ook ontvangt de gemeente subsidies van andere organisaties, zoals het ministerie van Justitie en Veiligheid. Bij een subsidie geldt dat zodra deze wegvalt, ook de acties stoppen. De intensiteit en de wijze waarop we onveiligheid aanpakken in onze gemeente wordt dus mede bepaald door de financiële mogelijkheden die er zijn. Binnen die mogelijkheden worden keuzes gemaakt. Veiligheid is immers nooit 'af' en het veiligheidsbeeld verandert continue.

Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de (financiële) risico's?

Het algemene veiligheidsgevoel, de manier waarop inwoners veiligheid waarnemen of ervaren, neemt af als we als gemeente niets doen op het gebied van veiligheid. De inwoner vertrouwt op de gemeente en de veiligheidspartners als het gaat om de aanpak van externe en sociale veiligheid en ondernijning. Gelet op het langjarige personeelstekort bij de politie, is de rol van gemeente, nu meer dan ooit, belangrijker in het borgen, dan wel het realiseren, van het noodzakelijke veiligheidsniveau.

Beleidsindicatoren

We gebruiken de zogenaamde beleidsindicatoren om de effecten van beleid op de programma's, toe te lichten. We doen dat (verplicht) aan de hand van een vast aantal indicatoren (BBV). Door deze niet-financiële informatie op te nemen in de begroting kunnen raadsleden ook zonder specifieke financiële kennis makkelijker inschatten of de resultaten via de voorgestelde beleidskeuzes behaald kunnen worden. En ze bieden raadsleden meer

inzicht om te kunnen sturen. Naast de verplicht voorgeschreven indicatoren in het BBV op het gebied van veiligheid, wordt in dit programma ook op indicatoren gestuurd. Deze indicatoren staan opgenomen in de Kadernota Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek 2023-2026 en het Actieplan Integrale Veiligheid Sittard-Geleen 2023-2024.

BBV-indicatoren:

Naam indicator	Eenheid	Waarde	Periode	Waarde	Periode
Verwijzingen Halt	Aantal per 1.000 jongeren	9	2021	7	2022
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2,1	2021	2,1	2022
Geweldmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	5,5	2021	4,9	2022
Diefstallen uit woningen	Aantal per 1.000 inwoners	1,5	2021	1,3	2022
Vernielingen en beschadigingen (in de openbare ruimte)	Aantal per 1.000 inwoners	6,7	2021	6,6	2022

Gerelateerde beleidsnota's

- Kadernota Integrale Veiligheid Westelijke Mijnstreek 2023-2026
- Actieplan Integrale Veiligheid Sittard-Geleen 2023-2024
- Veiligheidsvisie Spoorzone Sittard-Geleen
- Veiligheidsvisie Chemelot e.o.
- Beleidsvisie externe veiligheid Chemelot site/Westelijke Mijnstreek

4.4 PROGRAMMA - 2 - VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT

“Wij willen het verplaatsen van onze inwoners, bezoekers en ondernemers en hun goederen op een gezonde, inclusieve en duurzame manier mogelijk maken.”

Sittard-Geleen is vanwege haar ligging op het smalste stukje Nederland optimaal ontsloten via weg, spoor, water, buisleidingen, fietspaden en openbaar vervoer.

Met het programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat willen we het verplaatsen van onze inwoners, bezoekers en ondernemers en hun goederen op een gezonde, inclusieve en duurzame manier mogelijk maken. Hierdoor werken we aan het bevorderen van een positieve gezondheid van onze inwoners. Ook werken we aan het bevorderen van een meer inclusieve samenleving. Daarnaast dragen we bij aan de energietransitie en een circulaire samenleving met minder CO₂ uitstoot.

Het programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat, dat is verweven met bijna alle andere programma's, kent de volgende taakvelden:

- Mobiliteit
- Parkeren
- Logistiek

Wat willen we bereiken?

Met het programma Verkeer, Vervoer en Waterstaat werken we aan onderstaande doelen. Binnen de begroting is voor de reguliere uitvoering van het programma een (gesaldeerd) budget beschikbaar van gemiddeld 25 mln. op jaarbasis :

- De gezondheid van onze inwoners bevorderen door het bewegen te stimuleren en te werken aan een mobiliteit met minder uitstoot en geluid. Hiervoor werken we aan een modal-shift van je verplaatsen met de auto naar verplaatsing met de fiets, te voet, openbaar vervoer of deelmobiliteit.
- De inclusieve samenleving bevorderen door de bereikbaarheid, begrijpelijkheid en bruikbaarheid van de openbare ruimte te vergroten en ontmoeten in de wijk te stimuleren.
- Het realiseren van een duurzaam mobiliteitssysteem. Onder andere door de Klimaatwet is de focus verbreed naar het reduceren van de CO₂-uitstoot, het bijdragen aan de energietransitie en de circulaire samenleving. Ook hiervoor werken we aan een modal-shift voor personenmobiliteit. Met minder verharding en meer ruimte voor groen. Voor logistiek ligt de focus op het realiseren van een modal-shift van wegvervoer naar water, spoor en buis om zo de circulaire transitie van onze economie mogelijk te maken.

Wat doen we om dit te bereiken?

Om de doelstellingen uit het programma te halen, vinden in 2024 de volgende (voorbereidende) werkzaamheden en ontwikkelingen plaats.

Mobiliteit

Het gemeentelijke mobiliteitsbeleid is vastgelegd in de Mobiliteitsaanpak Sittard-Geleen. De Mobiliteitsaanpak richt zich op het meer ruimte en ruimtelijke kwaliteit bieden aan duurzame en actieve mobiliteitsvormen (wandelen, fietsen, openbaar vervoer en deelmobiliteit). Dit doen we door bij de (her)inrichting van de openbare ruimte het STOMP⁴-principe te hanteren. Hiermee werken we aan het uitbouwen van een duurzaam (ruimte en uitstoot) mobiliteitssysteem. Zo hoeven inwoners, als bewuste keuze of omdat ze geen mogelijkheid hebben,

---

⁴ De letters STOMP staan voor Stappen (lopen), Trappen (fietsen), Openbaar vervoer, Mobiliteitsdiensten en (elektrische) privéauto (incl. parkeren). Bij de inrichting van de openbare ruimte wordt in deze volgorde ruimte gereserveerd voor de verschillende vormen van vervoer. In het ontwerp van de openbare ruimte staat daarbij de mens centraal.

steeds minder afhankelijk te zijn van een (eigen) auto. Door aan dit mobiliteitssysteem te werken, geven we verdere invulling aan de afspraken uit het Klimaatakkoord en dragen we tevens bij aan alle drie de veerkrachten:

- we scheppen voorwaarden zodat inwoners elkaar kunnen ontmoeten, aan hun gezondheid kunnen werken en bevorderen we een meer inclusieve samenleving;
- we dragen bij aan een bredere multimodale bereikbaarheid van werk- en onderwijslocaties;
- we dragen bij aan het mogelijk maken van de klimaattransitie.

De afgelopen jaren is mobiliteit, op enkele projecten na, met name gericht geweest op beheersmatige taken en activiteiten. De komende jaren werken we met de Mobiliteitsaanpak juist aan de doorontwikkeling van onze mobiliteit en ons mobiliteitssysteem om een modal shift te kunnen realiseren. In de kadernota is voor de mobiliteitsaanpak een financiële claim opgenomen van in totaliteit € 1,2 mln. investeringsmiddelen (€ 0,3 mln. per jaar voor de jaren 2024 t/m 2027). Vooruitlopend op de kadernota is reeds in de begroting 2023 is voor het uitvoeringsprogramma mobiliteit € 1 mln. beschikbaar gesteld (€ 0,2 mln. exploitatiemiddelen, en € 0,8 mln. investeringsmiddelen).

Algemeen

Verkeersveiligheid

- Sinds schooljaar 2021/2022 hebben veel scholen binnen de gemeente zich aangesloten bij de 'Verkeersactieve school'. Scholen kunnen zelf kiezen uit een groot aantal verkeerseducatieprojecten over bijvoorbeeld verkeersgedrag, afleiding in het verkeer of schoolroutes. Als gemeente voorzien wij de schoolzones van verkeer actieve scholen van een uniforme uitstraling. Doorgaand verkeer wordt daarmee geattendeerd op de aanwezigheid van een school en dat men rekening houdt met kinderen en hun verkeersgedrag. In 2024 werken we een plan uit voor meer verkeersveiligheid rond scholen.
- Sinds 2021 werken we als wegbeheerders conform een risico-gestuurde aanpak van verkeersveiligheid (Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV)). Voor Sittard-Geleen is een risicoanalyse uitgevoerd waarbij de belangrijkste (infrastructurele) risicolocaties en aandachtspunten voor verkeersgedrag in beeld zijn gebracht. De aanpak van risicolocaties maakt integraal deel uit van de gemeentelijke uitvoeringsplannen. Voor de aanpak van verkeersonveilig gedrag zetten we, in regionale samenwerking, in op het uitwerken van een doelgroepen aanpak.
- Om het verkeer veiliger te maken voor voetgangers, werken we een plan uit voor meer verkeersveiligheid in wandelgebieden en voor het veilig oversteken van wegen waar 50 km per uur of harder gereden mag worden.

Gedragbeïnvloeding

De komende jaren werken we samen met verschillende partners aan het realiseren van een mobiliteitstransitie. Een belangrijk onderdeel hiervan is het beïnvloeden van het gedrag van de reiziger en logistiek vervoerder. In 2024 continueren we via Zuid-Limburg Bereikbaar de werkgevers- en logistieke aanpak en fietsstimulering. Vanuit het Strategisch Plan Verkeersveiligheid werken we samen met de regio aan een doelgroepen aanpak voor veiliger gedrag in het verkeer.

Regionale samenwerking

Circa 80% van de verplaatsingen in Zuid-Limburg vindt plaats binnen de regio. Samenwerking op Zuid-Limburgse schaal is voor mobiliteit daarom een voorwaarde om onze ambities te kunnen verwezenlijken. De Mobiliteitsvisie Zuid-Limburg, vastgesteld in 2020, vormt de basis van deze samenwerking. Jaarlijks worden door de 16 gemeenten en Provincie Limburg afspraken gemaakt over onderwerpen die op regionale schaal worden aangepakt. In 2024 zijn dit onder andere de thema's verkeersveiligheid, fiets, deelmobiliteit en digitalisering. Ook geven we als regionale overheden het Programmabureau Zuid-Limburg Bereikbaar opdracht voor de uitvoering voor diverse activiteiten zoals de werkgevers- en logistieke aanpak en fietsstimulering. Sittard-Geleen draagt, net als de andere 15 Zuid-Limburgse gemeenten, jaarlijks € 1 per inwoner bij aan Zuid-Limburg Bereikbaar. Deze regionale financiering heeft een vliegwieleffect en levert aanvullende middelen vanuit Provincie en het Rijk op.

Naast de samenwerking op Zuid-Limburgse schaal, zijn in de brede regio Westelijke Mijnstreek (gemeenten Echt-Susteren, Beek, Stein, Beekdalen en Sittard-Geleen) afspraken gemaakt met Provincie Limburg en Rijkswaterstaat over het verminderen, veranderen en verschonen van de mobiliteit in de regio. Gestreefd wordt naar het beperken van de groei van de (auto)mobiliteit in 2040 om zo bedrijven, instellingen en woonkernen bereikbaar te houden en om de leefomgeving van de woonkernen te verbeteren. Activiteiten die hieruit voortkomen zijn opgenomen in een gezamenlijke uitvoeringsagenda.

Het op orde houden van onze infrastructuur

Voor de maatregelen en projecten die we willen treffen op het gebied van onze eigen infrastructuur sluiten we aan bij de lopende beheer- en onderhoudsprogramma's. Wanneer wegen worden gereconstrueerd of heringericht, passen we de infrastructuur aan, conform de vigerende wet- en regelgeving, onze ontwerpcatalogus, met aandacht voor thema's als klimaatadaptatie, passend bij de omgeving van de betreffende weg en uiteraard in samenspraak met inwoners en andere belanghebbenden.

Ook in 2024 staan weer een groot aantal wegen op de planning, in voorbereiding dan wel in uitvoering, bijvoorbeeld de Rozenlaan en de Norbertijnenstraat in Geleen, de Rijksweg Noord en de Parklaan in Sittard en de Proeftuin Zeeheldenbuurt. Ook worden diverse verkeersregelinstanties vervangen.

Voor een volledig overzicht van projecten in voorbereiding dan wel uitvoering, verwijzen we naar de paragraaf Onderhoud Kapitaalgoederen.

Vooraankondiging consequenties beleidsplan Wegen

Naast de uitvoering van de beheerplannen, starten we in 2023 ook met het invulling geven aan de ontwikkelagenda (als onderdeel van het beheerplan). Dit kan specifiek te maken hebben met de beheergroep zelf, bijvoorbeeld het opstellen van ontbrekende uitvoeringskaders of het actualiseren daarvan. Zo ook voor de beheergroep Wegen. Nader uitgewerkt wordt hoe om te gaan met bijvoorbeeld circulariteit, duurzaamheid, klimaatadaptatie etc. in relatie tot verhardingen. Hierop vooruitlopend worden er pilots gedaan zoals bijvoorbeeld binnen het IBOR-BSW project Norbertijnenstraat met als doel ervaring op te doen op het gebied van circulair ontwerpen en realiseren (opgaaf 50% reductie in 2030) en de thema's duurzaamheid en klimaatadaptatie. De eventuele financiële gevolgen zullen in 2024 voor de begroting 2025 in beeld worden gebracht.

Ontsluiting Nieuw Absbroek

Vanuit het ministerie van Buitenlandse Zaken hebben wij € 1,6 mln. aan versnellingsmiddelen mobiliteit en woningbouw ontvangen om de ontsluiting van de woonwijk Nieuw Absbroek te kunnen realiseren. Bij de kadernota is hier een bedrag € 0,9 mln. aan toegevoegd, In 2024 werken we de ontwerpfase van het project verder uit.

Wandelen

Wandelen is een gezonde en duurzame manier van verplaatsen. Door bij aanpassingen van de infrastructuur rekening met de voetganger te houden, richten we de openbare ruimte in zodat deze voor iedereen toegankelijk is. Daarnaast wordt er in Zuid-Limburg een knooppuntennetwerk voor wandelaars uitgewerkt.

Fietsen

Onze ambitie is de fiets als volwaardige modaliteit en effectieve oplossing in te zetten voor de regionale en gemeentelijke opgaven op het gebied van bereikbaarheid, gezondheid, veiligheid, klimaat, duurzaamheid en leefbaarheid. In 2024 worden de mogelijkheden van een stadsfietsroute Geleen verkent om verschillende gebieden in Geleen met elkaar te verbinden: vanaf de Parkstadroute via Corio Glana, Glanerbrook, Geleen Centrum en Circulair Mile richting de Brightlands Chemelot Campus. Dit met het doel een snelfietsroute richting Chemelot te creëren. Via Zuid-Limburg Bereikbaar zetten we in op het stimuleren van het fietsgebruik.

Openbaar vervoer

Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor het faciliteren (o.a. realisatie en beheer bushaltes, beïnvloeden verkeerslichten) van het openbaar vervoer (OV). We hebben geen verantwoordelijkheid en/of bevoegdheid ten aanzien van het vervoer zelf. Jaarlijks bespreken wij met Arriva en Provincie Limburg de ontwikkelingen op het gebied van het OV in relatie tot onze eigen gemeentelijke opgaven. We volgen grensoverschrijdende ontwikkelingen op dit gebied.

Mobiliteitsdiensten

In januari 2023 zijn de Arriva deelfietsen officieel in gebruik genomen. Momenteel zijn er 11 deelfietsstations, op strategische locaties zoals op de Markt in Sittard en Geleen en de drie treinstations. In overleg met Arriva zal nog een 12e locatie gerealiseerd worden. Daarnaast werken we met de Zuid-Limburgse gemeenten samen om te komen tot een regionaal vergunningensysteem voor deelmobiliteit. O.a. met het opzetten van dit systeem, willen we een aantrekkelijke regio zijn voor deelmobiliteitsaanbieders. In 2024 verkennen we ook op welke wijze we deelmobiliteit een plek kunnen geven in woonwijken.

Autoverkeer en parkeren

De komende jaren zetten we niet alleen in op het mogelijk maken van duurzame en actieve vormen van mobiliteit. We zetten als gemeente ook in op het schoner gebruik van de auto door laadpalen te realiseren.

Voor wat betreft parkeren stellen we in 2024 de parkeertarieven ongewijzigd vast. De differentiatie in parkeertarieven die per stadsdeelcentrum is ingesteld, blijft gehandhaafd. De dienstverlening wordt uitgebreid met de voortschrijdende technische mogelijkheden. Zo wordt in navolging van de Odaparking en de parkeergarage bij Zuyderland ook de Marktgarage in Geleen voorzien van een parkeerinstallatie die kentekens herkent.

Logistiek

Goederenvervoer, gevolgen van een circulaire economie

Door de ligging aan een internationaal netwerk van wegen, spoorlijnen, buisleidingen en waterwegen vormt onze gemeente een belangrijk logistiek knooppunt voor de regio. We ondersteunen de landelijke aanpak gericht op de aanleg van nieuwe leidingen en het beter benutten van binnenvaart en spoor. Denk hierbij aan het programma van de goederenvervoercorridor en het project Delta Rhine Corridor. Op regionale schaal ondersteunen we de Gebiedsopgave Haven Stein en corridor tussen de haven en Chemelot.

De verduurzaming van onze economie en de transitie naar een circulaire samenleving betekent dat we te maken gaan krijgen met het gebruik en de inzet van andere soorten grondstoffen. De vervanging van nafta door pyrolyseolie uit plastic, het maken van biopropeen uit plastics, of het maken van waterstof uit huisvuil zijn voorbeelden van nieuwe initiatieven die bij gaan dragen aan de noodzakelijke transformatie. Het vervolmaken van de grondstoffen-, en brandstoffentransformatie gaat echter tientallen jaren duren. We blijven zolang dus ook nog afhankelijk van niet-hernieuwbare grondstoffen en brandstoffen. De komende jaren zullen we zien welke nieuwe grondstoffen er ingezet gaan worden, waar deze ingezameld, vervoerd en gesorteerd gaan worden en hoe deze naar de Chemelot-site getransporteerd gaan worden. We zullen nadrukkelijk moeten onderzoeken hoe we logistieke concepten via buisleidingen, binnenvaart en spoor kunnen optimaliseren om te voorkomen dat al deze materialen enkel via vrachtwagens aangeleverd gaan worden.

Concrete projecten op dit gebied zijn de Delta Rhine Corridor, de verbinding (multimodale corridor) tussen de haven Stein en Chemelot maar ook de verzwaring van het elektriciteitsnet van 150kV naar 380 kV.

Wie en/of wat hebben we nodig om dit te bereiken?

Om het optimale te bereiken op het gebied van mobiliteit en logistiek is het noodzakelijk dat we samenwerken met de gemeenten binnen en buiten Limburg, Provincie, Rijkswaterstaat, Prorail, vervoerders, bedrijven, semi-overheden, inwoners, belangenbehartigers en andere partners. Het is een gezamenlijke verantwoordelijkheid met een gezamenlijk belang. Immers alle partijen zijn afhankelijk van en dienstbaar aan de bereikbaarheid,

mobiliteit en logistiek van onze stad. En iedereen kan hieraan op eigen wijze een bijdrage leveren. Bijvoorbeeld door zelf initiatieven te ontplooiën, het goede voorbeeld te geven en door elkaar uit te nodigen duurzamer te reizen of te vervoeren.

Wat mag het kosten?

Overzicht gevraagde bijstelling exploitatie budgetten

Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Kapitaallasten Bijstelling van de afschrijvingen op basis van actuele prognoses voor de voortgang van onze projecten.	1.435	-171	-93	-216
IBOR beheerplannen Bijstelling begrotingsbeeld ten opzichte van 2023. Enerzijds kijkend naar uitvoerbaarheid door eigen capaciteit en beschikbaarheid van adviesbureaus en aannemers. Anderzijds ter voorkoming van achterstallig onderhoud. Dit leidt tot + €0,1 mln. exploitatie en -/€1,1 mln. investeringen.	-80	-	90	100
SPUK CDOKE Betreft de toekenning van de 'Specifieke uitkering Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid' vanuit het Rijk.	-259	-259	-259	-259
Belastingmaatregelen 2024 Aanpassing tarieven afval riool en reiniging.	82	82	82	82
IBOR jaarschijf Voor het juist en volledig ramen van de kapitaallasten gekoppeld aan de IBOR investeringen volgt na de kopie begroting 2026 naar 2027 een bijstelling van de IBOR kapitaallasten in 2027. Dit is jaarlijks aan de orde voor het investeringsbudget € 12,6 mln. Zie ook programma 5.	-	-	-	-793
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	-299	-299	-299	-299
Prorail De gemeente heeft een negental beheerovereenkomsten met Prorail inzake het beheer van spoorwegovergangen en de omgeving van de spoorlijnen in onze gemeente. Deze beheerovereenkomsten zijn geïndexeerd, waardoor met ingang van 2023 een structurele bijstelling van het budget nodig is.	-51	-51	-51	-51
BSGW harmonisatieproces Extra kosten voor maatwerkvariant externe vorderingen havenrechten.	-2	-2	-2	-2
Bodemverontreiniging Kapitaallasten extra krediet ten gevolge zwaar verontreinigde grond bij lopende projecten. Zie kredieten voor extra toelichting.	-	-10	-16	-16
Project Landschapspark oost De kapitaallasten van het gevoteerde voorbereidingskrediet voor het opstarten van het project en het treffen van maatregelen die nodig zijn voor de uitvoering van het dassenplan	-	-9	-9	-24
Diverse kleine verschillen	-	-	-	-
Saldo Programma 2 Verkeer, vervoer en waterstaat	824	-719	-558	-1.481

Overzicht meerjarige ontwikkeling exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening	Actuele begroting	Begroting voor bijstelling	Bijstelling begroting	Begroting na bijstelling	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027
Baten	6.366	4.792	4.280	124	4.404	4.350	4.350	4.350
Lasten	-29.180	-32.460	-31.321	700	-30.621	-33.292	-34.173	-35.095
Onttrekkingen	936	1.277	20	0	20	20	20	20
Toevoegingen	-131	-223	-223	0	-223	-223	-223	-223
2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	-22.009	-26.613	-27.244	824	-26.421	-29.145	-30.026	-30.949

Toelichting algemeen en trendanalyse

Binnen het programma verkeer en vervoer wordt € 25 mln. gebudgetteerd voor het op niveau houden van de bereikbaarheid van Sittard-Geleen over de weg, het spoor en het water. De belangrijkste uitgaven op jaarbasis zijn de stijgende kapitaallasten IBOR, de onderhoudskosten en de personele uitgaven (€ 12 tot 14 mln. op jaarbasis). Een ander thema binnen dit programma betreft het straatparkeren, parkeergarages en fietsenstallingen. De bestedingen betreffen met name indirecte kosten zoals kapitaallasten en personele inzet, deze kosten worden grotendeels gedekt door parkeerinkomsten.

Wie betaalt mee?

Omdat dit programma veelal onze gemeentegrenzen overstijgt, dragen onze partners op diverse terreinen bij in de kosten. Het gaat hier dan om de Provincie, Rijk, ProRail en – indien van toepassing – het bedrijfsleven.

Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de (financiële) risico's?

Aan meerdere trajecten en projecten zijn provinciale en rijkssubsidieregelingen verbonden. Deze regelingen veronderstellen niet alleen gemeentelijke cofinanciering, maar ook onderliggende studies en rapportages zonder welke men niet in aanmerking komt voor de aangeboden subsidies. Het is dus van belang deze rapportages af te ronden conform de gestelde eisen.

Beleidsindicatoren

We gebruiken de zogenaamde beleidsindicatoren om de effecten van beleid op de programma's, toe te lichten. We doen dat (verplicht) aan de hand van een vast aantal indicatoren. Door deze niet-financiële informatie op te nemen in de begroting kunnen raadsleden ook zonder specifieke financiële kennis makkelijker inschatten of de resultaten via de voorgestelde beleidskeuzes behaald kunnen worden. En ze bieden raadsleden meer inzicht om te kunnen sturen.

BBV-Indicatoren:

Naam indicator	Eenheid	Waarde	Periode	Waarde	Periode
Ziekenhuisopname na verkeersongeval	%	6,9	2020	5,9	2021

Onze ambitie is om meer met indicatoren te werken om zo de uitvoering van het beleid te kunnen monitoren en het beleid op basis daarvan te kunnen bijstellen waar nodig. Dit vergt het vaststellen van de juiste indicatoren, het verzamelen van data op deze indicatoren en deze data vervolgens vertalen naar keuze informatie.

Gerelateerde beleidsnota's

- Mobiliteitsaanpak Sittard-Geleen
- IBOR Beleidsplan 2016-2026
- Onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte 2020-2023
- Masterplan openbare ruimte Oud-Geleen

4.5 PROGRAMMA - 3 - ECONOMIE

“Het versterken van de economische veerkracht is een continue proces dat een gezamenlijke inspanning vereist van overheidsinstanties, bedrijven, onderwijsinstellingen, gemeenschappen en andere belanghebbenden”

Sittard-Geleen heeft een sterk economisch profiel met Chemelot, de Brightlands Chemelot Campus, logistieke bedrijvigheid op Holtum Noord, diverse gemengde bedrijventerreinen en de zorgsector. Dit profiel staat onder druk door veranderende marktontwikkelingen en geopolitieke invloed. De automotive industrie verkeert bijvoorbeeld in onzekere tijden door het vertrek van BMW uit Born.

De kern van het economisch profiel van Sittard-Geleen wordt gevormd door het midden en kleinbedrijf. Dit mkb is in onze gemeente sterk vertegenwoordigd, vooral in de sectoren bouw, detailhandel/horeca, zorg en commerciële dienstverlening. De economische en maatschappelijke impact is groot: meer dan 1/3 van de inwoners vindt hier zijn/haar werk en elke vereniging om de hoek worden gesponsord door het MKB.

Helaas staat de toekomst van dit mkb ook onder druk. Zo wordt Sittard-Geleen gekenmerkt door grote leegstand en geeft een groot deel van de ondernemers aan niet het vermogen te hebben om concurrerend te zijn in de klimaat-neutrale, inclusieve en digitale samenleving van ‘morgen’.

De ontwikkelingen binnen stadsmarketing, de inzet op evenementen en de vrijetijdseconomie zien we als een groeikans voor onze gemeente. Zij vormen dan ook een zeer belangrijke pijler binnen het economisch domein van Sittard-Geleen. De aantrekkingskracht is groot voor een brede waaier aan inwoners en bezoekers: wandelaars, fietsers, verblijfsgasten, inwoners van de (Eu)regio, authentieke shoppers, zakelijke gasten en mensen die op zoek zijn naar een stukje bezinning. Hierbij is groei niet per definitie leidend, streven we een hogere kwaliteit na en stemmen we af met ideeën en wensen van bovenal onze eigen inwoners en ondernemers.

We moeten onze stad ook in (Eu)regionaal perspectief plaatsen. Het betreft een prachtige en kansrijke regio, ook op toeristisch en recreatief vlak. Zo hebben we in onze Toekomstvisie 2030 uitgesproken dat er een betere afstemming plaats gaat vinden tussen overheid, ondernemer en het omringende (eu)regionale onderwijslandschap, ook daar zetten we dus op in.

We brengen in dit programma in beeld hoe we omgaan met bovengenoemde kansen en uitdagingen en wat we daarvoor doen in 2024. Let wel, bij de uitvoering van ons gemeentelijk economische beleid verliezen we de leefbaarheid voor en veiligheid van onze inwoners niet uit het oog. Wanneer we dus bijvoorbeeld spreken over de opwaardering van onze twee centra, hebben we altijd oog voor de gevolgen voor (de leefbaarheid in) onze dorpen en kernen.

Het programma kent de volgende thema-indeling, bij de W-vragen komt de lezer deze steeds tegen:

- I Het mkb, chemie en industrie
- II Vrijetijdseconomie, evenementen, horeca, detailhandel en stadscentra
- III (Eu)regionale economie, arbeidsmarkt en onderwijs

Daarnaast komen ook veelvuldig de volgende onderdelen terug. Zij kenmerken met name *hoe* en met welke accenten wij werken aan de genoemde thema's.

- A Ondernemersondersteuning
- B Circulaire economie

Wat willen we bereiken?

Onze ambities komen voort uit de Toekomstvisie 2030 en het programma NOVI Zuid-Limburg. Hieronder volgen de algehele ambities voor het economisch programma, daarna zoomen we in op de drie thema's.

- Innovatie en ondernemerschap zijn van groot belang voor onze bedrijvigheid en we zetten dan ook naar de toekomst toe hier volop op in omdat juist deze sterkten onze economie een stuk veerkrachtiger maken. Daarmee zetten we in op brede welvaart, welvaart die niet ten koste gaat van mensen en het milieu.
- We streven naar een robuuste economie die in staat is om schokken en verstoringen op te vangen en zich snel aan te passen en/of te herstellen. Een diverse en flexibele economie die in staat is om uitdagingen het hoofd te bieden en te gedijen in een steeds veranderende wereld.

Het mkb, chemie en industrie

“Het bruist van de innovatie en het ondernemerschap in onze gemeente en niet alleen in de chemie, en zeker in het mkb”

De opgave voor de ondersteuning en versterking van het mkb is divers. De focus ligt op duurzame, innovatieve en veilige bedrijvigheid waarbinnen ruimte is voor verbinding van kennis, kunde en producten. Er wordt ook ruimte geboden voor innovatieve, kleinschalige maakindustrie. Deze opgaven sluiten aan bij de inzet voor een duurzame en circulaire economie, uitgangspunt binnen de NOVI-aanpak.

De ondersteuning en versterking van het mkb binnen de stedelijke centra is daarnaast een extra aandachtsveld. Het is daarom van groot belang dat we het gesprek blijven voeren met alle belangrijke stakeholders zoals kennisinstellingen, ondernemers en belangengroeperingen om te komen tot een agenda voor deze opgaven.

- a. Een sterker mkb-ondersteuningsinfrastructuur voor het brede mkb, zoals de winkelier in de wijk of het centrum, de ZZP'er of de ondernemer op een bedrijventerrein. Het stelt hen in staat om economisch veerkrachtiger te zijn, c.q. beter bestand tegen crises in de klimaat-neutrale, inclusieve en digitale samenleving van 'morgen'.

Gemeentelijk industriebeleid is belangrijk omdat de ruim 20.000 (met name MBO- en HBO-geschoolde) mensen die hun boterham verdienen in de industrie in een tegelijkertijd luxe als ook kwetsbare situatie verkeren. Luxe omdat Chemelot een van de grote nationale industrieclusters is die de steun van nationale en Europese overheden heeft in de opgave om te transformeren naar een fossielvrije en circulaire industrie. Dat werpt ook zijn vruchten af in onze gemeente met forse afnames van de uitstoot van CO2 en schadelijke stoffen.

Kwetsbaar omdat strategische beslissingen over de toekomst van onze industrie worden genomen in bestuurskamers in Riyad, Cairo en München. De werkelijkheid is nu eenmaal dat Sittard-Geleen een industriestad is met een nationaal belang.

- b. Met de middelen die in de begroting 2024 beschikbaar zijn voor industriebeleid willen we bereiken dat we onze publiekrechtelijke taken vervullen en de gemeentelijke invloed – samen met provincie en rijk – op strategische beslissingen over de toekomst van onze industrie groter wordt. Toewerkend naar bedrijvigheid die produceert met (meer) groene/hernieuwbare grondstoffen en duurzame energie.

De uitkomsten van de analyse 'Behoefteraming werklocaties Westelijke Mijnstreek 2030' laten duidelijk de opgave zien om tot balans te komen tussen vraag en aanbod van kantoorlocaties (overschot) en van bedrijventerreinen (tekort). De uitvoeringsagenda die volgt gaat ook in beeld brengen welke opgave er in tijd en middelen ligt om te komen tot herstructurering van de bestaande bedrijventerreinen.

- c. Duurzame en toekomstbestendige werklocaties van de toekomst realiseren, met onderwerpen als efficiënt ruimtegebruik, circulaire economie en klimaatbestendigheid. Deze locaties zijn van belang voor de ecologische veerkracht, een aantrekkelijk vestigingsklimaat, het bijdragen aan klimaatdoelstellingen en een prettige en groene leefomgeving.

II Vrijtijdseconomie, evenementen, horeca, detailhandel en stadscentra

“Ook Sittard-Geleen weet in 2030 mee te liften op de toeristische en recreatieve kracht van de omliggende regio en de euregio. Een cultuurhistorisch hart, gelegen in het groen, en ecologisch verbonden met een groot euregionaal park, een aantal nieuwe voorzieningen, exclusieve zaken in het belevingscentrum, een aantrekkelijke cultuuragenda en een soort van innovatie district waar van alles te doen is, maakt Sittard-Geleen voor haar eigen inwoners en mensen van buiten Sittard-Geleen een prettige plek om te vertoeven.”

De betekenis van de vrijetijdssector en van evenementen is niet te onderschatten, zowel economisch als ook maatschappelijk gezien. Het betreft een van de snelst groeiende economieën in Nederland, en zorgt ook voor een belangrijk aandeel in het in stand houden van voorzieningen die voor de inwoners van Sittard-Geleen van belang zijn zoals horeca, winkels, musea en andere faciliteiten zoals fiets- en wandelpaden. Horeca geeft op haar beurt een stad of dorp ‘kleur’ en sociale samenhang.

- d. Middels een kwalitatief hoogwaardig en goed afgewogen aanbod van recreatie- en verblijfsaanbod, evenementen en horeca werken we aan een vitaal en duurzame toekomst van de bestemming Sittard-Geleen. Op middellange en lange termijn. Voor de bezoekers, en bovenal voor onze inwoners. Middels branding en marketing van de vrijetijdssector en van evenementen zorgen we voor een rijke woon- en leefomgeving voor onze inwoners en zetten we Sittard-Geleen beter op een bovenregionaal podium.

De centra zijn traditioneel en van oudsher ingericht als handelscentra. Waar winkelen in combinatie met horeca als eerder voldoende aantrekkingskracht had, is dit afgelopen jaren steeds minder het geval. De herijking van de detailhandelsstructuur Westelijke Mijnstreek betekent voor beide stadscentra dat de kernwinkelgebieden opnieuw compacter worden. De omliggende straten in het aanloopgebied krijgen veel meer een mengfunctie. Winkels worden gecombineerd met wonen, werken en cultuur. Hierdoor wordt de aantrekkelijkheid van deze gebieden en daarmee ook de stadscentra, vergroot. Nieuwe kansen worden geboden door in het ontwikkelpad Geleen Centrum het GL1 gedachtegoed verder vorm te geven met daarbij een accent op circulariteit, innovatie en duurzaamheid voor wonen, werken, winkelen en ontmoeten voor jong en oud.

Voor ontwikkelpad Centrum Sittard wordt stevig ingezet op de cultuurhistorische kenmerken in combinatie met winkelen, ontmoeten, verblijven en recreëren (zie voor beide ontwikkelpaden ook programma 8).

Sittard-Geleen realiseert zich dat detailhandel meer is dan de stadscentra. De toekomstbestendigheid van de buurt- en wijkvoorzieningen bijvoorbeeld heeft dan ook voortdurend aandacht.

- e. De winkelgebieden en detailhandelsstructuur van Sittard-Geleen versterken waardoor leefbaarheid, aantrekkingskracht en het vestigingsklimaat verbetert.

III (Eu)regionale economie, arbeidsmarkt en onderwijs

“In 2030 is er een goede afstemming met de bedrijvigheid en het ondernemerschap in Sittard-Geleen en het onderwijslandschap gerealiseerd. Deze sluiten perfect op elkaar aan in nauwe afstemming met het omringende (eu)regionale onderwijslandschap.”

Sittard-Geleen maakt een onlosmakelijk deel uit van de (eu)regionale arbeidsmarkt. Voor Zuid-Limburg ontwikkelde de werkgelegenheid zich in de afgelopen jaren behoorlijk positief. De economie bleek weerbaar en herstelde snel van de twee crises die elkaar in korte tijd opvolgden (corona en energiecrisis). De acties die lopen via Leven Lang Ontwikkelen dragen bij aan dit positieve beeld en zijn belangrijk om te zorgen voor een duurzame inzetbare actieve beroepsbevolking. Een groot deel van deze acties worden centraal aangestuurd vanuit Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg waarin de 3 gemeenten Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen een trekkende rol hebben. Ook is er nauw contact met de werkgeversservicepunten in de regio en het UWV, LWV, onderwijsinstellingen en overige stakeholders.

- f. Het onderwijslandschap in Sittard-Geleen en Zuid-Limburg sluit aan op de (eu)regionale arbeidsmarkt. Dit zorgt voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat en draagt bij aan participatie en ontwikkeling van onze inwoners.

De gemeente Sittard-Geleen vervult een voortrekkersrol in de regionale samenwerking binnen het economische domein, zowel op de schaal van de Westelijke Mijnstreek als Zuid-Limburg. Daartoe nemen we actief deel aan een grote diversiteit van overlegtafels en samenwerkingsconstructen van de zogenaamde triple-helix partijen: overheden, onderwijs & kennisinstellingen en bedrijfsleven.

Een mooi resultaat van de samenwerking op deze schaal is de regiodeal ‘Ingenieus, Gezond en Groen’ Westelijke en Centraal Zuid-Limburg. In de regiodeal wordt ingezet op versterking van de centra, het versnellen naar een circulaire economie en samenleving en een robuuste omgevingskwaliteit. De deal borduurt voort op de opgaven en beleidsdoelen van het Programma NOVI Zuid-Limburg. De dealmakerfase wordt in het najaar 2023 afgesloten. De uitvoering zal vanaf 2024 starten. Een belangrijk voorbeeld van een regionale tafel van gemeenten is tot slot het overleg Economie Zuid-Limburg, het bestuurlijk overleg waarin de bovenlokale en gedeelde regionale opgaven in het economische domein met elkaar besproken en afgestemd worden en dat wordt voorgezeten door Sittard-Geleen.

- g. Met deze (eu)regionale samenwerking wordt onderkend dat we een onlosmakelijk deel vormen van een krachtige regio en wordt beoogd een verdere versterking van het vestigingsklimaat voor mens en ondernemer. Een klimaat dat ingenieus, gezond en groen is.

Wat doen we om dit te bereiken?

I Het mkb, chemie en industrie

mkb

- We werken aan dienstverlening en concrete ondersteuning voor het mkb, onder andere met het programma MKB Green Deal. In dit programma zijn mkb-organisaties, Liof, Rabobank en gemeente Sittard-Geleen aan de slag gegaan om ondernemers te ondersteunen in hun opgave om energiekosten te besparen, meer circulair te ondernemen, aan voldoende en goed personeel te komen, goed om te gaan met digitale kansen en bedreigingen en te innoveren. De MKB Green Deal is de opstap naar een structurele mkb-infrastructuur met een duurzaam verdienmodel en een hechte mkb-gemeenschap die daar gebruik van maakt.

In de kadernota is een financiële claim (veerkrachtig MKB) opgenomen van in totaliteit € 0,6 mln. (€ 0,2 mln. per jaar voor de jaren 2024 t/m 2026) voor MKB-dienstverlening, waaronder de uitvoering van de MKB Green Deal.

- Onderdeel van mkb ondersteuning is ook de continue samenwerking met het rijk voor maatwerk en snelheid in het verstrekken van innovatie- en financieringsmiddelen aan mkb-ondernemers. Een sprekend voorbeeld daarvan is de voortrekkersrol van Sittard-Geleen in en deelname aan het Nationale Actieplan Ondernemersdienstverlening.
- Ondernemersondersteuning is van essentieel belang binnen alle economische thema's. In 2024 zetten we hier wederom sterk op in. Ondersteuning die we in overleg met de ondernemers vormgeven. Bestaande onderdelen die hun dienst hebben bewezen, blijven we faciliteren. Te noemen zijn onder andere het Starterscentrum Limburg, 155 Red een bedrijf⁵, het Ondernemersklankbord, parkmanagement en het Centrummanagement. Het eigen ondernemerscontact zal in 2024 versterkt aan de slag gaan. Onder meer met bedrijfsbezoeken bij lokale ondernemers, overleggen op triple helix niveau en het intensiveren van informatievoorziening aan en voor ondernemers. De rol van het ondernemerscontact als hét aanspreekpunt voor ondernemers binnen de gemeentelijke organisatie en de coördinerende rol die daarin wordt vervuld, wordt onverkort vervuld.

Chemie en industrie

- Voor de gemeente, maar ook voor Nederland en de euregio is Chemelot een belangrijke schakel in het bereiken van een duurzame, circulaire en toekomstbestendige economie. Eén van de ambities van Chemelot is om door te ontwikkelen naar de meest duurzame, competitieve en meest veilige chemiesite van Europa. De gemeente maakt deel uit van de Stuurgroep Chemelot waarbinnen diverse processen met Chemelot, DSM, Campus en samen met Gemeente Stein en Provincie Limburg met elkaar worden afgestemd. Actuele onderwerpen zijn de gebiedsopgaven voor Graetheide en de Circular mile bij de Kampstraat in Geleen. We geven voorts invulling aan de strategische gebiedsvisie voor de omgeving van Chemelot.
- De gemeente maakt ook werk van de Chemelot Circular Hub. Deze Chemelot Circular Hub positioneert zich als proeftuin voor de transitie naar een circulaire economie en samenleving. We faciliteren (publiekrechtelijk) de ruimtevraag voor de duurzaamheidstransitie. Gemeente en Provincie Limburg hebben een belangrijke verbindende, faciliterende en aanjagende rol in de transformatie naar het nieuwe non-fossiele, circulaire verdienmodel.
- De contractperiode van BMW eindigt in maart 2024. Door de directie van VDL Nedcar is aangegeven dat een sluiting van VDL Nedcar niet aan de orde is. Het bedrijf blijft zoeken naar een oplossing waarbij zo veel mogelijk werkgelegenheid behouden blijft, ook na de contractperiode met BMW. Naast het blijven zoeken naar een nieuwe opdrachtgever voor de automobielpeductie zet VDL Nedcar in op twee andere sporen: het Mobility Innovation Centre (MIC) voor duurzame mobiliteitsoplossingen en het faciliteren van de groei van andere VDL-bedrijven bij VDL Nedcar in Sittard-Geleen. De gemeente volgt deze stappen nauwlettend, en zal bemoeienis tonen bij invulling van het terrein, natuurcompensatie en de aanpassing van de omliggende provinciale infrastructuur.

Bedrijventerreinen

- Naar aanleiding van de 'Behoefteraming werklocaties Westelijke Mijnstreek 2030' wordt er gewerkt aan een uitvoeringsagenda voor herstructurering van de bestaande bedrijventerreinen. Middels herprofilering,

---

⁵ 115 Red een Bedrijf is een Stichting die ondersteuning doet bieden aan ondernemers met financiële problemen.

transformatie en revitalisering kan ca. 65 ha ruimtewinst worden geboekt op de bestaande werklocaties. Daarnaast is er behoefte aan een kwaliteitsverbetering en verduurzaming van werklocaties. Het streven is om tussen 2024 en 2026 gefaseerd te starten met de uitvoering van 4 projecten. Een van de projecten is de Circular Mile aan de Professor van Krevelenstraat en daaraan verbonden de Kampstraat in Geleen. Daarnaast worden er nog 3 projecten uitgewerkt. Zodra de uitvoeringsagenda is opgesteld zal de raad hierover geïnformeerd worden.

In de Kadernota is een financiële claim (ruimte voor mkb) opgenomen van in totaliteit € 2,25 mln. (€ 0,75 mln. per jaar voor 2024 t/m 2026) gericht op proceskosten € 0,225 mln. (exploitatiekosten), cofinanciering projecten uit de uitvoeringsagenda € 1,5 mln. (exploitatiekosten) en cofinanciering regio deal Circular Mile € 0,5 mln. (exploitatiekosten).

De cofinanciering van Circulair Mile bestaat naast de € 0,5 mln. van gemeente Sittard-Geleen uit € 0,5 mln. van DSM als trekker van het project. De cofinanciering van in totaal € 1 mln. is voorwaardelijk om de regiodeal middelen van € 1 mln. gegund te krijgen van het Rijk. Daarmee ontstaat een totaalbudget van € 2 mln. voor de Circular Mile.

Toelichting: De Circular Mile is gericht op het stimuleren en faciliteren van de circulaire keten en de transformatie van het mkb richting een duurzame economie. Met uitgeefbare bedrijventerrein op een kwalitatieve en thematische locatie rondom de Professor van Krevelenstraat, wordt het vestigingsklimaat voor circulaire bedrijven vergroot en versterkt Sittard-Geleen in samenwerking met Chemelot haar positie als voorloper in de ontwikkeling van een circulaire economie. Op termijn zal er een circulaire werklocatie ontstaan die openbaar toegankelijk is en tevens de functie heeft om de circulaire samenleving zichtbaar te maken. De werklocatie vormt een veilige en inspirerende verbinding tussen de Chemelot Site, de Brightlands Chemelot Campus en het centrum van Geleen. In dit kwadrant ontwikkelen we The Circular Mile.

- Voor een goed vestigingsklimaat voor bedrijven moet de basis op orde zijn op de bedrijventerreinen. We streven naar kwalitatieve bedrijventerreinen die schoon, heel en veilig zijn. We streven naar duurzame en toekomstbestendige bedrijventerreinen met voldoende ruimte voor de ontwikkeling van het MKB. Om dit te bereiken is parkmanagement een cruciale schakel. Parkmanagement is de ogen en de oren, de verbinder en de aanjager in het brede speelveld van bedrijven, bedrijventerreinen, gemeente en andere partijen. In 2024 wordt samen met de ondernemersvereniging BSG, de bedrijven op de bedrijventerreinen, het parkmanagement en de gemeente een plan van aanpak opgesteld voor alle bedrijventerreinen in Sittard-Geleen voor de periode 2024 - 2025. Met dit plan wordt het parkmanagement stevig gepositioneerd en gefaciliteerd om de gewenste kwaliteit en doelen op de bedrijventerreinen te bereiken.
- In de omgevingsvisie is Bedrijvenstad Fortuna aangemerkt als ontwikkellocatie. Het oorspronkelijke programma van het gebied is gebaseerd op de vijf pijlers bedrijvigheid, sport, onderwijs, leisure en retail (sport en supermarkt). We zien dat bij de realisatie van het oorspronkelijke programma positief gezien er op alle onderdelen vooruitgang is geboekt in de afgelopen jaren. Dit is echter met verschillende snelheden gebeurd en niet altijd voldoende in samenhang. Hierdoor heeft de oorspronkelijke programmering op onderdelen aan kracht en energie verloren en is er een impuls nodig, al dan niet vanuit een bijgesteld perspectief. Om deze impuls mogelijk te maken starten we met een gebiedsontwikkeling. Ontwikkelkansen worden in beeld gebracht en er wordt verkend welke ideeën kansrijk zijn voor verdere uitwerking en realisatie op korte termijn en het perspectief voor de langere termijn. We sluiten hiermee voor een belangrijk deel aan bij de oorspronkelijke programmering en daarnaast bij de economische veerkracht uit het coalitieakkoord met als belangrijke pijlers de verduurzaming van de economie, het creëren van een gezonde samenleving en de innovatie van het mkb.

II Vrijtijdseconomie, evenementen, horeca, detailhandel en stadscentra

Vrijtijdseconomie

- De visie Vrijtijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030 (Visie VTE ZL) geeft richting aan het (gezamenlijke) beleid voor de vrijetijdseconomie in de regio Zuid-Limburg. Na de vaststelling van de Visie VTE ZL door alle Zuid-Limburgse gemeenteraden in 2020, wordt in 2024 verder invulling gegeven aan de uitvoering van deze visie. Lokale en regionale projecten dragen bij aan het versterken van de economische veerkracht van Sittard-Geleen.
- In 2022 is het Visit Experience centrum Sittard-Geleen geopend. In dit Experience centrum komen vijf verhaallijnen tot leven die centraal staan voor het toeristisch recreatief profiel van Sittard-Geleen en de regio. Nu het fysieke “startpunt” voor de vrijetijdseconomie sector is gerealiseerd, zal in 2024 verder invulling worden gegeven aan de verhaallijnen “buiten”. Denk hierbij aan het versterken en beleefbaar maken van de verhaallijnen op basis van onder ander themaroutes, informatievoorziening en promotie. De visualisering van het Visit Experience centrum Sittard-Geleen is afgestemd op basis van de fysieke ruimte in het huidige Kritzraedthuis. In het scenario dat de Visit Experience Sittard-Geleen in het toekomstige Huis aan de Markt wordt gevestigd, zal een verhuizing noodzakelijk zijn en zal tevens de Experience moeten worden afgestemd op het grotere vloeroppervlak.
- In 2021 hebben alle 16 Zuid-Limburgse gemeenten en de Provincie Limburg de financiële middelen gereserveerd en geformaliseerd voor de realisatie van een nieuw wandelroutenetwerk op basis van knooppunten voor de regio Zuid-Limburg. In 2022 is het aanbestedingstraject doorlopen en in de eerste helft van 2023 is gewerkt aan het bepalen van het nieuwe wandelroutenetwerk. In de tweede helft van 2023 is gestart met de aanleg van het wandelroutenetwerk en zal in 2024 worden gerealiseerd.
- Momenteel werken de Grensmaasgemeenten, de provincie Limburg (NL en BE), Staatsbosbeheer, Natuurmonumenten en Visit Zuid-Limburg samen in het project Rivierpark Maasvallei. Deze samenwerking is vastgelegd in een uitvoeringsprogramma 2017-2022. In 2024 wordt verder invulling gegeven aan het uitvoeringsprogramma RivierPark Maasvallei 2022-2027 dat is gericht op de promotie en beleefbaar maken van het (lands-)grensoverschrijdende Rivierpark Maasvallei. Het Projectbureau Maasvallei van het Regionaal Landschap Kempen en Maasland coördineert dit programma.
- In de regio Zuid-Limburg kent extensieve recreatie, een vorm van dagrecreatie die niet zo verstorend is voor natuur en bewoners, een toename. Wandelen en fietsen vormen de hoofdmoot. Vanwege het aantrekkelijke landschap, een rijke culturele historie en een uitgebreid aanbod aan recreatieve routes is deze relatief laagdrempelige vorm van vrijetijdsbesteding in de regio Zuid-Limburg in trek. In 2024 wordt invulling gegeven aan het versterken van gethematiseerde wandel- en fietsroutes op basis van lokale en regionale verhaallijnen om Sittard-Geleen in de (eu)regio reactief beter te ontsluiten.
- **Toeristisch recreatieve infrastructuur**
De afgelopen jaren is invulling gegeven aan het verbeteren en opwaarderen van het recreatieve wandel- en fietsroutenetwerk gericht op de centra, stad-landzones en grensoverschrijdend. Sittard-Geleen en de regio is een gebied dat zich steeds meer ontwikkelt op het vlak van extensieve recreatie. Door het faciliteren van recreatieve infrastructuur op basis van bewegwijzering, informatievoorziening en toeristische overstappunten (TOP's) kan de volgende stap worden gezet in het ontwikkelen van de extensieve recreatie in Sittard-Geleen en de regio.
- **Toeristisch recreatieve Data**
Verzamelen en ontsluiten van relevante data is van essentieel belang om goed inzicht te krijgen, de juiste stappen te zetten en te kunnen sturen. Data ontbreekt nu grotendeels op lokaal en (sub)regionaal niveau. Dit beperkt de kwaliteit van beleidsontwikkeling. Door het ontbreken van data, is het moeilijker om de brede impact van de vrijetijdseconomie te duiden voor Sittard-Geleen en om goed onderbouwd een nieuw initiatief te toetsen.
In de kadernota is een financiële claim (stimulering vrijetijdseconomie) opgenomen van € 0,1 mln. (exploitatie) in 2024 en in totaliteit € 0,3 mln. (investering, waarvan € 0,1 mln. per jaar voor 2025-2027).

Deze middelen worden ingezet voor de realisatie van de toeristische recreatieve data, de toeristische recreatieve infrastructuur en de verplaatsing van het experience center.

Evenementen

- De gemeente Sittard-Geleen heeft een tweeledige rol ten aanzien van evenementen; enerzijds subsidieert zij evenementen van externe partijen en anderzijds organiseert zij evenementen. De verwachting is dat in 2024 het subsidiebudget wederom overvraagd zal worden. De inflatie van de afgelopen jaren hebben een extra (financiële) druk gelegd bij de organisatoren. Het totale budget voor uitgaven is € 0,65 mln. De nieuwe subsidieregeling, die vanaf 2022 van toepassing is, heeft geleid tot meer transparantie in o.a. het toekennen van subsidies, maar anderzijds biedt de subsidieregeling nog onvoldoende handvatten om inhoudelijk te sturen op evenementen die het profiel van Sittard-Geleen versterken. In 2024 zal de subsidieregeling aangescherpt worden, mede in het licht van stadsmarketing. Voor stadsmarketing is een bedrag beschikbaar gesteld door het college ter hoogte van € 1,05 mln. (€ 0,3 mln. in 2024, € 0,35 mln. in 2025 en € 0,4 mln. in 2025).
- Het evenementenbureau, dat namens de gemeente evenementen organiseert, werkt volgens de aanbevelingen uit de evaluatie van bureau Berenschot uit 2019. De gemeentelijke evenementen dragen bij aan een aantrekkelijke en levendige stad. In 2024 wordt de verbinding met de lokale culturele partijen gecontinueerd om het Sint Rosafestival te versterken en onderzoeken we de doorontwikkeling van de andere gemeentelijke evenementen om deze toekomstbestendig te houden. Tevens speelt het bureau een rol als vraagbaak voor evenementenorganisatoren. De loketfunctie wordt verder geïntensiveerd.

Detailhandel en stadscentra

- De herijking van de detailhandelsstructuurvisie Westelijke Mijnstreek hanteren wij naast de Toekomstvisie 2030 als leidraad voor de verdere compactisering in de beide centra en bij transformatieopgaven. In onze “op weg naar” is er ook ruimte voor innovatie en ‘experiment’ en in de beide ontwikkelpaden worden deze zaken vertaald naar concrete acties en taakverdelingen. We zullen de co-creatie met de stakeholders en samenleving verder ontwikkelen. We gebruiken daarbij als instrument de stadslabs Sittard en Geleen.
- De vaststelling van het nieuw detailhandelsbeleid zal in 2024 een vervolg krijgen in de vorm van een uitvoeringsprogramma. In de kadernota is een financiële claim (uitvoeringsprogramma detailhandel) opgenomen van in totaliteit € 5,8 mln. euro (verspreid over de jaren 2024-2026: € 2 mln. in 2024 resp. € 1,9 mln. jaarlijks in 2025 en 2026). Met de middelen van dit programma wordt een bijdrage geleverd aan de versterking van de winkelgebieden, aanpak van leegstand, daarmee het tegengaan van verloedering in het belang van de beleving en de leefbaarheid. Acties kunnen onder andere liggen in het faciliteren van starters, stimuleren van “verplaatsters”, transformatie van winkelpanden naar andere functies, vergroening, verbeteren van de bereikbaarheid en verfraaien van panden en openbare ruimte. Het werken aan dienstverlening en concrete ondersteuning voor horeca en detailhandel in de stadscentra, wijkwinkelcentra en kernen, onder andere met het programma MKB Green Deal, die hierboven is toegelicht.
- Het uitvoeringsprogramma wordt in samenspraak met stakeholders, zoals stadslabs, centrummanagement, ondernemers en vastgoedeigenaren, opgesteld. In dat kader zullen wij ook de dienstverlening van Streetwise en IMK evalueren. Aan hand daarvan zal worden beoordeeld of continuering en/of verbreding van de samenwerking gewenst is.
- Daarnaast worden mkb-ondernemers van meer ingrijpende ruimtelijk-economische initiatieven in de verkenningsfase van hun initiatief zoveel mogelijk begeleid. Zij hebben één aanspraakpunt en krijgen duidelijkheid over de wenselijkheid van hun initiatief, afgezet tegen de beleidskaders en het ‘toekomstplaatje’ binnen de Toekomstvisie 2030.
- De aanschaf van het data dashboard ‘Zicht op data’ levert ons, in combinatie met locatiegegevens voor de stadscentra (actuele) informatie op over passantengegevens en leegstandscijfers. Dit helpt ons o.a. bij het (bij)sturen en formuleren van verder binnenstedelijk beleid, het herkennen van trends, het meten van resultaten/gevolgen van ingezette acties en marketing en acquisitie

- We bevorderen de samenwerking tussen ondernemers in de beide stadscentra en wijkwinkelcentra, bijvoorbeeld “Bijzonder Born”. Daarbij wordt o.a. gekeken naar hoe partijen elkaar kunnen versterken, kunnen ondersteunen, de positie, de rol en functioneren van beide centrummanagement-organisaties. Ook wordt onderzocht hoe we vastgoedeigenaren meer en intensiever kunnen betrekken bij de samenwerking in de stadscentra.
- De toekomstbestendigheid van de buurt- en wijkvoorzieningen heeft onze voortdurende aandacht en in het hiervoor benoemde uitvoeringsprogramma detailhandel zullen we de kwaliteit van deze winkelvoorzieningen in beeld brengen en waar nodig acties benoemen.

III (Eu)regionale economie, arbeidsmarkt en onderwijs

(Eu)regionale economie

- We blijven inzetten op coalitievorming met collega-overheden en de triple helix partijen ter stimulering van ons vestigingsklimaat in Zuid-Limburg. Daartoe maken we in 2024 werk van de onderdelen van de Regiodeal ‘ingenieus, gezond en groen’, zoals de Circular Mile, Werkplaats Geleen Ciculair en de Haven Stein met een multimodale corridor naar Chemelot.
- En we zijn en blijven een volwaardige partner aan de regionale overlegtafel Economie Zuid-Limburg, waaronder de stichting economische samenwerking Zuid-Limburg (Stg ESZL). Zie paragraaf verbonden partijen. Ook blijven we werk maken van de samenwerkingsverbanden die we zijn aangegaan met bijvoorbeeld de G40 en de VNG, zowel op bestuurlijk als ambtelijk niveau.

Arbeidsmarkt en onderwijs

- In 2024 nemen we het voortouw om bestuurlijk het onderwijs en de belangrijkste werkgeverstafels bij elkaar te krijgen. Met als doel kennismaking, informatiedeling en begrip. En uiteindelijk een meer gezonde voedingsbodem voor een betere aansluiting van het onderwijslandschap met de arbeidsmarkt en vice versa.
- Samen met regiogemeenten werken we in 2024 aan de zogenaamde arbeidsmarkt infrastructuur. Doel is een brede aanpak van de internationale en grensoverschrijdende arbeidsmarkt, door het borgen van de integrale dienstverlening aan expats, inwoners en ondernemers. Het betreft de dienstverlening van de Grensinfopunten, de Grensoverstijgende Arbeidsbemiddeling, het Expatcenter Maastricht Region, de deelname aan de Talentcoalition en de regie op het geheel van deze aanpak. Om het samenwerkingsverband over de brede arbeidsmarktinfrastructuur te kunnen realiseren is in de kadernota een financiële claim opgenomen van € 0,15 mln. per jaar voor 2024-2026.

Tot slot: Circulariteit centraal

In alles wat wij doen zetten wij circulariteit centraal. Wij dagen op continue basis inwoners, ondernemers, onderzoekers, industrie, scholieren, winkeliers en anderen uit om maatschappelijke innovaties mee te ontwikkelen waardoor het gebruik van fossiele brandstoffen afneemt, we onze spullen langer gebruiken en restafval de grondstof is voor nieuwe producten.

Wie en/of wat hebben we nodig om dit te bereiken?

Samenwerking is het belangrijkste middel om economie impact te laten hebben op de brede welvaart van onze samenleving. De gemeente beschikt niet over economische wet- en regelgeving, beschikt niet zomaar over landelijke budgetten en heeft geen subsidierelaties met economische stakeholders om gemeentelijk beleid uit te voeren. Omdat er maar een beperkt werkbudget beschikbaar is binnen de totale begroting is voor economisch beleid en voor de uitvoering van dat beleid, samenwerking met en inbreng van andere partijen noodzakelijk.

Voor de lokale en regionale opgaven kunnen we dan ook niet zonder de samenwerking met de regiogemeenten, de Provincie, het Rijk en met inwoners en stakeholders. Ook de inzet van direct betrokken partijen is onmisbaar. Overigens nemen wij als Sittard-Geleen hierin de regierol: we dagen andere partijen uit en spreken hen aan om actief mee te doen, ook bij de realisatie. Deze oproep wordt versterkt door het maatschappelijk contract als

onderdeel van de Toekomstvisie 2030: 'samen duurzaam' met het accent op 'samen'. We werken samen op de verschillende schaalniveaus (Euregio, NOVEX, Westelijke Mijnstreek etc.) die nodig zijn om de ontwikkelingen in onze gemeente en de regio hand in hand te laten gaan, en de kansen te benutten om met elkaar meer te bereiken.

Verbonden partijen
Economische samenwerking Zuid-Limburg (ESZL)

Voor verdere informatie met betrekking tot de verbonden partijen wordt verwezen naar de hierover afzonderlijk opgenomen paragraaf.

Wat mag het kosten?

Overzicht gevraagde bijstelling exploitatie budgetten

Programma 3 Economie Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Kapitaallasten Incidentele bijstelling kapitaallasten(afschrijvingen).	85	21	10	-35
Correctie voorschot energie- en servicekosten panden vastgoed Deze correctie heeft geen resultaatconsequentie maar bevat een aanpassing van voorschotten en kosten van energie binnen de budgetten van vastgoed conform de nieuwe berekeningen. Deze mutatie raakt de taakvelden 0, 3, 5 en 6.	-35	-35	-35	-35
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	-182	-182	-182	-182
Indexering markten (stelpost inflatie) Structurele bijstelling energiekosten marktaansluitingen ten laste van de stelpost inflatie (zie programma 0).	-20	-20	-20	-20
Diverse kleine verschillen	-9	-9	-9	-9
Saldo Programma 3 Economie	-162	-226	-236	-282

Overzicht meerjarige ontwikkeling exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening	Actuele begroting	Begroting voor bijstelling	Bijstelling begroting	Begroting na bijstelling	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027
Baten	5.561	5.947	3.294	951	4.245	4.099	4.272	3.621
Lasten	-12.079	-13.057	-9.250	-1.113	-10.363	-10.224	-10.310	-9.705
Onttrekkingen	1.682	389	0	0	0	0	0	0
Toevoegingen	-1.368	-39	-27	0	-27	-27	-27	-27
3 ECONOMIE	-6.204	-6.761	-5.982	-162	-6.145	-6.152	-6.065	-6.111

Toelichting algemeen en trendanalyse

Het saldo van programma 3 Economie bedraagt structureel ongeveer € 6,1 mln. De grootste uitgavenposten binnen dit programma betreffen de thema's economische ontwikkeling met € 4,4 mln. en economische promotie € 1,4 mln.. Waarvan de bestedingen hier vooral indirecte kosten betreffen, nl. kapitaallasten en eigen personeel (in totaliteit € 4,2 mln.). In het thema Economische promotie is € 1 mln. opgenomen voor onderdelen zoals markten, volksfeesten en stedelijke evenementen. In het programma economie worden ook de ontwikkelingen van de grondexploitatie bedrijventerreinen opgenomen, waaronder onder andere. kantorenpark Fortuna, Mauritspark en Holtum Noord.

De meerjarencijfers zijn stabiel en betreffen alleen bestaand beleid. De genoemde financiële claims in het programmablad zijn hierin nog niet meegenomen.

Wie betaalt mee?

Samenwerkingspartners, stakeholders, belanghebbenden.

Bij de aanpak van het NOVEX-gebied Zuid Limburg werken we met rijk en regio aan een regionale investeringsagenda. We trekken hierin samen op om de inzet en financiën van de diverse partijen doelgericht in te zetten voor de versterking van Zuid-Limburg. We maken gebruik van de subsidiemogelijkheden die het netwerk ons biedt en vergroten hiermee het speelveld voor de projecten die nodig zijn om de regio vooruit te helpen.

Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de (financiële) risico's?

Een realistisch risico is dat onze regio langdurig te maken krijgt met onvoldoende aanbod aan werknemers. De combinatie van sterke vergrijzing en dalende vergroening versterkt dit. Daarnaast wordt zichtbaar dat de aankomende beroepsbevolking werk anders bekijkt dan de oudere generaties. De bereidheid om 5 dagen te werken of ploegdiensten te draaien neemt fors af. Deze krimp in beroepsbevolking is een risico voor onze gemeente én regio als men kijkt naar de aantrekkelijkheid voor een werkgever. Dit zal ook impact hebben op de algemene leefbaarheid en leiden tot een afname van de brede welvaart.

Beleidsindicatoren

We gebruiken de zogenaamde beleidsindicatoren om de effecten van beleid op de programma's, toe te lichten. We doen dat (verplicht) aan de hand van een vast aantal indicatoren. Door deze niet-financiële informatie op te nemen in de begroting kunnen raadsleden ook zonder specifieke financiële kennis makkelijker inschatten of de resultaten via de voorgestelde beleidskeuzes behaald kunnen worden. En ze bieden raadsleden meer inzicht om te kunnen sturen.

BBV-indicatoren:

Naam indicator	Eenheid	Sittard-Geleen	Limburg	Periode
Funciemenging (FMI)	%	54,9%	50,7%	2022
Vestiging van bedrijven	Per 1000 inw. 15-65 jaar	151,6	154,2	2022

Gerelateerde beleidsnota's

- Actieprogramma Vrijtijdseconomie Sittard-Geleen
- Actualisatie Centrumplan Geleen
- Beleidsvisie externe veiligheid Chemelot
- Centrumplan Geleen (actualisatie 2015)
- Compacte stadscentra met onderscheidend profiel
- Handboek en deelbeleid Reclame 2015 (reclames op en bij gebouwen)
- Informatieplicht energiebesparing bedrijven
- Masterplan Zitterd Revisited (actualisatie 2014)
- Nota horecabeleid (geactualiseerd met logies)
- Omgevingsvisie Sittard-Geleen
- Paracommerciebeleid 2013
- Plan van aanpak 1.0 Novi Zuid-Limburg – Uitvoeringsagenda 2.0 wordt in september '22 vastgesteld -
- Regionaal Herstelplan - gereed augustus 2021 -
- Sectorplan Techniek
- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg (SVREZL)
- Toekomstvisie 2030
- Visie Vrijtijdseconomie Bestemming Zuid-Limburg 2030

4.6 PROGRAMMA - 4 - ONDERWIJS

De ontwikkelingen en de ambities vanuit het programma Onderwijs zijn verweven met het programma Sociaal Domein. Om de samenhang in beeld te brengen zijn de onderdelen van het programma Onderwijs opgenomen in het programmablad Sociaal Domein behoudens "Wat mag het kosten?"

Programma 4 kent de volgende taakvelden:

- Openbaar (basis)onderwijs
- Onderwijshuisvesting
- Onderwijsbeleid en leerlingenzaken

Wat mag het kosten?

Programma 4 Onderwijs Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Kapitaallasten De kapitaallasten zijn geactualiseerd en de afschrijvingen bijgesteld op basis van actuele prognoses voor de voortgang van onze projecten.	79	113	-24	148
Overhevelen budget leerlingenvervoer Aanschaf en onderhoud leerlingenvervoer wordt ondergebracht in programma 0.	5	5	5	5
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	-115	-115	-111	-111
Diverse kleine verschillen	-	-	-	-
Saldo Programma 4 Onderwijs	-31	3	-130	43

Overzicht meerjarige ontwikkeling exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening 2022	Actuele begroting 2023	Begroting voor bijstelling 2024	Bijstelling begroting 2024	Begroting na bijstelling 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	6.016	5.096	4.021	0	4.021	4.021	3.962	3.962
Lasten	-14.353	-13.936	-12.934	-31	-12.965	-13.026	-13.448	-13.275
Onttrekkingen	422	42	0	0	0	0	0	0
Toevoegingen	-379	0	0	0	0	0	0	0
4 ONDERWIJS	-8.293	-8.798	-8.913	-31	-8.944	-9.005	-9.485	-9.313

Toelichting algemeen en trendanalyse

Het saldo van het totale geraamde budget voor programma 4 onderwijs bedraagt voor 2024 € 8,9 mln. Er wordt € 5,6 mln. besteed aan de huisvesting voor basis-, speciaal- en voortgezet onderwijs in Sittard-Geleen. De overige gelden zijn beschikbaar voor leerlingenvervoer, leerplicht/RMC/jongerenloket, onderwijsachterstandenbeleid en voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Hier tegenover staan rijksbijdragen en vergoedingen van andere gemeenten die deze lasten voor ruim 30% compenseren. De tendens naar de komende jaren geeft een stabiel beeld.

4.7 PROGRAMMA - 5 - SPORT, CULTUUR EN RECREATIE

“Een groene gemeente met een sterke lokale identiteit waar we trots op zijn. En een aantrekkelijk aanbod van sport, cultuur, sociale ontmoeting en recreatie voor zowel de eigen inwoners als die uit de regio.”

Een groene gemeente met een sterke lokale identiteit waar we trots op zijn. En een aantrekkelijk aanbod van sport, cultuur, sociale ontmoeting en recreatie voor zowel de eigen inwoners als die uit de regio. Daar draait het om bij het programma Sport, Cultuur en Recreatie. Op deze onderdelen willen we ons in de regio onderscheiden. Een aantrekkelijk aanbod is geen doel op zich, maar draagt bij aan de speerpunten uit de Toekomstvisie en de opgaven van het NOVEX gebied Zuid-Limburg.

Het programma sport, cultuur en recreatie kent de volgende taakvelden:

- Sport en maatschappelijk vastgoed
- Cultuur, erfgoed en Beeldkwaliteit
- Groen en landschap

Wat willen we bereiken?

Met het programma sport, cultuur en recreatie werken we aan de volgende doelen:

- We werken aan het bevorderen van een positieve gezondheid van onze inwoners door initiatieven die bijdragen aan meedoen in de wijk, ontmoeten, bewegen, sport en natuur- en cultuurbeleving in de openbare ruimte en in de voorzieningen (accommodaties) te ontplooien en stimuleren. We investeren in een omgeving die deze doelen bevordert. Verder werken we aan vergroening en verduurzaming van de leefomgeving. Ontmoeten is essentieel voor een gezonde samenleving. We plaatsen het beleid nadrukkelijker in het licht van het stimuleren en mogelijk maken van (nieuwe manieren van) ontmoeting.
- We investeren in een sterke en stimulerende omgeving die bijdraagt aan gezondheid, veiligheid, samenredzaamheid en inclusiviteit.
- We versterken samen de identiteit van onze omgeving met voldoende aandacht voor variatie. We koesteren het lokale door cultuurhistorische kwaliteiten van historische gebouwen en landschappelijke en stedelijke omgevingen te beschermen. De beeldkwaliteit van nieuwe ontwikkelingen stemmen we af op de lokale identiteit.
- We zorgen voor een gevarieerd cultureel aanbod dat afgestemd en aanvullend is op het aanbod in de rest van de (Eu)regio. Dit doen we door plek te bieden aan een goede inpassing van cultuur en evenementen in onze openbare ruimte en voorzieningen (accommodaties). We streven naar een sterke culturele basis en een breed cultureel ecosysteem dat elkaar aanvult (lokaal en regionaal) om zo cultuurbeoefening en cultuurbeleving te stimuleren.
- Groen draagt bij aan een omgeving waar het prettig wonen en recreëren is. We vergroenen de gemeente: Er komt niet alleen meer groen in de centra en wijken, maar ook meer verschillende soorten groen. We werken samen om de biodiversiteit te vergroten. We stimuleren initiatieven die bijdragen aan een (biodiverse) vergroening van het stedelijk gebied. We vergroten het geheel aan natuurgebieden en versterken de verbinding tussen de verschillende gebieden. We versterken het landschap door de aanleg van meer kleinschalige landschaps- elementen. Ook zetten we in op natuurinclusief bouwen. Meer groen is van belang voor een behoud van het klimaat: het voorkomt hittestress en wateroverlast. Particuliere en gemeenschappelijke initiatieven waar stenen worden omgeruild voor groen worden gestimuleerd. We realiseren meer groene ruimte voor wateropslag.
- Met onze omschakeling naar een duurzame en circulaire economie streven we naar een beter evenwicht tussen economie en ecologie. We werken aan een goede balans van de verschillende ruimtevragers in het buitengebied. Voor deze balans zijn we terughoudend bij uitbreidingen van bedrijvigheid ten koste van het buitengebied. Als uitbreiding toch aan de orde is, gaat dit gepaard met versterking van de ecologische kwaliteit ervan.

- Ten aanzien van de landbouw stimuleren we de ontwikkeling van regionale voedsel- en productieketens. Natuurinclusieve landbouw kan op ondersteuning van de gemeente rekenen.

Sport, bewegen en cultuur draagt bij om maatschappelijke doelen te realiseren. Zo dragen sport en cultuur bij aan een positieve gezondheid(sbeleving) en sociale verbinding. Het stimuleert ontmoeting, helpt om jezelf uit te drukken en draagt bij aan oplossingsgericht te denken. Ook zorgt het voor identiteitsvorming en trots. We zetten in op toekomstbestendige (sport)accommodaties en voorzieningen in de openbare ruimte, die uitnodigen tot ontmoeting en beweging, en een bijdrage leveren aan het realiseren van duurzaamheidsdoelstellingen. Eveneens streven we naar een herkenbaar cultureel profiel in co-creatie met onze culturele partners en een sterke culturele basis en breed cultureel ecosysteem dat elkaar aanvult, om zo cultuurbeoefening en cultuurbeleving te stimuleren.

We stimuleren initiatieven die bijdragen aan meedoen in de wijk, ontmoeten, bewegen, sport en natuur- en cultuurbeleving in de openbare ruimte en in de voorzieningen (accommodaties). En we werken aan vergroening en verduurzaming van de leefomgeving. Dat bereiken we onder meer door beheer en inrichting van de openbare ruimte/ openbaar groen aan de eisen van deze tijd aan te passen. Hiermee dragen we bij aan een aantrekkelijke en rijke woon- en leefomgeving, aan actieve deelname aan de omgeving, aan een mentale en fysieke gezondheid. Tevens zorgen we hiermee voor visuele aantrekkelijkheid, een interessant vestigingsklimaat en een herkenbare uitstraling. Tot slot is het eveneens een bron van inkomsten.

- We dragen via de beleidsvelden openbare ruimte, armoede, arbeid, onderwijs, cultuur en sport bij aan een gezonde ontwikkeling van de gemeenschap.
- We faciliteren en stimuleren daar waar logisch en zinvol een samenspel tussen mensen, verenigingen, ondernemers, maatschappelijke organisaties en maatschappelijk vastgoed.
- We stimuleren mensen - jong en oud – om te bewegen en gezond te leven.
- We zetten in op de realisatie van gezonde plekken in buurten en dorpen, waar natuur-, recreatie-, ontmoeting-, sport-, cultuur- en klimaatdoelen samen komen.
- We zetten in op vitaliteit door buitensport, recreatie en kwalitatieve ontmoetingsplekken in en rond de woongebieden.
- We zetten in op het versterken van een gezonde leefstijl door bij te dragen aan een gezonde leefomgeving, waarin een gezond binnenklimaat door verduurzaming van woningen en maatschappelijk vastgoed, het vergroenen van de leefomgeving, en het verminderen van milieubelasting belangrijke dragers zijn.
- We werken samen om de biodiversiteit te vergroten. We stimuleren initiatieven die bijdragen aan een (biodiverse) vergroening van het stedelijk gebied. We werken aan de verbinding tussen de verschillende natuurgebieden.
- We versterken het landschap door de aanleg van meer kleinschalige landschapselementen. Ook zetten we in op natuurinclusief bouwen.
- Ten aanzien van de landbouw stimuleren we de ontwikkeling van regionale voedsel- en productieketens. Natuurinclusieve landbouw kan op ondersteuning van de gemeente rekenen.
- We ontwikkelen activiteiten voor, door en met jongeren.
- We werken aan een passend voorzieningenaanbod gericht op ontmoeten.
- We streven naar een herkenbaar cultureel profiel in co-creatie met onze culturele partners en door het koesteren en veiligstellen van ons erfgoed.
- -We stimuleren een sterke culturele basis en breed cultureel ecosysteem dat elkaar aanvult, om zo cultuurbeoefening en cultuurbeleving te stimuleren voor de inwoners en gebruikers van Sittard-Geleen.
- We organiseren, branden, subsidiëren en faciliteren evenementen om een bijdrage te leveren aan een rijke woonomgeving in Sittard-Geleen.
- We zoeken met dit programma verbinding met de speerpunten (veerkrachten) uit de Toekomstvisie en sluiten aan bij de ontwikkelpaden.

Wat doen we om dit te bereiken?

Sport en maatschappelijk vastgoed

Uitwerking Sportakkoord Sittard-Geleen II en beweegstimulering

Voor de uitgaven in het kader van Sportakkoord Sittard-Geleen II wordt onder meer geput uit de budgetten voor beweegstimulering, het lokaal sportakkoord (Rijksmiddelen) en breedtesport algemeen ad € 1,5 mln. Dit sportakkoord kwam voort uit het landelijke Sportakkoord I. Eind 2022 is het landelijke Sportakkoord II 'Sport versterkt', als onderdeel van het nieuwe Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) gepubliceerd. Op gemeentelijk niveau is het lokaal sportakkoord uit 2020 in 2023 vervolgens herijkt op basis van het landelijke sportakkoord en maakt het onderdeel uit van het GALA Sittard-Geleen. Aan de hand van de ambities uit het Sportakkoord II wordt in 2024 ingezet op het versterken en verbinden van het sport- en beweegaanbod binnen Sittard-Geleen.

Met het Programma Beweegstimulering (uitgevoerd door Stichting Ecsplere) staat al er een stevig fundament om met elkaar het sporten en bewegen binnen de gemeente Sittard-Geleen te stimuleren. In 2024 wordt er aan de hand van het Sportakkoord verder ingezet op een leven lang sporten voor iedereen. Dit begint al op vroege leeftijd, wat betekent dat wordt gewerkt aan het aanleren van motorische vaardigheden op jonge leeftijd. Tevens werken we samen met verenigingen, zorgpartijen en maatschappelijke partners aan een inclusieve sportinfrastructuur voor iedereen. Iedereen, jong of oud, met of zonder beperking moet immers lekker kunnen sporten en bewegen. Er wordt daarbij extra ingezet op een veilige sportomgeving voor iedereen.

Ook hebben we bijzondere aandacht voor vitale sportaanbieders. Verenigingen vervullen een belangrijke rol in de gemeente Sittard-Geleen en het is belangrijk dat deze verenigingen toekomstbestendig zijn en blijven. Verenigingen worden hierbij ondersteund middels verenigingsondersteuners en bijeenkomsten. Er wordt daarnaast ingezet op het vergroten van het bereik van sportaanbieders middels een platform waar vraag en aanbod bij elkaar komen. Dit biedt verenigingen en andere sportaanbieders de kans om hun aanbod te tonen en meer initiatieven te nemen om inwoners te stimuleren om te sporten en bewegen.

Infrastructuur voor sporten en bewegen; accommodaties, openbare ruimte, kennis

Het inzetten op toekomstbestendige verenigingen staat ook in relatie tot een goede infrastructuur. Er is geen directe relatie te leggen met een specifiek budget. Deze infrastructuur wordt onder meer bekostigd vanuit de budgetten Sportstichting (exploitatie subsidie voor het beheer en onderhoud van de sportaccommodaties), maar ook de budgetten Veilige Wieleromgeving, Het Anker, Glanerbrook, Breedtesport algemeen en binnen- en buitensport.

In het streven om een goede infrastructuur te realiseren is het de ambitie om in 2024 definitieve besluitvorming te krijgen over de nieuwe turnaccommodatie van GV Swentibold. Uitgangspunt is kwalitatief goede accommodaties, waarbij keuzes gericht zijn op de multifunctionaliteit en samenwerking van verenigingen.

Er wordt daarnaast ingezet op een gezonde leefomgeving, waarbij sporten en bewegen in de openbare ruimte een belangrijke rol speelt. De openbare ruimte dient uit te nodigen tot sporten en bewegen. In 2024 wordt dit middels de Sportcontainer mogelijk gemaakt, deze zal in verschillende wijken en buurten tijdelijk worden geplaatst, waarbij ook wordt onderzocht wat eventuele behoeften van inwoners zijn.

De Sportstichting is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van de gemeentelijke sportaccommodaties. In 2023 heeft het college richting bepaald met betrekking tot de toekomst van de Sportstichting. Daarbij is financiële zekerheid geboden ten behoeve van de huidige medewerkers van de Sportstichting. Nu zijn RvT, directeur/bestuurder en OR mede aan zet om een aanzet te geven tot een andere governance-structuur van de Sportstichting. Daarover vindt overleg plaats. In 2024 kan dan aan de juridische structuur van de Sportstichting verder vorm en inhoud worden gegeven. De gevolgen voor met name het zwembadpersoneel van zwembad De Nieuwe Hateboer worden duidelijk, na besluitvorming rondom de centrale zwemvoorziening in Glanerbrook,

sluiting van Zwembad De Nieuwe Hateboer en de ontwikkelingen rondom het ESCS-terrein. In ieder geval zal Zwembad De Nieuwe Hateboer nog tot en met 2025 beschikbaar zijn.

Wij verwachten daarnaast dat in 2024 duidelijk zal zijn op welke wijze een herontwikkeling van het ESCS-terrein vorm kan krijgen, waarbij een maatschappelijke invulling tot de opties behoort. Met het sluiten van het zwembad voldoen we aan de taakstelling. In 2024 worden de gemaakte afspraken met betrekking tot de huidige exploitatiebijdrage verlengd en in 2024 komt er meer duidelijkheid over de mogelijke renovatie van Het Anker.

Voor Sportpark Glanerbrook geldt dat naast de bouw, in 2024 wordt gewerkt aan een duurzame toekomstige exploitatie vanaf 2026. Evenals een maatschappelijk duurzame exploitatie, waarbij er meer maatschappelijk rendement wordt behaald mede ten behoeve van de gebruikers en Sportpark Glanerbrook kan worden ingezet om maatschappelijke doelen op het gebied van (positieve) gezondheid te behalen.

Talentontwikkeling en topsport

Voor talentontwikkeling en topsport worden middelen ingezet vanuit het budget Topsport Algemeen ad € € 100.000 maar ook vanuit de rijksmiddelen voor het Sportakkoord.

We willen inzetten op het vergroten van de maatschappelijke waarde van topsport. Topsport en breedtesport versterken immers elkaar. Uit de breedtesport stromen talenten door richting de topsport en topsporters inspireren anderen om zelf te sporten en te bewegen. We willen de topsportprogramma's in de regio graag behouden door deze te ondersteunen in de kosten voor gebruik van de sportaccommodaties in de gemeente. Dit gebeurt in samenwerking met de Provincie en de Coöperatie Limburg Sport (deze organisatie is de opvolger van het voormalige Team Limburg Sport). In samenwerking met de Coöperatie Limburg Sport ondersteunen we daarnaast talenten en topsport in de gemeente Sittard-Geleen door middel van een Topsporttalentfonds, in ieder geval tot eind 2024.

Maatschappelijk vastgoed

Voor Maatschappelijk Vastgoed is structureel een bedrag van € 400.000 in de begroting opgenomen. Met dit budget subsidiëren wij de gemeenschapsaccommodaties zoals die zijn opgenomen in de Subsidieregeling accommodatiebeleid 2019, gebaseerd op het gemeentelijk accommodatiebeleid.

Maatschappelijk vastgoed zijn de accommodaties die voorzien in de behoefte van maatschappelijke organisaties/verenigingen om hun activiteiten te kunnen uitvoeren. Deze activiteiten stimuleren wij vanuit het inhoudelijke beleid (sport, cultuur, jeugd, onderwijs, zorg, etc.) via subsidies. In 2024 verwachten wij een voorstel te kunnen voorleggen voor de definitieve accommodatie van Gymnastiekvereniging Swentibold aan de Eggerweg. Hiervoor zijn investeringsmiddelen beschikbaar. Deze investering bedraagt ca. € 2,1 mln.

In 2024 gaan wij beleidsmatige keuzes maken ten aanzien van de verouderde gemeenschapsaccommodaties c.q. -voorzieningen in de kernen Munstergeleen en Limbricht en in de wijk Geleen Zuid. De basis voor de noodzaak hiervan ligt in de voorzieningen die nodig zijn voor de sociaal maatschappelijke organisaties in programma 6. De financiële vertaling van deze keuzes zal plaatsvinden vanaf begrotingsjaar 2025.

In 2024 verwachten wij de financiële consequenties van de noodzakelijke verduurzaming van maatschappelijk vastgoed in beeld te hebben, op basis waarvan wij voorstellen kunnen uitwerken over de toekomstbestendigheid van de accommodatie. Niet alle accommodaties zullen kunnen worden verduurzaamd en elke accommodatie zal een eigen aanpak kennen. Bij de verduurzaming van de accommodaties, nemen wij ook de noodzakelijke aanpassingen in het kader van inclusie mee. Inhoudelijk valt dit onder Vastgoed. In programma 7 wordt hier op ingegaan.

In 2024 zetten wij in het kader van het accommodatiebeleid in op 'ruimte voor ontmoeting'. In 2024 onderzoeken we hoe we het ontmoeten in de maatschappelijke voorzieningen en in de openbare ruimte kunnen versterken. Dit doen we door de ontmoetingsmogelijkheden in onze gemeente in kaart te brengen.

Cultuur, erfgoed en Beeldkwaliteit

Bij zowel de economische, sociale als institutionele veerkracht speelt cultuur, erfgoed en beeldkwaliteit een rol. Een leven lang ontwikkelen, een laagdrempelige benadering, het stimuleren van de levendigheid en het versterken van de aantrekkingskracht van Sittard-Geleen zijn verschillende opgaves uit de Toekomstvisie. Ook het coalitieakkoord sluit daarbij aan. Daarin wordt beschreven dat sport, kunst en cultuur essentieel zijn voor een gezonde buurt en gemeente. Zij dragen bij aan ontmoeting en (talent)ontwikkeling. Ook beschrijven we in het coalitieakkoord dat we streven naar een sterke culturele basis en een breed cultureel ecosysteem dat elkaar aanvult (lokaal en regionaal), om zo cultuurbeoefening en cultuurbeleving te stimuleren. Dit vraagt ook een ruimere blik op het onderdeel erfgoed, waarbij we zowel over het onroerend, roerend en immateriële erfgoed spreken. Denk daarbij aan zowel cultuurgoederen, maar ook aan monumenten, archeologie en het cultuurhistorisch landschap.

Langs drie lijnen werken we aan de opgaves van cultuur, erfgoed en beeldkwaliteit. Deze drie lijnen kennen onderlinge overlap met een totaalbudget voor uitgaven op cultuur ter hoogte van € 11 mln.

1. Herkenbaar verhaal

In 2024 maken we het cultureel aanbod beter zichtbaar, maken we een start om ons erfgoed op eigentijdse wijze in de schijnwerpers te zetten en stimuleren we kunstzinnige toevoegingen en culturele activiteiten in de openbare ruimte. Om dit te stimuleren verlenen we met name subsidie vanuit de bestaande subsidieregels, die we in 2024 gaan aanscherpen. Met die aanscherping worden de subsidievoorwaarden in de beschikking aan de impact en eigenheid voor de regio gekoppeld, hetgeen weer bijdraagt aan het herkenbare verhaal.

Om een verhaal herkenbaar en zichtbaar te maken en te houden, moet je je tastbare verleden koesteren. Vanuit goed vaderschap en vanuit onze wettelijke taak stellen we ook in 2024 ons archeologisch erfgoed veilig en onderhouden we gemeentelijke monumenten. Historisch en maatschappelijk waardevolle objecten en panden, straten en gebieden vertellen het verhaal van Sittard-Geleen. We onderzoeken welke rol we kunnen en moeten nemen om deze belangrijke gezichten te behouden en het verhaal dat zij vertellen te versterken. Daarnaast maken we samen met onze partners het historische verhaal zichtbaar voor jong en oud. Ook verbeteren en verankeren we de processen rondom het opstellen en toetsen van ruimtelijke plannen. Ten aanzien van het beleefbaar maken van erfgoed, zullen er voor Sittard Centrum extra middelen beschikbaar worden gesteld voor het realiseren van specifieke projecten die bijdragen aan de beleefbaarheid van erfgoed in het centrum van Sittard.

2. Sterke en brede basis

In 2024 stimuleren en faciliteren we cultureel aanbod voor of culturele activiteiten van jongeren. Dat doen we grotendeels middels de van het rijk ontvangen incidentele SPUK middelen voor jongerencultuur. Tevens zetten we extra in op een combinatiefunctionaris cultuur middels de extra SPUK middelen voor de Brede Regeling Combinatiefunctionarissen. De combinatiefunctionaris speelt een stevige rol in het creëren van een duurzame relatie tussen culturele aanbieders en jongeren. Via bestaande middelen dragen we bij aan talentenplatforms op het vlak van film en podiumkunsten. Ook stimuleren we de verbinding van cultuureducatie van het primair onderwijs naar het voortgezet onderwijs.

We starten verder met het vergroten van de toekomstbestendigheid van amateurkunsten. Dat doen we vooral middels een aanscherping van bestaande subsidieregels. Financieel gezien continueren we de subsidieregels, maar de inhoudelijke voorwaarden vragen heroverwegingen om dalende ledenaantallen tegen te gaan en het

vizier van verenigingen open te zetten. Ook Ecsplora en het cultuurparticipatieloket van De Domijnen vragen we hier een rol in te spelen. Daarnaast dragen we financieel bij aan het muziekonderwijs via een muzikmakelaar.

De professionele organisaties, inclusief de taken op cultuureducatief vlak, subsidiëren we vanuit bestaande middelen en zullen we in 2024 uitgebreidere subsidievoorwaarden meegeven om te sturen op samenwerkingskracht, publiekskracht en bedrijfsvoeringskracht. Verder zijn we voornemens om in 2024 het hernieuwde straattheaterfestival in Geleen structureel onderdeel te maken van de culturele infrastructuur en de kunst in de openbare ruimte beter te laten aansluiten op de huidige tijdsgeest en een brede doelgroep. Tevens starten we met de Universiteit van Maastricht een traject om onze gemeentelijke kunstcollectie te inventariseren, registreren en indien van toepassing te vervreemden en dragen we bij aan een goede depotsituatie voor onze collectie vanuit de bestaande cultuurmiddelen.

In 2024 ondergaat na vaststelling van de Omgevingsvisie het erfgoed- en monumentenbeleid een herijking, waarin we meer omgevingsgericht en integraal te werk gaan. We gaan aan de slag met de herziening van de gemeentelijke monumentenlijst. Vooral de periode na 1965 zal hierin aandacht vragen. Verder werken we aan een uitvoeringsagenda, houden we voortdurend de archeologie/monumentenkaart bij en zal de nota ruimtelijke kwaliteit een actualisatie ondergaan, mede vanwege de maatschappelijke transitie waar we mee te maken hebben en de noodzaak om te verduurzamen. Dit heeft ook zijn uitwerking op de beeldkwaliteit, waarin we in het te herijken beleid onze afwegingen gaan verankeren.

3. Complementair aan elkaar

We stimuleren middels subsidievoorwaarden complementair cultuuraanbod in de regio. De regionale theatersamenwerking is daar een voorbeeld van. Tegelijk onderzoeken we in 2024 ook voor andere disciplines waar we aanvullend en dus onderscheidend zijn. Ook de complementariteit tussen de bestaande aanbieders in Sittard-Geleen zoeken we op. We stimuleren de verschillende podiumkunstenaanbieders in Sittard-Geleen om de verbinding met elkaar vast te leggen.

Archeologie en monumenten zoeken met name de verbinding met landschap en duurzaamheid en er wordt provinciaal, regionaal en landelijk toegewerkt naar een complementaire relatie. Tot slot blijven we investeren in een goede verbinding met de stichtingen, verenigingen en musea die een belangrijke rol hebben binnen het cultuurhistorische erfgoed.

Groen en landschap

Aanjaagmiddelen Groenagenda

De afgelopen jaren is onze inzet op groen en landschap, op enkele projecten na, met name gericht geweest op beheersmatige taken en activiteiten. De ambities op vergroenen vanwege doelen op vlak van gezondheid, klimaat en biodiversiteit worden daarentegen steeds groter. Er ligt daarom een urgentie om met een agenda groen hier stapsgewijs invulling aan te geven. Wettelijke taken voortvloeiend uit het Klimaatakkoord en Landbouwakkoord maken dit ook noodzakelijk.

In het coalitieakkoord en de uitvoeringsafspraken met de raad, staat onder andere dat we streven naar een vergroening van de stad en dat er meer biodivers groen komt. Dit wordt uitgewerkt in een in overkoepelende groenagenda die in het coalitieakkoord is aangekondigd. Deze groenagenda werken we uit in lijn met de nieuwe Omgevingsvisie. De input die daarin geleverd wordt vanuit de samenleving vormt, samen met de aanbevelingen uit het rekenkameronderzoek naar het onderhoud van de groenvoorzieningen (2023) het vertrekpunt voor de op te stellen groenagenda. Thema's zoals klimaatadaptatie en biodiversiteit krijgen hierin een belangrijke plek. Ook de agenda landschap gaat op in de brede groenagenda. De aanjaagmiddelen worden ingezet om de groenagenda vorm en inhoud te geven en partijen uit de samenleving te ondersteunen die hier met passende initiatieven een bijdrage aan willen leveren.

Rekenkameronderzoek Groen

In 2023 is door de Rekenkamercommissie een onderzoek uitgevoerd naar het groenbeleid en -onderhoud in de gemeente Sittard-Geleen. Algemeen zien wij in de uitkomsten van dit onderzoek dat we op de goede weg zijn om te komen tot een professionele beheerorganisatie. In de rapportage wordt geconcludeerd dat we onderscheidend zijn in beheerland op onderdelen zoals de 'Tuinman' en 'Werken in Wijkteams'. Tegelijkertijd worden een aantal conclusies getrokken en aanbevelingen gedaan. Deze komen voor een groot deel overeen met onze eigen bevindingen en ambities. Met de hieraan verbonden vervolgacties zijn we bezig en krijgen deze ook in 2024 verder hun uitwerking.

Zo gaan we bijvoorbeeld aan de slag met het opstellen van een Groenagenda, waarmee we invulling willen geven aan het overkoepelend groenbeleid. In de Kadernota hebben we, in navolging op de uitvoeringsafspraken met de Raad, aangegeven dat extra procesmiddelen nodig zijn om de groenagenda tot uitvoering te brengen. Als financiële claim is opgenomen € 450.000,- (€ 150.000,- per jaar over de jaren 2024-2026).

Daarnaast wordt op dit moment een nieuw groencontract voorbereid, waarbij meer aandacht wordt gegeven aan biodiversiteit, ecologisch beheer/maaien, klimaat, duurzaamheid en de beleving van de inwoners. Nieuw hierbij is dat de gemeente een soort partnership wil aangaan met een groenaannemer. De gewenste doelen hierbij en wat dit betekent voor het beeld en de kwaliteit van het groen, de communicatie en de maatschappelijke waarde van groen worden in een gezamenlijk proces verkend. Of er mogelijk financiële consequenties aan deze andere manier van groenbeheer verbonden zijn, moet nog in kaart gebracht worden.

Onderhoud bijzonder groene plekken (Geheime tuinen en stadsparken) (speerpunt coalitieakkoord)

Als eerste gaan we samen met onze inwoners aan de slag met het definiëren van bijzondere groene plekken in de gemeente. Om deze in kaart te brengen, maken we onder andere gebruik van digitale participatietools. Vervolgens bepalen we voor deze bijzondere plekken het huidige beheerniveau en beoordelen we of dit voldoende is of dat het onderhoud geïntensiveerd moet worden. Daarnaast is het wellicht wenselijk of noodzakelijk om een aangewezen bijzondere plek anders in te richten. De financiële consequenties voor mogelijke intensivering van het onderhoud en/of herinrichting worden inzichtelijk gemaakt. Daarnaast gaan we het gesprek aan met inwoners welke rol zij mogelijk in het onderhoud willen vervullen. Zoals dat reeds op diverse locaties in de gemeente gebeurt in de vorm van adoptieperken, bijvoorbeeld aan de Steenweg in Sittard.

Uitvoering Klimaatakkoord, landbouwtransitie

Vanuit het Klimaatakkoord gaan we aan de slag met de landbouwtransitie. We stimuleren de ontwikkeling van regionale voedsel- en productieketens. Natuurinclusieve landbouw kan op ondersteuning van de gemeente rekenen. Hierbij zetten we in op het ondersteunen van de landbouwbedrijven, maken we beleid voor vrijkomende agrarische bebouwing (VAB) en maken we een kwaliteitskader voor uitbreidingen in het buitengebied. Ook zetten we in op het vergroten van het areaal natuur en het tegengaan van voedselverspilling. De transitie van de landbouw speelt een belangrijke rol in het stikstofdossier (programma 7) waar we samen met de provincie aan werken in o.a. het kader van het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG).

Corio Glana Highlight 16 en 17

Beekherstel in al haar facetten vormt de kern van de aanpak van de Geleenbeek van Heerlen tot Sittard. Daarbij wordt in samenwerking met Waterschap Limburg samengewerkt om doelen als waterkwaliteit, natuur, waterbeleving, recreatie, economie en gezondheid een stimulans te geven. Inmiddels is in meerdere fases en deelprojecten het herstel van de Geleenbeek tot uitvoering gebracht. Highlight 16 en 17 heeft betrekking op het Geleenbeekdal ten oosten van Geleen en bevindt zich tussen de Biesenweg en de Beekstraat. In 2024/2025 ronden we in samenspraak met de omgeving het definitieve ontwerp af en sluiten we in voorbereiding op de realisatie, een samenwerkingsovereenkomst met Waterschap Limburg af. Voor de landschapsinrichting is in de kadernota een investeringsclaim opgenomen van € 2,7 mln. voor het jaar 2025 en een eenmalige

exploitatiebijdrage van € 300.000 voor het jaar 2024. Dit project is (voor €2 mln.) opgenomen in het concept convenant Regiodeal met het Rijk.

Vrijvallende sportlocaties Grevenbicht en Obbicht

Als gevolg van de realisatie van de unilocatie tussen Grevenbicht en Obbicht en afspraken met de Provincie Limburg ten aanzien van (natuur-)compensatie, worden de achterblijvende sportlocaties in Grevenbicht en Obbicht herbestemd tot groen en natuur. De voorbereidingen om tot een daadwerkelijke invulling van deze bestemming te komen, zijn in 2023 weer opgepakt en worden vervolgd in 2024. In samenspraak met de omgeving werken we toe naar een definitief inrichtingsplan voor beide locaties, ter voorbereiding op realisatie in de daarop volgende jaren.

Gebiedsopgave Graetheideplateau

De gebiedsopgave Graetheideplateau is één van de vier gebiedsopgaven voortkomend uit de Strategische Gebiedsvisie Omgeving Chemelot. De gemeente Sittard-Geleen is aangewezen als trekker van het proces, met DSM-Firmenich als co-trekker. De gebiedsopgave kent doelstellingen ten aanzien van het versterken van ecologische waarden, landschap, dorpsmantels, routestructuren, archeologie en circulaire landbouw. Daarnaast wordt door externe partijen onderzocht of een eventuele ontgronding hierbij van meerwaarde kan zijn. In 2024 bepalen we welke processen en projecten te onderscheiden zijn om de doelstellingen te kunnen realiseren, met welke partijen en vanuit welke rollen we gaan samenwerken om de doelen te realiseren, welke prioritering we koppelen aan de benoemde processen en projecten en daaruit volgend een tijdlijn waarbinnen we de processen en projecten willen doorlopen. In de kadernota is een financiële claim opgenomen van € 0,2 mln. aan procesmiddelen.

Landschapspark De Haese

In 2023 start de ontwikkeling van Middengebied C, “Nieuw Absbroek” inclusief de infra- en groenstructuur in de nieuwe buurt. Daarnaast ligt het geplande Landschapspark – Middengebied C, een gemeentelijke opgave. Daarin realiseren we de recreatieve (fiets-)paden structuur, de overgangszone landschapspark – nieuwe woonwijk en het landschapspark met daarin verweven de functie als ecologische verbindingzone. Het initiatief coöperatieve tuinderij Hartevelde maakt integraal deel uit van het landschapspark. In 2024 wordt in samenspraak met de omgeving het definitief ontwerp voor het Landschapspark afgerond en starten we met de voorbereidingen voor realisatie. Voor de realisatie is in de kadernota een investeringsclaim opgenomen van € 1,36 mln. (€ 1,2 mln. in 2024 en € 0,16 mln. in 2025), voor de exploitatie van het park na 2025 worden structureel € 52.000 euro in de kadernota voorgesteld.

Integraal basis beheerplan openbare ruimte

In het Integraal beheerplan openbare ruimte 2019 is aangegeven dat per beheergroep een separaat beheerplan moet worden opgesteld. Deze beheerplannen zijn in 2021 opgeleverd en gereflecteerd aan het IBOR-plan uit 2019, en in 2022 vastgesteld. Vervolgens heeft in 2022 een financiële verdiepingsslag plaatsgevonden, die onder andere heeft geleid tot een bijstelling van het beschikbaar budget voor het integraal beheer van de openbare ruimte in de begroting 2023. Voor een toelichting en de consequenties inzake de begroting 2024 wordt verwezen naar het financieel perspectief.

Het ingezette ontwikkel- en verbeterproces wordt in 2024 voortgezet door invulling te geven aan de ontwikkelagenda's uit de diverse beheerplannen. Specifiek voor de beheergroep zelf, bijvoorbeeld door het opstellen van uitvoeringskaders of het actualiseren ervan. Maar ook door het op orde brengen van data en systemen, die alle beheergroepen raken. Dit alles zoveel mogelijk gericht op de ontwikkelopgaves uit de Toekomstvisie 2030 zoals een innovatieve en ondernemende stad en een duurzame stad.

Koesteren groene plekken

In 2024 onderzoeken we waar intensivering van het beheer bijzondere groene plekken zoals de stadsparken en onze geheime tuinen nodig is.

Aziatische duizendknoop (ADK) en de Reuzenberenklauw

In 2022 is gestart met de voorbereiding en uitvoering van een tweetal pilots die in het 1e kwartaal van 2023 zijn afgerond. Op basis van de resultaten van de pilots is in 2023 een gemeente breed plan van aanpak, inclusief kostenraming, voor de bestrijding van de Aziatische duizendknoop opgesteld. Alle haarden van Aziatische duizendknoop zijn geïnventariseerd en worden gemonitord. Sommige haarden zijn perceeloverschrijdend en vereisen een grondige en snelle aanpak om schadeclaims te voorkomen. Enkele locaties hebben daarom absolute spoed en dienen nog in de periode winter 2023/2024 te worden bestreden.

Geleen Zuid

Geleen-Zuid is één van de ontwikkelpaden vanuit de Toekomstvisie 2030. Het betreft een integrale wijkaanpak, waarin we vanuit een ambitiedocument 'Luuj maken Gelaen Zuid' met 4 programmalijnen toewerken naar een uitvoeringsprogramma. Er zijn zowel fysieke als sociaal maatschappelijke ontwikkelingen die hun plek kennen in dat programma. De fysieke ontwikkelingen welke we samen met ZOWonen en Waterschap oppakken, zijn dusdanig van grootte dat ervoor gekozen is om dit middels een vlekkenplan verder vorm te geven. Hierin wordt de openbare ruimte en ook deels het landschap als 'instrument' ingezet om de doelstellingen uit het ambitiedocument en het beoogde ontwikkelpad voor Geleen-Zuid te behalen. We sluiten daarbij zoveel mogelijk aan op de investering van het Waterschap in een nieuw en open tracé voor de ontkenning van de Keutelbeek door Geleen-Zuid, maar ook op de voorgenomen investeringen van ZOWonen als gevolg van de herstructurering van haar vastgoed, waarin voor ons ook een taak binnen de opwaardering/herstructurering van de openbare ruimte ligt.

Sittard Centrum PM (o.a. Oostelijke schootsvelden en St Rosa)

We werken aan het opstellen van een gebiedsvisie voor het gebied St. Rosa ("groene loper") die naar verwachting in 2024 wordt vastgesteld. Daarna start de definitiefase en wordt duidelijk welke investeringen nodig zijn voor de realisatie. We koesteren bijzondere groene plekken zoals de stadsparken en onze geheime tuinen. Hier willen we, waar nodig, het onderhoud verbeteren.

Proeftuin Zeeheldenbuurt

De Proeftuin Zeeheldenbuurt is in 2021 opgestart. In 2022 is middels gesprekken met bewoners en workshops met stakeholders verkend hoe de proeftuin in te richten. Nu bekend is wat de behoefte van de buurt is, zijn daaraan de innovaties vanuit de slimme stad, klimaatadaptatie en participatie gekoppeld en is de daadwerkelijke proeftuin reeds gestart met 5 pilots bestaande uit verschillende experimenten:

- Pilot 1 - Plangebied herinrichting
- Pilot 2 - Meer activiteit & ontmoeting in de wijk
- Pilot 3 - Samenwerking tussen alle partijen
- Pilot 4 - Bewonerscommunicatie
- Pilot 5 - Evertsenplein

In 2023 staat de uitvoering van de pilots centraal. Hiervoor is een organisatiestructuur opgezet en zijn de financiële middelen reeds door de Raad middels de 1e rapportage in 2023 gevoteerd. In de 3e rapportage 2023 volgt een voorstel voor de invulling van het resterende investeringsgeld (€ 1 mln. extra vanuit het Investeringsprogramma 2021-2024).

Medio 2024 zal worden gestart met de fysieke uitvoering van de werkzaamheden. Startend met het Evertsenplein.

Het in 2021 en 2022 beschikbaar gestelde exploitatiegeld van € 300.000 is inmiddels geheel besteed. De pilot loopt nog tot eind 2025. Voor de resterende jaren is naast het investeringsbudget echter ook nog exploitatiebudget nodig. Dit om invulling te kunnen geven aan de uitvoering van diverse pilots. Pilots gericht op het bevorderen van samenwerking en bewonersparticipatie. Hiervoor is in zowel 2024 als 2025 nog € 50.000 per jaar nodig. Dit is reeds een speerpunt in kadernota.

Ruimte voor ontmoeting in de openbare ruimte

We starten met het in kaart brengen van de ontmoetingsplekken per wijk; dit doen we samen met onze inwoners aan de hand van onder andere digitale participatietools. We onderzoeken of we deze plekken aantrekkelijker kunnen maken, aansluitend bij de wensen van inwoners, bijvoorbeeld door het bijplaatsen van een bank of een watertappunt. We maken (financieel) inzichtelijk of het beheer van deze plekken geborgd is, en welke rol inwoners hierbij kunnen spelen.

De financiële consequenties voor aanpassingen aan bestaande ontmoetingsplekken dan wel het creëren van nieuwe ontmoetingsplekken worden ook inzichtelijk gemaakt.

Wie en/of wat hebben we daarvoor nodig?

De rol van de gemeente verandert, waardoor wij niet alleen zelf initiatief nemen maar ook steeds meer ideeën en acties van derden ondersteunen. Voor het Sportakkoord Sittard-Geleen II en het programma Beweegstimulering is de inbreng van de sportondersteuningsorganisaties en de partners zorg en welzijn en het onderwijs onontbeerlijk. Daarbij zoeken we naar meer samenwerking met en tussen verenigingen en initiatieven. Voor het beleid van bovenlokale sportaccommodaties en ondersteuning talentontwikkeling en topsport stemmen we af met de Provincie en Team Limburg Sport.

Op het onderwerp cultuur en erfgoed stemmen wij af met de provincie Limburg en gemeenten Heerlen en Maastricht wanneer het gaat om de samenwerking in Zuid-Limburg. Daarnaast faciliteren en subsidiëren wij stichtingen, verenigingen en professionele partijen om cultuurdeelnemers en cultuurbeleving te bevorderen. Voor toekomstbestendige accommodaties overleggen we met eigenaren en beheerders van gebouwen, het verenigingsleven en andere gebruikers van gemeenschapshuizen.

Verbonden partijen betrokken bij de uitvoering van dit programma:

Verbonden partijen
Onroerend Goed Maatschappij "De Witse" BV

Voor verdere informatie met betrekking tot de verbonden partijen wordt verwezen naar de hierover afzonderlijk opgenomen paragraaf.

Wat mag het kosten?

Overzicht gevraagde bijstelling exploitatie budgetten

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie <small>Bedragen x € 1.000</small>	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Correctie voorschot energie - en servicekosten panden Vastgoed Deze correctie heeft geen resultaatconsequentie maar bevat een aanpassing van voorschotten en kosten van energie binnen de budgetten van vastgoed conform de nieuwe berekeningen. Deze mutatie raakt de taakvelden 0, 3, 5 en 6.	25	25	25	25
IBOR jaarschijf Voor een toelichting verwijzen we naar programma 2.	-	-	-	-164

Programma 5 Sport, cultuur en recreatie Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Kapitaallasten Bijstelling kapitaallasten(afschrijvingen).	-46	-92	-13	259
overige indexering en bijstelling exploitatiebijdrage Sportstichting t.l.v. Stelpost inflatie Naast stijging van energieprijzen heeft de Sportstichting ook te maken met gestegen kosten van personeel (CAO / minimumloon) en inhuur personeel en gestegen kosten voor materialen voor onderhoud en beheer.	-600	-600	-600	-600
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	-291	-291	-291	-291
Aziatische duizendknoop Zoals aangekondigd in de programmabegroting 2023 is er een gemeentebreed plan van aanpak voor de bestrijding van de Aziatische duizendknoop opgesteld. Dit op basis van de resultaten van een aantal pilots die begin dit jaar zijn afgerond. Alle haarden van Aziatische duizendknoop (ADK) zijn geïnventariseerd en worden gemonitord. Sommige haarden zijn perceeloverschrijdend en vereisen een grondige en snelle aanpak om schadeclaims te voorkomen. Enkele locaties hebben daarom absolute spoed en dienen nog in de periode winter 2023/2024 te worden bestreden. We bestrijden ook haarden op particuliere terreinen; wanneer we deze namelijk niet meenemen, kan de ADK blijven woekeren en schade aanrichten. Hiermee nemen we als gemeente onze maatschappelijke verantwoordelijkheid. Middels deze rapportage wordt voorgesteld de hiervoor benodigde middelen ter beschikking te stellen. Voor de bestrijdingsactie is eenmalig een budget nodig van € 185.000,- dat ingezet wordt in 2023-2025. Om vervolgens de bestaande haarden te kunnen beheersen en jaarlijks bijkomende haarden vroegtijdig te kunnen indammen is er vanaf 2026 een structureel budget van € 20.000 benodigd.	-88	-18	-20	-20
SPUK CDOKE Betreft de toekenning van de 'Specifieke uitkering Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid' van het Rijk.	-226	-226	-226	-226
Taakmutatie gemeentefonds Inzake budget beweegstimulering wordt de bijdrage vanuit het gemeentefonds gekort. Hiervoor in de plaats komt de 'SPUK Breed'	396	396	396	396
Indexering exploitatiebijdrage professionele instellingen Indexering professionele instellingen binnen team Maatschappelijke Ontwikkeling	-842	-842	-842	-842
Diverse kleine verschillen	-14	-15	-15	-14
Saldo Programma 5 Sport, cultuur en recreatie	-1.686	-1.662	-1.586	-1.477

Overzicht meerjarige ontwikkeling exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening	Actuele begroting	Begroting voor bijstelling	Bijstelling begroting	Begroting na bijstelling	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027
Baten	10.704	11.906	7.777	1.028	8.804	8.535	6.241	5.614
Lasten	-40.498	-46.213	-38.399	-2.414	-40.814	-41.054	-39.212	-38.472
Onttrekkingen	3.311	3.106	153	0	153	189	153	153
Toevoegingen	-1.890	-1.496	-812	-300	-1.112	-803	-812	-812
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	-28.372	-32.697	-31.281	-1.686	-32.968	-33.133	-33.734	-33.620

Toelichting algemeen en trendanalyse

Het saldo van het totale geraamde budget voor Sport, Cultuur en Recreatie bedraagt € 33 mln., waarbij aangetekend wordt dat hierin een substantieel bedrag aan ontvangsten (huuropbrengsten voor het gemeentelijk vastgoed) is verwerkt. Tot dit programma behoren de huuropbrengsten voor alle sportaccommodaties en cultuuraccommodaties in gemeente-eigendom, maar ook de subsidies aan breedte- en topsport inclusief projecten en combinatiefunctionarissen, de subsidie aan de Sportstichting en de subsidie voor De Domijnen en overige culturele instellingen/verenigingen. Daarnaast worden de kosten voor het openbaar groen inclusief speel- en recreatievoorzieningen en landschap/dierenoverlast uit deze budgetten betaald. De tendens naar de komende jaren geeft een stabiel beeld, waarbij alleen de kapitaallasten een stijgende lijn vertonen als gevolg van het in december 2020 genomen investeringsbesluit Glanerbrook.

Wie betaalt mee?

Voor de bovenregionale sportinfrastructuur en de ondersteuning van de regionale topsportprogramma's en talenten in de gemeenten zoeken we een nauwe (financiële) samenwerking met de Provincie. Bij de realisatie van Sportpark Glanerbrook, onderzoeken we de mogelijkheden voor Europese, Rijks- en Provinciale subsidie.

Voor de uitvoering van het Sportakkoord Sittard-Geleen heeft het Rijk uitvoeringsbudget ter beschikking gesteld tot en met 2026. Dit is geen structurele financiering, maar moet meer als aanjager voor initiatieven gezien worden.

De bijdrage aan culturele partijen gaat uit van het principe cofinanciering. Naast de gemeentelijke bijdrage vragen wij cultureel ondernemerschap om andere inkomstenbronnen aan te boren.

Voor het toekomstbestendig accommodatiebeleid leggen de beheerders en gebruikers van gemeenschapshuizen met hun toekomstplannen samen de basis onder een goede bezetting en gezonde exploitatie daarvan: zij kiezen voor een passend beheermodel, voor een goede balans in inkomsten en uitgaven, voor sponsoring of crowdfunding van activiteiten. Mede op basis van de toekomstplannen bekijkt de gemeente of de accommodatie kwalitatief aan de maat is. Is sprake van renovatie of nieuwbouw, dan wordt een beroep gedaan op subsidies, al dan niet in de vorm van cofinanciering. Op het huurbedrag wordt een passende accommodatiesubsidie verstrekt.

Voor het beheer van de openbare ruimte is sprake van afstemming met de provincie Limburg voor een eventuele subsidiering.

Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de (financiële) risico's?

Alle onderwerpen binnen het programma dragen bij aan een aantrekkelijke woon- en leefomgeving in Sittard-Geleen.

Een stevige samenwerking zorgt ervoor dat we de unieke sportinfrastructuur in de gemeente (accommodaties, openbare ruimte, kennis) beter benutten en dat ze behouden blijven voor sport en bewegen op alle niveaus. Enerzijds om eerdere investeringen niet verloren te laten gaan, maar vooral ook om een infrastructuur te versterken die een gezonde en actieve leefstijl van onze inwoners stimuleert. De coronacrisis heeft nog duidelijker de urgentie van bewegen, een gezonde leefstijl en het tegengaan van eenzaamheid laten zien. Sport en bewegen levert een grote bijdrage aan de doelstellingen van Trendbreuk Zuid-Limburg, Positieve Gezondheid en de Preventiecoalitie.

Het inzetten op een cultureel programma komt tegemoet aan de opgehaalde wensen en behoeften vanuit de samenleving, zoals beschreven in de Toekomstvisie. Het niet doen doet afbreuk aan de geloofwaardigheid waar we inwoners hebben laten meedenken. Daarnaast drijft een verdere verschraving van het culturele landschap ons verder af van steden als Maastricht en Heerlen die juist met cultuur stedelijke ontwikkeling hebben weten aan te jagen.

Voor het toekomstbestendig accommodatiebeleid geldt dat de huidige personele omvang van maatschappelijk vastgoed onderbezet is. Dit betekent onnodige kosten van instandhouding, met bijbehorende druk op de begroting. Door waar mogelijk voorzieningen te concentreren of multifunctioneel te gebruiken, kunnen we met minder voorzieningen toe. De bezetting wordt hoger en het levert efficiencywinst op. Het financiële risico gaat over de negatieve financiële gevolgen in de exploitatie van de accommodaties door een (te) lage bezettingsgraad en mogelijk zelfs leegstand.

Beleidsindicatoren

We gebruiken de zogenaamde beleidsindicatoren om de effecten van beleid op de programma's, toe te lichten. We doen dat (verplicht) aan de hand van een vast aantal indicatoren. Door deze niet-financiële informatie op te nemen in de begroting kunnen raadsleden ook zonder specifieke financiële kennis makkelijker inschatten of de resultaten via de voorgestelde beleidskeuzes behaald kunnen worden. En ze bieden raadsleden meer inzicht om te kunnen sturen.

KPI maatschappelijk vastgoed (voorstel):

- Gebruik van maatschappelijk vastgoed door buurtgebonden verenigingen/organisaties.
- Bezetting van maatschappelijk vastgoed.

BBV-indicator

Taakveld	Naam indicator	Eenheid	Waarde	Periode	Waarde	Periode
5. Sport, cultuur en recreatie	Niet-sporters	%	54	2020	geen actualisatie	

Onze ambitie is om meer met indicatoren te werken om zo de uitvoering van het beleid te kunnen monitoren en het beleid op basis daarvan te kunnen bijstellen waar nodig. Dit vergt het vaststellen van de juiste indicatoren, het verzamelen van data op deze indicatoren en deze data vervolgens vertalen naar keuze informatie.

Bron: Gezondheidsmonitor volwassenen en ouderen, deze monitor wordt om de 4 jaar geactualiseerd. Bij de samenstelling van de begroting waren de gegevens van de nieuwe monitor nog niet beschikbaar.

Gerelateerde beleidsnota's

- Toekomstvisie 2030
- Kaderbrief 2021: een venster op de toekomst
- Raadsbesluit 'Aanscherping kaders duurzame accommodaties' van 8 juli 2020 en

- Raadsbesluit 'Procesvoorstel uitwerkingsplan duurzame accommodaties' van 15 december 2020
- Collegebrief en -nota over afronding bestuursopdracht duurzame accommodaties 9 maart 2022
- Omgevingsvisie Sittard-Geleen 2016
- Nota Strategie op Vastgoed gemeente Sittard-Geleen 2021
- Sportakkoord Sittard-Geleen
- Nota Vastgoedbeheer gemeente Sittard-Geleen 2016

4.8 PROGRAMMA - 6 - SOCIAAL DOMEIN (INCLUSIEF VOLKSGEZONDHEID, ONDERWIJS EN VEILIGHEID)

Wat willen we bereiken?

In de kadernota 2023 zijn de uitgangspunten en de speerpunten geformuleerd die centraal staan in de begroting 2024 en verder. Met de Toekomstvisie 2030, het coalitieakkoord, de uitvoeringsafspraken en de Toekomstvisie 2030 zijn hierin de basis gelegd. Vanuit de programma's Sociaal Domein, Volksgezondheid, Onderwijs en Veiligheid werken we, in samenhang werken we aan een sociaal veerkrachtige samenleving.

De eerder vastgestelde doelen rondom een positieve gezondheid(sbeleving) en een leven lang leren blijven daarin leidend.

Naar een positieve gezondheid(sbeleving)

- We erkennen dat gezondheid raakt aan belangrijke lokale beleidsvelden zoals de inrichting van de openbare ruimte, armoede, arbeid, onderwijs en sport en dat betekent dat we ook op die beleidsvelden gaan bijdragen aan gezondheid.
- We vinden het belangrijk dat inwoners op een prettige manier wonen en leven met elkaar ontmoeten en helpen. En als gemeente dragen we hieraan bij.
- We zetten in op gezond en veilig opgroeien, talent ontwikkelen en meedoen, zowel op wijk- en kernniveau als gericht op het individu.
- We zetten in op een integrale aanpak van armoede die zich richt op het voorkomen (vergroten kansengelijkheid), doorbreken (werk) en het verzachten van armoede-effecten. Hiermee versterken we de financiële en sociale veerkracht
- We faciliteren en stimuleren een samenspel tussen mensen, verenigingen, ondernemers en maatschappelijke organisaties.
- We stimuleren mensen - jong en oud – om te bewegen en gezond te leven. We werken hiertoe aan een aanpak die begint vóór de zwangerschap (nu niet zwanger) tot aan het zelfstandig en zelfredzaam oud worden (Zuid springt eruit/programma Trendbreuk).
- We helpen mee om kennis en innovatie in de regio in te zetten om het welzijn en de gezondheid van onze inwoners te versterken. E-health is daar een voorbeeld van.

Naar een leven lang leren

- We stimuleren inclusieve werkgelegenheid waarbij bedrijfsprocessen zodanig worden ingericht dat ook mensen met een beperking hieraan kunnen deelnemen.
- We stimuleren en faciliteren inclusief onderwijs op alle niveaus; leerlingen nemen zoveel mogelijk deel aan regulier onderwijs en er zitten geen leerlingen thuis.
- We ontwikkelen activiteiten voor, door en met jongeren.

Wat doen we om dit te bereiken?

De inzet vanuit de programma's, gericht op preventie en het voorliggende veld, de toegang tot voorzieningen en de maatwerkvoorzieningen vanuit de wettelijke kaders, verbinden we aan de genoemde doelen.

Preventie en voorliggend veld

Uitgaven ca € 10 mln. (MIK&PIW-groep, MEE etc.)

Inwoners doen meer en vaker een beroep op voorzieningen in het Sociaal Domein. We willen deze beweging ombuigen naar de voorkant. Ook willen wij de inzet op normaliseren en demedicaliseren intensiveren. Waar begint hulp en waar eindigt deze? Ook voor onze maatschappelijke partners is dit een leidraad die steeds belangrijker wordt. We hebben alleen ruimte om te bieden wat nodig is en dus niet wat wenselijk is.

Een andere toename die we constateren, is dat onze samenleving problemen individualiseert. Het is niet het probleem van de omgeving (gezin, buurt, school, werk, vereniging etc.), maar het probleem van de inwoner, ook als de oorzaak ligt in de omgeving. We willen daarom meer investeren in een sterke infrastructuur, een omgeving die problemen voorkomt en ondersteunt als er schommelingen zijn. Investeren in een positief gezonde omgeving: een accentverschuiving van individuele ondersteuning en zorg naar een sociale en fysieke omgeving die bijdraagt aan ontmoeten, bewegen, een gezonde leefstijl, meedoen en zorg voor elkaar.

Naast investeren in preventieve activiteiten is het nodig om te investeren in samenwerking. Daarmee vergroten we de signalerende functie binnen het netwerk en bevorderen we de efficiënte inzet van interventies. Het aantal partners in het Sociaal Domein is groot. Dat vereist een brede afstemming en samenwerking waar het activiteiten, projecten en voorzieningen betreft gericht op preventie en de ondersteuning van de meer kwetsbare inwoners. In de afgelopen jaren hebben we geïnvesteerd in het netwerk door middel van de gebiedsgerichte aanpak en casusregie. Dat blijft nodig in de komende jaren en zetten we dus voort in 2024.

De samenhang

Door het programma sociaal domein heen vinden we de inzet op preventie terug. Activiteiten, projecten, programma's, aanpakken grijpen in elkaar en dragen op zichzelf staande en als onderdeel van het geheel bij aan de doelen.

Door met de inzet vanuit het gezond en actief leven akkoord (GALA) op preventieve gezondheid, via de lokale inclusie agenda te zorgen voor brede toegankelijkheid, met de aanpak basisvaardigheden (zelf)redzaamheid te vergroten, ontmoeting mogelijk te maken om eenzaamheid tegen te gaan, inwoners passend op te vangen door een toekomstbestendige maatschappelijke opvang te maken, bestaanszekerheid te bieden, meedoen mogelijk te maken voor iedereen aan en door juist op het snijvlak van Zorg en Veiligheid alert te zijn, en nog veel meer, versterken we de basis voor onze inwoners.

Health in all policies (Maakt onderdeel uit van budget IZA/GALA)

Gezondheid wordt beïnvloed door veel verschillende factoren. Deze factoren hangen samen met ons dagelijks leven. Dat wat we eten en drinken, waar we wonen, hoe we werken en hoe we onze vrije tijd doorbrengen kan zowel positieve als negatieve effecten op onze gezondheid hebben. Het maakt duidelijk dat voor het beïnvloeden van een aantal hardnekkige of complexe gezondheidsproblemen een integrale kijk op gezondheid is vereist. Goed gezondheidsbeleid kan alleen tot stand komen als het ook een rol speelt bij de beleidsvorming op alle beleidsterreinen. Health in All Policies is een concept dat zich ook richt op factoren buiten het gezondheidsstelsel die een belangrijke invloed hebben op de algemene gezondheidstoestand van de bevolking. De gemeente Sittard-Geleen omarmt dit gedachtegoed, jaagt bewustwording aan en stimuleert initiatieven die hieraan bijdragen.

Het Integraal Zorg Akkoord (IZA) en het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA)

IZA € 5,8 mln. voor Zuid-Limburg en GALA € 1,8 mln. via SPUK GALA voor Sittard-Geleen. In SPUK GALA worden deels bestaande middelen voor uiteenlopende programma's (voorheen andere SPUK of in gemeentefonds) en deels nieuwe kabinetsmiddelen gebundeld aangeboden, bedoeld voor 15 specifieke onderdelen.

Landelijk zijn er twee nieuwe akkoorden rondom zorg en preventie. Het Integraal Zorg Akkoord en het Gezond en Actief Leven Akkoord. Het Integraal Zorgakkoord (IZA) heeft als doel de zorg voor de toekomst goed, toegankelijk en betaalbaar te houden. De focus ligt hierbij op de curatieve zorg, maar waar relevant worden ook de langdurige zorg, publieke gezondheid en het sociale domein betrokken. Passende zorg is daarbij het uitgangspunt onder andere door samenwerking in de regio en met focus op gezondheid in plaats van ziekte. De gemeente Sittard-Geleen maakt samen met de andere gemeenten van Zuid-Limburg, de GGD, zorgverzekeraars en zorgaanbieders onderdeel uit van de regionale samenwerkingsstructuur om de ambities uit het IZA te volgen en hier een bijdrage aan te leveren. Met bijzondere aandacht voor het mogelijk effect daarvan op het sociale

domein van gemeenten. Concreet is er in 2023 gezamenlijk gewerkt aan een regiobeeld (Zuid-Limburg) en een regioplan. In 2024 en verder zullen transformatieplannen worden uitgewerkt en uitgevoerd door betrokken partijen in deze samenwerking.

Het *Gezond en Actief Leven Akkoord* (GALA) is gericht op de lokale aanpak van preventie en biedt het fundament voor samenhangend gezondheidsbeleid. Het akkoord omvat afspraken over het bereiken van een gezonde generatie in 2040: weerbare, gezonde mensen die opgroeien, leven, werken en wonen in een gezonde leefomgeving met een sterke sociale basis. Het is de bedoeling om als gemeente een samenhangende lokale aanpak te ontwikkelen op het gebied van gezondheid, sport en bewegen én sociale basis. Iets dat in Sittard-Geleen (en Zuid-Limburg) niet geheel nieuw is.

Het IZA en het GALA bouwen voort op een beweging die al langer in gang is gezet van regionaal en domein overstijgend samenwerken met o.a. het regionale en lokale preventieakkoord en de Trendbreuk. Met het IZA en het GALA wordt dit verder versterkt. De 16 gemeenten in Zuid-Limburg hebben de afgelopen jaren stevig ingezet op regionale samenwerking door onder andere het opstellen van het regionaal preventieakkoord en een regionale gezondheidsnota. De ambitie van de regionale gezondheidsnota 'Zuid springt eruit' is om de achterstand ten opzichte van de rest van het land in 2030 met 25 procent in te lopen en zo te werken aan gezonde en kansrijke generaties. Om dit te bereiken, wordt het programma Trendbreuk uitgevoerd. De kracht van Trendbreuk zit in de gezamenlijke, langjarige aanpak en het verspreiden van bewezen effectieve interventies (zoals weergegeven bij het kopje Opgroeien in Sittard-Geleen onder Kansrijke start) over heel Zuid-Limburg.

De gemeente Sittard-Geleen heeft in 2023 een plan uitgewerkt om de doelen uit het GALA te bereiken. Dit doen we door op bepaalde onderdelen nog meer in te zetten op preventie en kansen voor nieuwe initiatieven te benutten. We hebben rijksfinanciering ontvangen (vanuit de specifieke uitkering GALA) voor de jaren 2023 t/m 2026 om de doelen uit het GALA te bereiken.

Samenwerking tussen het medische en sociale domein

Geen specifiek budget voor de samenwerking. Projecten en inzet op samenwerking worden uit verschillende budgetten gefinancierd: veelal nu vanuit IZA en GALA budget.

- Kosten mantelzorgtest: € 6.000,- per jaar
- Kosten inloophuis/Alzheimercafé € 5.000,-per jaar

Binnen het IZA en het GALA werkt de gemeente ook veel samen met zorgverzekeraars. In onze regio is CZ de preferente zorgverzekeraar. De samenwerking met CZ is niet nieuw. De gemeente Sittard-Geleen en zorgverzekeraar CZ werken al jaren samen binnen de 'preventiecoalitie Positief gezond Sittard-Geleen' aan preventie en aan het bevorderen van Positieve Gezondheid. De preventiecoalitie zal in deze vorm in het voorjaar van 2024 eindigen, omdat de rijksfinanciering hiervoor eindigt. Daarna wordt de samenwerking voortgezet, met projecten waar we reeds mee aan de slag zijn, bijvoorbeeld Geboortezorg flex, Keigezond en Healthylife. Voor 2024 wordt binnen deze bestaande projecten het zelfregienetwerk geborgd alsmede de lokale mantelzorgtest. Dit vanuit de overtuiging dat beide projecten bijdragen aan een zelfredzame samenleving. Hieraan draagt zowel zelfregie met zelfhulpgroepen als de mantelzorgtest bij. De mantelzorgtest is een online tool, die met een aantal vragen aan de mantelzorger inzicht geeft in hoe de mantelzorg wordt ervaren en welk lokaal hulpaanbod beschikbaar is. De test draagt daarmee bij aan bewustwording, zelfredzaamheid en preventie ter voorkoming van overbelasting van mantelzorgers.

Mede gezien de stijging van het aantal mensen met dementie wordt in 2024 de al ingezette ontwikkeling rondom preventie verder uitgebouwd. Naast informatie en advies en samenwerking met partijen, als het netwerk Hulp bij dementie, krijgt het initiatief van het inloophuis voor mensen met beginnende dementie een vervolg. Onderdelen hiervan als de ontwikkeling en inzet van beweegcursussen en het Alzheimercafé zijn al gerealiseerd. Bij de verdere ontwikkelingen wordt vooral gekeken naar de behoeften van de doelgroep.

Een aantal preventieve onderdelen is specifiek gericht op onze jeugd en jongeren, de trendbreuk begint immers bij hen, en lichten we toe onder opgroeien in Sittard-Geleen.

Opgroeien in Sittard-Geleen

We willen graag dat onze jeugd gezond en veilig opgroeit, zijn talent ontwikkelt en meedoet. Positieve gezondheid vertaalt zich bij jeugd en jongeren (0-27 jaar) in de samenhang van de pijlers: mijn lijf, mijn gedachten en gevoelens, lekker in mijn vel zitten, dagelijks leven, meedoen en nu en later. De pijlers beïnvloeden elkaar en veronderstellen een bepaald evenwicht om gezond te zijn. En natuurlijk gaat opgroeien gepaard met de nodige schommelingen en is het evenwicht soms zoek. Dat betekent in de optiek van positieve gezondheid overigens niet dat je daarmee meteen ziek bent. Sterker nog, de schommelingen horen bij het leven en vergroten je veerkracht.

Trendbreuk/ Kansrijke Start

Uitgaven Kansrijke Start: € 0,14 mln.

Trendbreuk gaat uit van interventies van voor de zwangerschap totdat iemand werkt en zelf ouder van een kind wordt. Concreet gaat het om het vergroten van kansen op een gezond leven, te beginnen bij de ouders voor en tijdens de zwangerschap door het programma 'Kansrijke Start'. Hieronder vallen het programma dat gericht is op het voorkomen van ongewenste zwangerschappen (Nu Niet Zwanger), prenataal huisbezoek voor kwetsbare doelgroepen en de ondersteuning van kwetsbare jonge ouders (Stevig Ouderschap), en een programma gericht op zeer kwetsbare jonge moeders (Voorzorg).

In het najaar van 2021 is het programma Geboortezorg Flex gestart en in 2022 Centering Pregnancy. Bij Geboortezorg Flex wordt de duur van de kraamhulp afgestemd op de behoefte van het gezin. Centering Pregnancy. Dit is een programma waarin zwangere vrouwen en hun partners een verloskundigtraject in groepsverband doorlopen, waardoor ze elkaar in groepsverband ondersteunen en van elkaar leren.

Vanaf 2023 hebben we gewerkt aan een 'Basisstructuur Kansrijke Start', om het signaleren, verkennen en het bieden van steun op maat nog beter op elkaar af te stemmen. Vanaf september 2023 wordt er gestart met een Knooppunt Kansrijke Start. Binnen het knooppunt bespreekt de zwangere (en partner) met de betrokken professionals welke ondersteuning nodig is. Dit wordt gedaan aan de hand van het gedachtengoed van positieve gezondheid. In 2024 zetten wij deze programma's voort.

Bewegen, gezonde voeding en gezond gedrag

- Ecsplora: € 1,14 mln.
- Keigezond: € 0,07 mln.
- Jeugdfonds Sport en cultuur: budget valt binnen Kansen voor alle kinderen.

De grootste gezondheidseffecten zijn te behalen bij de jeugd, omdat ze er dan nog een heel leven van profiteert. Daarom beginnen we met het stimuleren van gezond gedrag tijdens de zwangerschap bij de ouders en leren we kinderen gezonde keuzes te maken door aandacht te hebben voor gezonde voeding, gezond gedrag en beweging. Bewegen draagt niet alleen bij aan lichaamsfuncties, maar levert ook een bijdrage aan de andere pijlers van positieve gezondheid, zoals kwaliteit van leven, meedoen en zingeving. Daarom stimuleren we iedereen in Sittard-Geleen om te bewegen. Dit doen we door middel van het beweegstimuleringsprogramma van Ecsplora. Hierbij hebben we extra aandacht voor jongeren en kwetsbare groepen. Dit alles wordt gedaan aan de hand van de pijlers bewegen, gezonde voeding en gezond gedrag. Denk hierbij aan extra sport en beweegactiviteiten (zoals bijvoorbeeld tijdens de verlengde schooldag), maar ook aan aandacht voor gezonde voeding en water drinken (door middel van de JOGG-aanpak) en het stimuleren van gezond gedrag, zoals niet roken en verantwoordelijk alcoholgebruik (hiervoor is extra aandacht in het Preventieakkoord).

We zetten in op universele preventie (o.a. JOGG, SuperFIT, Smart & Fit, motorische beweegtesten op het basisonderwijs), selectieve preventie (school in actie 2.0, buurt in actie, e- sport) en geïndiceerde preventie (Extra in Actie, Gezond in Actie).

Daarnaast wordt ook de link gelegd met zorg gerelateerde preventie, waarbij de samenwerking wordt gezocht met de zorgverzekeraar (Preventiecoalitie). KeiGezond, de Limburgse ketenaanpak overgewicht, is hier een voorbeeld van. Zowel de gemeente, provincie als de zorgverzekeraar betalen mee aan deze aanpak.

De ketenaanpak overgewicht is een domein-overstijgende aanpak waarin op maat gemaakte ondersteuning en hulp wordt geboden aan kinderen (en gezinnen) met een risico op overgewicht en obesitas en die obstakels ervaren op het gebied van een gezonde(re) leefstijl. Voor CZ is investeren in preventie van groot belang om enerzijds kinderen kansen te geven en een positieve ontwikkeling centraal te stellen en anderzijds te voorkomen dat kinderen op latere leeftijd problemen krijgen waardoor ondersteuning, (jeugd)hulp en (jeugd)zorg nodig is. Deze aanpak is onderdeel van JOGG (Jongeren Op Gezond Gewicht). Het programma wordt uitgevoerd door Ecsplora, de GGD en Meditta. Hierdoor sluit het aan bij verschillende programma's (zoals de metingen in de JGZ, de Motorische Testen van Ecsplora en activiteiten van Ecsplora zoals Buurt in Actie).

In 2024 wordt extra aandacht besteed aan gezond gedrag, gezonde voeding en bewegen op middelbare scholen omdat de middelbare scholen hier nu ook meer naar vragen. Daarnaast wordt de SuperFIT aanpak doorontwikkeld naar de leeftijd 0-2 jarigen. SuperFIT is een integrale, effectieve, erkende aanpak gericht op bewegen, voeding en verminderen van inactiviteit bij 2-4 jarigen in de kinderopvang en thuis.

Bewegen, sporten en meedoen in een vereniging moet voor ieder kind mogelijk zijn. Ook voor het kind dat opgroeit in een huishouden met beperkt budget of financiële zorgen. De samenwerking met de Jeugdfondsen Sport en Cultuur, Stichting Leergeld waarmee we vanuit Samen voor alle kinderen dit mogelijk maken blijft in 2024 belangrijk.

Gezonde Kinderopvang

Subsidie ontvangen van ZONMw van € 0,3 mln. voor een periode van 4 jaar voor het samenwerkingsnetwerk. We hebben een lerend samenwerkingsnetwerk 'Gezonde kinderopvang Zuid-Limburg' ingericht. In dit netwerk delen kinderopvangorganisaties kennis en ervaringen over wat wel en niet werkt, worden werkprocessen besproken en worden de vaardigheden van pedagogisch medewerkers verbeterd om zo een gezonde kinderopvang te bevorderen. Samen met de GGD Zuid Limburg en de Universiteit Maastricht brengen we in kaart hoe de samenwerking in het netwerk verloopt en welke kennisproducten ontwikkeld worden. Met een sociale netwerk benadering brengen we relaties tussen de betrokken organisaties in kaart. Ook de impact van de door het netwerk uitgevoerde interventies en activiteiten in de kinderopvang wordt geëvalueerd. We ontvangen hiervoor een subsidie van ZonMw voor een periode van 4 jaar. ZonMw is de Nederlandse organisatie voor gezondheidsonderzoek en zorginnovatie. De Gezonde Kinderopvang Zuid-Limburg haakt aan bij het programma Trendbreuk en voorziet in een aanpak voor de doelgroep 0 tot 4 jaar.

Gezonde basisschool

De Gezonde basisschool maakt gebruik van het aanbod van Ecsplora (totale subsidie € 1,14 mln.), de jeugdgezondheidszorg, het schoolmaatschappelijk werk (totale subsidie € 0,87 mln.) en het culturele aanbod in Sittard-Geleen. De genoemde bedragen zijn niet exact toe te rekenen aan de Gezonde basisschool. De aanpak gezonde basisschool is gericht op een gezonde leefstijl en meer bewegen en probeert hiermee te voorkomen dat kinderen 'on gezond' opgroeien waardoor ze op langere termijn een beroep kunnen gaan doen op zorg en ondersteuning. Belangrijk onderdeel van de gezonde basisschool van de toekomst is bewegen. Ecsplora en de specifieke projecten zoals de ketenaanpak van kinderen met overgewicht of JOGG van Ecsplora worden daarom verbonden met de gezonde basisschool van de toekomst. Een onderdeel van de gezonde basisschool is de verlengde schooldag waardoor er extra tijd en aandacht is voor bewegen, voeding en ontwikkeling van talenten.

De samenwerking tussen kinderopvang, basisschool, Ecsplora maar ook de jeugdgezondheidszorg is van groot belang hierbij. Deze samenwerking krijgt vorm in het zogenaamde voorliggende veld waarin onze maatschappelijke partners en organisaties actief zijn met activiteiten, projecten en aanpakken gericht op preventie.

Kansengelijkheid

Onderwijsachterstanden en VVE: € 3,1 mln. subsidie.

Gelijke Kansen Alliantie: mede € 0,1 mln. subsidie aangevraagd door de gemeente en toegekend aan Kindante.

Rijksprogramma School en Omgeving: mede € 0,6 mln. subsidie aangevraagd en toegekend aan Kindante.

We weten dat je opleidingsniveau voor een groot stuk afhankelijk is van de plek waar je wieg heeft gestaan. We weten dat er een verband is tussen opgroeien in armoede en de nood aan ondersteuning vanuit jeugdhulp. We hebben in Sittard-Geleen dan ook alle hensen aan dek om te stimuleren dat je je optimaal kunt ontwikkelen. En om kansengelijkheid te vergroten en de risico's te beperken als je ontwikkeling in de knel komt, zodat je mee kunt doen in de maatschappij.

Om gelijke kansen in het onderwijs te bevorderen bieden we peuters en kleuters met een (risico op een) onderwijsachterstand voor- en vroegschoolse educatie (VVE). Voor de voorschoolse educatie bieden we extra dagdelen peuteropvang. Basisscholen met een hoger dan gemiddelde schoolweging worden gestimuleerd extra activiteiten uit te voeren die zijn gericht op de bevordering van de beheersing van de Nederlandse taal. Leren, bewegen en een gezonde leefstijl gaan hand in hand. Het één versterkt het ander, zodat gekeken wordt naar mogelijkheden programma's, aanpakken en interventies te combineren.

We vergroten gelijke kansen in het onderwijs door deelname aan de Gelijke Kansen Alliantie. En we stimuleren dat iedereen zijn talent kan ontwikkelen en benutten, met of zonder beperking. Samen met Stichting Kindante en de MIK-PIW groep vormen we een lokale coalitie en zijn we voorloper in het driejarige Rijksprogramma School en Omgeving. Doel van dit programma is samen met de GKA kennis opbouwen, delen en onderzoek doen om te komen tot een duurzame, structurele opzet van de rijke schooldag voor alle leerlingen in Nederland voor wie dit van belang is.

Talent ontwikkelen

Voortijdige schoolverlaten: MBO Coach: € 75.000,-

De pijlers dagelijks leven en nu en later hebben te maken met het ontwikkelen van je talent. De één is zich er misschien wat meer bewust van dan de ander, maar iedereen heeft talenten. Talenten zijn dingen die je als natuurlijk, gemakkelijk en gewoon beschouwt. Het zijn de dingen waar je complimenten over krijgt en waar je goed in bent. Het zijn dingen die bij je passen. Of dat nou op creatief vlak is of op sportgebied: iedereen heeft wel iets waar hij goed in is. Het is belangrijk om talenten goed te benutten. Het zorgt ervoor dat je plezier hebt in wat je doet én dat je beter in je vel zit. Het benutten van je talent draagt bij aan je ervaren gezondheid en aan zingeving. Het optimaal ontwikkelen ervan is van levensbelang. Zo is het verschil in levensjaren en ervaren levensjaren in goede gezondheid gerelateerd aan je opleidingsniveau. Mensen met een hogere opleiding leven gemiddeld absoluut 4,5 jaren langer dan mensen met een lager opleidingsniveau en het verschil in ervaren levensjaren in goede gezondheid is zelfs 18 jaren.

We stimuleren het ontwikkelen van talent in onderwijs. Daarbij gaan we ervan uit dat een kind meer nodig heeft dan taal en rekenen. Sociale vaardigheden, emotionele ontwikkeling, expressievakken (muziek, beeldende vorming, lichamelijke opvoeding) en technische vaardigheden zijn voor een totale ontwikkeling van het kind even belangrijk. Kinderen verschillen in de manier waarop zij leren, maar hebben allemaal drie basisbehoeften: competentie, relatie, autonomie.

Passend onderwijs stimuleert inclusief onderwijs: een plek op school, voor ieder kind zo thuisnabij mogelijk, zo regulier mogelijk. De overgangen van peuteropvang naar basisonderwijs, van basisonderwijs naar voortgezet

onderwijs en van voortgezet naar beroepsonderwijs moeten goed verlopen. En ook hierbij is de eerdergenoemde samenwerking van belang.

Om te voorkomen dat leerlingen voortijdig hun school verlaten, stimuleren we dat ze kiezen voor een beroep dat bij ze past en waarmee ze goede kansen op een baan hebben. De verlengde schooldag op verschillende basisscholen biedt kinderen de mogelijkheid hun talenten en interesses verder te laten ontdekken en ontwikkelen. Ook zetten we erop in dat de fysieke schoolomgeving aansluit bij al deze ambities.

We bieden integrale ondersteuning door afstemming en samenwerking van zorgprofessionals van jeugdgezondheidszorg, welzijnswerk en jeugdhulp om te voorkomen dat talent in de knel komt. Indien nodig lossen we problemen op door deze samenwerking in zogenaamde knooppunten en door ondersteuning vanuit het welzijnswerk of de Jeugdwet.

Kinderen en jongeren zijn tijdens het opgroeien op zoek naar hun identiteit. Wanneer de school- en woonomgeving een prettig, veilig en inclusief kader biedt met maatschappelijke waarden en normen en sociale cohesie verkleint de kans dat een jongere tijdens zijn zoektocht vatbaar is voor beïnvloeding door criminaliteit of radicaal of extreem gedachtengoed. Wanneer toch sprake is van een dergelijke beïnvloeding is vroegtijdige signalering en interventie mogelijk. Integrale samenwerking tussen de domeinen veiligheid, zorg, welzijn en onderwijs draagt daarmee bij aan het tegengaan van ondermijning en radicalisering.

Jongerenparticipatie

Subsidie Jongk: € 7.500,-.

Artist in School: € 35.000,- subsidie uit NPO-gelden.

De jongeren adviesraad JONGK! geeft gevraagd en ongevraagd advies aan de gemeente Sittard-Geleen over thema's die spelen bij jongeren in Sittard-Geleen. Zo peilt Jongk op dit moment de mening van jongeren over onder andere wonen, werken, school, veiligheid en vrije tijd en starten ze een onderzoek naar mentaal welzijn onder jeugdigen. Deze uitkomsten nemen we mee bij het formuleren van nieuw beleid.

Op het Graaf Huyn College is naast de schoolpsycholoog in schooljaar 2022/2023 gewerkt met Artists in School. Een jaar lang zijn twee theatermakers in de school aanwezig om het leefklimaat van de leerlingen te verbeteren vanuit de gedachtegang van positieve gezondheid. In samenwerking met het Laagland theater is onderzocht welke rol theater kan spelen in de ondersteuning bij sociaal-emotionele ontwikkeling van leerlingen. En deze is uitermate positief. We continueren dit project dan ook in het schooljaar 2023-2024.

Strategisch huisvestingsplan Onderwijs- en Kindfuncties (SHP)

In overleg met schoolbesturen en kindpartner MIK-PIWgroep is een Strategisch Huisvestingsplan Onderwijs- en Kindfuncties (SHP) opgesteld. Het SHP bevat een doorkijk van de ontwikkelingen die zich in de komende jaren naar verwachting zullen voordoen in huisvesting van onderwijs- en kindvoorzieningen. Voor de realisatie van de uit het SHP voortvloeiende investeringen is voor 2024 € 6,9 mln. beschikbaar gesteld (Kaderbrief 2021 € 1,5 mln., Kadernota 2023 € 5,4 mln.). Dit bedrag is naar verwachting toereikend om de aanvragen voor het Programma voorzieningen huisvesting onderwijs 2024, die zijn gebaseerd op het SHP en op grond van de Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs gemeente Sittard-Geleen 2015 in aanmerking komen voor vergoeding, te kunnen honoreren. In 2024 zal in samenspraak met de schoolbesturen een meerjarig plan worden opgesteld voor uit het SHP voortvloeiende aanpassingen en verbetering van onderwijsaccommodaties. Op basis hiervan zullen businesscases worden voorbereid ter onderbouwing van de benodigde budgetten vanaf 2025. Uitgaande van de VNG-normvergoeding en verantwoordelijkheidsverdeling tussen gemeente en schoolbesturen wordt de toekomstige jaarlijkse investeringsbehoefte voor de gemeente ingeschat op € 5 mln. Op basis van een afschrijvingstermijn van 40 jaar en een rekenrente van 3,5% betekent dit een jaarlijks cumulatief beslag van € 0,3 mln. op het gemeentelijk exploitatiebudget. Voorgesteld wordt om deze middelen jaarlijks beschikbaar te stellen in een masterkrediet, waaruit het jaarlijkse programma voorzieningen huisvesting onderwijs kan worden

bekostigd. Uit eventueel resterend budget kan een voorziening worden gevormd voor toekomstige investeringen die voortvloeien uit het SHP. Voor incidentele majeure investeringen (voorzien in 2026 en 2027) die niet binnen voornoemde financiële kaders kunnen worden uitgevoerd, zal een separaat voorstel aan de gemeenteraad worden voorgelegd.

Naast de specifieke inzet op jeugd en jongeren worden er nog veel meer op preventieve onderdelen ingezet.

Eenzaamheid

Dit betreft één van de 15 regelingen uit GALA: € 63.000.

Eenzaamheid is een belangrijke maatschappelijke opgave, waar we ons als gemeente voor inzetten samen met professionele partijen, vrijwilligersorganisaties én burgerinitiatieven. In de gemeente Sittard-Geleen is er op het gebied van eenzaamheid sprake van een veelvoud aan aanpakken, projecten en initiatieven. Onder regie van de gemeente is op 4 oktober 2021 de lokale coalitie Samen Sterk tegen Eenzaamheid Sittard-Geleen gestart. Doel van de coalitie, waaraan zeven partijen deelnemen, is het eerder herkennen van eenzaamheid en het doorbreken van de trend van eenzaamheid. Tevens is het contactpunt Eenzaamheid ingericht. De in 2023 ingezette programma-aanpak wordt in 2024 geborgd en naar behoefte verder ontwikkeld, waarbij vooral wordt geïnvesteerd in de samenwerking, het netwerk rondom eenzaamheid en bekendheid en bewustwording. Voor dit laatste is een communicatieplan opgesteld.

Inclusie

Breed thema waar vele projecten en initiatieven aan bijdragen. Daarnaast: Lokale inclusie agenda € 60.000, minderheden/diversiteit/discriminatie € 154.000.

De gemeente Sittard-Geleen streeft naar een samenleving waarin iedereen (naar vermogen) kan meedoen, ongedacht gender, seksuele voorkeur, beperking, et cetera. We streven hierbij naar uitgaan van diversiteit. Dat wil zeggen dat onze samenleving een zodanig open en veilige omgeving is dat diversiteit alle ruimte krijgt. Niemand wordt meer om welke reden dan ook buitengesloten. En iedereen kan zijn wie die wil zijn en kan meedoen waar die aan wil mee doen. We werken toe naar een situatie waarbij doelgroepenbeleid (denk aan LHBTI, gehandicapten) niet meer apart beleid vormt, maar wordt ingebed in het grotere geheel van inclusie. Doelgroepgerichte aanpakken kunnen hier tijdelijk voor nodig zijn. In 2024 zetten we verdere stappen in de ontwikkeling van een gemeente waarbij we uitgaan van diversiteit.

We volgen ook de ontwikkelingen in de wetgeving, waarmee de bepalingen uit het VN-Verdrag handicap stapsgewijs worden ingevoerd. De Lokale Inclusie Agenda 2020-2024 (LIA) is het plan waarin staat hoe wij als gemeente uitvoering geven aan het VN-verdrag Handicap. De Lokale Inclusie Agenda bestaat uit 10 projecten. In 2021 is een projectplan met planning opgesteld om concreet uitvoering te geven aan deze projecten. In 2024 ligt de focus met name op project 7 'Openbare rolstoeltoegankelijke toiletten en verbeterde beschikbaarheid van opengestelde toiletten'. In 2024 wordt de LIA geëvalueerd. Ook wordt in 2024 een keuze gemaakt of en op welke manier de LIA een vervolg krijgt.

We volgen ook de ontwikkelingen in de wetgeving, waarmee de bepalingen uit het VN-Verdrag handicap stapsgewijs worden ingevoerd. De Lokale Inclusie Agenda 2020-2024 (LIA) is het plan waarin staat hoe wij als gemeente uitvoering geven aan het VN-verdrag Handicap. De Lokale Inclusie Agenda bestaat uit 10 projecten. In 2021 is een projectplan met planning opgesteld om concreet uitvoering te geven aan deze projecten. In 2024 ligt de focus met name op project 7 'Openbare rolstoeltoegankelijke toiletten en verbeterde beschikbaarheid van opengestelde toiletten'. In 2024 wordt de LIA geëvalueerd. Ook wordt in 2024 een keuze gemaakt of en op welke manier de LIA een vervolg krijgt.

Bij de verduurzaming van de accommodaties, worden ook de noodzakelijke aanpassingen in het kader van inclusie meegenomen. Inhoudelijk valt dit onder Vastgoed, wat onderdeel uitmaakt van programma 0.

Aanpak basisvaardigheden

Onderdeel van de aanpak armoede, € 50.000.

Activiteiten worden daarnaast gefinancierd uit landelijke, provinciale en regionale subsidies en uit de WEB-middelen die in de arbeidsmarktregio (centrumgemeente Heerlen) worden ontvangen en verdeeld.

Lage basisvaardigheden en laaggeletterdheid maken het voor een grote groep van onze inwoners moeilijk om mee te kunnen doen in onze samenleving. De versterking van basisvaardigheden gaat samen met de aanpak gericht op inclusie die een bijdrage kan leveren aan de omgeving, denk aan begrijpelijke informatie en toegankelijke digitale dienstverlening.

In 2024 hebben de partners in de Westelijke Mijnstreek (Gemeenten inclusief Vidar, PIW, Zuyderland, Stichting MEE, Bibliotheek, Cubiss, Stichting Lezen & Schrijven, Vista) hun samenwerking bekrachtigd en voor de komende jaren vastgelegd waar wij samen aan werken. Hiervoor sluiten we aan bij de Zuid-Limburgse aanpak en maken we onder andere gebruik van de Zuid-Limburgse, provinciale en landelijke subsidiemogelijkheden.

We werken aan de hand van vijf actielijnen waarbij iedere partner bijdraagt vanuit de eigen organisatiedoelen en als samenwerkingspartner aan elkaars en aan de gezamenlijke aanpak.

1. Het voorkomen van laaggeletterdheid bij kinderen.
2. Eenvoudige taal gebruiken zodat iedereen kan meedoen.
3. Bereiken van inwoners met beperkte basisvaardigheden.
4. Meer mensen met Nederlands als moedertaal laten starten met onderwijs aan volwassenen.
5. Het verhelpen van beperkte basisvaardigheden bij volwassenen met scholing.

De focus ligt hier op de groep van oorsprong Nederlandstaligen (de NT1 groep). Voor deze groep is de drempel om hulp te vragen het grootst. Bereik van ouders via onderwijs, camouflagetrainingen, inzetten op signaleringsvaardigheden bij intermediairs en professionals zijn onderdeel van de aanpak.

Bestaanszekerheid

Het volledige budget uitkeringen € 34,7 mln. en armoede- en schulden aanpak € 8,1 mln. wordt hiervoor ingezet.

Een stabiel inkomen dat in evenwicht is met de uitgaven en dat voldoende is om volwaardig mee te kunnen doen in onze samenleving, is voor een te grote groep inwoners niet vanzelfsprekend. Ook op dit gebied zetten we zoveel mogelijk in op het verstevigen van de basis. Meer kansengelijkheid, stimuleren van financiële redzaamheid en daarmee op jonge leeftijd beginnen door programma's in het onderwijs horen daarbij. De aanpak gericht op basisvaardigheden, kansengelijkheid van onze jeugd en jongeren, (beroeps)onderwijs dat de kansen op werk en inkomen biedt en een arbeidsmarkt waar werk op alle niveaus mogelijk is, vormt samen de basis voor bestaanszekerheid. Een betaalde baan maakt economische zelfstandigheid en maatschappelijk meedoen mogelijk.

Daar waar de bestaanszekerheid onder druk staat door verlies van inkomen, wijziging in de leef- of woonsituaties, het ontstaan van schulden of oplopende lasten ondersteunen we onze inwoners.

Met de samenhangende aanpak van armoede en schulden richten we ons op het voorkomen (vergroten kansengelijkheid), doorbreken (werk) en het verzachten van armoede-effecten. Hiermee versterken we de financiële en sociale veerkracht van onze inwoners. Dit kan alleen in de samenwerking met onze maatschappelijke partners.

Dak- en thuisloosheid (€ 0,35 mln.)

De gemeente Sittard-Geleen sluit zich aan bij de landelijke ambitie om dakloosheid in Nederland fors en structureel terug te dringen. In 2024 zullen we daarom een lange termijn plan opstellen, gericht op het zoveel mogelijk voorkomen en uitbannen van dakloosheid. Inzicht in de omvang en aard van dak- en thuisloosheid vormt hiervoor het startpunt. Daarom voeren we begin 2024 de zogenaamde ETHOS-telling uit. ETHOS staat voor 'European Typology of Homelessness and Housing Exclusion' en gaat uit van een definitie waarbij dakloosheid wordt gezien als een gebrek aan volwaardige huisvesting. Vooruitlopend op het lange termijn plan, starten we met 10 trajecten Housing First, een programma gericht zich op het direct huisvesten van dakloze mensen. Deze mensen krijgen zonder voorwaarden vooraf een woning en daarnaast intensieve, integrale ondersteuning bij hun verdere herstel.

Wonen-zorg (€ 32.000)

Het landelijk beleid ten aanzien van de realisatie van verpleeghuisvoorzieningen is afgelopen jaar aangescherpt. Minister Conny Helder wil dat zorgorganisaties "zorg verlenen waar ouderen wonen". In plaats van dat ouderen gaan wonen waar ouderen zorg leveren. Daartoe wil ze de bestaande verpleeghuiscapaciteit niet uitbreiden. Het kabinet zet in op "de juiste zorg op de juiste plek". Dat wil zeggen het voorkomen van zorg (leefstijl en een sterke sociale basis), het vervangen van zorg (technologische en sociale innovatie) en het verplaatsen van zorg (dicht bij mensen waar het kan, complexere zorg in effectieve netwerken). Daarnaast wordt de gemeente Sittard-Geleen geconfronteerd met veel initiatiefaanvragen voor de realisatie van (Wet langdurige zorg) zorgvoorzieningen. Daarbij worden vragen gesteld bij de behoefte aan deze voorzieningen als ook de kwaliteit en toekomstbestendigheid ervan.

Als regievoerders wonen en zorg voor ouderen zijn CZ (Zorgkantoor Zuid-Limburg en zorgverzekeraars) en de gemeente Sittard-Geleen in 2023 gestart met een pilot om te komen tot een 1. Complete analyse van de opgave; 2. Een gezamenlijke woonzorg strategie en programmering voor ouderen. Begin 2024 worden de resultaten van de pilot verwacht.

Zorg en Veiligheid (zie programmablad 1)

Net als in de rest van het land, zijn er in onze gemeente hulpbehoevenden die te maken hebben met een opeenstapeling van persoonlijke problemen, onder andere: psychische klachten, verslavingsgevoeligheid en sociale onzekerheid. Deze personen zijn vaak het slachtoffer van misbruik en criminaliteit, of veroorzaken zelf overlast en veiligheidsproblemen. Daderschap en slachtofferschap kunnen door elkaar heen lopen. Met het oog op sociale zekerheid, zorg én in het belang van veiligheid en leefbaarheid is het belangrijk dat de zorg- en veiligheidsketen intensief samenwerkt.

De partners werken samen op het gebied van:

- Jeugdige ondermijners
- Nazorg ex-gedetineerden
- Contraterrorisme, extremisme en radicalisering (CTER)
- Personen met verward gedrag
- Geweld in afhankelijkheidsrelaties
- Skaeve huse

De thema's staan verder uitgewerkt in programmablad 1 Veiligheid.

De toegang tot voorzieningen

De inwoner centraal

Niet de indicatie maar de inwoner centraal. Een uitgangspunt dat ook in de wettelijke context steeds meer landt. De 'Participatiewet in Balans' is een voorbeeld hiervan. Hiermee wil de overheid concrete stappen zetten om niet de regels, maar de mens centraal te zetten en daarmee ervaren hardheden weg te nemen. Met als doel

rechtszekerheid voor bijstandsgerechtigden te vergroten én om de medewerkers voldoende ruimte te geven hen daarbij te helpen. Beoogde ingangsdatum 1 januari 2025. Dat zijn landelijke ontwikkelingen die ons steunen in onze aanpak waar wij mogelijk in 2024 op vooruitlopen in onze uitvoering en dienstverlening.

Onze dienstverlening blijft in ontwikkeling. In 2023 zijn we aan de slag gegaan met het zogenoemde Smpel Switchen. Smpel Switchen gaat over de overgang tussen leren, werken, uitkering, dagbesteding, vrijwilligerswerk en gesubsidieerd werk. Die overgangen moeten zo soepel mogelijk zijn. Daar is een integrale dienstverlening voor nodig binnen de gemeentelijke organisatie en bij de zorgaanbiederpartners waar we mee samenwerken. Waarbij zowel bij de toegang als tijdens de periode waarin inwoners gebruik maken van een voorziening, steeds gekeken wordt wat iemand nodig heeft om de stap te zetten naar de participatie die bij hem past met de begeleiding die daarbij past. Soepele overgang gaat ook over goede afstemming tussen de ondersteuningsmogelijkheden voor jongeren zodat de overgang van 18- naar 18+ geen breuk veroorzaakt.

Bij een laagdrempelige toegang tot ondersteuning hoort daaropvolgende integrale dienstverlening. Niet de wet, niet het loket maar de vraag van de inwoner staat centraal. Dat vraagt nog steeds onze aandacht en veel van onze medewerkers. Een brede blik vraagt om brede kennis, deskundige vraagverkenning en veel afstemming met andere collega's en partners. Daar blijven we in 2024 in investeren door deskundigheidsbevordering en door systemen en processen aan te passen.

Voor de inwoner betekent dit dat hij veilig kan overstappen en zich geen zorgen hoeft te maken over inkomens- of indicatieverlies. Dat en de ervaring dat er echt gekeken wordt wat op dat moment het beste past maakt dat de dienstverlening en ondersteuning daadwerkelijk op maat is

Gebiedsgericht werken

In de afgelopen jaren hebben we geïnvesteerd in een netwerkstructuur waarin we signalen van multiproblematiek integraal aanpakken op het gebied van sociaal domein, leefbaarheid en veiligheid. In deze structuur kan op- en afgeschaald worden naar het voorliggend veld, gebiedsteam, regieteam of Zorg- en Veiligheidshuis. Casusregisseurs 18+ kunnen parallel aan de netwerkstructuur op elk niveau worden ingezet. Doel van deze aanpak is een effectieve en efficiënte uitvoering van het principe: één gezin, één plan, één regisseur. Het werken met deze aanpak blijkt in de praktijk een succes: we komen preventief steeds meer in positie om tijdig actie uit te zetten. In 2024 evalueren deze integrale totaalaanpak, bekijken we wat (nog) nodig is en geven we daarmee een impuls aan de netwerkstructuur.

Dorpervisie

We werken een plan uit om het landschappelijke karakter, de leefbaarheid en de woonfunctie in de kleine kernen te behouden en te versterken.

Impuls actieve klantrelatie Vidar (Speerpunt uit de Kadernota € 70.000 in 2024 en € 50.000 in 2025)

In 2023 zijn we gestart met de eerste fase van onderzoek naar de ervaringen van inwoners tijdens de 'klantreis' tijdens het aanvraagproces van een bijstandsuitkering. Een onderzoek waarin we samenwerken met de [Brightlands Smart Services Campus](#). Zij ondersteunen met hun deskundigheid en innovatiekracht. Dit eerste onderzoek leert ons hoe wij onze integrale dienstverlening en de relatie met onze inwoner kunnen verbeteren. In 2024 en 2025 gaan we hiermee door. De blik van buiten inclusief de inwoner blijft daarin leidend. Daarnaast gaan we binnen Vidar met [Zuyd Hogeschool](#) samenwerken met het nieuwe lectoraat 'Beroepsvorming professionals in het publiek sociaal domein'. De samenwerking helpt om toekomstige medewerkers goed toe te rusten voor hun werk én om huidige medewerkers te ondersteunen bij hun ontwikkeling die de inwoner vraagt en die bij het uitvoeren van de 'Participatiewet in balans' hoort.

Maatwerkvoorzieningen vanuit de wettelijke kaders

Jeugdhulp (€ 39,5 mln.)

Gezond zijn en je gezond voelen gaat verder dan alleen je lijf. Ook je hoofd, je buik en de relatie met je omgeving moeten gezond zijn. We zien dat 1 op de 8 kinderen in Sittard-Geleen daar tijdelijk ondersteuning vanuit de jeugdzorg bij nodig heeft. Hoewel de jeugdwet goed, snel en betaalbaar moet functioneren, zijn we daar nog niet.

Door de nieuwe inkoop van de jeugdzorg brengen we het aantal aanbieders terug, waardoor we meer sturing op inhoud en financiën krijgen en waarmee we vanaf 2024 een strategisch partnerschap bouwen. Er zijn 'basiscontracten' afgesloten voor de uitvoering van ambulante begeleiding en behandeling in 2023 en 2024 zonder grote systeemveranderingen. Tegelijkertijd richt de aanbesteding 'Ambulante Jeugdhulp en Ontwikkeling' zich op het afsluiten van langdurige contracten voor de uitvoering van ambulante begeleiding en behandeling voor maximaal 10 jaar door 2 tot 5 contractpartijen per subregio: Westelijke Mijnstreek, Maastricht-Heuvelland en Parkstad. Op basis van partnerschap met deze ontwikkelpartners en partijen in het omliggend veld transformeren we komende jaren de ambulante jeugdhulp conform de doelen in ons regionale beleidskader. Ook geven we binnen deze samenwerking invulling aan landelijke ontwikkelingen die op onze regio afkomen, zoals de hervormingsagenda jeugd.

In juni 2023 is de hervormingsagenda vastgesteld. De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket aan maatregelen om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Er zal structureel worden geïnvesteerd in de landelijke kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Ook komt er een aanpassing van de Jeugdwet, waardoor duidelijker wordt waarvoor kinderen en ouders hulp kunnen krijgen. Gemeenten worden verplicht bepaalde specialistische zorg regionaal in te kopen om beschikbaarheid en continuïteit van zorg beter te organiseren. Er zal minder papierwerk en administratie nodig zijn, zodat medewerkers daar zo min mogelijk tijd aan kwijt zijn. Ook zullen toegangen waar nodig worden versterkt en moet betere samenwerking met bijvoorbeeld het onderwijs er voor zorgen dat kinderen en jongeren meer met collectieve voorzieningen worden ondersteund. De daadwerkelijke vertaling van de hervormingsagenda (landelijk beleid) wordt in 2024 vormgegeven door wijziging van ons beleid en uitvoering.

Leerplichtwet (€ 0,94 mln., inclusief personeelskosten)

De taak vanuit de Leerplichtwet wordt vanuit zorg voor het kind en de jeugdige uitgevoerd. Leerplichtsignalen bieden ons een ingang, in de samenwerking met onderwijs, om vroegtijdig te signaleren en vanuit een adviserende en bemiddelende rol maatwerk te bieden, passend bij kind/jeugdige en zijn omgeving.

Wmo (€ 37 mln. inclusief personeelskosten)

Wmo, de complexe en toenemende vraag naar maatwerkvoorzieningen

De zorgvragen van cliënten worden steeds complexer en mensen blijven steeds langer (zelfstandig) thuis wonen. Er wordt steeds meer naar gemeenten gekeken voor het bieden van passende ondersteuning, waardoor onder andere steeds meer kennis en expertise gevraagd wordt van de gemeentelijke toegangsmedewerkers. Doordat de Zorgverzekeringswet (Zvw) en de Wet langdurige zorg (Wlz) duidelijk zijn afgebakend en hun kaders nog meer verscherpen (denk aan het langer thuis wonen en scheiden wonen-zorg), geldt binnen het domein van ondersteuning en zorg dat veel ondersteuningsvragen binnen de Wmo opgepakt moeten worden. Het blijft een belangrijke uitdaging om de Wmo voor lange termijn beschikbaar te houden voor de hulpbehoevende inwoners. Hiervoor zullen wij ook in 2024 aandacht hebben door bijvoorbeeld reablement of de waakvlamarrangementen. Ook zoeken we de samenwerking met externe partners, zoals de casemanagers dementie, wijkverpleging, stichting MEE en Zuyderland ggz, nóg meer op vanuit vertrouwen en partnerschap. Zij komen vaak al bij de inwoner thuis en kunnen met hun kennis en kunde helpen het traject tot indicatiestelling Wmo te verkorten.

Contractwijzigingen maatwerkvoorzieningen

Per 1 januari 2024 worden de contracten van de huishoudelijke ondersteuning verlengd. Er wordt een nieuwe reële kostprijs berekend. Anders dan voorheen zal deze prijs niet voor elke aanbieder gelijk zijn, maar vindt er differentiatie plaats. Per 1 juli 2024 gaan de nieuwe contracten voor hulpmiddelen (zoals rolstoelen, scootmobielen) in. De eerste helft van het jaar staat dan ook in het teken van de nieuwe aanbesteding. Omdat wereldwijd de materiaalkosten stijgen, zal ook de prijs van de hulpmiddelen flink toenemen.

Beschermd wonen naar beschermd thuis

Wij dragen de visie van de Commissie Dannenberg uit: we hebben wonen en zorg gescheiden en kunnen snel open afschalen vanuit ambulante zorg. Hierdoor betalen steeds meer mensen met voorheen een beschermd wonen-indicatie nu hun eigen huur en ontvangen zij een uitkering als dit aan de orde is. Het is van belang dat de randvoorwaarden hiervoor zijn ingericht: voldoende woonruimten en inkomsten om de huur te betalen. In 2024 besteden we aandacht aan de evaluatie en doorontwikkeling van Loket Housing, het centrale toegangslot voor mensen vanaf 18 jaar met een huisvestingsvraag in combinatie met een begeleidingsvraag.

Verder is landelijk de invoering van het woonplaatsbeginsel uitgesteld en daarmee ook de invoering van het objectief verdeelmodel. Dat betekent dat de huidige (financiële) afspraken met centrumgemeente Maastricht worden gecontinueerd.

Daarnaast heeft de VNG bestuurlijke afspraken gemaakt met rijk, Zorgverzekeraars Nederland en zorgbranches over het terugdringen van de instroom in de Wlz Ggz. Een van de korte termijn afspraken is het maken van een plan om te komen tot een regioaanpak om de best passende zorg en ondersteuning te bepalen voor mensen die behoefte hebben aan langdurige ggz. Het betreft een opgave van de zorgkantoren samen met gemeenten. De verwachting is dat mensen langer gebruik moeten blijven maken van de Wmo, dit betekent een toename van het aantal Wmo cliënten.

Safehouses

Voor een kleine groep is terugkeer naar de samenleving nog een te grote stap. Een beschermde woonvorm, zoals een safehouse, kan dan de begeleiding bieden die nodig is. De term 'safehouse' duidt op een veilige en gezonde woonomgeving, waarin vaardigheden die essentieel zijn voor blijvend herstel na een verslaving worden aangeleerd en geoefend in een huiselijke omgeving met gelijkgestemden. In 2023 heeft een markt oriëntatie plaatsgevonden, waarna een Europese aanbestedingsprocedure is gestart. Binnen de Westelijke Mijnstreek gaan we halverwege 2024 een eerste safehouse realiseren.

Reablement (Herstelgerichte ondersteuning)

De uitvoering van de Wmo huishoudelijke ondersteuning (HO) staat onder druk. De aanbieders van HO hebben te maken met personeelstekort door ziekteverzuim en de slechte arbeidsmarkt. Dit in combinatie met de grote hoeveelheid aanvragen zorgt voor een wachtlijst en zelfs cliënten-stops. Hierdoor krijgen kwetsbare inwoners die HO nodig hebben niet de noodzakelijke ondersteuning.

In 2023 zijn we gestart met een pilot van het nieuwe (zorg)concept reablement. Dit is een manier van ondersteuning om het functioneren van het individu dusdanig te verbeteren, zodat zij zo onafhankelijk mogelijk de dagelijkse activiteiten kan ondernemen. Het beoogt bij te dragen aan het versterken van de zelfredzaamheid van de inwoner en het verkleinen van de wachtlijst. Tijdens indicatiestelling wordt onderzocht in hoeverre de inwoner zelfstandig (of gezamenlijk met de ondersteuning) huishoudelijke taken uit kan voeren na training met een ergotherapeut.

Als dit is vastgesteld, wordt de indicatie verleend op de daadwerkelijk noodzakelijke uren voor HO. Deze aanpak vraagt een andere manier van denken van de ondersteuning, als ook van de inwoner.

Begin 2024 wordt de pilot geëvalueerd en besloten of de uitkomst leidt tot aanpassing van het beleid op huishoudelijke ondersteuning.

Waakvlamarrangementen (€ 60.000)

De pilot waakvlamarrangementen is een samenwerking met stichting MEE. De pilot houdt in dat stichting MEE ter voorkoming van (verlenging van) een Wmo-maatwerkvoorziening de cliënt een jaar lang via een maatwerkarrangement in begeleiding houdt. De pilot is in 2023 voorbereid en zal worden uitgevoerd in 2024.

Wet aanpak meervoudige problematiek sociaal domein (Wams)

Het doel van de Wams is snellere en meer gecoördineerde 'integrale' hulp voor kwetsbare mensen door knelpunten weg te nemen in relatie tot gegevensuitwisseling en privacy in het sociaal domein. Het wetsvoorstel moet regelen dat gemeenten in specifieke situaties de ruimte krijgen om te verkennen of mensen kampen met gestapelde problemen, en welke partijen nodig zijn om de problemen op te lossen. Het nieuwe wettelijke kader is per 1-6-2024 opgenomen in de Wmo 2015, met spiegelbepalingen in de Jeugdwet, Participatiewet en Wet gemeentelijke schuldhulpverlening. Uitbreiding van capaciteit van team Zorg is noodzakelijk om de Wams zorgvuldig te implementeren.

Bezuinigingen Wmo

Vanaf 2023 wordt er in het Gemeentefonds per jaar € 10 mln. gekort op de Wmo-uitgaven, oplopend tot € 20 mln. structureel vanaf 2031. Het kabinet denkt met (voornamelijk) de uitrol van Valpreventie (binnen het GALA) kosten in de Wmo te kunnen besparen.

Participatie

Ontwikkelingen Participatiewet

Vanaf 2015 werken we vanuit de Participatiewet, het wettelijke kader voor de ondersteuning rondom inkomen en naar werk en participatie. In de afgelopen jaren is duidelijk geworden dat de wet en de uitvoering daarvan ook problemen kan veroorzaken voor een deel van de mensen en is de hardheid van de wet erkend. Het vorige kabinet is op basis van ontstane zorgen gestart met een traject tot verbetering van de Participatiewet. Binnen dit traject is de Participatiewet in lijn met het coalitieakkoord gewogen op eenvoud, menselijke maat en uitvoering en is duidelijk dat de wet 'uit balans' is. Om die balans terug te brengen wil de minister naar een eenvoudiger Participatiewet die eenvoudiger die een toereikend bestaansminimum biedt en die mensen passende ondersteuning biedt om mee te doen in de samenleving en met rechten en verplichtingen die zinvol en begrijpelijk zijn en nageleefd kunnen worden door iedere uitkeringsgerechtigde.

De 'Participatiewet in Balans' is in voorbereiding en zal naar verwachting 1 januari 2025 in werking treden. Met het voorstel moet de wet eenvoudiger worden en beter aansluiten bij wat inwoners nodig hebben zowel wat betreft de bestaanszekerheid als de ondersteuning naar werk. Hierop vooruitlopend hebben we in 2022 al besloten om bijvoorbeeld de vrijlating van giften in te voeren. Dat is een onderwerp dat nu ook in de wet wordt opgenomen. We blijven ook in 2023 en 2024 alert en onderzoeken op welke manieren we de uitvoering van de Participatiewet beter kunnen laten aansluiten bij wat onze inwoners nodig hebben om gesterkt te worden in hun bestaanszekerheid.

Vidar Vooruit

Vidar ondersteunt inwoners in onze gemeenschap met ondersteuningsbehoeften op het gebied van inkomen, het ontwikkelen van vaardigheden en het vinden van werk. De ervaringen in de organisatie, de groei van de medewerkers, de veranderingen op de arbeidsmarkt en het veranderende mensbeeld zijn allemaal elementen die invloed hebben op de dienstverlening van Vidar. Vidar ontwikkelt mee met als doel om zoveel mogelijk mensen duurzaam te laten meedoen op de manier die het beste bij hen past. Zo blijft Vidar een integrale, flexibele en vooral eigentijdse organisatie die in open verbinding staat met de regio.

De mensgerichte en doelgerichte aanpak van Vidar wordt vertaald naar een zestal samenhangende programmalijnen die voortkomen uit de opdrachten die Vidar heeft. De programmalijnen zijn een vervolg op het ondernemingsplan van 2019 en te beschouwen als een voortzetting van de project-, integratie- en implementatiekosten voor 2023 en de jaren daarna.

De zes programmalijnen van Vidar zijn:

- Bestaanszekerheid en de menselijke maat
- Talentontwikkeling
- Bruggen bouwen tussen kandidaten en werkgevers
- Vidar als werkgever
- Samen 1 Vidar
- Ondersteuning en organisatie

Vidar werkt voor de inwoners van de Westelijke Mijnstreek en doet dat als samenwerkingspartner in de Zuid-Limburgse arbeidsmarktregio. Vidar biedt net als de vergelijkbare bedrijven in Maastricht en Heerlen ontwikkelkansen voor de Zuid-Limburgse doelgroep. De ontwikkeling van de leerwerklijnen in de drie bedrijven worden in 2024 verder afgestemd zodat er een divers palet in Zuid-Limburg ontstaat om daarmee de weg naar werk of vervolgtrajecten zo breed mogelijk maken.

Arbeidsmarkttopgave

De krapte op de arbeidsmarkt, de impact van de grondstof- en energietransities, de mismatch tussen gevraagde en aanwezige competenties van mensen en het relatief grote deel van inwoners uit Zuid-Limburg dat niet werkt maakt dat arbeidsmarkttopgave alleen in gezamenlijkheid met alle partners kan worden aangepakt. Gemeenten, ontwikkelbedrijven, onderwijs, werkgevers- en werknemers-organisatie en het UWV werken aan een samenhangende aanpak op het gebied van arbeidsmarkt en onderwijs. Daar komen de Zuid-Limburgse scholingsaanpak en de werkzoekenden – en werkgeversdienstverlening in samen.

VDL Nedcar

De ontwikkelingen binnen VDL Nedcar die in 2023 en 2024 hun gevolgen hebben voor de medewerkers zijn daarvan een voorbeeld. Rondom VDL Nedcar slaan de publieke en private partners de handen in elkaar. We gebruiken daarvoor de basis die in het Regionale Mobiliteitsteam (RMT) is gelegd en zullen ook in 2024 vanuit een mobiliteitscentrum mensen ondersteunen op weg van werk naar werk. We zetten ons in voor een goed nieuw perspectief voor de mensen en voor het behoud van talent voor deze regio. Sittard-Geleen heeft in de mobiliteitsaanpak een trekkende rol en zal deze ook in het VDL Nedcar dossier vervullen.

We werken samen in de regio binnen het landelijke kader en met gebruik van de middelen die door het rijk aan de arbeidsmarktregio's beschikbaar worden gesteld. Hoe we de kosten die deze specifieke mobiliteitsaanpak met zich meebrengt kunnen dekken zullen we gezamenlijk (privaat en publiek) moeten onderzoeken waarbij zowel landelijke als Europese financiering wordt onderzocht.

Werkcentrumaanpak

De samenwerking in Zuid-Limburg voeren we uit onder de naam Werkcentrum Zuid-Limburg. Hierin komt de dienstverlening van de partners in de Zuid-Limburgse arbeidsmarkt samen. Het Werkcentrum is laagdrempelig (fysiek en digitaal) en bedoelt voor alle inwoners en werkgevers met een vraag over loopbaan en werk. De ontwikkelingen VDL Nedcar versnellen de al beoogde vestiging van een fysiek werkcentrum in Sittard-Geleen.

Euregio (€ 45.000)

Binnen de twee locaties Grensarbeid (Maastricht en Kerkrade) werkt Vidar samen met het UWV en de werkgeversservicepunten in de regio met aan de Belgische kant de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleidingen (VDAB) en de Arbeitsagentur aan de Duitse zijde.

In 2024 werken we verder aan de brede aanpak van de internationale en grensoverstijgende arbeidsmarkt, door het borgen van de integrale dienstverlening aan expats, inwoners en ondernemers. Het betreft de dienstverlening van de Grensinfopunten, de locaties Grensarbeid, het Expatcenter Maastricht Region, de deelname aan de Talentcoalition en de regie op het geheel van deze aanpak.

Inkomensondersteuning (€ 34,7 mln. voor het verstrekken van uitkeringen)

Het inzetten van inkomensondersteuning moet bijdragen aan de stabilisatie van de situatie en het ondersteunen van ontwikkeling en meedoen in de maatschappij: kortom bestaanszekerheid. De aanvraag van een inkomensondersteuning start met bij de 'brede toegang' Vidar. De ontwikkeling naar de brede aanpak, vanuit het principe 'Werk voorop' zetten we in 2024 door. We versterken de toegang naar deze ondersteuning door te investeren in de deskundigheid van de medewerkers en in het laagdrempelig maken van de toegang.

Hoe de koopkracht zich in 2024 ontwikkelt weten we niet op voorhand. Hoe landelijke maatregelen zich ontwikkelen is eveneens nog niet duidelijk. Wat we blijven doen in 2024 is inzetten op maatwerk, het goede gesprek met onze inwoners en de samenwerking met onze maatschappelijke partners. Ook de samenwerking die we in 2023 vanuit het brede sociaal domein met duurzaamheid en economie hebben versterkt blijft belangrijk.

Schuldhulpverlening en armoede aanpak (€ 8,1 mln. in totaal inclusief minimaregelingen)

Het beleid en aanpak rondom schuldhulpverlening en de aanpak armoede dat we in 2022 hebben vastgesteld loopt door in 2024. De instrumenten die we al inzetten rondom de vroegsignalering van financiële problemen en de inzet van schuldhulpverlening, zetten we onverminderd voort. Ook hierbij is de samenwerking met maatschappelijke partners hard nodig.

Met deze aanpak richten we ons op financiële redzaamheid en geven we prioriteit aan huishoudens met kinderen en jongeren. We kiezen hier voor een persoonlijke benadering met een huisbezoek.

Ongeacht hun inkomen moeten onze inwoners mee kunnen doen. Waar we jongeren ondersteunen om, ongeacht het inkomen van hun ouders te kunnen sporten, mee te doen op school of met cultuur, bieden we dit ook aan volwassenen. Het gebruik van het volwassenenfonds heeft ook in 2023 laten zien dat hier een grote behoefte aan is. Ook in 2024 zullen we er in gezamenlijkheid met budgetten van armoede aanpak, sport en cultuur voor zorgen dat onze inwoners kunnen blijven meedoen.

Het kabinet wil structurele verbeteringen realiseren om bestaanszekerheid te versterken en economische zelfstandigheid te vergroten. Dit moet resulteren in halvering van de armoede- en schuldenproblematiek in 2030 (t.o.v. 2015). Om deze doelstellingen te halen, is het kabinet gestart met de aanpak 'Geldzorgen, Armoede en Schulden'. Deze aanpak bestaat uit een aantal programmalijnen, waaronder de lijn "een overheid die werkt". Met deze lijn wil het kabinet de overheidsdienstverlening rond financiële zorgen verbeteren. Deze lijn sluit naadloos aan bij de doelen en de aanpak in het Beleidsplan armoede en schulden 2022-2026 Sittard-Geleen. Zoals de aanpak gericht op het doorbreken van generatiearmoede, het vergroten van de financiële redzaamheid van inwoners en het versterken van de samenwerking en verdere professionalisering van de maatschappelijke partners op het gebied van geldzorgen, armoede en schulden. Welke financiële impuls (incidenteel of structureel) het rijk hieraan geeft zal pas later in 2023 duidelijk zijn.

Zelfstandig ondernemers en schuldhulpverlening (€ 35.000 onderdeel van aanpak schulden)

In 2023 hebben we op basis van de ervaringen met de pilot voor de schuldhulpverlening aan ondernemers gekozen voor een samenwerking tussen gemeenten, Zelfstandigenloket, Kredietbank Limburg en private partners. De vraag naar schuldhulpverlening door ondernemers is zeer beperkt. In 2024 zullen we actief blijven inzetten op de communicatie over de mogelijkheden.

Inburgering (€ 1,3 mln. voor de gehele aanpak inclusief de leerroutes)

Het leren van de taal en de integratie in de Nederlandse samenleving vereist actieve deelname aan die samenleving. Om die te bewerkstelligen is de samenwerking met maatschappelijke partners en werkgevers vereist. De dienstverlening op het gebied van de duale (leren en werken) ontwikkeling, de connecties met werkgevers en partners voor deze specifieke doelgroep is onderdeel van het dienstverleningsconcept vanuit Vidar.

Wie en/of wat hebben we daarvoor nodig?

Inwoners, mantelzorgers, vrijwilligers en professionals zorgen er samen voor dat (kwetsbare) mensen die tijdelijk of voor een langere periode ondersteuning nodig hebben, deze zoveel mogelijk op maat krijgen, passend bij hun mogelijkheden en specifieke situatie. De professionals zijn werkzaam bij gesubsidieerde maatschappelijke partijen, zorgaanbieders, huisartsen, onderwijs, (woning)coöperaties, zorgverzekeraar en werkgevers. Daarnaast is er een samenwerking met publieke partijen via de gemeenschappelijke regelingen, samenwerkingsverbanden Westelijke Mijnstreek, Arbeidsmarktregio Zuid-Limburg en met de gemeente Maastricht voor de inkoop jeugdzorg in Zuid-Limburg en de daarbij horende financiële administratie. Op het vlak van gezondheidsbeleving worden samen met Rijk, Provincie, Zorgverzekeraars en GGD/programmabureau Trendbreuk projecten uitgevoerd. Om de ambities op onderwijsgebied waar te maken vindt frequent overleg met de partijen in het onderwijsveld plaats. De Wmo-Raad, jongerencliëntenraad, Sociaal Overleg en Wsw-Raad geven gevraagd en ongevraagd advies aan de gemeente Sittard-Geleen op de ontwikkelingen binnen de Wmo, Jeugdwet Participatiewet of schuldhulpverlening.

Verbonden partijen betrokken bij de uitvoering van dit programma:

Verbonden partijen	Andere (samenwerkings)partners
Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg (GGD)	Diverse gesubsidieerde organisaties waaronder MIK & PIW groep en MEE
Kredietbank Limburg	Onderwijsbesturen via vereniging primair onderwijs en voorgezet onderwijs.
Omnibuzz	Middelbaar beroepsonderwijs (MBO)
Vidar GR en Vidar BV	Hoger beroepsonderwijs (HBO)
	Universiteit

Voor verdere informatie over de verbonden partijen verwijzen we naar de afzonderlijk paragraaf hierover.

Wat mag het kosten?

Overzicht gevraagde bijstelling exploitatie budgetten

Programma 6 Sociaal Domein Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Dienstverlening GR Kredietbank Limburg. Het aandeel van Sittard-Geleen in de dienstverlening van de KBL valt structureel hoger uit door de verhoging van het tarief voor bewindvoering. Dit is als autonome ontwikkeling verwerkt in de begroting. Het hogere tarief is noodzakelijk om voor dit product te komen tot een kostendekkende exploitatie.	-450	-380	-380	-380
Bijstelling Jeugdbescherming en jeugdreclassering Bijstelling Jeugdbescherming en jeugdreclassering is het gevolg van de tariefstijging (± 21%) ingaande 2023.	-500	-500	-500	-500
GR Vidar Wsw. Door de stijgende loonkosten Wsw ten gevolge van de verwachte CAO stijging, het, vooralsnog vervallen van de bijdrage van de gemeente Beekdaelen op grond van de tripartite overeenkomst vanaf 2025, het vervallen van het Lage Inkomensvoordeel ten gevolge van een wijziging van het Rijksbeleid en de overname door de werkhervattingpremie (WHK) door de GR Vidar WSW. De overname van de WHK premie door de werkgever is gedekt door de stelpost WHK premie (besluitvorming 4e programmarapportage 2022).	182	-211	-244	-24
GR GGD Bijstelling gemeentelijke bijdrage 2023 GR GGD onderdeel Veilig Thuis en indexering gemeentelijke bijdrage GR GGD onderdeel Veilig Thuis	-69	-179	-201	-244
Bijstelling SMI Kinderopvang. Bijstelling van het budget naar aanleiding van de structurele resultaten vanuit de jaarrekening 2022, De trend is dat het gebruik van deze voorziening toeneemt.	-130	-130	-130	-130
Bijstelling taakstelling coalitieakkoord jeugd. Verwerking van de taakstelling volgend uit de hervormingsagenda. Het coalitieakkoord heeft een aanvullend negatief effect dat voor 2024 op basis van de definitieve afspraken gecorrigeerd is.	-619	-	-	-
Bijstelling hervormingsagenda jeugd. Aansluiting van de taakstellende opdracht vanuit de definitief vastgestelde hervormingsagenda.	2.440	1.478	-	-
Bijstelling WMO woonvoorzieningen. Bijstelling van de budgetten van de woonvoorziening wegens toenemend gebruik. Aansluiting bij de realisatie in de jaarrekening 2022 en de verwachte ontwikkelingen.	-194	-194	-194	-194
Bijstelling WMO eigen bijdragen in verband met taakstelling vanaf 2025. Invoering eigen bijdrage WMO op basis van inkomensafhankelijke bijdrage. Vervallen is het abonnementstarief.	-	-	1.551	1.551
Bijstelling WMO PGB huishoudelijke ondersteuning. Neerwaartse bijstelling van de budgetten PGB naar aanleiding van de recentelijk ontvangen prognose SVB en de resultaten in de jaarrekening 2022.	220	220	220	220

Programma 6 Sociaal Domein Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Bijstelling WMO collectief vervoer Bijstelling collectief vervoer vanuit GR Omnibuzz naar aanleiding van jaarrekening en prognose.	-162	-162	-162	-162
Bijstelling WMO Beschermd Wonen Vrijval structurele middelen BW. Veel cliënten stromen vanuit het oude BW door naar begeleiding waar een lager budget voor nodig is.	3.500	3.500	3.500	3.500
Vrijstelling btw dienstverlening Kredietbank Limburg (KBL). Op 14 april 2023 heeft de Hoge Raad in een aantal samenhangende arresten bepaald dat organisaties zonder winstoogmerk en publiekrechtelijke lichamen in het bijzonder geen btw mogen heffen over diensten die voortvloeien uit het aanbieden van schuldhulpverlening. Dit betekent dat de KBL voor deze diensten vrijgesteld is van btw, waardoor deze diensten met ingang van 1 juli 2023 goedkoper worden aangeboden.	170	170	170	170
Inrichtingskosten verhoogde taakstelling huisvesting statushouders De bestuurlijke afspraken van 26 augustus 2022 over de doorstroom van migranten naar gemeenten en de landelijke verwachting dat zich de aankomende jaren 70.000 asielzoekers gaan melden in Nederland, leidt tot een hogere taakstelling huisvesting statushouders. De inrichtingskosten voor het gereedmaken van de woningen die hiervoor beschikbaar gesteld worden, nemen daardoor toe.	-188	-188	-188	-188
Toenemend gebruik Studietoeslag De landelijke regelgeving voor de Studietoeslag is gewijzigd. In tegenstelling tot de oude regeling, kent de gewijzigde regeling geen leeftijds grenzen. Daardoor komen er meer studenten in aanmerking voor de regeling dan voorheen. De studietoeslag is een toeslag voor een student die als rechtstreeks gevolg van een ziekte of gebrek structureel niet in staat is naast de studie bij te verdienen.	-51	-51	-51	-51

Programma 6 Sociaal Domein Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Schuldhelpverlening voor Ondernemers (SHVO) Door een wijziging van de Wet gemeentelijke schuldhelpverlening (Wgs) per 1 januari 2021 zijn gemeenten verantwoordelijk voor het aanbieden van schuldhelp aan ondernemers met schulden (eenmanszaak/Vof). Deze dienstverlening vraagt om specifieke expertise. Samen met een aantal Zuid-Limburgse gemeenten is een pilot gestart om passende dienstverlening te ontsluiten voor noodlijdende ondernemers, zodat niemand tussen wal en schip valt. Voor de uitvoering is tijdens de pilotperiode, onder regie en coördinatie van de Kredietbank Limburg (KBL) samengewerkt in een expertteam met vertegenwoordigers van de KBL, het Zelfstandigenloket Maastricht en een gespecialiseerde commerciële partij. Per 1 januari 2023 is de pilot beëindigd. Na evaluatie wordt de uitvoering van de shvo voortgezet door een samenwerking tussen het Zelfstandigenloket Maastricht en een particuliere schuldhelpverlener. De kosten hiervoor worden gedekt door het gemeentefonds met de resterende middelen die zijn opgenomen voor de bekostiging van levensvatbaarheidsonderzoeken in het kader van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen (Bbz). De dekking verloopt dan ook via programma 0. Voor meer informatie wordt verwezen naar de Collegebrief van week 28.	-38	-38	-38	-38
Belastingmaatregelen 2024 Aanpassing tarief afval i.r.t. kwijschelding en incontinentie	75	75	75	75
Krediet Bank Limburg (KBL) Het aandeel van de gemeente Sittard-Geleen in de dienstverlening van de KBL valt hoger uit door de loonprijsontwikkeling.	-90	-90	-90	-90
Indexatie Jeugd 2024 Bijstelling van de budgetten naar aanleiding van de indexatie vanaf 2024. Deze bijstelling wordt gedekt vanuit de stelpost inflatie.	-1.974	-1.974	-1.974	-1.974
Indexering WMO woonvoorzieningen en collectief vervoer Omnibuzz (Stelpost inflatie). Bijstelling van de budgetten WMO met de voorlopige indexatie.	-373	-373	-373	-373
Indexering WMO huishoudelijke hulp en begeleiding Bijstelling van het budget op basis van 5% indexatie bij zowel huishoudelijke hulp als begeleiding. De dekking hiervoor is gevonden binnen de stelpost inflatie.	-1.215	-1.215	-1.215	-1.215
Indexering WMO woonvoorzieningen en collectief vervoer Omnibuzz (Stelpost inflatie). Bijstelling van de budgetten WMO met de voorlopige indexatie.	-373	-373	-373	-373
Raadsbesluit 12 juli 2023: Indexering uitbreiding doelgroep Individuele Inkomens toeslag (IIT). Met het Raadsbesluit van 12 juli jl. is met het verhogen van de inkomensgrens naar 110% van het sociaal minimum en het verkorten van de referte periode van vijf naar drie jaar de doelgroep voor de IIT vergroot. De kosten bedragen naar verwachting € 0,34 mln., waarvan € 0,04 mln. komt door de verhoging van het wettelijk minimumloon (WML) per 1 januari 2023. De € 0,3 mln. door de uitbreiding van de doelgroep zijn gedekt binnen programma zes.	-40	-40	-40	-40

Programma 6 Sociaal Domein Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Indexering Individuele inkomens toeslag (IIT). De normbedragen voor de IIT zijn gekoppeld aan het wettelijk minimumloon (WML). Door de verhoging van het WML per 1 januari 2023 vallen de kosten voor de IIT voor uitbreiding van de doelgroep hoger uit.	-55	-55	-55	-55
Indexering bijzondere bijstand De bedragen voor de aanvullende bijstand voor jongeren tot 21 jaar zijn gekoppeld aan het wettelijk minimumloon (WML). Door de verhoging van het WML per 1 januari 2023 met 10,15% vallen de kosten voor deze vorm van bijzondere bijstandsverlening hoger uit..	-38	-38	-38	-38
Indexering Studietoelage. De bedragen voor de studietoelage zijn gekoppeld aan het wettelijk minimumloon (WML). Door de verhoging van het WML per 1 januari 2023 met 10,15% vallen de kosten voor de studietoelage hoger uit.	-47	-47	-47	-47
Correctie voorschot energie- en servicekosten panden vastgoed Deze correctie heeft geen resultaatconsequentie maar bevat een aanpassing van voorschotten en kosten van energie binnen de budgetten van vastgoed conform de nieuwe berekeningen. Deze mutatie raakt de taakvelden 0, 3, 5 en 6.	9	9	9	9
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	-1.675	-1.675	-1.675	-1.675
Diverse kleine verschillen	-23	-65	-56	30
Saldo Programma 6 Sociaal Domein	-1.708	-2.527	-2.499	-2.236

Overzicht meerjarige ontwikkeling exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening 2022	Actuele begroting 2023	Begroting voor bijstelling 2024	Bijstelling begroting 2024	Begroting na bijstelling 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Baten	58.023	66.525	58.557	8.861	67.417	68.629	71.000	64.865
Lasten	-179.946	-190.783	-178.570	-10.821	-189.392	-187.923	-188.561	-182.397
Onttrekkingen	1.219	3.774	55	253	307	307	0	0
Toevoegingen	-2.204	-109	0	0	0	0	0	0
6 SOCIAAL DOMEIN - Totaal	-122.908	-120.592	-119.959	-1.708	-121.667	-118.986	-117.561	-117.532

Toelichting algemeen en trendanalyse

De begroting voor het programma 6, Sociaal Domein bedraagt voor 2024 € 122 mln. Het Sociaal Domein bestaat vooral uit wettelijke taken op het vlak van preventie, Wmo, beschermd wonen, jeugdwet, participatiewet en de wet gemeentelijke schuldhulpverlening. De grootste uitgavenpost € 34,7 mln. binnen het Sociaal Domein is de inkomensondersteuning vanuit de Participatiewet. De ontvangen gelden voor de gebundelde uitkering (BUIG) voor het bekostigen van de uitkeringen en beschermd wonen zijn verantwoord onder de baten. Binnen de maatwerkdienstverlening voor Wmo en jeugd nemen de lasten toe. De belangrijkste reden voor de stijging is prijsindexatie. In de begroting zijn de meerjarige taakstellingen van het rijk voor jeugd naar aanleiding van de

hervormingsagenda verwerking. Via de meicirculaire is bekend gemaakt dat de gemeenten vanaf 2025 compensatie ontvangen voor de hoeveelheidseffecten van de invoering van het abonnementstarief in 2019 en dat in 2025 de systematiek van de eigen bijdrage wijzigt. De effecten hiervan zijn ook verwerkt in deze begroting.

Wie betaalt mee?

Het brede Sociaal Domein inclusief volksgezondheid en onderwijs bevat allemaal wettelijke taken welke gefinancierd worden door het Rijk via het gemeentefonds en de gebundelde uitkering (BUIG). De zorgverzekeraar is medefinancier voor enkele pilots op het vlak van preventie. Voor Zuid-Limburgse aanpak van de arbeidsmarkt is de provincie en het rijk co-financier. Op het gebied van onderwijshuisvesting komt een aantal voorzieningen – voornamelijk nieuwbouw en uitbreiding – voor rekening van de gemeente. Andere voorzieningen zoals het onderhoud, aanpassingen en ook exploitatie van bestaande schoolgebouwen komen voor rekening van schoolbesturen. Daarnaast worden enkele diensten verzorgd voor buurgemeenten die gefactureerd worden. Ook ontvangen wij van inwoners een beperkte eigenbijdrage voor Wmo en leerlingenvervoer.

Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de financiële risico's?

Binnen het Sociaal Domein hebben we te maken met wettelijke taken. Deze taken heeft een gemeente uit te voeren en gebeurt dit niet of onvoldoende dan zal de participatiegraad en de mate van zelfredzaamheid van inwoners afnemen en daarmee het beroep op ondersteuning, hulp en zorg juist toenemen.

De transformatie in het sociale domein brengt landelijk nog steeds risico's met zich mee die ook voor Sittard-Geleen van toepassing zijn. Deze risico's zijn niet direct met een financiële impact in te schatten, maar kunnen in een toekomstig jaar wel tot een financieel risico leiden.

Beleidsindicatoren

We gebruiken de zogenaamde beleidsindicatoren om de effecten van beleid op de programma's, toe te lichten. We doen dat (verplicht) aan de hand van een vast aantal indicatoren. Door deze niet-financiële informatie op te nemen in de begroting kunnen raadsleden ook zonder specifieke financiële kennis makkelijker inschatten of de resultaten via de voorgestelde beleidskeuzes behaald kunnen worden. En ze bieden raadsleden meer inzicht om te kunnen sturen.

BBV-indicatoren:

Naam indicator	Eenheid	Waarde Sittard- Geleen	Landelijk	Periode
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	2,8	4,2	2022
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen	28	24	2022
Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	% deelnemers aan het VO en het MBO onderwijs	2,3 %	1,9 %	2021
Banen	Aantal per 1.000 inwoners in de leeftijd 15-64 jaar	987,9	825,4	2022
Jongeren met een delict voor de rechter	% 12 t/m 21 jarigen	1,00 %	1,00 %	2021
Kinderen in uitkeringsgezin	% Kinderen tot 18 jaar	7,00 %	6,00 %	2021
Netto arbeidsparticipatie	% van de werkzame beroepsbevolking t.o.v. de beroepsbevolking	65,6 %	72,2 %	2022
Werkloze jongeren	% 16 t/m 22 jarigen	3,0 %	2,0 %	2021

Naam indicator	Eenheid	Waarde Sittard- Geleen	Landelijk	Periode
Personen met een bijstandsuitkering	Aantal per 10.000 inwoners	453,7	431,2	2021
Lopende re- integratievoorzieningen	Aantal per 10.000 inwoners van 15-64 jaar	227,6	197,7	2022
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	18,3 %	13,2 %	2022
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	1,8 %	1,2 %	2022
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 18 tot 23 jaar	0,6 %	0,3 %	2022
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	990	700	2022

Eigen indicatoren:

Onderstaand zijn enkele indicatoren opgenomen die gekoppeld zijn aan de grootste geldstromen binnen het Sociaal Domein. Voor een volledig overzicht van de indicatoren wordt verwezen naar het dashboard "Kwartaalrapportages Sittard-Geleen" in [Microsoft Power BI](#)

	Realisatie 2022	Realisatie ultimo 2e kw. 2023	Begroting 2024
<i>Voorliggend veld</i>			
Aantal ontmoetingen sociaal plein	3.576	nb	3.600
Aantal cliënten POH jeugd	395	nb	395
<i>Jeugdzorg</i>			
Aantal voorzieningen jeugdzorg	3.099	2.497	3.070
Aantal cliënten jeugdzorg	1.968	1.728	1.950
<i>Wmo</i>			
Aantal voorzieningen begeleiding	3.689	3.200	3.700
Aantal voorzieningen huishoudelijke ondersteuning	5.129	4.484	5.200
Aantal voorzieningen Beschermd Wonen	264	232	265
<i>Participatie (Vidar)</i>			
Aantal uitkeringen	2.293	2.292	2.315
Aantal activiteiten loonkostensubsidie	267	273	315
Aantal cliënten met WSW dienstverband	453	448	425
Aantal cliënten met bijzondere bijstand	3.081	2.472	3.110
Aantal cliënten met individuele inkomenstoelage	1.140	764	1.995

Gerelateerde beleidsnota's

- Actieplan Novi gebied Zuid Limburg
- Toekomstvisie 2030
- Beleidsplannen Sociaal Domein (Wmo, Jeugdwet, P-wet en Schuldhulpverlening)
- Beleidsplan aanpak armoede en schulden 2022-2026

- Nota fundamentele aanpak Sociaal Domein 2017
- Beleidsplan Jeugdhulp Zuid Limburg 2019
- Businesscase en bedrijfsplan Participatiebedrijf Westelijke Mijnstreek
- Privacybeleid Sociaal Domein
- Strategisch huisvestingsplan onderwijs en kindfuncties Sittard-Geleen 2013-2025
- Beleidskader Jeugd Zuid Limburg
- Regionale gezondheidsbeleid 2020-2023 Zuid Springt Eruit! 2019

4.9 PROGRAMMA - 7 - VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU

“Wij willen een gezond milieu als basis voor gezonde inwoners in een circulaire, energie-neutrale en klimaat-adaptieve samenleving.”

In het programma Volksgezondheid en milieu gaat het om de gezondheid van onze inwoners en de leefomgeving. De omgeving waarin wij wonen heeft invloed op onze gezondheid. We willen dat de gemeente Sittard-Geleen zich duurzaam en gezond ontwikkelt en dat de kwaliteit van leven van onze inwoners verbetert. Samen met die inwoners, instellingen en ondernemers willen we de stad verduurzamen. Zodat Sittard-Geleen ook voor de volgende generaties prettig is om in te wonen, werken en leven.

Door in te zetten op een duurzame transformatie van onder meer de economie, onze mobiliteit, onze woningvoorraad, ons gedrag, nemen de ecologische ruimtelijke kwaliteiten van onze leefomgeving en de klimaatbestendigheid en de kwaliteit van bodem, water en lucht toe.

Wat willen we bereiken?

Onze ambities en doelen vloeien voort uit de Toekomstvisie 2030 en de aanpak NOVEX-gebied Zuid-Limburg en zijn nauw verbonden aan programma 3, 5 en 6. Het programma kent de volgende hoofdonderdelen, in dit programma zijn onder deze 4 categorieën ook alle activiteiten geplaatst. De maatregelen op sociaal vlak worden, gezien de samenhang, beschreven in programma 6 Sociaal Domein. Veel maatregelen zijn fysiek en zichtbaar in onze omgeving. Die maatregelen hebben een sterke relatie met programma 8.

- I. Milieu
- II. Water & klimaatadaptatie
- III. Circulaire samenleving
- IV. Duurzaamheid & Energietransitie

“Duurzaamheid is een paraplu voor heel wat onderliggende belangrijke waarden als biodiversiteit (soortenrijkdom) ruimtelijke kwaliteit, klimaatbestendigheid, schone lucht, water en bodem, stilte (als positieve tegenhanger van hinder) en esthetiek.”

Wat doen we om dit te bereiken?

Om de doelstellingen uit het programma te halen, vinden in 2024 de volgende (voorbereidende) werkzaamheden en ontwikkelingen plaats.

- De leefomgeving is sterk van invloed op gezondheid. We werken aan het bevorderen van een **positieve gezondheid** van onze inwoners. Dit doen we door per gebied kaders te stellen om de luchtkwaliteit en externe veiligheid te verbeteren. En waar nodig geluidsoverlast, bodemverontreiniging, lichthinder, hittestress en luchtvervuiling tegen te gaan.
- Ook stimuleren we **initiatieven die bijdragen aan meedoen** in de wijk, ontmoeten, bewegen, sport en natuur- en cultuurbeleving in de openbare ruimte en in de voorzieningen (accommodaties). We investeren in een omgeving die deze doelen bevordert. Verder werken we aan vergroening en verduurzaming van de leefomgeving. In programma 8 is dit beschreven.
- We verbeteren waar nodig de **kwaliteit van lucht, bodem en water** gebiedsgericht. Op weg naar een circulaire samenleving met gesloten natuurlijke kringlopen.
- We stimuleren en werken aan initiatieven die bijdragen aan een **watersysteem dat het water langer vasthoudt maar ook op de juiste plekken kan verdelen** als het weer nodig is. Ook zorgen we voor **hoogwaterveiligheid**. We reserveren meer ruimte voor water. We zetten in op een **transformatie** naar

bedrijvigheid die produceert met (meer) **groene/hernieuwbare grondstoffen en duurzame energie**, met Chemelot Circular Hub als pionier en aanjager.

- We zetten in op een **afname van huishoudelijk restafval** en meer en beter hergebruik van grondstoffen die via onze inwoners vrijkomen.
- We zetten in op de uitvoering van het **klimaat- en energiebeleid**.

“Er liggen hier dus zo veel kansen voor het oprapen. Al die kansen maken Sittard-Geleen uniek. Dit is echt de plek waar je duurzaam kunt leven én werken.”

1. Milieu

In de Omgevingsvisie concretiseren we onze doelen en ambities uit de Toekomstvisie 2030 en de aanpak NOVEX-gebied Zuid-Limburg (zie ook programma 8). We maken een ruimtelijke vertaling en gebiedsgerichte afweging van de ambitieniveaus, en verwerken dit in heldere afwegingskaders voor de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie wordt ondersteund door een Omgevings-Effect Rapportage (verbrede plan MER - milieueffectrapportage) waarin de effecten voor diverse beleidskeuzes in beeld worden gebracht. De Omgevingswet geeft de mogelijkheid tot het vaststellen van omgevingswaarden voor diverse milieuonderwerpen inclusief een bijbehorend programma. In het proces om te komen tot een Omgevingsvisie wegen we af of en hoe we dit instrument gaan inzetten.

Sinds 2023 nemen we deel aan het Schone Lucht Akkoord. We werken nader uit welke aanvullende acties nodig zijn, uitgaande van onze verantwoordelijkheden als gemeente.

De stikstofaanpak staat eveneens hoog op de agenda. We werken nader uit hoe de landelijke aanpak uitwerking krijgt in de gemeente. Dit is een wezenlijk onderdeel van de gezamenlijke aanpak met de provincie in het Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG) en de landbouwtransitie.

Geluidsanering

De uitvoering van het project geluidsanering uit 2023 wordt afgerond in 2024.

Uitvoering taken door Regionale uitvoeringsdienst (RUD)

Met de komst van de Omgevingswet (naar verwachting januari 2024) is sprake van een herverdeling van het bevoegd gezag voor bodem. Voor taken op grond van de (huidige) Wet bodembescherming is dan niet langer de provincie bevoegd gezag, maar de gemeente. De gemeente zal deze taken door de RUD laten uitvoeren. Ook is met de inwerkingtreding van de Omgevingswet sprake van een aanpassing van het basistakenpakket (taken die het bevoegd gezag verplicht door de RUD moet laten uitvoeren). De activiteit bouwen (beoordelen van bodemkwaliteit bij een omgevingsvergunning/plan), bodembeleid en bodeminformatie blijven bij de gemeente. Alle andere basistaken en plustaken bodem worden ondergebracht bij de RUD ZL. Dit leidt tot een structurele kostenverhoging ad. € 28.500 in de begroting, bovenop de reeds bestaande kostenpost ad. € 91.200.

2. Water & klimaatadaptatie

Regionale Adaptatiestrategie Westelijke Mijnstreek

De verandering van het klimaat heeft grote gevolgen voor onze leefomgeving. Op basis van onder andere het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie en Deltaplan Hoge Zandgronden wordt extra geïnvesteerd in klimaatadaptatie. In Sittard-Geleen zijn de effecten van het veranderende klimaat middels een studie in 2021 in beeld gebracht. De resultaten zijn te raadplegen via de website Klimaatadaptatieplan. Daarnaast is een nieuwe beleidsplan Stedelijk Water 2022-2027 vastgesteld. In dit beleidsplan is een strategie uitgewerkt voor water en klimaatadaptatie. In 2024 werken we deze strategie verder uit. Bij het uitwerken van dit programma worden onze inwoners, ondernemers en instellingen betrokken, zoveel mogelijk in samenhang met het participatieproces rond de omgevingsvisie.

Daarnaast sluiten we aan bij de andere lopende programma's of onderzoeken van de andere waterketenpartners, zoals het Programma Waterveiligheid en Ruimte Limburg (WRL), Limburgs Programma Landelijk Gebied (LPLG), Water in Balans en de Intentieverklaring Voldoende Zoetwater.

Klimaatverandering

We krijgen steeds meer te maken met de gevolgen van de klimaatverandering. Afgelopen jaren is onze gemeente al diverse malen getroffen door stevige buien met water op straat en wateroverlast tot gevolg. Op verschillende niveaus in de leefomgeving zijn maatregelen nodig om deze overlast te beperken. Denk aan de aanleg van buffers en het afkoppelen van hemelwater, maar ook het langer vasthouden van regenwater bij de bron in het landelijk én stedelijk gebied en op particulier terrein.

Op de locaties met wateroverlast zijn bewoners geïnformeerd over de doelmatige taakstelling van de gemeente (bescherming tegen buien die eens per vijf jaar voorkomen) en het mogelijk treffen van maatregelen om de wateroverlast te verminderen. Waar dit niet mogelijk is of niet afdoende, adviseert de gemeente de bewoners om zelf maatregelen te treffen om hun eigen pand te beschermen. Via de subsidieregeling klimaatadaptatie vergoed de gemeente een deel van de kosten die bewoners maken voor het beschermen van het eigen pand. Via de website Klimaatadaptatieplan (waar in een model de gemeente is belast met extreme buien met een herhalingsjijd van eens per 25 en 100 jaar) informeren we onze burgers waar water op straat en wateroverlast kan plaatsvinden.

Naast wateroverlast verdienen verdroging en hitte steeds meer aandacht. Betreffende de verdrogingsproblematiek en waterbeschikbaarheid trekken we samen op met de andere waterpartners, provincie Limburg, Waterschap Limburg en Waterleidingmaatschappij Limburg. De eigen bijdrage vanuit de gemeente bestaat vooral uit het zoveel mogelijk afkoppelen en infiltreren van het verhard oppervlak, het ontstenen en het aanleggen van klimaatbestendig groen. Om hittestress te beperken vervangen we bestrating door groen en realiseren we zoveel mogelijk schaduwplekken in de openbare ruimte bij voorkeur door de aanplant van (klimaatbestendige) bomen.

Ook maken we gebruik van de landelijke instrumenten, zoals water en bodem sturend, de landelijk maatlat groene klimaatadaptieve bebouwde omgeving en klimaatadaptief en natuurinclusief bouwen, inrichten en beheren.

Inwoners en bedrijven maken we middels campagnes (Waterklaar) bewuster van de bijdrage die iedereen zelf kan doen via afkoppelen van de eigen verharding en het vergroening van het dak en tuin. Middels de stimuleringsregeling afkoppelen en klimaatadaptatie stimuleren wij inwoners om deze bijdrage ook daadwerkelijk te leveren.

3. Circulaire samenleving

De transitie naar een circulaire economie is omvangrijk, het behelst een complete systeemverandering waar de meeste mensen zich nog nauwelijks een concreet beeld bij kunnen vormen, ook binnen onze eigen organisatie niet. Tegelijkertijd komt het richtinggevend doel van de Rijksoverheid om in 2030 in Nederland 50% minder primaire grondstoffen te gebruiken steeds dichterbij. In 2050 wil Nederland een circulaire economie hebben gerealiseerd. Om dichterbij deze doelen te geraken werken wij de komende tijd aan:

- Visie- en beleidsvorming (als onderdeel van de gemeente brede visie en programmering Duurzaamheid & Energietransitie);

- Het intern aanjagen van de transitieopgave vanwege de aanpassingen die dit vraagt in bedrijfsvoering en concrete projecten. In programma 3 zijn vanuit het economische domein vele voorbeelden terug te vinden waarbinnen circulariteit centraal staat: MKB Green deal, Chemelot Circular HUB, Cicular Hub etc.
- Het leggen van de verbinding met initiatieven in de samenleving op basis van de vijf prioritaire sectoren en grondstoffenketens uit het rijksbrede programma Nederland Circulair 2050
  1. Biomassa en voedsel
  2. Kunststoffen
  3. Maakindustrie
  4. Bouw
  5. Consumptiegoederen;
- Communicatie en participatie ten behoeve van bewustwording, eigenaarschap en gedragsverandering.

4. Duurzaamheid en Energietransitie

Duurzaamheid en Energietransitie

Het kabinet heeft als doel gesteld de emissies van broeikasgassen met 55% per 2030 te verminderen met een streven naar een reductie van 60%. Deze klimaatdoelstellingen verplichten ons om te komen tot klimaat- en energiebeleid met zo concreet mogelijk geformuleerde doelstellingen en te nemen maatregelen. Het is een complexe opgave en vergt een grotere uitvoeringskracht dan decentrale overheden momenteel bezitten. Daarom zijn in het Coalitieakkoord van het kabinet uitvoeringsmiddelen gereserveerd tot 2030 voor decentrale overheden. De hiervoor opgezette tijdelijke ministeriele regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) stelt ook onze gemeente in staat adequaat invulling geven aan de steeds urgenter wordende gemeentelijke taken voortkomend uit het Nederlands klimaat- en energiebeleid.

In 2023 is een aanzienlijke uitbreiding van strategisch, tactische functies gerealiseerd om te komen tot agendavorming en beleidsontwikkeling. Hierbinnen bevindt zich altijd een zekere mate van overlap tussen beleid en uitvoering. In 2024 ligt de nadruk op de daadwerkelijke uitvoering, in goede aansluiting op de uitvoerende teams, Hiervoor is in 2023 al de eerste uitvoeringscapaciteit gerealiseerd. Primair raakt de CDOKE-regeling de onderdelen energietransitie, warmtetransitie, mobiliteit, landbouw, natuur en groen. In 2024 vormt de regie, monitoring en verantwoording van de totale uitvoering een centrale positie in het team Economische ontwikkeling.

De visie en programmering met betrekking tot Duurzaamheid & Energietransitie is in 2023 ontwikkeld. Er wordt gewerkt aan een actieplan. Dit actieplan of deze agenda maakt duidelijk welke activiteiten prioriteit hebben. Dit doen we ook door de ambities richting 2030 en 2050 dichter naar ons toe te halen: Welke acties zijn nu nodig en dragen bij aan de lange termijn doelen.

Duurzaamheidshuis

In 2024 wordt het 'Duurzaamheidshuis' verder ontwikkeld. Dit is een fysieke plek in Sittard-Geleen en een elektrische bus om omliggende dorpskernen en eventueel deelnemende gemeenten Beek en Stein te bereiken. Het Duurzaamheidshuis is een sfeervolle, uitnodigende plek wordt waar inwoners, ondernemers, onderwijsinstellingen en vve's laagdrempelig terecht kunnen voor inspiratie en onafhankelijke, betrouwbare informatie met betrekking tot duurzaamheid, energietransitie en circulaire economie. Een plek als aanjager om te verduurzamen in brede zin. Hier kun je interactief ontdekken welke mogelijkheden er zijn en hoe je zelf in actie kunt komen ten behoeve van verduurzaming. De gemeente voelt zich verantwoordelijk om de samenleving daarbij via een voortrekkersrol op weg te helpen. Het duurzaamheidshuis is een concrete vertaling van, en geeft een impuls aan, zowel ecologische-, economische-, sociale-, als institutionele veerkracht in relatie tot duurzaamheid, energietransitie en circulaire economie. Het huis fungeert als paraplu voor eventueel andere te ontwikkelen fysieke plekken gespecificeerd op thema, bijvoorbeeld circulaire economie.

Syschemic

In het project Syschemiq werken 21 consortiumpartners in de industrie, wetenschap, onderwijs, overheid en steden en EU-netwerken in heel Europa samen om de plasticringloop te sluiten en de circulaire economie in Europa te versnellen. Een van de werkpakketten van Syschemic is gericht op de burger. Dit 'city lab-programma' betreft burgers rechtstreeks bij de circulaire economie en biedt een living lab-omgeving. De omgeving zal helpen bij het identificeren van effectieve gedragshafbomen om burgers aan te zetten tot slimme recycling en burgers te betrekken bij de gezamenlijke ontwikkeling van aansprekende producten die zijn gemaakt van gerecycled plastic. Het city-lab-programma zal bewustwording creëren en burgerorganisaties stimuleren die campagnes voeren om zwerfafval tegen te gaan als basis voor gemeenschapsbetrokkenheid bij het recyclen en hergebruiken van plastic.

Energietransitie/Regionale Energie Strategie (RES)

In opdracht van het Nationaal Programma RES heeft de regio Zuid-Limburg medio 2021 de definitieve Regionale Energie Strategie Zuid-Limburg (RES-ZL) opgesteld. Hierin staat ook het afwegingskader wind- en zonne-energie voor de gemeente Sittard-Geleen waar de gemeenteraad begin 2021 mee heeft ingestemd. Ook in 2024 zal de uitvoering van de RES verder gestalte krijgen.

De landelijke klimaatdoelstellingen op het gebied van de energietransitie vragen om een steeds bredere visie en aanpak op alternatieve energiebronnen (zoals waterstof, kernenergie) en mogelijkheden om energie op te slaan (bv batterijparken). Ook heeft de gemeente een belangrijke rol in het oplossen van de netcongestie en effectieve inzet van het energienet. Dit alles, samen met een aanpak op wind- en zonne-energie vragen om een brede strategische kijk op de energietransitie, die in 2024 wordt opgeleverd.

Warmtetransitie/Transitievisie Warmte

De gemeente heeft de regie op het aardgasvrij maken van de bebouwde omgeving voor 2050, met daarbij concrete doelstellingen voor 2030. Onze gemeente heeft het eerste plan hiervoor, de Transitievisie Warmte (TVW) in 2022 vastgesteld. De TVW schetst per wijk het tijdspad naar aardgasvrije wijken. Op basis van de TVW is als uitwerking in 2023 een gebiedsuitvoeringsplan vastgesteld. Dit plan geeft een nadere uitwerking van de TVW. De feitelijke start van het aardgasvrij maken van de bebouwd omgeving start via de wijkuitvoeringsplannen. In deze plannen worden ook de potentiële alternatieve energiebronnen en -infrastructuren uitgewerkt. De eerste drie wijkuitvoeringsplannen worden in 2024 vastgesteld en ook in 2024 kan de uitvoering van die plannen starten. De komende jaren zullen voor alle wijken (in totaal 37) wijkuitvoeringsplannen worden opgesteld en uitgevoerd met als uiteindelijk doel een aardgasvrije bebouwde omgeving in 2050.

Naast de wijkgerichte aanpak wordt de gemeente-brede aanpak van de warmtetransitie verder uitgebreid. De aanpak van de energiearmoede blijft een specifieke aanpak vragen. De aanpak van grootschalige energiebesparingsprojecten (zoals isolatie), uitrol van warmtepompen en het gericht inzetten van de landelijke subsidiestromen wordt geïntensiveerd.

Warmtenet Zuid Limburg (WZL)

Gemeente en Provincie onderkennen het belang van warmtenetten in het kader van de warmtetransitie en willen daarom blijven inzetten op het realiseren van een grootschalig warmtenet. Onder de naam Het Groene Net is het warmtenet HGN Noord gerealiseerd. Het warmtenet HGN zuid op basis van de restwarmte van Chemelot is nog niet gerealiseerd. Onder de naam Warmtenet Zuid Limburg (WZL) is in 2023 het traject gestart om te komen tot een grootschalig warmtenet in Zuid-Limburg met als bron de restwarmte van Chemelot. Eind 2024 wordt de nieuwe Wet Collectieve Warmtevoorziening (Wcw) van kracht. Deze wet gaat uit van een publieke taak in de ontwikkeling van warmtenetten. Op basis hiervan is voor de uitwerking van het WZL gekozen voor consortium van publieke partners. Met deze partners en de betrokken gemeenten wordt in 2024 WZL verder ontwikkeld en de feitelijke aanleg van het warmtenet voorbereid. Op basis van alle ontwikkelingen als gevolg van de Wcw zal in 2024 de huidige governance van HGN worden aangepast.

Verduurzaming bedrijven(terreinen)

Sittard-Geleen heeft veel bedrijvigheid en levert hiermee een belangrijke bijdrage aan de economie van Zuid-Limburg. Tegelijkertijd heeft deze bedrijvigheid met een groot aantal bedrijventerreinen, werklocaties en industriële gebieden een grote impact op ruimtegebruik en milieu. De bedrijven zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor een groot deel van het energieverbruik van overwegend niet duurzame energiebronnen en de oudere industriële en klassiek gemengde bedrijventerreinen hebben een hoog bebouwingspercentage. Dit tekent een belangrijke opgave af op het gebied van energietransitie, het verduurzamen van bedrijfspanden en het realiseren van klimaatadaptatie op en rond de bedrijventerreinen en werklocaties.

De Rijksoverheid heeft als speerpunten (in het Programma Werklocaties) om in te zetten op het optimaliseren van het gebruik van de ruimte op bestaande werklocaties en bedrijven(terreinen) groener te maken en door het energieverbruik op bedrijventerreinen te verminderen een belangrijke bijdrage te leveren aan de doelen uit het klimaatakkoord. Hiervoor worden landelijke programma's uitgerold die regio's en werklocaties gaan ondersteunen bij deze opgave, waaronder het Programma Verduurzamen Bedrijventerreinen (PVB).

Verduurzaming bedrijven

Bedrijven die per jaar vanaf 50.000 kWh elektriciteit of 25.000 m³ aardgas verbruiken, zijn verplicht hun energiebesparende maatregelen te rapporteren. Als gemeente zijn we verantwoordelijk voor toezicht op en handhaving van de wettelijke energiebesparingsplicht én informatieplicht.

In het kader van toezicht bezoeken de inspecteurs van de unit Wabo van team Handhaving en de inspecteurs van de RUD inrichtingen en andere objecten. Tijdens de bedrijfsbezoeken (zowel volgens de toezichtstrategie als vanuit het thema duurzaamheid) heeft de inspecteur niet alleen een controlerende rol in die zin dat bekeken wordt of aan alle wet- en regelgeving wordt voldaan, maar ook een adviserende en informerende rol. Met name vanuit deze laatstgenoemde rol draagt de inspecteur bij aan het creëren van bewustwording en het activeren van het bedrijfsleven. Op termijn zal handhavend kunnen worden opgetreden.

Uitvoeringsagenda ruimte voor MKB op toekomstbestendige werklocaties

In 2021 en in de eerste helft van 2022 is onderzoek uitgevoerd naar behoefte aan bedrijventerreinen en werklocaties, de kwaliteit van de terreinen en de optimalisatie van het ruimtegebruik op niveau van de regio Westelijke Mijnstreek. Kort gesteld is er een toenemende behoefte aan bedrijventerreinen voor het mkb en is er een verduurzamingsopgave van bedrijventerrein die extra ruimte zal vergen op bestaande en uit te breiden bedrijventerreinen. Het betreffende onderzoek vormt de basis om in 2024 een uitvoeringsagenda op te stellen en uit te voeren gericht op het realiseren van ruimtewinst en het ontwikkelen van toekomstbestendige bedrijventerreinen door herstructureren, transformatie en verduurzaming van bestaande werklocaties. Duurzame bedrijventerreinen van de toekomst zijn groener en klimaat adaptief en leveren een bijdrage aan de energietransitie, de circulaire transitie en de ecologische veerkracht. Door het behalen van ruimtewinst op bestaande werklocaties is er minder ruimtevrage op zogenaamde greenfields, waardoor natuur en landschap behouden kunnen worden en daarmee ook een prettige en groene leefomgeving. In de ontwikkeling van de uitvoeringsagenda worden staand beleid en lopende beleidstrajecten op het gebied van omgevingsbeleid en duurzaamheidsbeleid gekoppeld om te komen tot een integraal afgestemd plan van aanpak. De uitvoeringsagenda ruimte voor MKB op toekomstbestendige werklocaties levert hiermee naar verwachting een belangrijke bijdrage in het realiseren van de beleidsdoelstellingen voor verduurzaming van onze stad en regio.

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed

Maatschappelijk vastgoed is nodig om uitvoering van beleid mogelijk te maken. Zonder maatschappelijk vastgoed geen ontmoeting of mogelijkheid voor maatschappelijke organisaties om hun activiteiten te ontplooiën. In de sectorale routekaart zijn landelijk afspraken gemaakt over de mate en snelheid van verduurzaming.

- In 2030 49% CO2 neutraal
- In 2050 95% CO2 neutraal (gasloos)

De klimaatdoelstellingen verplichten ons om te komen tot klimaat- en energiebeleid met zo concreet mogelijk geformuleerde doelstellingen en te nemen maatregelen.

Met de inzet van de al beschikbaar gestelde middelen van de tijdelijke ministeriële regeling Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid (CDOKE) kan Sittard-Geleen adequaat invulling geven aan de steeds urgenter wordende gemeentelijke taken voortkomend uit het Nederlands klimaat- en energiebeleid. Vanuit dit beleid kunnen we de vertaling maken naar de uitvoering.

Om een indicatie te krijgen van de totale investering die nodig is voor de verduurzamingsopgave van het (maatschappelijk) vastgoed, dient men een uitgebreide inventarisatie te maken van de technische staat van de accommodaties. In 2024 verwachten wij de financiële consequenties van de noodzakelijke verduurzaming van maatschappelijk vastgoed in beeld te hebben, op basis waarvan wij voorstellen kunnen uitwerken over de toekomstbestendigheid van de accommodaties. Niet alle accommodatie zullen kunnen worden verduurzaamd en elke accommodatie zal een eigen aanpak kennen. We staan voor een grote opgave, het is duidelijk dat de klimaatdoelstellingen nu en na 2030 een flinke investering vragen.

Financieel

Voor deze inventarisatie is een incidenteel budget nodig voor de voorbereidende werkzaamheden en inventarisaties. Verder is de noodzaak tot verduurzaming in relatie tot de energiekosten urgent. Om vanuit vastgoed adequaat op de inventarisaties, het reguliere onderhoud en klachtenonderhoud te acteren, adviseren wij de resterende 2,2 mln. samenlevingsversterkende maatregelen (besluit december 2022) geheel toe te wijzen aan vastgoed. Voor de toekomstige investeringsmiddelen, adviseren we voor het maatschappelijk vastgoed € 0,5 mln. per jaar structureel als verduurzamingskrediet op te nemen.

Beleidskader en Uitvoeringsplan van Afval naar Grondstof

In 2022 is het Regionaal Uitvoeringsplan Van Afval Naar Grondstof 2022-2025 vastgesteld door de raden van Beek, Sittard-Geleen en Stein om uitvoering te geven aan de gestelde doelen in het Regionale beleidskader. De gemeenten streven naar het verminderen van huishoudelijk restafval en het inzamelen van grondstoffen. Het doel is om in 2025 het jaarlijkse aandeel restafval per persoon terug te brengen naar maximaal 100 kg in 2025 en in 2030 naar 30 kg. Dit sluit aan op de Grondstoffenvisie 2050 waarin staat dat de gemeente in 2050 de grondstoffen volledig hergebruikt. Het terugdringen van restafval en het richten op het inzamelen van meer grondstoffen leidt tot hoogwaardigere toepassingen van het door inwoners afgedankt materiaal. Dat draagt bij aan de transitie naar een circulaire samenleving. De hele grondstoffenketen wordt in beschouwing genomen, van producenten van producten en verpakkingen, de gebruikers, de inzameling van afval en grondstoffen, tot aan de verwerking tot nieuwe toepassingen.

In 2024 wordt een plan van aanpak opgesteld voor het optimaliseren van de milieuparken en zullen pilots worden uitgevoerd voor het gescheiden inzamelen van GFE in de hoogbouw. Aan de hand van een actieve communicatiestrategie worden inwoners gestimuleerd om afval nog beter te scheiden.

Schone centra (speerpunt coalitieakkoord)

Omdat de openbare ruimte het visitekaartje vormt van onze gemeente, is het belangrijk dat de centra, ook bij intensief gebruik tijdens bijvoorbeeld activiteiten, markten of drukke winkeldagen, continu schoon zijn. Daarom worden de centra momenteel ook op niveau hoog gereinigd en zijn er aparte aanpakken voor de markten om na afloop alles zo snel mogelijk schoon te maken. Bij evenementen wordt de reiniging ofwel door de organisatie van het evenement dan wel door ons zelf/RWM geregeld. Uitgangspunt hierbij is dat het kwaliteitsniveau 24/7 gehandhaafd blijft.

We maken inzichtelijk of en waar de huidige reinigingsaanpak bij evenementen etc. voldoende is of intensivering nodig is. Vervolgens stellen wij een plan van aanpak op, hoe we deze eventuele intensivering vorm geven. Hierbij houden we rekening met de herkenbaarheid en zichtbaarheid van de reinigingsploegen en mogelijkheden/kansen voor participatie.

Wie en /of wat hebben nodig om dit te bereiken?

Voor veel van deze opgaven kunnen we niet zonder de samenwerking met de regiogemeenten, de Provincie, het Rijk en met inwoners, maatschappelijke organisaties, stakeholders (o.a. huisartsen, zorgverzekeraars en zorgaanbieders) en uitvoeringsorganisaties (RUD, GGD, Veiligheidsregio). Ook de inzet van direct betrokken partijen als woningcorporaties en vastgoedeigenaren, Waterschappen en terreinbeheerders is onmisbaar. De Tuinman van Morgen is een project dat we samen uitvoeren met de Future City Foundation. In dit project onderzoeken we met ruim twintig partners hoe de ontwerpogave van de stad verandert door digitalisering en technologisering. Overigens nemen wij als Sittard-Geleen een regierol: we dagen andere partijen uit en spreken hen aan om actief mee te doen, ook bij de realisatie. Deze oproep wordt versterkt door het maatschappelijk contract als onderdeel van de Toekomstvisie 2030: 'samen duurzaam' met het accent op 'samen'. We werken samen op de verschillende schaalniveaus (Euregio, NOVI-gebied Zuid-Limburg, Westelijke Mijnstreek, ...) die nodig zijn om de ontwikkelingen in onze gemeente en de regio hand in hand te laten gaan, en de kansen te benutten om met elkaar meer te bereiken.

Verbonden partijen betrokken bij de uitvoering van dit programma:

GGD ZL
Nazorg Limburgs BV
RWM N.V.
Vereniging ASL (Afval Samenwerking Limburg)
Mijnstreekwarmte BV (incl. Het Groene Net BV en HGN Ontwikkel BV)
RUD Zuid-Limburg

Voor verdere informatie met betrekking tot de verbonden partijen wordt verwezen naar de hierover afzonderlijk opgenomen paragraaf.

Wat mag het kosten?

Overzicht gevraagde bijstelling exploitatie budgetten

Programma 7 Volksgezondheid en milieu <small>Bedragen x € 1.000</small>	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
indexering Lijkbezorgingsrechten	20	20	20	20
BSGW harmonisatieproces extra kosten voor maatwerkvariant externe vorderingen lijkbezorgingsrechten.	-6	-5	-5	-5
GR GGD Indexering gemeentelijke bijdrage 2023 GR GGD onderdelen GGD Basis en JGZ	-498	-698	-732	-781
SPUK CDOKE Betreft de toekenning van de 'Specifieke uitkering Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid' vanuit het Rijk.	591	591	591	591

Programma 7 Volksgezondheid en milieu Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
RUD Zuid-Limburg Structurele bijstelling begroting 2023 RUD-ZL a.g.v. de geactualiseerde indexering voor een bedrag ad € 31.000 en een structurele bijstelling vanaf begroting 2024 RUD-ZL ad € 61.000 a.g.v. de toegepaste indexering ad € 28.000 en een bedrag ad € 33.000 t.l.v. de Algemene Middelen o.a. door werkprogramma 2023 Sittard-Geleen voor de Bodemtaken. De bijstellingen 2023 en 2024 a.g.v. de indexeringen ad € 59.000 worden vanaf 2023 structureel gedekt door de stelpost inflatie (zie programma 0). Financieel verloopt de mutatie dus budgettair neutraal.	-92	-92	-92	-92
Kapitaallasten Bijstelling van de afschrijvingen op basis van actuele prognoses voor de voortgang van onze projecten.	-5	-6	-5	6
Belastingmaatregelen 2024 Aanpassing tarieven afval riool en reiniging.	-203	-203	-203	-203
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	-18	-18	-18	-18
Diverse kleine verschillen	25	23	22	22
Saldo Programma 7 Volksgezondheid en milieu	-188	-388	-423	-461

Overzicht meerjarige ontwikkeling exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening	Actuele begroting	Begroting voor bijstelling	Bijstelling begroting	Begroting na bijstelling	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027
Baten	27.603	33.131	28.719	2.731	31.450	32.118	32.196	32.124
Lasten	-27.935	-31.268	-26.535	-2.919	-29.454	-30.356	-30.490	-30.457
Onttrekkingen	489	0	0	0	0	0	0	0
Toevoegingen	-1.087	0	0	0	0	0	0	0
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	-929	1.863	2.184	-188	1.996	1.762	1.706	1.667

Toelichting algemeen en trendanalyse

Het programma 7 volksgezondheid en milieu heeft structureel een positief saldo van ongeveer € 2 mln.. Hierin zit een positief saldo vanuit riolering en afval. Dit positieve saldo ontstaat doordat in de tarieven ook kosten zijn opgenomen die in programma 2 verkeer en vervoer en programma 5 sport, cultuur en recreatie. Samen zijn deze middelen bestemd voor het uitvoering van de taken van afval, riolering en waterbeheer.

Meerjarig is bij riolering met name sprake van een toename in kapitaallasten. Deze toename wordt vertaald in een hoger tarief aangezien dit 100% kostendekkend dient te zijn. De bijstelling van de baten en lasten in begroting is hierdoor grotendeels gelijk.

Verder is te zien dat de actuele begroting 2023 hoger is dan de begroting 2024 na bijstelling. Dit komt met name doordat voor duurzaamheidsprojecten incidentele middelen beschikbaar zijn gesteld voor meerjarige

duurzaamheidstrajecten of door het rijk, denk aan energie armoede € 2,6 mln., of eigen beleidskeuzes, denk aan aanjaagmiddelen duurzaamheid (begroting 2023) € 0,3 mln.

Wie betaalt mee?

Voor waterbeheer en afvalverwerking vragen wij onze inwoners een bijdrage die 100% kostendekkend is. In de paragraaf Lokale Heffingen lichten we de afvalstoffenheffing en rioolheffing nader toe. Van de provincie krijgen we een bijdrage voor tijdelijke projecten als Programma Trendbreuk en de gezonde basisschool.

Er wordt voor Geleen-Zuid aansluiting gezocht bij subsidiemogelijkheden die passend zijn en kunnen bijdragen aan de wijkaanpak in Geleen Zuid. Zo is er vanuit het programma Trendbreuk een FNO aanvraag gedaan en heeft de gemeente, in samenwerking met ZOwonen een aanvraag in het kader van het Volkshuisvestingsfonds gedaan voor het verduurzamen van 251 woningen en het herinrichten van de openbare ruimte.

Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de (financiële) risico's?

We hebben de extra invoeringskosten van de omgevingswet als gevolg van verschuiving van de implementatie en decentralisatie van bodemtaken nog niet meegenomen in de begroting. Het Rijk heeft nog niet toegezegd hierin mee te betalen.

Beleidsindicatoren

We gebruiken de zogenaamde beleidsindicatoren om de effecten van beleid op de programma's, toe te lichten. We doen dat (verplicht) aan de hand van een vast aantal indicatoren. Door deze niet-financiële informatie op te nemen in de begroting kunnen raadsleden ook zonder specifieke financiële kennis makkelijker inschatten of de resultaten via de voorgestelde beleidskeuzes behaald kunnen worden. En ze bieden raadsleden meer inzicht om te kunnen sturen.

BBV-indicatoren:

Taakveld	Naam indicator	Eenheid	Waarde	Periode	Waarde	Periode
7. Volksgezondheid en milieu	Omvang huishoudelijk restafval	Kg/ inwoner	133	2019	136	2021
	Hernieuwbare elektriciteit	%	2,0	2020	2,3	2021

Onze ambitie is om meer met indicatoren te werken om zo de uitvoering van het beleid te kunnen monitoren en het beleid op basis daarvan te kunnen bijstellen waar nodig. Dit vergt het vaststellen van de juiste indicatoren, het verzamelen van data op deze indicatoren en deze data vervolgens vertalen naar keuze informatie.

Gerelateerde beleidsnota's

- Nota Bodembeheer 2021 gemeente Sittard-Geleen
- De tuinman van Sittard-Geleen
- Gemeentelijke grondstoffenvisie 2050
- Water- en klimaatadaptatieplan 2022 – 2027
- Regionale beleidskader van afval naar grondstof 2021-2025
- Regionaal Uitvoeringsplan Van Afval Naar Grondstof 2022-2025

4.10 PROGRAMMA - 8 - VOLKSHUISVESTING, RUIMTELIJKE ORDENING EN STEDELIJKE VERNIEUWING

“Naar een woon- en leefomgeving in balans.”

Met het programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing werken we aan een goede balans van functies en kwaliteiten in de fysieke leefomgeving. Ook staat goed wonen voor onze huidige en toekomstige inwoners centraal. We werken in dit programma aan de vertaling van de ambities uit de Toekomstvisie 2030 naar de fysieke leefomgeving. De ambities vanuit het NOVEX- gebied Zuid-Limburg op het gebied van sterke en gezonde steden, circulaire economie en de groene long versterken de opgaven.

Het programma kent in nauwe samenhang met de andere programma's de volgende taakvelden:

- Gebiedsontwikkeling en stedenbouw
- Omgevingsbeleid
- Wonen

De overige maatregelen t.a.v. de fysieke leefomgeving zijn uitgewerkt in de andere programma's.

Wat willen we bereiken?

Met het programma Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing werken we aan het in balans met elkaar verwezenlijken van de vorig jaar in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie door de raad vastgestelde doelen voor de fysieke leefomgeving (15 december 2022):

Institutionele veerkracht

1. We stimuleren eigenaarschap, inwoners- initiatief en deelname van inwoners bij het ontwikkelen van de leefomgeving.
2. We betrekken de omgeving op tijd bij ruimtelijke initiatieven en beleidsprocessen en communiceren actief over keuzes.

Sociale veerkracht

3. We werken aan het bevorderen van een positieve gezondheid van onze inwoners. Dit doen we door per gebied kaders te stellen om de luchtkwaliteit en externe veiligheid te verbeteren. En waar nodig geluidsoverlast, bodemverontreiniging, lichthinder en luchtvervuiling tegen te gaan. Ook stimuleren we initiatieven die bijdragen aan meedoen in de wijk, ontmoeten, bewegen, sport en natuur- en cultuurbeleving in de openbare ruimte en in de voorzieningen (accommodaties). We investeren in een omgeving die deze doelen bevordert. Verder werken we aan vergroening en verduurzaming van de leefomgeving.
4. We vergroten de sociale veiligheid in de leefomgeving. Dit doen we door samen te werken aan een aantrekkelijke, overzichtelijke en toegankelijke omgeving.
5. We bouwen woningen (voor verschillende doelgroepen bv. ouderen en jongeren) voor bestaande en nieuwe inwoners in onze gemeente. Op basis van de woonbehoefte, zowel in aantallen als kwalitatief zullen we woningen onttrekken waar geen behoefte aan is (gebaseerd op demografische cijfers).
6. We werken samen aan voldoende hoogwaardige onderwijsvoorzieningen, zowel voor de regio als voor de gemeente.
7. We versterken samen de identiteit van onze omgeving met voldoende aandacht voor variatie. We koesteren het lokale door cultuurhistorische kwaliteiten van historische gebouwen en landschappelijke en stedelijke omgevingen te beschermen. De beeldkwaliteit van nieuwe ontwikkelingen stemmen we af op de lokale identiteit.

8. We zorgen voor een gevarieerd cultureel aanbod dat afgestemd en aanvullend is op het aanbod in de rest van de (Eu)regio. Dit doen we door plek te bieden aan een goede inpassing van cultuur en evenementen in onze openbare ruimte en voorzieningen (accommodaties).
9. We werken aan het bevorderen van een meer inclusieve samenleving door de bereikbaarheid, begrijpelijkheid en bruikbaarheid van buitenruimte en gebouwen te vergroten en meedoen in de wijk te stimuleren.

Economische Veerkracht

10. We bieden structuur en scheppen ruimte voor de transitie van onze bestaande en nieuwe te vestigen bedrijven naar de klimaat-neutrale, inclusieve en digitale economie van de toekomst. We focussen daarbij op ondernemers die voorop lopen bij afvalscheiding en maatregelen om energieverstopping tegen te gaan. De ontwikkeling van de Chemelot Circulair Hub met als ambitie de veiligste site te worden zien wij als belangrijke aanjager. Met onze overgang naar een duurzame en circulaire economie streven we naar een beter evenwicht tussen economie en ecologie. Ook hopen we mensen van buiten de gemeente te binden.
11. We zetten zoveel mogelijk in op circulair bouwen en ontwikkelen.
12. We bieden structuur aan de opbouw van sterke (wijk- en stads)centra, met aanvullende voorzieningen en met voorrang voor de versterking van de centra van Geleen en Sittard. Met het centrum van Geleen als innovatie gebied dat nauw verbonden is met Chemelot en een jonge uitstraling heeft. En het centrum van Sittard als belevingscentrum met haar historie als kracht.
13. We bieden structuur om de aantrekkingskracht van het buitengebied en ons cultuurhistorische hart, de binnenstad van Sittard, voor inwoners en bezoekers te vergroten.
14. We werken aan duurzaam verkeer en vervoer in alle maten en vormen.

Ecologische veerkracht

15. werken samen om de biodiversiteit te vergroten. We stimuleren initiatieven die bijdragen aan een (biodiverse) vergroening van het stedelijk gebied. We vergroten het geheel aan natuurgebieden en versterken de verbinding tussen de verschillende gebieden. We versterken het landschap door de aanleg van meer kleinschalige landschaps- elementen. Ook zetten we in op natuurinclusief bouwen.
16. We stellen kaders om de kwaliteit van lucht, bodem en water gebiedsgericht te verbeteren. Op weg naar een circulaire samenleving met gesloten natuurlijke kringlopen.
17. Ten aanzien van de landbouw stimuleren we de ontwikkeling van regionale voedsel- en productieketens. Natuurinclusieve landbouw kan op ondersteuning van de gemeente rekenen.
18. We stimuleren en werken aan initiatieven die bijdragen aan een watersysteem dat het water langer vasthoudt maar ook op de juiste plekken kan verdelen als het weer nodig is. Tevens zorgen we voor hoogwaterveiligheid. We reserveren meer ruimte voor water.
19. Om bij te dragen aan de energietransitie stimuleren en faciliteren we energiebesparing in de gebouwde omgeving. We scheppen ruimte en bieden kaders voor duurzame opwek van elektriciteit en warmte. We stimuleren en faciliteren duurzame mobiliteit.

Hierbinnen hebben we specifiek als doel om met onze omschakeling naar een duurzame en circulaire economie te streven naar een beter evenwicht tussen economie en ecologie. Zo werken we aan een goede balans van de verschillende ruimtevragers in het buitengebied. Voor deze balans zijn we terughoudend bij uitbreidingen van bedrijvigheid ten koste van het buitengebied. Als uitbreiding toch aan de orde is, gaat dit gepaard met versterking van de ecologische kwaliteit ervan.

Wat doen we om dit te bereiken?

Om dit te bereiken werken we aan de verbetering van onze fysieke leefomgeving door bestaande waardes te borgen en ruimtelijke ontwikkeling te faciliteren. We nemen hierbij als gemeente verschillende rollen in. De kaderstellende wettelijke rol (rechtmatige overheid) wisselen we af met die van participerende overheid waar we ruimte bieden aan maatschappelijk initiatief in de fysieke leefomgeving van onze inwoners. We faciliteren

daarnaast de stedelijke ontwikkeling van onze steden en dorpen actief. We richten ons hierbij meer en meer op een netwerkende rol waarin we samen met andere partijen in de samenleving onze doelen gezamenlijk bepalen en realiseren. In de fysieke leefomgeving zijn we tot slot soms ook presterende overheid.

Om de doelstellingen uit het programma te halen, vinden in 2024 de volgende (voorbereidende) werkzaamheden en ontwikkelingen plaats.

Gebiedsontwikkeling en stedenbouw

Stedelijke ontwikkeling

Vanuit de ontwikkelpaden werken we samen aan de versterking van het stadscentrum Sittard en het centrum van Geleen. Beide vanuit hun eigen onderscheidende kracht. In Sittard vanuit het perspectief van een historisch stadscentrum waar toerisme, ontmoeting, cultuur(historie) en groen nauw met elkaar verbonden wordt. En in Geleen vanuit het perspectief waarbij wonen, werken, winkelen en ontmoeten nauw verbonden is met enerzijds innovatie en circulariteit en anderzijds jong en oud. In beide centra vormt de transformatie van leegstaand (winkel)vastgoed met andere programma's zoals wonen en het nieuwe werken een prominente opgave. In het centrum van Geleen vergt dit ook ingrepen in de ruimtelijke structuur waaronder het versterken van de verbinding met de Brightlands Chemelot Campus. Dit werken we samen met de samenleving verder uit in de vorm van ontwikkelpaden. Ondertussen faciliteren we experimenten (Stadslabs) en werken we aan de nieuwe gemeentelijke huisvesting in beide centra. Zie ook programma 3 economie.

Ontwikkelpad Geleen-Zuid

Wijkaanpak Geleen Zuid, tevens ontwikkelpad Geleen Zuid

In de wijkaanpak Geleen Zuid, tevens het ontwikkelpad, wordt momenteel met een aantal partijen samengewerkt en samenwerking opgezocht. Denk hierbij aan MIK-PIW, de basisschool, Zuyd Hogeschool. Mede ook in het licht van de Toekomstvisie 2030 en het netwerk van toekomstambassadeurs, wordt deze samenwerking in 2024 verder verbreed.

Ontwikkelpad Geleen-Centrum

In het ontwikkelpad Geleen Centrum gaan we een nadere uitwerking geven aan de benoemde projecten uit de Impulsbeschikking Winkelgebieden. We doen dit samen met een aantal vastgoed eigenaren binnen het projectgebied. Vanuit de nog te besluiten Retailstructuurvisie wordt een transformatiegebied nader gedefinieerd en zullen nieuwe initiatieven afgewogen worden binnen de toekomstige visie. Samen met stakeholders gaan we opzoek naar de kansen die bijdragen aan het gedachtegoed van GL1.

Ontwikkellocaties en ruimtelijke projecten

We werken met prioriteit aan de herontwikkeling van leegkomend gemeentelijk vastgoed en ontwikkellocaties. Daarmee leveren we een bijdrage aan onze doelen m.b.t. de fysieke leefomgeving. Locaties zijn onder andere Kennedysingel Sittard, omgeving Agnetenklooster, Sint Rosa, ESCS, en diverse voormalige schoollocaties. Dit heeft een sterke link met het programma Duurzame Accommodaties (zie programma 5). De beweging is om dit meer integraal en gebiedsgericht te doen in plaats van ad hoc per locatie.

Het wordt steeds moeilijker om ontwikkelingen rond te krijgen vanwege de hogere bouwkosten, wijzigende nationale wetgeving en beleid, beperkt beschikbaar personeel en zwaardere marktomstandigheden als gevolg van hogere rentes die zowel marktpartijen als de individuele koper voelt in zijn portemonnee. Onze ontwikkellocaties staan hierdoor extra onder druk. Dit leidt tot moeilijkere tenders. (Het is reëel te verwachten dat de komende tijd grondwaardes zullen dalen en dus bij zal moeten worden geraamd). Dit alles zal mogelijk een vertragende factor kunnen zijn op de ontwikkellocaties binnen Sittard-Geleen. Het is van belang om onze boekwaardes in balans te laten zijn met de opbrengstwaardes. We houden daarom vast aan de afspraak om restboekwaardes te nemen bij het besluit tot leegkomen van ons vastgoed.

Ontwikkellocatie Middengebied C/Nieuw-Absbroek Geleen

In het Middengebied tussen Rijksweg, Middenweg, Spoor en de wijk Janskamperpark wordt door de ontwikkelaar De Haese een woonwijk ontwikkeld voor 235 woningen en 50 zorgappartementen. In 2023 heeft archeologisch onderzoek plaatsgevonden, is een groene rand aangelegd langs de te ontwikkelen wijk en is een bouwaansluiting gemaakt. Momenteel is het nieuwe bestemmingsplan in procedure. Op korte termijn wordt gestart met de verkoop van het eerste gedeelte van de woningen. In 2023 worden Fase 1 en 2 van het plan bouwrijp gemaakt waarna in 2024 de eerste woningen zullen worden gerealiseerd. Ook zal in 2024 het voorziene groengebied worden aangelegd.

Ontwikkellocatie Kwadrant 3 Sittard

Kwadrant 3 is de ontwikkellocatie op de hoek Rijksweg Noord – Walramstraat in Sittard. Het betreft de ontwikkellocatie Kwadrant 3 met de panden Rijksweg 26-48-50 en Walramstraat 2 en 6 (Naam stamt uit de tijd van de Dobbelsteen, met 4 kwadranten. Hiervan zijn Ligne kwadrant 1 en 2. Kwadrant 4 is kantoor Walramstraat t/m hoek Rijksweg Noord) Als in 2023 een koopovereenkomst tot stand komt met beoogde koper over de aankoop en het voor hun rekening en risico ontwikkelen van een plan voor de bouw van 9 appartementen, zullen in 2024 de benodigde vergunningen aangevraagd worden en de bouwvoorbereiding plaats vinden. Afhankelijk van de koopovereenkomst worden de gronden bouwrijp geleverd door de gemeente. De kosten voor het bouwrijp maken, maken onderdeel uit van de GREX voor deze ontwikkellocatie. Aan de opbrengstenkant de grondopbrengst en verkoop van alle overige bezit van de gemeente in ontwikkellocatie Kwadrant 3. Risico is het niet bereiken van een akkoord. Gemeente zal dan haar eigendommen in verkoop brengen zonder het plan dat door beoogde koper is gemaakt. Het realiseren weer een deel van de zichtas tussen Petruskerk en Frans Klooster maakt onderdeel uit van deze ontwikkeling.

Ontwikkellocatie Frans Klooster Sittard

Indien in 2023 overeenstemming bereikt is met een externe partij over een plan voor de herontwikkeling van de ontwikkellocatie Frans Klooster en met Zuyderland over het programma, dan zullen in 2024 de benodigde vergunningen aangevraagd worden en de bouwvoorbereiding plaats vinden. Er volgt nog een financiële afrekening met MVJ aan de hand van het overeengekomen programma. Risico is het niet bereiken van een akkoord met MVJ. Dan kan de gemeente terug levering eisen. De herbestemming van het monumentale kloosterdeel is hoofddoelstelling van dit project.

Ontwikkellocatie Ambachtsschool Sittard

Indien in 2023 overeenstemming bereikt is met beoogde marktpartijen/ corporaties over een plan voor de herontwikkeling van de ontwikkellocatie Ambachtsschool, dan zullen in 2024 de benodigde vergunningen aangevraagd worden en de bouwvoorbereiding plaats vinden. Risico is het niet bereiken van een akkoord of geen haalbare afspraak in het kader van het Didam arrest. Dan zal een openbare tender moeten worden georganiseerd.

Ontwikkellocatie Petruschool Sittard

Op 20 juni 2023 heeft het college het ambitiesdocument ontwikkellocatie Petruschool vastgesteld. In 2024 wordt de definitiefase doorlopen. Afhankelijk van de benodigde onderzoeken worden de voorbereidingskosten nu geraamd tot € 20.000,-.

Ontwikkellocatie Steegpark Sittard

In 2024 zal het stedenbouwkundig plan dat in 2023 als voorlopig ontwerp wordt opgesteld worden uitgewerkt om de definitiefase af te kunnen ronden met een haalbaar plan. De ontwikkelkosten in deze fase worden geraamd op € 80.000. Mogelijk dat al gestart wordt met de uitvoering. Hiervoor zal dan een GREX zijn opgesteld en goedgekeurd. Risico's zijn de marktomstandigheden en het participatietraject.

Ontwikkellocatie Hub Dassenplein Sittard

De ambitiefase is aangehouden vanwege het opschuiven van de termijn waarop het kantoor vrij komt van 2026 naar 2028.

President Kennedysingel Sittard

Doelstelling is om in het eerste kwartaal van 2024 het bestemmingsplan voor de nieuwbouw van 7 appartementengebouwen met 210 appartementen aan de Kennedysingel ter inzage te leggen. Nadat het bestemmingsplan onherroepelijk is geworden zal er worden gestart met de sloop- en bouwwerkzaamheden. Risico voor dit bouwplan zijn de hoge bouwkosten, voornamelijk veroorzaakt door de kosten voor de aanleg van de semi-ondergrondse parkeerdekken die vanwege de hoge dichtheid noodzakelijk zijn. Het consortium dat verantwoordelijk is voor de uitvoering van het bouwplan zoekt momenteel naar oplossingen voor dit probleem, pas wanneer er een gedragen oplossing voor handen is zal het ontwerp bestemmingsplan ter inzage worden gelegd. Voor dit bouwplan hebben alle betrokken partijen een ontwikkel- en verkoopovereenkomst ondertekend. Een risico voor de gemeente is dat het bouwplan niet doorgaat, waardoor alle ontwikkelkosten tevergeefs zouden zijn geweest.

Schoollocatie Holtum

Op 3 juli 2023 is er gestart met de bouwwerkzaamheden voor de bouw van 14 levensloopbestendige woningen. In 2024 worden de bouwwerkzaamheden afgerond.

Schoollocatie Einighausen

Eind 2022 is het oorspronkelijke bouwplan door de ontwikkelaar teruggegeven aan de gemeente. Direct daarna zijn de gesprekken met woningstichting ZOwonen opgestart om te komen tot de realisatie van 15 sociale huurwoningen. De verwachting is dat deze in 2024 gerealiseerd gaan worden.

Voormalige DaCapo locatie Broeksittarderweg Sittard

Er zal in de 2e helft 2023 worden gestart met de bouw van 46 appartementen en zal doorlopen tot eind 2024. Voor dit bouwplan zijn verder geen bijzonderheden te verwachten.

Agnetengebied Sittard

Het niet monumentale deel van het klooster is gesloopt. In 2024 zal de nieuwbouw van het bouwplan worden gerealiseerd en zal de verbouwing van het monumentale deel starten. Bij dit bouwplan zal nog een grondtransactie plaatsvinden zodat de ontwikkelaar voldoende parkeerplaatsen kan realiseren en de beoogde verbinding tussen Plakstraat en Kloostertuin openbaar gebied wordt.

Het structuurontwerp van de kloostertuin is gereed en gepresenteerd aan alle stakeholders. Medio 2024 zal het ontwerpproces worden afgerond en kunnen de technische documenten worden opgesteld. Aansluitend kan het plan worden aanbesteed en kan de realisatie starten.

Belangrijk om hierbij te vermelden is dat conform de grondexploitatie eerst de ontwikkellocatie Leyenbroekerweg 11 t/m 15A dient te worden verkocht. Ook deze opbrengst zal worden gebruikt om de nieuwe tuin aan te leggen. Het voorgestelde bouwplan voor de woningbouw aan de Leyenbroekerweg is niet haalbaar gebleken. Er zal dus worden gewerkt aan een alternatief voorstel, doelstelling is dat er in 2024 wordt gestart met de bouw van dit alternatieve plan. Risico voor dit alternatieve plan is dat geraamde opbrengst in de grondexploitatie lager zullen zijn en daarmee de invulling van het plan voor de kloostertuin onder druk komt te staan.

St. Rosa

In de koopovereenkomst is bepaald dat op 30 november 2023 eigendomsoverdracht plaatsvindt aan de gemeente van de voormalige steenfabriek St. Rosa. Aansluitend zal in 2024 verder worden gewerkt aan de visie/kaders en later samen met de aanwezige stakeholders aan een definitieve invulling voor de locatie.

Vastgoed

De gemeente beheert vastgoed van verschillende soorten en maten. Een deel van het vastgoed is in eigendom en een deel is gehuurd. Vastgoed betreft zowel gebouwen als ook gronden. Het vastgoed dat de gemeente gebruikt heeft tot doel om beleid uit te voeren of te laten uitvoeren. We spreken van strategisch en niet-strategisch vastgoed.

Strategisch vastgoed

Het vastgoed is in gebruik en er is geen voornemen om dat gebruik te wijzigen of er zijn geen (autonome) factoren die wijzigingen in het gebruik noodzakelijk maken. Dit kan ook vastgoed zijn dat wordt ingebracht in een ontwikkeling.

Niet-strategisch vastgoed

Het vastgoed is niet meer nodig voor beleidsdoeleinden en afstoten is wenselijk.

We willen inzicht in verschuivingen van strategisch naar niet-strategisch en bijhorende consequenties. We werken in 2023 integraal aan procesafspraken met als doel om toekomstig een dynamische vastgoedportefeuille te beheren.

Circulair bouwen zal tot meerkosten leiden. Hoeveel dit zal zijn is nog niet duidelijk.

Omgevingsbeleid

Implementatie Omgevingswet

Het is eindelijk zover. De Omgevingswet wordt op 1 januari 2024 onherroepelijk van kracht.

Zoals al eerder is aangegeven is de implementatie van de wet een ingrijpende operatie. De wet heeft invloed op de wijze waarop initiatiefnemers hun plannen bij de overheid indienen en de wijze waarop de overheid die plannen beoordeelt. Hiermee heeft de wet ook een wezenlijke impact op onze bedrijfsvoering en de werkwijze van een substantieel deel van onze organisatie, zowel ambtelijk als bestuurlijk. Om beleidsdoelen te kunnen realiseren is een sluitende beleidscyclus van belang. Beleidsdoelen worden geborgd in regels en door vergunningenstelsels; naleving van regels en vergunningen wordt geborgd door toezicht en handhaving. Een samenspel van beleid en uitvoering is nodig voor evaluatie en (door)ontwikkeling. De verandering van de maatschappij en onze organisatie vraagt om een impuls aan de invulling van de beleidscyclus. Sittard-Geleen voldoet op de ingangsdatum in ieder geval aan de minimale wettelijke vereisten en is zoveel mogelijk voorbereid op de nieuwe rol die van de gemeente wordt verwacht. In de jaren daarna zal de wet verder 'uitgerold' worden.

Voor 2024 betekent dit dat we de volgende resultaten opleveren:

- een nieuwe Omgevingsvisie, voortbordurend op de Toekomstvisie 2030;
- een uitwerking van de aan de Omgevingsvisie gerelateerde Omgevingsprogramma's, te beginnen met een door het college vast te stellen programma externe veiligheid;
- een gefaseerde verdere opbouw van het traject om te komen tot een Omgevingsplan (gestart in 2023);
- nieuwe processen voor vergunningverlening, ingericht volgens de doelstellingen van de Omgevingswet (o.a. snelservice formule, ontwerpformule, intaketafel, omgevingstafel, één digitaal loket);
- een uitwerking van participatie in de fysieke leefomgeving (o.a. participatieverordening);
- de eerste fase van het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO), met name het verplicht digitaal loket en de daaraan gerelateerde werkprocessen t.b.v. aanvragers van vergunningen en de vergunningverleners;

- volgend op de ontwikkeling van de instrumenten (visie, programma's, plan en vergunningenproces) van de Omgevingswet wordt bezien hoe het proces van Toezicht en Handhaving kan worden aangepast om optimaal bij te dragen aan het realiseren van de beleidsdoelen (ontwikkelpaden) volgend uit de Toekomstvisie 2030 en de Omgevingsvisie.
- De gemeente doet er alles aan de doelstellingen voor implementatie te behalen, echter de exacte financiële consequenties hiervan zijn nog niet helder. Hierover lopen nog gesprekken met het Rijk. Uit onderzoek dat in opdracht van de VNG is uitgevoerd is geconcludeerd dat de eenmalige kosten die overheden moeten maken voor de invoering van de Omgevingswet stijgen.

Omgevingsvisie

In de Omgevingsvisie concretiseren we onze doelen en ambities uit de Toekomstvisie 2030 en het NOVEX-gebied Zuid-Limburg. We maken een ruimtelijke vertaling en gebiedsgerichte afweging van de ambitieniveaus, en verwerken dit in heldere afwegingskaders voor de fysieke leefomgeving. Hiermee geeft de Omgevingsvisie sturing aan een goede ruimtelijke ontwikkeling in de gemeente, waarbij kwaliteit van de leefomgeving en het gebruik optimaal tot hun recht komen. De Omgevingsvisie is zowel kader voor het handelen van de gemeente, als uitnodigend voor degenen waarmee we samenwerken om de ontwikkelingen vorm te geven. Het schept een helder kader voor betrokken partijen welke ontwikkelingen positief bijdragen aan de duurzame, diverse en veilige woon- en leefomgeving. Hiermee versterkt het de dienstverlening aan onze inwoners en betrokken partijen.

Parallel aan de actualisatie van de Omgevingsvisie wordt ook de Nota kostenverhaal geactualiseerd. In 2021 is de Nota grondbeleid vastgesteld, waarin is vastgelegd dat we onze grondpositie inzetten om bij te dragen aan de maatschappelijke doelen van de gemeente. Waar nodig zullen deze worden aangescherpt aan de hand van de actualisatie van de Omgevingsvisie. De Nota grondbeleid vormt een belangrijke schakel in het bereiken van de maatschappelijke doelen.

NOVEX-gebied Zuid-Limburg

In 2021 is Zuid-Limburg door de minister benoemd als NOVI-gebied. In 2023 is dit getransformeerd naar de NOVEX-aanpak. Dit betekent dat we langjarig als regio samenwerken met het Rijk om te komen tot een positieve ontwikkeling van Zuid-Limburg. Zuid-Limburg kent een sterke economie, die nog sterker kan worden bij een transitie naar een circulaire economie en samenleving. Om dit potentieel te bereiken is het cruciaal om als regio aantrekkelijk en gezond te zijn. Ook zijn goede verbindingen bepalend. Ons landschap in combinatie met aantrekkelijke steden en dorpen is onze troef. Met rijk en regio zetten we ons in voor sterke en gezonde steden, en het versterken van de groene omgeving. Hierbij verbinden we de sociale en gezondheidsaanpak met de aanpak in de fysieke leefomgeving. Door dit met elkaar te doen vergroten we ons speelveld en maken we de ontwikkelingen mogelijk die de kracht van de gemeente te boven gaan. Onze gemeente is een actieve partner in het samenwerkingsverband en zet sterk in op deze samenwerking.

In 2023 is een visie op Zuid-Limburg (Panorama Zuid-Limburg) gemaakt op weg naar een gezamenlijke ruimtelijke ontwikkelstrategie voor Zuid-Limburg die is vastgelegd in afspraken met het Rijk. Vanuit onze inzet voor de NOVEX-aanpak focussen we ons vooral op de aanpak van de wateroverlast in Zuid-Limburg als katalysator voor een integrale aanpak van de opgaven in het landelijk gebied, verbonden met de steden; en de ruimtelijke impact van de transitie naar een circulaire samenleving.

Implementatie Wet Kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

De Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb) is een stelselwijziging die gelijktijdig op 1 januari 2024 met de Omgevingswet in werking treedt. De Wkb wordt stapsgewijs ingevoerd en gaat vanaf januari 2024 in voor eenvoudige bouwwerken (gevolgklasse 1), zoals eengezinswoningen en kleinere bedrijfspanden. De verwachting is dat de Wkb vanaf 2029 voor alle bouwwerken gaat gelden. Landelijk heerst nog veel onduidelijkheid over de werking van het stelsel en de verwachting is dat de Wkb in de transitiefase grote gevolgen gaat hebben voor de uitvoeringspraktijk. Door de Wkb zullen gemeentelijke VTH (vergunningverlening, toezicht en handhaving) -taken

veranderen. Deels vallen taken weg en komen er (extra) nieuwe taken bij. Deze ‘nieuwe taakinfilling’ vraagt om een competentie- en cultuurverandering waar we de komende jaren in moeten groeien en in moeten investeren, zowel in capaciteit (fte) als in middelen (o.a. opleidingsplannen). Een verhoging van capaciteit is dus nodig om de extra werkzaamheden uit te voeren, maar ook om te wennen aan de nieuwe manier van werken. Financieel zal de Wkb ook impact hebben op de legesinkomsten omdat een deel van deze inkomsten verschuift naar externe partijen.

Wonen

Woonbeleid – gebiedsgericht en adaptief

Het huidige woonbeleid is aan vernieuwing toe. De landelijke woningmarkt is de afgelopen jaren flink veranderd. De druk op de markt (en de bijbehorende oorzaak) is niet volledig vergelijkbaar met andere delen van het land. Maar ook hier is er een flinke mismatch tussen vraag en aanbod, gecombineerd met een herstructureringsvraag en de onzekere uitdagingen van demografische ontwikkeling. In het nieuwe beleid moeten twee opgaven verder uitgewerkt worden: 1. locatie, vorm en hoeveelheid van nieuwbouw, 2. aanpak van de transformatie en herstructurering van de bestaande voorraad. De acties voor 2024 zijn als volgt: - Opstellen volkshuisvestingprogramma (als vervanger van de woonvisie 2016) met een gebiedsgerichte en adaptieve uitwerking, gekoppeld aan de nieuwe omgevingsvisie. Daarbij worden de bouwstenen uit de Transformatievisie Wonen Westelijke Mijnstreek en Zuid-Limburgse beleidsafspraken geïntegreerd. Het Woonprogramma wordt parallel aan de omgevingsvisie opgebouwd. In het nieuwe woonbeleid wordt onder andere de locatie, vorm en hoeveelheid van nieuwbouw, de aanpak van transformatie en herstructurering van de bestaande voorraad en het uitwerken van de Woondeal aangepakt.

Gebiedsgerichte aanpak, en (pilot)projecten wonen

Naast de initiatieven binnen ontwikkelpad Geleen-Zuid zijn op basis van de Transformatievisie pilots gestart in Einighausen, Holtum en Guttecoven. De opgaven in de kernen verschillen in schaalgrootte uiteraard met die van Geleen-Zuid maar gaan feitelijk ook over het juiste woningaanbod, vergroening en de duurzame aanwezigheid van accommodaties en voorzieningen in relatie tot leefbaarheid. De pilots zijn in 2023 gestopt omdat de aanpak niet aansloot bij het gewenste participatieniveau. De uitwerking hiervan is verplaatst naar het Omgevingsvisieproces.

Voor de uitvoering van de Transformatievisie Westelijke Mijnstreek wordt het voor 4 jaren beschikbare transformatiebudget (2020 t/m 2024) ingezet om concrete ingrepen samen met ontwikkelpartners in gang te zetten (o.a. woningcorporaties, vastgoedeigenaren en –beheerders en provincie).

Bijzondere doelgroepen en woonvormen

De gemeente staat aan de lat om de huisvesting van verschillende doelgroepen te organiseren of te faciliteren. Voor de gemeente Sittard-Geleen gaat dit in 2024 onder ander om de volgende groepen:

- Woonwagenbewoners: De raad heeft in juni besloten het aantal woonwagenstandplaatsen uit te breiden door uitbreiding en inbreiding op bestaande locaties. In overleg met woningcorporatie ZOwonen en vertegenwoordigers van woonwagenbewoners is een ontwikkelstrategie opgesteld over hoe er invulling wordt gegeven aan de woonbehoefte van deze inwoners van Sittard-Geleen. De strategie is nu vastgesteld door de gemeenteraad waardoor er gestart kan worden met de uitvoering. Als eerste wordt begonnen bij de woonwagenlocatie aan de Obbichterweg. In overleg met de bewoners van deze locatie wordt bekeken hoe er invulling gegeven kan worden aan de 12 beschikbare standplaatsen en wat er moet gebeuren met de overige woonwagens. Op dit moment staan hier namelijk meer dan 12 woonwagens. Daarna worden de voorzieningen hersteld.

Verder is besloten dat wordt onderzocht om de locatie aan de Tudderenderweg uit te breiden met 11 standplaatsen. Tot slot gaat de gemeente op zoek naar locaties waar nieuwe koopstandplaatsen kunnen

komen. Voor financiering van de uitvoering van de strategie heeft de raad onderstaande middelen beschikbaar gesteld:

1) Tudderenderweg	€ 2.575.000 - € 3.050.000	Saneren, ontruiming, realiseren tijdelijke plaatsen en realiseren 11 nieuwe plaatsen.
2) Nieuwe uitbreidingslocatie	€ 1.600.000 - € 1.900.000	Realiseren 8 nieuwe standplaatsen.
3) Obbichterweg	€ 1.230.000	Kosten opgenomen in de begroting, niet onderbouwd.

Om de komende jaren te kunnen blijven voldoen aan de juiste woonbehoefte is ook besloten om elke vier jaar een nieuw onderzoek te laten plaatsvinden. Over twee jaar vindt het volgende onderzoek plaats. Zo blijft de gemeente Sittard-Geleen op de hoogte van hoe groot de woonbehoefte precies is. En worden nieuwe ontwikkelingen in kaart gebracht. Mocht financiële ruimte over zijn uit bovenstaande middelen, dan worden deze ingezet voor in- en uitbreidingen op kleine kampjes. In 2025 en 2026 wordt bezien in hoeverre er beperkte financiële ruimte kan worden gerealiseerd binnen een integrale afweging ten behoeve van eenvoudig te realiseren in- en uitbreidingen op kleine kampjes.

- Statushouders: De gemeente heeft een wettelijke plicht om statushouders een passende woonruimte aan te bieden. De verwachting is dat het te aantal te huisvesten statushouders verder toe zal nemen. De woningcorporaties geven aan dat dit steeds lastiger wordt en er mogelijke aanvullende acties noodzakelijk zijn in de nabije toekomst. De consequenties hiervan zijn nog niet inzichtelijk
- Oekraïense ontheemden: Oekraïense ontheemden worden momenteel opgevangen in hotels en sloopflats. De contracten hiervoor lopen respectievelijk in Q1 en Q4 2024 af. Momenteel wordt voor vier locaties een businesscase uitgewerkt om te onderzoeken op (financiële) haalbaarheid. Alle locaties (totaal ca. 364 bedden) zijn noodzakelijk voor het opvangen van de momenteel in onze gemeente verblijvende ontheemden. De exploitatiekosten worden gedekt uit rijksbijdragen, waaronder de rijksbijdrage opvang Oekraïense ontheemden van 2022.
- Skaeve Huse: Sinds 2021 is er een start gemaakt met het onderzoeken van mogelijkheden om enkele Skaeve Huse te realiseren, waarna in 2023 en 2024 een locatieonderzoek wordt uitgevoerd voor het plaatsen van Skaeve Huse. Zie programmablad 1 voor de verdere toelichting op deze woonvorm. Het woonproduct wordt waarschijnlijk door een woningcorporatie ontwikkelt. De projectkosten, waaronder bouwrijp maken, inrichten van de openbare ruimte en projectbegeleidingskosten liggen bij de gemeente.
- Arbeidsmigranten: Voor de doelgroep arbeidsmigranten is er een definitief beleidskader opgesteld, hetgeen op 29 juni in de ronde en 12 juli in de raadsvergadering zal worden behandeld. Het beleidskader stuurt op kwalitatieve goede huisvesting voor arbeidsmigranten in de gemeente. Zo wordt gegarandeerd dat de huisvesting voldoet aan de geldende kwaliteitseisen, er geen onwenselijke of overlastsituaties ontstaan én de leefbaarheid voor zowel de arbeidsmigrant als de omgeving wordt gewaarborgd. De middelen die hiervoor begroot waren zijn volledig gebruikt. Er zijn geen verdere middelen nodig voor de beleidskaders, maar mogelijk wel voor de uitvoering. Zie hiervoor ook de paragraaf over de 'Wet goed verhuurderschap'.

Inzet Reserve Middelen wonen

Momenteel wordt er onderzocht wat en of er mogelijkheden zijn om de woonbehoefte in de dorpen binnen de gemeente in te kunnen vullen. Afhankelijk van mogelijke plannen zouden deze financieel ondersteund kunnen worden met deze reserve. Ook kunnen deze verder worden ingezet om het woonbeleid verder uit te werken.

Implementatie wet goed verhuurderschap

Op 1 juli 2023 treedt de Wet goed verhuurderschap in werking. Met de invoering van deze wet krijgen gemeenten een belangrijke rol bij het bevorderen van goed verhuurderschap. De Wet goed verhuurderschap is een reactie op problemen die zich voordoen op de huurmarkt. Het doel van het wetsvoorstel is het voorkomen en tegengaan van ongewenste verhuurpraktijken bij alle groepen huurders. Het wetsvoorstel introduceert een landelijke basisnorm voor goed verhuurderschap. Dit gebeurt in de vorm van algemene regels, waaraan verhuurders en verhuurbemiddelaars zich moeten houden. Gemeenten krijgen een rol bij het handhaven van deze normen. Uit de wet volgt dat gemeenten twee zaken moeten uitvoeren:

1. De gemeente moet handhaven op de zeven wettelijk vastgelegde algemene regels voor goed verhuurderschap ten aanzien van private verhuurders.
Er moet uiterlijk 1 januari 2024 een laagdrempelig meldpunt ingericht worden waar verzoeken tot handhaving gedaan kunnen worden.
2. Verder heeft de gemeente de mogelijkheid om een vergunningplicht in te voeren. Dit gebeurt door vaststelling van een verhuurverordening. Hierin bepaalt de gemeenteraad voor welke categorieën van woon- of verblijfsruimte de vergunningplicht geldt. Het Rijk stelt middelen ter beschikking om gemeenten financieel te ondersteunen bij de implementatie en uitvoering van het wetsvoorstel. Voor de gemeente Sittard-Geleen is het bedrag voor 2023 bepaald op € 96.208 (een combinatie van een incidentele en structurele uitkering) en vanaf 2024 ontvangt de gemeente € 69.000 (structurele uitkering). Er wordt het komende halfjaar met de betrokken teams vergunningen, toezicht en handhaving onderzocht op welke manier wij als gemeente gaan voldoen aan de wettelijke taken die uit de wet volgen .

Implementatie wet Betaalbare huur

Deze wet reguleert de middenhuur door onder andere woningwaarderingstelsel (WWS) dwingend te maken. De huurbescherming gaat gelden voor woningen tot en met 186 punten. Daarnaast wordt het puntenstelsel gemoderniseerd. De gemeente kan hier vervolgens op handhaven als blijkt dat woningen te duur verhuurd worden. Dit geldt voor nieuwbouw en bestaande woningen. Gemeenten hebben geen actieve rol in de implementatie van deze wet. De handhaving en instrumenten worden via de wet goed verhuurderschap geregeld.

Implementatie wet Versterking regie op de volkshuisvesting

Deze wet treedt naar verwachting in 2024 in werking. Het voorstel bevat wijzigingen in verschillende wetten, zoals de Omgevingswet, Woningwet, Huisvestingswet 2014 en Wet maatschappelijke ondersteuning 2015. Deze wijzigingen zullen middels lagere regelgeving (lees provincies en gemeenten) worden uitgevoerd. Het wetsvoorstel bevat (te juni 2023) passages die (in)direct financiële consequenties hebben. De provincies en gemeenten worden verplicht een volkshuisvestingprogramma (als programma binnen de Omgevingswet). Gemeenten moeten bovendien een huisvestingsverordening (inclusief urgentieregeling) opstellen. Dit kan opgelost worden binnen het reguliere budget voor wonen. Het Rijk gaat via instructieregels invloed uit oefenen op de inhoud van het programma en de vertaling naar het omgevingsplan. Die instructieregels gaan onder andere in op een evenwichtige verdeling in de nieuwbouwopgave en de woonbehoefte van bijzondere doelgroepen. Hiertoe moet de gemeente in gesprek met initiatiefnemers om (waar nodig) plannen te herprogrammeren. Dit zorgt mogelijk ook voor een nieuwe afweging op de gemeentelijke ontwikkellocaties waar woningbouw voorzien is.

Smart City

Sittard-Geleen profileert zich als koploper op het thema Smart City. In 2021 is de Smart City visie opgeleverd. De uitrol van deze visie is in gang gezet onder andere via de proeftuin Zeeheldenbuurt, Smart City Hub (dataknooppunt), Future City Foundation Premium Partner lidmaatschap, deelname in twee City Deals van agenda Stad (Slimme stad, zo doe je dat en Slim maatwerk en de uitrol van de 'Tuin van Morgen'. Hierbij wordt de Smart City visie vertaald naar concrete acties en plannen voor komende jaren in onze gezamenlijke openbare ruimte onder het gedachtegoed van de Tuinman- 'Tuin van morgen'.

Om toekomst bestendig te zijn en concrete invulling aan de veerkrachten te geven willen we digitalisering en technologisering meer als middel inzetten. Het meetbaar en inzichtelijk maken van data, datasturing en slimme oplossingen helpen met stedelijke en maatschappelijke opgaven en om te innoveren op (beheers)taken van de gemeente. Ook kunnen we aan de hand van data-gedreven werken beter uitleggen aan de inwoner welke keuzes we maken en waarom we deze maken op het gebied van inrichting, beheer en het beleid van de openbare ruimte. Financiële claim (speerpunt kadernota): € 150.000 (exploitatie).

Wie en/of wat hebben nodig om dit te bereiken?

Voor veel van deze opgaven kunnen we niet zonder de samenwerking met de regiogemeenten, de Provincie, het Rijk en met inwoners en stakeholders. Ook de inzet van direct betrokken partijen als woningcorporaties en vastgoedeigenaren, Waterschappen en terreinbeheerders is onmisbaar. Overigens nemen wij als Sittard-Geleen hierin de regierol: we dagen andere partijen uit en spreken hen aan om actief mee te doen, ook bij de realisatie. Deze oproep wordt versterkt door het maatschappelijk contract als onderdeel van de Toekomstvisie 2030: 'samen duurzaam' met het accent op 'samen'. We werken samen op de verschillende schaalniveaus (Euregio, NOVI-gebied Zuid-Limburg, Westelijke Mijnstreek, ...) die nodig zijn om de ontwikkelingen in onze gemeente en de regio hand in hand te laten gaan, en de kansen te benutten om met elkaar meer te bereiken.

Wat mag het kosten?

Overzicht gevraagde bijstelling exploitatie budgetten

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
Sint Rosa terrein Verwerven grond van het Sint Rosa terrein teneinde invulling te geven aan de ambitie om de groene verbindingzone tussen het centrum van Sittard en het buitengebied bij de Kollenberg te kunnen realiseren.	-45	-45	-45	-45
Regiocoördinator wonen De afgelopen jaren heeft het fysieke domein een verandering ondergaan als gevolg van de ambities en opgaven die zowel sociaal-maatschappelijk als op economisch vlak geformuleerd zijn. Denk hierbij ook aan de KLC-agenda, GL1 en impulsaanpak. Om de projecten die hieruit voortvloeien te kunnen oppakken is uitvoeringskracht nodig. De besluiten rondom projectmatig werken, de aanpak ontwikkellocaties en het ontwikkelplan RO-projecten projectgebonden formatie dragen hieraan bij. Via een ingroeimodel tot en met 2027 zal op termijn de projectformatie in combinatie met de resultanten uit projecten zorgen voor een continuërend goed lopend proces ontwikkelprojecten en projectportfolio. Daarbij wordt hiermee de inzet van incidenteel personeel teruggebracht wat een verbeterslag betekent voor kwaliteit en lerend vermogen van onze projectorganisatie.	-84	-84	-84	-84
Adviseur wonen De afgelopen jaren heeft het fysieke domein een verandering ondergaan als gevolg van de ambities en opgaven die zowel sociaal-maatschappelijk als op economisch vlak geformuleerd zijn. Denk hierbij ook aan de KLC-agenda, GL1 en impulsaanpak. Om de projecten die hieruit voortvloeien te kunnen oppakken is uitvoeringskracht nodig. De besluiten rondom projectmatig werken, de aanpak ontwikkellocaties en het ontwikkelplan RO-projecten projectgebonden formatie dragen hieraan bij. Via een ingroeimodel tot en met 2027 zal op termijn de projectformatie in combinatie met de resultanten uit projecten zorgen voor een continuërend goed lopend proces ontwikkelprojecten en projectportfolio. Daarbij wordt hiermee de inzet van incidenteel personeel teruggebracht wat een	-93	-93	-93	-93

Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027
	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting	Bijstelling Begroting
verbeterslag betekent voor kwaliteit en lerend vermogen van onze projectorganisatie.				
Kapitaallasten Bijstelling van de afschrijvingen op basis van actuele prognoses voor de voortgang van onze projecten.	199	150	47	44
Het Gegevenshuis Structurele bijstelling begroting 2023 HGH a.g.v. de geactualiseerde indexering voor een bedrag ad € 15.000 en een bedrag ad € 33.000 t.l.v. de Algemene Middelen o.a. door mutatiedetectie. Daarnaast een structurele bijstelling vanaf begroting 2024 HGH a.g.v. de toegepaste indexering ad € 34.000. De bijstellingen 2023 en 2024 a.g.v. de indexeringen ad 49.000 worden vanaf 2023 structureel gedekt door de stelpost inflatie (zie programma 0). Financieel verloopt de mutatie dus budgettair neutraal.	-82	-82	-82	-82
BSGW Harmonisatieproces Extra kosten voor maatwerkvariant externe vordering bouwvergunningen	-34	-26	-26	-26
Wet Kwaliteitsborging (WKB) Via het Gemeentefonds zijn middelen beschikbaar gesteld voor de implementatie WKB tot en met 2026. Deze wet maakt onderdeel uit van de Omgevingswet. Vanwege de kopieerslag van 2026 naar 2027 moet dit bedrag voor 2027 gecorrigeerd worden.	-	-	-	51
Wet goed verhuurderschap Op 1 juli 2023 treedt de 'wet goed verhuurderschap' in werking met bijbehorende wettelijke taken. Vanuit het Rijk hebben we hiervoor middelen gekregen via het gemeentefonds	-69	-69	-69	-69
BSGW Structurele doorbelasting Bouwvergunning conform de 1e begrotingswijziging 2023 en de ontwerpbegroting 2024 van de BSGW. Financieel verloopt de mutatie budgettair neutraal (Programma 0).	-6	-6	-6	-6
Doorbelasting capaciteit personeel Betreft de mutatie in de doorbelasting van de directe personeelskosten over de diverse programma's. Deze mutaties zijn budgettair neutraal.	-412	-405	-405	-405
Correctieboeking n.a.v. kadernota Administratieve wijziging naar aanleiding van besluiten uit de kadernota	-	-	-	300
Diverse kleine verschillen	-3	-2	-1	-1
Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	-629	-662	-764	-416

Overzicht meerjarige ontwikkeling exploitatie budgetten

bedragen x € 1.000	Jaarrekening	Actuele begroting	Begroting voor bijstelling	Bijstelling begroting	Begroting na bijstelling	Begroting	Begroting	Begroting
	2022	2023	2024	2024	2024	2025	2026	2027
Baten	6.599	6.430	2.320	0	2.320	3.540	3.516	3.516
Lasten	-11.965	-16.743	-13.544	-629	-14.173	-9.886	-9.932	-9.884
Onttrekkingen	2.186	3.950	329	0	329	0	0	0
Toevoegingen	-3.439	-451	-168	0	-168	46	246	546
8 VOLKSHUISV., RUIMT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING - Totaal	-6.617	-6.814	-11.062	-629	-11.691	-6.299	-6.171	-5.823

Toelichting algemeen en trendanalyse

De trendanalyse van het programma "Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing" laat zien dat dit programma structureel een gemiddeld budget van € 6,1 mln. heeft. Binnen dit programma zijn de belangrijkste uitgaven gerelateerd aan twee hoofdthema's: "Ruimtelijke Ordening," inclusief de implementatie van de Omgevingswet, met een budget van € 1,3 mln., en "Wonen en Bouwen," met kosten verbonden aan de herontwikkeling van locaties en de herhuisvesting van ontheemden en woonwagenbewoners.

In 2023 is het programma "Ontwikkellocaties" structureel geïntegreerd in de organisatie, waarmee de uitvoering van het gemeentelijke fysieke beleid wordt ondersteund. Dit beleid is gebaseerd op maatschappelijke uitdagingen en een participatieve aanpak, met een sterke nadruk op kwalitatieve uitvoeringscapaciteit binnen onze eigen organisatie. Het budget voor dit programma wordt normatief vastgesteld op basis van een jaarlijkse herziening van de financiële prognose van ontwikkellocaties op lange termijn, wat leidt tot schommelingen. Deze schommelingen worden opgevangen door de "Reserve Ontwikkellocaties."

Het vermelde financiële bedrag van € 5 mln. voor woonwagenzaken in de kadernota is al verwerkt in deze begroting, wat resulteert in een verhoogd begrotingsbedrag van € 11,5 mln. voor het jaar 2024.

Na 2024 blijft het programma over het algemeen stabiel, waarbij de kapitaallasten van de investeringen de enige factor zijn die afwijkt.

Wie betaalt mee?

De Provincie betaalt mee aan de voorbereiding en uitvoering van een aantal regionale projecten. Het Waterschap heeft zich gecommitteerd met de opstart in 2021 van de projectvoorbereiding van een tracé Keutelbeek aansluitend aan de fase Neerbeek en dus door Sittard-Geleen. In Geleen-Zuid staat ZOWonen en de gemeente samen aan de lat om terreinbeheerders bij de adaptatiestrategie, woningcorporaties, ontwikkelaars en private partijen een bijdrage te laten leveren aan de transformatieopgaven. Voor pilots, proeftuinen en experimenten zoeken we in voorkomende gevallen medefinanciers, al dan niet op basis van subsidieregelingen.

Bij de aanpak van het NOVEX-gebied Zuid-Limburg werken we met rijk en regio aan een regionale investeringsagenda. We trekken hierin samen op om de inzet en financiën van de diverse partijen doelgericht in te zetten voor de versterking van Zuid-Limburg. We maken gebruik van de subsidiemogelijkheden die het netwerk ons biedt en vergroten hiermee het speelveld voor de projecten die nodig zijn om de regio vooruit te helpen.

De provincie financiert verschillende elementen gericht op het uitvoeren van de Woondeal Limburg. Onder andere het monitoringssysteem en de Plancapaciteitsmonitor Limburg worden volledig door de provincie betaald. Het Rijk heeft de intentie uitgesproken om het woningbouwprojecten mee te versnellen. Hier is geen

direct budget voor beschikbaar. Dit wordt via verschillende thematische subsidies uitgewerkt, die deels gekoppeld worden aan de inhoud van de Woondeals. Waar kansrijk schrijft de gemeente in op deze subsidies.

Wat gebeurt er als we het niet doen c.q. wat zijn de (financiële) risico's?

Wordt niet gekozen voor een adequate aanpak en vernieuwing van de woningvoorraad dan missen we de aansluiting bij de doelstellingen vanuit het NOVEX-gebied Zuid-Limburg en de Toekomstvisie 2030. Doelstellingen gericht op een duurzame en veilige woonomgeving als onderdeel van gezonde en sterke steden in Zuid-Limburg. Uiteindelijk dreigt het gevaar van leegstand en verloedering en dat gevaar draagt absoluut niet bij aan het streven naar een sterke en gezonde stad. De aanpak van de problematiek die dan ontstaat vergt zeer waarschijnlijk een nog grotere financiële inspanning. Dit geldt ook voor een goede balans tussen economie en leefomgeving waarin het slagen van de circulaire transitie alleen mogelijk is als de leefomgeving gelijk mee verbeterd.

De inwerkingtreding van de Omgevingswet is opnieuw uitgesteld tot 1 januari 2024. Overheden en organisaties hebben een langer de tijd gekregen om zich voor te bereiden op de komst van de Omgevingswet. Het uitstel van de wet zal leiden tot hogere uitgaven. Onduidelijk is nog hoeveel. We hebben de extra invoeringskosten van de omgevingswet als gevolg van verschuiving van de implementatie en decentralisatie van bodemtaken nog niet meegenomen in de begroting 2021. Het Rijk heeft nog niet toegezegd hierin mee te betalen.

Beleidsindicatoren

We gebruiken de zogenaamde beleidsindicatoren om de effecten van beleid op de programma's, toe te lichten. We doen dat (verplicht) aan de hand van een vast aantal indicatoren. Door deze niet-financiële informatie op te nemen in de begroting kunnen raadsleden ook zonder specifieke financiële kennis makkelijker inschatten of de resultaten via de voorgestelde beleidskeuzes behaald kunnen worden. En ze bieden raadsleden meer inzicht om te kunnen sturen.

BBV-indicatoren:

Taakveld	Naam indicator	Eenheid	Waarde	Periode	Waarde	Periode
8. Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing	Gemiddelde WOZ waarde woningen	Duizend euro	218	2022	254	2023
	Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	4,8	2021	1,8	2022
	Demografische druk	%	72,9%	2022	73,6%	2023
	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	In Euro's	964	2022	1.027	2023
	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	In Euro's	1.021	2022	1.104	2023

Onze ambitie is om meer met indicatoren te werken om zo de uitvoering van het beleid te kunnen monitoren en het beleid op basis daarvan te kunnen bijstellen waar nodig. Dit vergt het vaststellen van de juiste indicatoren, het verzamelen van data op deze indicatoren en deze data vervolgens vertalen naar keuze informatie.

Gerelateerde beleidsnota's

- Omgevingsvisie 2016 (voorafgaand aan de actualisatie van de Omgevingsvisie heeft de gemeenteraad reeds de 'Doelen voor de fysieke leefomgeving' vastgesteld. Dit is een uitwerking van de Toekomstvisie 2030 en de doelen zijn richtinggevend in het actualisatieproces
- Veiligheidsvisie 2019
- Centrumplan Geleen (actualisatie 2015)
- Structuurvisie Wonen Zuid-Limburg 2016 en aanvullende beleidsregels en -notities

- Structuurvisie Ruimtelijke Economie Zuid-Limburg
- Woonvisie Sittard-Geleen 2016-2020 en bijbehorende beleidsregels
- Transformatievisie Westelijke Mijnstreek 2020
- Ambitiedocument 'Luuj make Gelaen Zuid'
- Groenstructuurvisie 2014
- Beleidsnota archeologie en monumenten 2012
- Nota Grondbeleid 2021
- Nota kostenverhaal 2016
- Plan van aanpak NOVI-gebied Zuid-Limburg 2020
- Ambitiedocument Zitterd Climateproof

4.11 OVERZICHT ALGEMENE DEKKINGSMIDDELEN

Algemene dekkingsmiddelen zijn inkomsten waarvoor geen bestedingsdoel is bepaald. In tegenstelling tot specifieke dekkingsmiddelen kunnen we de algemene dekkingsmiddelen dus vrij besteden.

bedragen x € 1.000	Begroting 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
ALGEMENE UITKERINGEN						
07 ALGEMENE UITKERING-OV UITK GEMEENTEF	204.253	209.681	216.565	219.213	205.273	204.022
Baten	206.872	211.269	217.738	220.046	205.996	204.707
Lasten	-2619	-1.588	-1.173	-834	-724	-685
LOKALE HEFFINGEN waarvan de besteding niet gebonden is						
061 OZB WONINGEN - Totaal	18.240	18.980	18.898	19.590	19.590	19.590
Baten	18.604	19.357	19.305	20.005	20.005	20.005
Lasten	-364	-377	-407	-415	-415	-415
062 OZB NIET-WONINGEN - Totaal	38.229	37.819	37.807	38.431	38.431	38.431
Baten	38.920	38.555	38.601	39.225	39.225	39.225
Lasten	-691	-735	-794	-794	-794	-794
063 PARKEERBELASTING - Totaal	2.800	2.780	2.753	2.753	2.753	2.753
Baten	2.800	2.800	2.773	2.773	2.773	2.773
Lasten	0	-20	-20	-20	-20	-20
064 BELASTINGEN OVERIG - Totaal	120	264	387	787	787	787
Baten	404	731	731	1.131	1.131	1.131
Lasten	-284	-467	-344	-344	-344	-344
DIVENDEN EN FINANCIERINGSFUNCTIE						
05 TREASURY	1.085	758	627	732	967	1.409
Baten	1.375	1.057	793	978	977	975
Lasten	-290	-299	-166	-246	-10	434
Totaal	264.726	270.282	277.037	281.505	267.800	266.991

De twee belangrijkste inkomstenbronnen zijn de lokale heffingen en het gemeentefonds. Hun begrote aandeel bedraagt in 2024 99 % van de algemene dekkingsmiddelen. Voor een toelichting over de financieringsfunctie (taakveld 05 treasury) en de dividenden (taakveld 05 treasury) verwijzen we naar de paragraaf Financiering en de paragraaf Verbonden partijen.

Lokale heffingen, waarvan de besteding niet gebonden is

De gemeentelijke belastingen is de tweede grootste inkomstenbron van de gemeente. Het saldo van de lokale heffingen (waarvan de besteding niet gebonden is) is exclusief de leges en rechten zoals de riool- en afvalstoffenheffing. Het tarief van deze heffing mag niet hoger zijn dan de begrote kosten. De baten en lasten van de besteding gebonden heffingen verantwoorden we onder het betreffende programma. Bijvoorbeeld de riool- en afvalstoffenheffing valt onder het programma volksgezondheid en milieu.

De lokale heffingen zijn verdeeld over 4 taakvelden:

061 OZB woningen (particuliere)

062 OZB niet-woningen (ondernemers en organisaties)

063 Parkeerbelasting

064 Hondenbelasting, reclamebelasting, precariobelasting.

De toeristenbelasting valt onder programma 3 Economie.

Voor meer informatie over de gemeentelijke heffingen en het uitgevoerde gemeentelijke belastingbeleid verwijzen wij naar de paragraaf Lokale Heffingen.

Gemeentefonds

Uitkeringen uit het gemeentefonds (taakveld 07)

	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Algemene uitkering	198.912	213.033	224.196	211.038	216.220
Aanname Jeugdzorg				1.817	1.350
Aanname BCF	550	550	550	550	550
Integratie- en Decentralisatie uitkeringen	16.660	14.506	13.897	13.050	12.562
Totaal	216.122	228.089	238.643	226.455	230.682

Alle gemeenten ontvangen geld van het Rijk om hun taken uit te voeren uit het Gemeentefonds. Het gemeentefonds met een omvang van ca. € 216 mln. is goed voor een dekking van ca. 55% van de totale gemeentelijke lasten en hiermee de belangrijkste inkomstenbron van de gemeente. Deze uitkering mogen we overal voor inzetten. De actuele begroting van het Gemeentefonds is gebaseerd op de meicirculaire 2023.

Naar aanleiding van het tekort aan middelen voor jeugdtaken heeft het huidige kabinet al eerder extra middelen aan de algemene uitkering van het gemeentefonds toegevoegd. In de meicirculaire 2023 is € 8,9 mln. extra voor het jaar 2024 en € 5,5 mln. voor 2025 toegevoegd. In overleg met de toezichthouders is vanaf 2026 een indicatie, gebaseerd op het coalitieakkoord, opgenomen. De rijkscompensatie voor de jeugdzorg wordt stapsgewijs verlaagd. De extra compensatie loopt af naar € 1,4 mln. in 2027. Het Rijk gaat maatregelen nemen om het tekort in de Jeugdzorg te verminderen.

Verder is in overleg met de toezichthouder een aanname gedaan van een voordelige afwikkeling van het BTW compensatiefonds (BCF). Voor het BTW compensatiefonds geldt een plafond. Als de gedeclareerde BCF van de gemeenten het plafond overschrijdt, dan wordt de algemene uitkering gekort. Blijven de gemeenten onder het plafond dan wordt het restant toegevoegd in de algemene uitkering. De aanname BCF in de actuele begroting is gebaseerd op een voorgaande jaren.

De koppeling tussen de rijksuitgaven en de groei / krimp van de algemene uitkering is losgelaten. Over de periode 2022-2025 is het accres vastgezet op de stand van de meicirculaire 2022 en wordt alleen in de toekomst gewijzigd door de loon- en prijsontwikkeling. Het Rijk heeft aangekondigd dat er een nieuwe systematiek komt voor het gemeentefonds. Doel van deze nieuwe systematiek is het bevorderen van autonomie en stabiliteit en waarbij rekening wordt gehouden met de verruiming van het belastinggebied. Vooruitlopend op deze nieuwe systematiek werd het gemeentefonds vanaf 2026 op een (fors) lager niveau vastgesteld. De VNG heeft zich flink verzet tegen deze korting, en waarschuwde voor het financiële ravijn waar gemeenten in 2026 dreigde in te storten. Vorig jaar heeft het kabinet als gebaar een eenmalige rijksbijdrage beschikbaar gesteld door het gedeeltelijk terugdraaien van de verlaging van het gemeentefonds. Deze eenmalig ravijncompensatie van € 924 mln. voor 2026 is met de meicirculaire 2023 structureel doorgetrokken. Het Rijk moet gaan bezuinigen en daardoor is de structurele ravijncompensatie onzeker. Het ministerie van Financiën heeft voor de bezuinigingsoperatie een lijst met opties opgesteld. Als optie is genoemd het intrekken van de structurele ravijncompensatie. Een andere optie is het ravijnjaar te vervroegen naar 2024. Deze beslissing moet het nieuwe kabinet nemen.

De algemene middelen maken onderdeel uit van de taakvelden die onder bestuur en ondersteuning vallen. Voor de financiële analyse verwijzen we naar programma 0 Bestuur en ondersteuning.

4.12 OVERZICHT OVERHEAD

In de gemeentelijke begroting wordt de overhead centraal begroot en verantwoord. Om een begrotingstekort te voorkomen is het toerekenen van overhead naar de grondexploitaties en investeringsprojecten wel toegestaan. Daarnaast wordt de overhead meegenomen in de berekening van de kostendekkende tarieven. De overhead is opgenomen op taakveld 0.4 Overhead. In de paragraaf lokale heffingen is een wettelijk verplichte passage opgenomen over de kostendekkendheid van de gemeentelijke heffingen en leges. Overhead wordt gedefinieerd als alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Onderstaand overzicht geeft een uitsplitsing van de overhead, waarbij:

- 1. Algemene overhead:**
Activiteiten die gericht zijn op de sturing van de organisatie als geheel, deze activiteiten voegen geen rechtstreekse waarde toe en worden daarom niet toegerekend naar projecten en gemeentelijke rechten en leges.
- 2. Ondersteunende overhead:** activiteiten die niet te beïnvloeden zijn door de budgethouders maar wel voor hen een waarde vertegenwoordigen. Het betreft de activiteiten die vallen onder de bedrijfsvoeringstaken en het management in het primair proces. Deze overhead wordt via een toeslag doorberekend naar grondexploitatie, investeringsprojecten en gemeentelijke rechten en leges.
- 3. Specifieke overhead:** activiteiten die niet tot de directe productkosten wordt gerekend maar wel toerekenbaar is naar een specifieke team en product(en), bijvoorbeeld contractmanagement Wmo. De directe overhead voegt geen waarde toe aan projecten, leges en rechten. Daarom zijn deze kosten niet meegenomen in de overheadtoeslag.

Onderdeel	Primitieve Begroting 2024
1. Algemene Overhead	€ 3.619
2. Ondersteunend	€ 30.646
3. Specifieke overhead	€ 3.468
Totaal	€ 37.733
Doorbelast naar projecten	€ -1.066
Totaal taakveld organisatie	€ 36.667

Overheadtarief

Overhead per fte	2024
Totaal fte uit de primaire begroting	984,22
fte ondersteunende overhead	311,07
Fte excl. ondersteunende overhead	673,15
Ondersteunende overhead (x 1.000)	€ 30.646
Overhead per fte	€ 45.527

Bij de verantwoording van de kostendekkendheid van de rechten en heffingen in de paragraaf lokale heffingen wordt rekening gehouden met de overhead op basis van de begroting 2024.

4.13 BEDRAG HEFFING VENNOOTSCHAPSBELASTING

Vennootschapsbelasting wordt geheven over de winst die behaald wordt door een gemeente met activiteiten die aan de criteria voldoen van ondernemerschap. Bij de inventarisatie van onze activiteiten blijkt een aantal winstgevend te zijn. Echter daar is geen vennootschapsbelasting over verschuldigd, omdat de activiteiten onder een vrijstelling vallen of als normaal vermogensbeheer zijn te beschouwen.

4.14 ONVOORZIEN

Artikel 8 van de BBV stelt dat de gemeente verplicht is een post onvoorziene uitgaven op te nemen in de begroting. Deze post is bedoeld om tegenvallers en/of nieuwe beleidsinitiatieven incidenteel op te kunnen vangen. Wij hebben hiervoor in de begroting 2024 € 0,1 mln. opgenomen.

5. PARAGRAFEN

5.1 PARAGRAAF LOKALE HEFFINGEN

Deze paragraaf bevat informatie en voorstellen over gemeentelijke belastingen en heffingen en gaat in op de consequenties van de gemeentelijke woonlastendruk voor de inwoners van Sittard-Geleen.

Rijksbeleid gemeentelijke belastingen en heffingen

Gemeenten zijn autonoom in het bepalen van de hoogte en de besteding van de opbrengst van de gemeentelijke belastingen. De mogelijkheid voor gemeenten om belastingen te heffen is echter begrensd. Gemeenten mogen alleen belastingen heffen die de Gemeentewet uitdrukkelijk toestaat. Ook is het niet toegestaan om gemeentelijke belastingen te heffen met winst oogmerk of op basis van vermogen of inkomen.

Van elke euro die huishoudens en bedrijven in Nederland aan belastingen en sociale premies betalen gaat afgerond 5% naar de gemeenten. De decentrale overheden nemen samen 7% voor hun rekening, de rijksoverheid 93%⁶.

De gemeentelijke belastingen bestaan uit algemene belastingen en retributies (heffingen en leges). De opbrengst uit algemene belastingen zijn niet gelabeld en worden toegevoegd aan de algemene middelen. Het is aan de gemeenteraad om te bepalen waarvoor deze wordt ingezet. Onder de algemene belastingen vallen bijvoorbeeld de Onroerende Zaakbelasting (OZB), de honden-, precario- en de toeristenbelasting.

De retributies vallen uiteen in bestemmingsheffingen en leges. Voor heffingen en leges geldt dat de gemeente niet meer mag heffen dan de kosten die de gemeente maakt. Voorbeelden hiervan zijn de rioolheffing en afvalstoffenheffing. Leges voor bijvoorbeeld een paspoort of een vergunning zijn vergoedingen die aan de overheid worden gedaan in ruil voor een door de overheid geleverde individuele dienst.

Vervolgonderzoek naar ontwikkelingen rond WOZ-bezwaren

Het aantal no cure no pay-bezwaren tegen WOZ-beschikkingen neemt de afgelopen jaren enorm toe. Door de hoge kosten en de tijd die de afhandeling van deze bezwaren en beroepen kost komt een verantwoorde uitvoering van de Wet WOZ onder druk te staan. Het huidige Besluit proceskosten bestuursrecht in volgorde van relevantie te zorgen voor:

⁶ CBS gegevens belastingen 2021

1. het waarborgen van een adequate rechtsbescherming van burgers en bedrijven,
2. het garanderen van de uitvoerbaarheid van de Wet WOZ en
3. een proceskostenregeling als tegemoetkoming voor gemaakte kosten en niet als verdienmodel.

Het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum (WDOC) heeft in 2021 het rapport van 'Van beroep in bezwaar, werkwijze en verdienmodel 'no cure no pay' bedrijven WOZ en BPM⁷' opgeleverd. Het rapport bevat waardevolle elementen, maar geeft niet op alle vragen een antwoord.

Het COELO (Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden) heeft een vervolgrapportage gemaakt. Zij concluderen dat:

- de hoogte van de proceskostenvergoeding nog gebaseerd is op de werkzaamheden die in 1995 nodig waren om een bezwaar in te dienen en een hoorzitting bij te wonen. Het onderzoek laat zien dat dit niet meer aansluit bij de werkzaamheden die nu nodig zijn voor de genoemde proceshandelingen. De benodigde inspanning is veel kleiner dan deze was in 1995;
- de vergoedingsstructuur perverse prikkels bevat, en daardoor gedrag beloont dat niet strookt met het algemeen belang.

Uit recente vonnissen blijkt dat bijvoorbeeld de rechtbank Midden-Nederland in dit soort zaken tot driekwart minder gaat toekennen als tegemoetkoming in de rechtsbijstandskosten. De rechtbank past op de tegemoetkoming een correctiefactor op los, afhankelijk van het gewicht van de zaak. De staatssecretaris van Fiscaliteit en Belastingdienst zei in maart van dit jaar al de aanval op deze bureaus te willen openen.

Verruiming van het lokale belastinggebied

Rijk en gemeenten zijn nog steeds in gesprek over een nieuwe of aangepaste financieringssysteem. De wens is om per 2026 tot een nieuwe wijze van bekostigen te komen, waarbij verruiming van het lokale belastinggebied een te onderzoeken onderdeel is.

In het rapport 'Bepalen betekent betalen' uit 2015 is aanbevolen om te komen tot een significante uitbreiding van het gemeentelijk belastinggebied. Het gaat daarbij om autonome keuzes, niet om het bekostigen van rijks doeleinden.

De VNG zet zich in voor uitbreiding van het belastinggebied voor lokale overheden. Uitbreiding kan echter in 2026 slechts aan de orde komen als aan een aantal randvoorwaarden is voldaan. Daarbij vormen met name 'de financiële verhoudingen op orde' en 'geen verhoging van de lastendruk' harde ijkpunten.

Gemeentelijk belastingbeleid 2024

Voor het gemeentelijk belastingkader gelden de volgende uitgangspunten:

- De tarieven worden uitsluitend geïndexeerd, tenzij sprake is van noodzakelijke investeringen op het gebied van afval en riool. Het indexpercentage wordt vastgesteld op 4,22%.
- De algemene heffingen (honden- en toeristenbelasting) hebben het karakter van een bestemmingsheffing (maximaal 100% kostendekkend), voor zover er dekkingsmiddelen zijn.
- Bij de kadernota 2023 is besloten om de verlaging van 50% van het tarief voor de hondenbelasting door te zetten in 2024. Tevens is besloten om de voorgenomen beleidsmatige verhogingen van de ozb en hondenbelasting voor 2024 niet door te voeren.
- Lastenverdeling naar rato van draagkracht op basis van redelijkheid en billijkheid.
- De afnemer/vervuiler betaalt.

---

⁷ Belasting van personenauto's en motorrijwielen

- De dienstverlening is kostendekkend, alle kosten worden gedekt door de opbrengsten.
- Lastenverdeling naar rato van draagkracht op basis van redelijkheid en billijkheid. De gemeente doet niet aan inkomenspolitiek, dit overeenkomstig artikel 219, lid 2 van de Gemeentewet. Daarin is bepaald dat de hoogte van een gemeentelijke belasting niet afhankelijk mag worden gesteld van het inkomen, de winst of het vermogen.

Het eerder vastgesteld beleidskader dat de gemeentelijke woonlasten worden geheven op basis van het gemiddelde van de vier grote Limburgse gemeenten is op dit moment niet mogelijk.

Indexering 2024

De indexering van de gemeentelijke belastingen en heffingen gebruiken wij vooral voor de indexering van de personele kosten en de verbonden partijen. In de meicirculaire 2023 zijn de verschillende indexeringspercentages voor het gemeentefonds opgenomen. Voor de gemeentelijke belastingen gebruiken wij hetzelfde gemiddelde percentage van 4,22 %, maar hierop zijn uitzonderingen zoals de reclamebelasting. De rechten voor afval en riool indexeren wij niet, bij deze heffingen begroten wij op basis van de verwachte kosten en opbrengsten.

Monitor gemeentelijke woonlastendruk

Uitgangspunt voor Sittard-Geleen was dat de gemiddelde gemeentelijke woonlast voor een inwoner van Sittard-Geleen overeenkomt met de gemiddelde woonlastendruk van de grootste gemeenten uit Limburg. In het jaarlijkse overzicht van de gemeentelijke belastingen van de provincie Limburg wordt een vergelijking gemaakt van de woonlasten van de Limburgse gemeenten betreffende OZB, afvalstoffenheffing en rioolheffing. Aan de hand van deze benchmark is de gemiddelde gemeentelijke woonlast van een inwoner uit Sittard-Geleen voor 2023 vergeleken.

Tabel Woonlasten 2023 (eigenaar/gebruiker) 4 grootste gemeenten van Limburg

Gemeente	Gemiddelde waarde woningen		OZB Eigenaar		Rioolrecht eigenaar/ gebruiker		Afvalstoffen heffing		Gemeentelijke lasten eigenaar / gebruiker	
		Rang		Rang		Rang		Rang		Rang
Heerlen	203.445	1	314,27	2	189,78	2	336,53	3	840,58	2
Maastricht	309.196	4	312,29	1	211,09	3	360,06	4	883,44	3
Sittard-Geleen	253.542	2	420,12	4	225,12	4	302,90	2	948,14	4
Venlo	285.383	3	368,43	3	155,30	1	274,21	1	797,94	1
Gemiddeld G4	262.892		345,45		196,05		321,31		862,80	
Gemiddeld Provincie	287.844		347,14		231,19		298,56		876,89	

Bron: belastingoverzicht 2023 van de provincie Limburg

* Het gemiddelde van de 4 grootste Limburgse gemeenten o.b.v. eigen berekening gemeente

** Rang 1 is de goedkoopste en rang 4 de duurste gemeente

Uit het belastingoverzicht 2023 blijkt dat onze gemeente net als in voorgaande jaren plaats 4 op de ranglijst heeft. De gemiddelde gemeentelijke woonlast voor een woningeigenaar in Sittard-Geleen is voor 2023 € 85,34 hoger (2022 € 51,99) dan het gemiddelde van de 4 grootste Limburgse gemeenten. De afgelopen jaren zijn de woonlasten voor onze inwoners sterk gestegen. Dit wordt onder meer veroorzaakt door de hoger wordende kosten van de afvalstoffen- en rioolheffing. Maar ook door de stijging van de OZB. Deze stijging is de afgelopen

jaren nodig geweest om de begroting in 2019 sluitend te maken en in 2021 om ruimte te creëren voor nieuw beleid en reparatie van bestaand beleid.

Duidelijk is dat het op dit moment binnen de bestaande begroting niet haalbaar is om de streefwaarde naar het gemiddelde van de vier grootste gemeenten te krijgen.

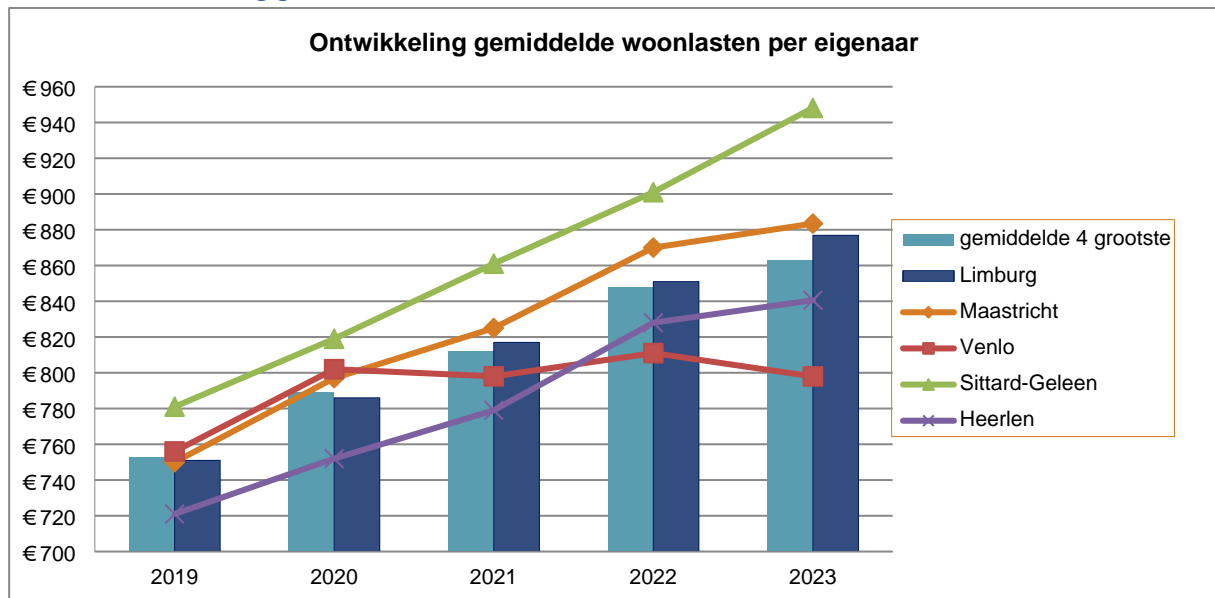
Tabel woonlastenmonitor 2023 gebruiker (huurder)

Gemeente	Rioolrecht gebruiker	Rang	Afvalstoffenheffing	Rang	Gemeentelijke lasten gebruiker	Rang
Heerlen	101,82	3	336,53	3	438,35	4
Maastricht	54,47	2	360,06	4	414,53	2
Sittard-Geleen	0,00	1	302,90	2	302,90	1
Venlo	155,30	4	274,21	1	429,51	3
Gemiddeld G4	77,90		321,31			
Gemiddeld Provincie			298,56		369,39	

Een huurder van een woning betaalt in Sittard-Geleen alleen afvalstoffenheffing, hierdoor zijn we de goedkoopste gemeente van de 4 grote gemeenten in Limburg. Een gezin dat in een huurhuis woont, is bijna € 112 per jaar goedkoper uit in onze gemeente dan in het op de tweede plaats staande Maastricht.

In onderstaande grafiek is de ontwikkeling van de woonlasten over de afgelopen jaren weergegeven.

Grafiek Ontwikkeling gemiddelde woonlasten

De afgelopen jaren zijn de woonlasten voor onze inwoners sterk gestegen. Dit wordt veroorzaakt door de hoger wordende kosten van de afvalstoffen- en rioolheffing en de hogere OZB aanslag.

Gemeentelijke belastingen en rechten 2023-2027

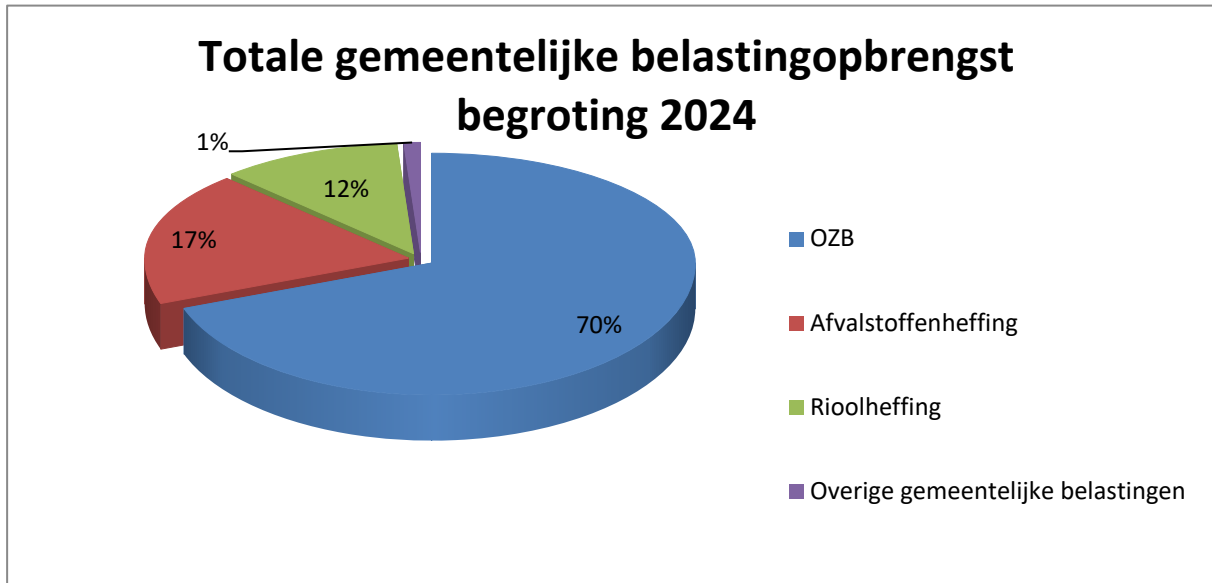
Onderstaand wordt een prognose van de opbrengst uit de algemene gemeentelijke belastingen en de afval- en rioolrechten weergegeven. Er is gekozen om de lijn door te zetten en de OZB-opbrengsten algemeen te indexeren met 4,22 % maar additionele beleidsmatige verhogingen niet door te voeren. Er is geen rekening gehouden met

wijzigingen in de WOZ-waarden. Op 15 oktober komt er een eerste prognose van de WOZ-waarden door de BsGW. Op 15 november volgt een actualisatie van de prognose. Deze kan nog een technische aanpassing van de tarieven in december betekenen. De rechten voor afval en riool worden niet geïndexeerd, bij deze heffingen wordt begroot op basis van de verwachte uitgaven en opbrengsten. Bij de programmabegroting 2022 is ook besloten om de hondenbelasting voor de jaren 2022 en 2023 te verlagen. In de kadernota 2023 is besloten de verlaging voort te zetten in 2024.

Belastingvoorstel 2024

	Jaarrekening 2022	Actuele begroting 2023	Belastingvoorstel 2024				
			Prijsindex 4,22%	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Begrote opbrengsten 2024-2027 zijn incl. prijsindex 2024 van 4,22%, extra verhoging OZB PB 2021 1% excl. areaal							
<i>OZB- woning eigenaarsheffing</i>	18.933	19.305	819	20.218	20.824	20.824	20.824
<i>OZB - niet woning gebruikersheffing</i>	16.801	16.129	675	16.638	16.903	16.903	16.903
<i>OZB - niet woning eigenaarsheffing</i>	23.427	22.472	957	23.659	23.954	23.954	23.954
Totaal OZB	59.161	57.906	2.450	60.515	61.681	61.681	61.681
<i>Afvalstoffenheffing (vastrecht, diftar en overige bijdragen)</i>	13.284	13.565		15.597	15.597	15.597	15.597
<i>Rioolheffing</i>	10.164	10.223		10.725	10.725	10.725	10.725
Totaal opbrengst afval en riool	23.448	23.788	-	26.322	26.322	26.322	26.322
<i>Hondenbelasting</i>	390	404	-	404	804	804	804
<i>Precariobelasting</i>	1	67	-	67	67	67	67
<i>Reclamebelasting</i>	0	260	-	260	260	260	260
<i>Toeristenbelasting</i>	431	326	9	326	326	326	326
Totaal opbrengst overige belastingen	822	1.057	9	1.057	1.457	1.457	1.457
Totaal opbrengst gemeentelijke heffingen	83.431	82.750	2.459	87.894	89.460	89.460	89.460

Grafiek Totale gemeentelijke belastingopbrengst begroting 2024

Hieronder volgt een uiteenzetting van de opbrengst uit gemeentelijke belastingen en rechten:

Onroerende zaakbelasting (OZB)

De onroerendezaakbelasting (OZB) is de belangrijkste gemeentelijke heffing voor zowel woningen als niet-woningen. De OZB is een objectieve en zakelijke belasting waarvan de opbrengst wordt toegevoegd aan de algemene middelen. Het heffingsstarief wordt uitgedrukt in een percentage van de WOZ-waarde.

Verhoging OZB-opbrengst

De OZB-opbrengst wordt verhoogd met de algemene indexering van 4,22 % maar er worden geen additionele beleidsmatige verhogingen doorgevoerd in 2024. De verhoging door de indexering wordt ingezet als dekking voor de verwachte loon/prijs ontwikkeling.

Tabel overzicht OZB-tarieven 2023-2024

	2022	2023	2024
OZB-eigenaar niet-woningen	0,7175 %	0,7351 %	0,7662 %
OZB-gebruiker niet-woningen	0,5616 %	0,5674 %	0,5914 %
OZB-eigenaar woningen	0,1887 %	0,1657 %	0,1727 %

De tarieven 2024 worden in de raadsvergadering van november 2023 vastgesteld.

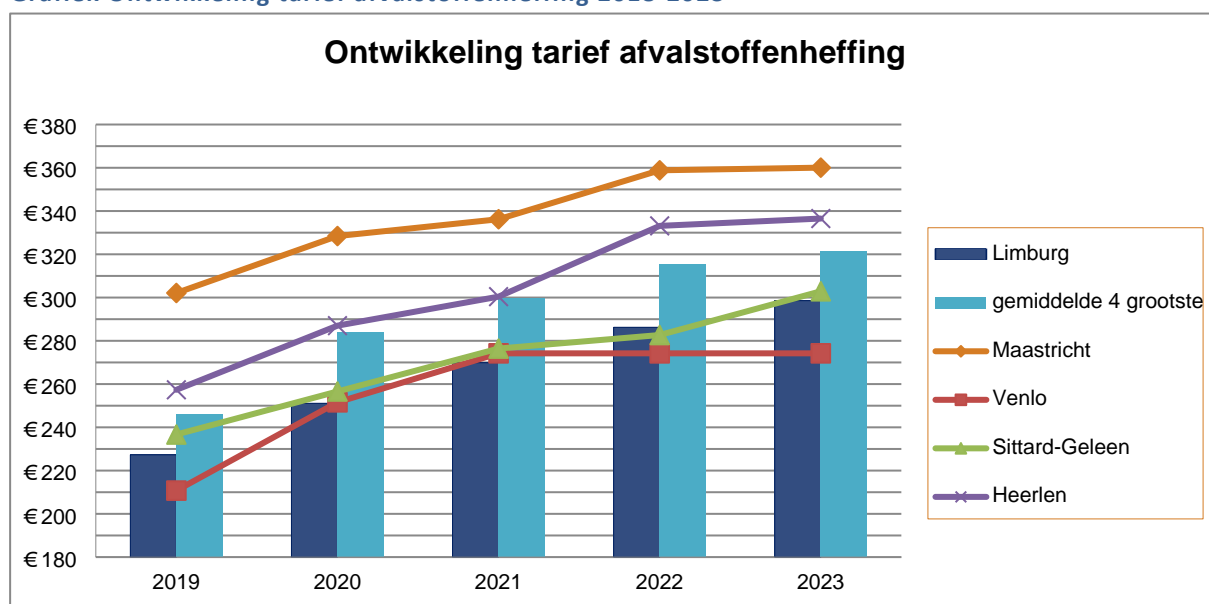
Afvalstoffenheffing

In artikel 10.211 van de Wet milieubeheer is vastgelegd dat de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders zorgdragen, dat de huishoudelijke afvalstoffen worden ingezameld bij elk binnen haar grondgebied gelegen perceel waar zodanige huishoudelijke afvalstoffen geregeld kunnen ontstaan. De inzamelplicht geldt niet voor grove huishoudelijke afvalstoffen.

De gemeenteraad kan een heffing instellen ter bestrijding van de kosten die verbonden zijn aan het beheer van huishoudelijke afvalstoffen. Deze afvalstoffenheffing is een bestemmingsbelasting die wordt geheven op basis van artikel 15.33, eerste lid, van de Wet Milieubeheer. Een bestemmingsbelasting betekent dat de opbrengsten de kosten niet mogen overschrijden, er mag geen winst gemaakt worden op de afvalstoffenheffing. De inzameling en verwerking van huishoudelijk afval is uitbesteed aan de NV RWM.

De Grondstoffenvisie, vastgesteld in 2017, stuurt op een verdere reductie van het restafval naar 0 kg per inwoner in 2050, overeenkomstig de landelijke doelstelling. Met de grondstoffenvisie heeft de gemeenteraad ervoor gekozen de gewenste reductie na te streven door het verbeteren van de service voor de inwoners, volgens het principe 'Milieu door Service'. In februari 2021 is het Regionaal Beleidskader 2021-2025 van Afval naar Grondstof 2021-2025 vastgesteld dat stuurt op een reductie van het huishoudelijk restafval naar 100 kg per inwoner per jaar in 2025 en op een verdere reductie naar 30 kg in 2030. De focus wordt daarin verbreed naar service op milieu én restafval. In juli 2022 is het Regionaal Uitvoeringsplan van Afval naar Grondstof 2022-2025 vastgesteld. Aan de hand van de 11 in het uitvoeringsplan opgenomen maatregelen moet de doelstelling van maximaal 100 kg restafval per persoon in 2025 bereikt worden.

Grafiek Ontwikkeling tarief afvalstoffenheffing 2018-2023

Het gemiddelde tarief van de afvalstoffenheffing liet tot 2019 een licht dalende trend in de gemeente zien, sinds 2019 stijgen de tarieven jaarlijks. Met name de inflatie, sterk stijgende operationele kosten, cao-ontwikkelingen bij het inzamelbedrijf en teruglopende inkomsten uit de verwerking van afvalstromen zorgen ervoor dat het tarief ook in 2023 is gestegen. Deze trend is ook zichtbaar in de tariefontwikkeling van de andere gemeenten.

De verwachting is dat het tarief van de afvalstoffenheffing 2024 gaat stijgen van € 324 naar € 335. Een diepgaande toelichting wordt gegeven tijdens de behandeling van de belastingmaatregelen en tarieven 2024.

Voor de afvalstoffenheffing geldt het principe van kostendeckende tarieven. Dat betekent dat het beleid erop is gericht dat de kosten van afvalverwerking volledig in rekening worden gebracht bij de gebruikers. In de begroting zijn de kosten gelijk aan de opbrengsten. Bij de jaarrekening wordt het daadwerkelijke overschot/tekort van een bepaald jaar gestort c.q. gedekt uit de bestemmingsreserve of voorziening afvalverwerking.

Geëffectueerd wetsvoorstel verhoging afvalstoffenbelasting

Het belastingplan 2019 van het kabinet omvatte onder meer een pakket aan fiscale vergroeningsmaatregelen. Het kabinet verhoogde het tarief in de landelijke afvalstoffenbelasting voor het storten en verbranden van afvalstoffen met ingang van 2019 van € 13,21 naar € 32,12 per 1.000 kilogram. In 2021 is het tarief € 33,15, in 2022 € 33,58 en in 2023 € 35,70 per 1.000 kilogram. Deze extra landelijke belasting geldt op alle restafval dat de gemeente aanbiedt ongeacht hoe dat wordt aangeboden, dus ook de vervuiling die in andere afvalstromen zit. Als er bijvoorbeeld tussen het aangeboden houtafval restafval zit, wordt ook over dit restafval

verbrandingsbelasting berekend. Met name de vervuilingsgraad van de diverse afvalstromen is vooraf lastig in te schatten. Dat maakt de exacte financiële consequenties moeilijk te bepalen.

BsGW Harmonisatieproject & gevolgen voor medische kortingsregeling en regeling kwijtschelding op diftar

In het kader van het BsGW Harmonisatieproject heeft de gemeenteraad een nieuwe systematiek gekozen voor de medische kortingsregeling en kwijtscheldingsregeling. Met de medische kortingsregeling komt de gemeente de huishoudens tegemoet voor de kosten van restafval waar huishoudens door ziekte geen invloed op hebben. Voor de medische kortingsregeling is voor een percentage korting met een maximumbedrag gekozen. Voor de kwijtschelding op diftar is gekozen voor een vast maximumbedrag. De kwijtschelding op diftar komt huishoudens met kwijtschelding tegemoet voor de kosten van het variabele recht.

Medische kortingsregeling

Op basis van het rekenmodel blijkt dat met een percentage en maximumbedrag de te korting over de breedte genomen per huishouden het minste afwijkt ten opzichte van de huidige regeling. In de belastingmaatregelen 2024 wordt een voorstel gedaan voor de invulling van het percentage en het maximumbedrag.

Kwijtschelding op diftar

Door de aanpassing van de systematiek komt het onderscheid tussen één- en meerpersoonshuishoudens te vervallen. In de belastingmaatregelen 2024 is een voorstel opgenomen voor het vast maximumbedrag kwijtschelding van diftar.

Extra restafvalcontainer voor huishoudens met medische indicatie

Vanaf 2023 wordt huishoudelijk restafval 1x per 4 weken opgehaald (voorheen 1x per 2 weken). Huishoudens met een medische indicatie produceren meer restafval. In de belastingmaatregelen 2024 is een voorstel opgenomen om één gratis extra restafvalcontainer beschikbaar te stellen voor huishoudens met een medische indicatie.

Rioolheffing

Rioolheffing is een bestemmingsbelasting die wordt geheven op basis van artikel 228a, eerste lid van de Gemeentewet. In dit artikel is vastgelegd dat onder de naam rioolheffing een belasting kan worden geheven ter bestrijding van kosten die voor de gemeente verbonden zijn aan het waterbeheer.

Essentie van de kostenverhaling bij de rioolheffing is dat de gemeente drie zorgplichten heeft en de kosten daarvan mag laten vergoeden door de inwoners. De zorgplichten zijn:

- een afvalwaterzorgplicht;
- een hemelwaterzorgplicht;
- een grondwaterzorgplicht.

De opbrengsten van de rioolheffing moeten aan deze zorgplichten worden uitgegeven. De wijze waarop de gemeente aan de zorgplichten voldoet is beschreven in het beleidsplan water- en klimaatadaptatie.

Samenwerking en beleidskader afvalwaterbeheer en watermanagement

Voor de periode 2022-2025 is een gezamenlijk beleids- en uitvoeringskader voor het waterbeheer in de regio opgesteld. Begin 2022 is deze door de gemeenteraad vastgesteld. Het kader bestaat uit vier plannen die samen het Beleidsplan Stedelijk Watermanagement (BSW)/Gemeentelijk rioleringsplan (GRP) vormen. Besloten is om het traditionele plan anders in te richten zodat er een duidelijke scheiding gemaakt kan worden tussen kaders (voor de raad) en uitvoering (voor het college). Daarnaast is in lijn van het Bestuursakkoord Water samenwerking gezocht met de gemeenten in de Westelijke Mijnstreek, het Waterschap Limburg, Waterschapsbedrijf Limburg en Waterleidingmaatschappij Limburg. Van de vier plannen hebben twee plannen, het beleidsplan en beheerplan, een regionaal karakter. Hierin zijn gezamenlijke kaders en uitgangspunten gesteld. De lokale autonomie wordt gewaarborgd door de kostendekkingsplannen (wat betaalt mijn burger?) en projectplannen (wat gaan we waar doen?), per gemeente in te vullen.

Klimaatadaptatie

Wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen komen steeds frequenter voor. Zoals ook weer is gebleken in 2023. Vanuit het Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie wordt gestuurd op het behalen van de doelen om vanaf 2021 klimaatbestendig te handelen en in 2050 klimaatbestendig te zijn in Nederland. Het adaptatieproces vraagt ook voor Sittard-Geleen om veel te veranderen, zoals bijvoorbeeld minder verharding en meer groen. Er is een goede aanpak nodig om deze doelen te bereiken en daarbij de beweging zo vorm te geven dat het een wenselijke en kansrijke beweging wordt. Het klimaatadaptatiedossier wordt vaak automatisch gekoppeld aan het waterbeheer vanwege de zwaarwegende wateroverlastcomponent. Dat waterbeheer in de gemeente krijgt daardoor een geheel nieuwe lading. Vanwege deze ontwikkelingen ligt het voor de hand ook waterbeheer en klimaatadaptatie specifieke aandacht te geven. Om onze inwoners en bedrijven meer te betrekken bij klimaatadaptatie worden de komende jaren verschillende risicodialogen, gesprekken met de inwoners en andere partners, gevoerd.

Rioolheffing en verduurzaming

Vanuit de rioolheffing heeft de gemeente niet alleen een zorgplicht voor het transport van het afvalwater, maar ook zorgplicht voor het hemel- en grondwater. De gemeente is verplicht zowel de zorg van het hemelwater als het grondwater als onderdeel op te nemen in het gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Vanuit deze zorgplichten zijn verschillende duurzaamheidsdoelen die nagestreefd kunnen worden, zoals waterbesparing, vermindering van wateroverlast en voorkomen van verdroging. In het proces om te komen tot een nieuw beleidsplan water en klimaatadaptatie zijn de opgaven inzake duurzaamheid meegenomen.

Bewustwording en stimulering particulier in waterbeheer en klimaatadaptatie

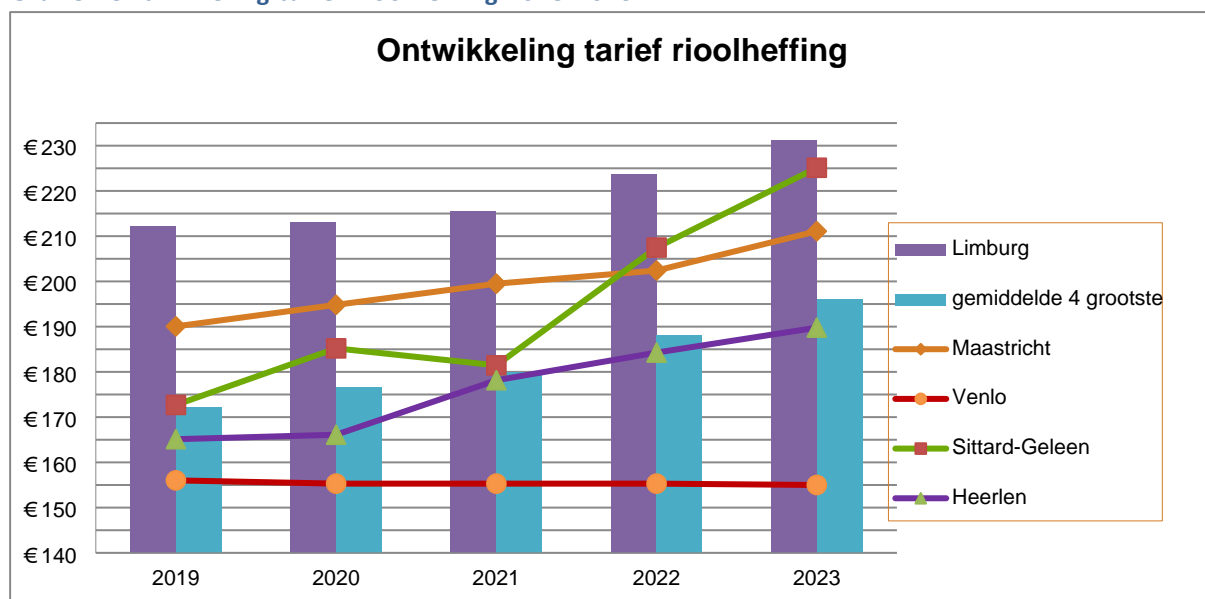
Met het bezit van gemiddeld 50% areaal aan verhard oppervlak in de leefomgeving, zijn de inwoners een grote speler in de dossiers water, hitte, droogte en biodiversiteit. Veel verharding leidt immers tot snelle afstroming

van hemelwater met wateroverlast en droogte tot gevolg. Veel verharding leidt ook tot een snelle opwarming van de omgeving, omdat stenen goed warmte opnemen en deze ook lang vasthouden. Door al die betegelde tuinen en uiteindelijk minder groen en planten is er ook minder voedsel voor insecten en vogels etc. waardoor de biodiversiteit onder druk komt te staan. Om hier verandering in te brengen, is het nodig te zorgen voor bewustwording, en mensen te stimuleren beter te handelen. Dit is ook de gekozen koers in het huidige en toekomstige beleidsplan water en klimaatadaptatie. De gemeenten Beek, Stein en Sittard-Geleen hebben in de Westelijke Mijnstreek een stimuleringsregeling voor het afkoppelen van hemelwaterafvoer. Voorwaarden voor succes daarbij zijn planmatig campagne voeren, onder meer via de website www.waterklaar.nl en een laagdrempelige procedure stimuleringsregeling (ontzorgen is het sleutelwoord) en maatwerk/persoonlijk advies.

Stimuleringsregeling afkoppelen hemelwaterafvoer particulier terrein

In het kader van onder meer het verminderen van de wateroverlast in het stedelijk gebied en tevens in de context van de klimaatveranderingen wil de gemeente het afkoppelen van regenwaterafvoer op de riolering stimuleren. Hiervoor is in de begroting 2018 € 355.000 opgenomen. Het Waterschap Limburg draagt 50% bij, het totaal beschikbare budget voor de subsidie is € 710.000. De looptijd van de regeling is minimaal tot en met 2021. In overleg met het Waterschap is de regeling verlengd tot 2024. De uitkering in de regeling blijft nog achter bij het beoogde resultaat. Alleen als de voorwaarden voldoende aandacht krijgen, bereiken we de doelen. Samen met de regiogemeenten wordt hier in 2023 invulling aan gegeven. De stand per augustus 2023 is 170 aanvragen waarbij voor € 235.000 aan beschikkingen is afgegeven.

Grafiek Ontwikkeling tarief rioolheffing 2018-2023

Voor de rioolheffing geldt het principe van kostendeckende tarieven. Dat betekent dat het beleid erop is gericht dat de kosten van riolering volledig in rekening worden gebracht bij de eigenaren van woningen en bedrijven. In de begroting zijn de kosten gelijk aan de opbrengsten. Bij de jaarrekening wordt het daadwerkelijke overschot/tekort van een bepaald jaar gestort c.q. gedekt uit de bestemmingsreserve of voorziening riolering. De verwachting is dat het tarief van de rioolheffing in 2024 gaat stijgen van € 225 naar € 230. Een diepgaande toelichting wordt gegeven tijdens de behandeling van de belastingmaatregelen en tarieven 2024.

Stimuleringsregeling klimaatadaptatie

In het kader van klimaatveranderingen is in 2022 de stimuleringsregeling klimaatadaptatie opgesteld. Bewoners kunnen subsidie krijgen voor het aanleggen van een groen dak en groene gevels en het aanleggen waterkerende constructies om woningen beter te beschermen bij hevige buien.

Als gemeente hebben we per 1-1-2022 een meer algemene subsidieregeling voor maatregelen ten behoeve van klimaatadaptatie. Het gaat dan om het treffen van de volgende maatregelen: de aanleg van een groen dak of groene gevel en de toepassing van een waterkerende constructie om het binnendringen van oppervlakkig afstromend water tijdens hevige neerslag te voorkomen. Ten behoeve van deze subsidieregeling is een budget beschikbaar van € 200.000,- per jaar t/m 2026.

De stand per augustus 2023 is 29 aanvragen waarbij voor € 42.000 aan beschikkingen is afgegeven.

Overige algemene belastingen

Bij de behandeling van de kadernota 2023 is besloten om de verlaging met 50% van de hondenbelasting voort te zetten in 2024. De tarieven voor de hondenbelasting 2024 worden niet geïndexeerd omdat de hondenbelasting het karakter heeft van een bestemmingsheffing. Daardoor wordt ingezet om de kosten en opbrengsten niet te ver uit elkaar te laten lopen.

De gemeenteraad heeft in 2022 besloten geen reclamebelasting en precariobelasting over terrassen te heffen. Doel was om ondernemers in deze tijden van Corona tegemoet te komen. Voor 2023 vindt de heffing wel weer plaats. De tarieven voor de reclamebelasting worden op verzoek van het centrummanagement van respectievelijk Sittard en Geleen voor 2023 verlaagd geïndexeerd. Ook de tarieven voor de toeristenbelasting worden geïndexeerd.

Kwijtscheldings- en incontinentiebeleid

Kwijtschelding

Bij het kwijtscheldingsbeleid hanteert de gemeente de zogenaamde 100 procent norm, waarbij inwoners van deze gemeente die een inkomen hebben op bijstandsniveau, in beginsel voor kwijtschelding in aanmerking komen. De aanvragen worden getoetst aan de regels voor toekenning van kwijtschelding zoals die zijn bepaald door de rijksoverheid. Inwoners die een uitkering ontvangen via Sociale Zaken krijgen automatisch kwijtschelding als ze voldoen aan de in de invorderingswet vermelde criteria. Vanaf 1 januari 2023 is de vermogensgrens voor kwijtschelding gemeentebelasting verhoogd waardoor meer inwoners van de gemeente recht kunnen hebben op de kwijtscheldingregeling.

Het harmonisatietraject van de BsGW heeft impact op de kwijtscheldingregeling. De gemeenteraad heeft in juli 2023 besloten welke varianten worden doorgevoerd. Dit wordt verder toegelicht in het rapport belastingmaatregelen 2024 en tijdens de vaststelling van de tarieven is in de raadsvergadering van november.

Incontinentie

Incontinentie- en stomapatiënten kunnen onder bepaalde voorwaarden een korting ontvangen op de variabele afvalstoffenheffing. De voorwaarden zijn opgenomen in de verordening afvalstoffenheffing.

Tabel Vergelijkend overzicht kwijtschelding lokale belastingen 2022-2027:

Bedragen x € 1.000	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Kwijtschelding afvalstoffenheffing	838	980	880	880	880	880
Incontinentiekorting afval	44	50	75	75	75	75
Kwijtschelding hondenbelasting	35	17	17	17	17	17
Totaal kwijtschelding en incontinentiekorting	918	1047	972	972	972	972

De kosten van kwijtschelding afvalstoffenheffing stijgen door de verhoging van de tarieven.

Kostendekkendheid

Bij de rechten en bestemmingsheffingen onder artikel 229 Gemeentewet dient er sprake te zijn van een aanwijsbare tegenprestatie door de overheid. Voor de vaststelling van de rechten is de gemeente gehouden aan

het vereiste dat de geraamde opbrengsten de geraamde kosten niet mogen overschrijden. Er dient dus sprake te zijn van ten hoogste kostendekkende tarieven.

Om de kostendekkendheid van de verschillende tarieven te kunnen bepalen wordt de overhead extracomptabel toegerekend. De methode van toerekening van de overhead is vastgesteld door Raad in de financiële verordening. In de bedrijfsvoering paragraaf is opgenomen dat het overheadtarief € 45.527 per fte bedraagt.

Kostendekkendheid exclusief leges

Een uitgebreider toelichting van de berekening van de kostendekkendheid inclusief voorstellen tot aanpassingen van het tarief is opgenomen in het rapport belastingmaatregelen 2024.

Tabel overzicht kostendekkendheid exclusief leges

Gemeentelijke belastingen en heffingen (x € 1.000)	Taakveld	Overhead	BTW	Totale Kosten	Overige inkomsten	Heffing	Totale opbrengsten	Kostendekking
Naheffingsaanslag parkeren	€ 223	€ 45	€ 2	€ 270	€ 0	€ 230	€ 230	85%
Afvalstoffenheffing	€ 13.680	€ 200	€ 1.679	€ 15.559	€ 0	€ 15.559	€ 15.559	100%
Rioolheffing	€ 10.203	€ 289	€ 850	€ 11.342	€ 0	€ 11.342	€ 11.342	100%
Marktgeden	€ 313	€ 80	€ 18	€ 411	€ 0	€ 341	€ 341	83%
Lijkbezorging	€ 450	€ 107	€ 30	€ 587	€ 0	€ 506	€ 506	86%
Scheepvaart	€ 197	€ 36	€ 0	€ 233	€ 0	€ 219	€ 219	94%
Aanlegrechten uitweg	€ 15	€ 0	€ 0	€ 15	€ 0	€ 15	€ 15	100%
Rioolaansluitingen	€ 88	€ 0	€ 18	€ 106	€ 0	€ 106	€ 106	100%

Binnen de verschillende verordeningen is er sprake van kruissubsidiëring.

Kostendekkendheid leges

Onder de naam "leges" worden rechten geheven voor:

- Het genot van door of vanwege het gemeentebestuur verstrekte diensten;
- Het verrichten van handelingen ten behoeve van een aanvraag van een Nederlandse identiteitskaart of een reisdocument.

Tabel overzicht kostendekkendheid totale legestabel

Recapitulatie hoofdstuk 1, 2 en 3	Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendekking
Kostendekking Hoofdstuk 1	€ 1.515.146	€ 417.794	€ 1.932.940	€ 1.801.156	93%
Kostendekking Hoofdstuk 2	€ 2.478.546	€ 0	€ 2.478.546	€ 1.831.491	74%
Kostendekking Hoofdstuk 3	€ 98.781	€ 23.406	€ 122.187	€ 58.323	48%
Kostendekking totale tarieventabel	€ 4.092.473	€ 441.200	€ 4.533.673	€ 3.690.970	81%

De nieuwe omgevingswet wordt ingevoerd vanaf 1 januari 2024. Hierdoor zijn de legesverordening en leges tarieven tabel aangepast. In de bovenstaande tabel is rekening gehouden met de vernieuwde omgevingswet. Dit heeft met name impact op titel 2.

Indien nodig wordt bij de behandeling van de belastingmaatregelen 2024 in de raad van november een geactualiseerde berekening van de kostendekkendheid toegevoegd.

Voor de legesverordening wordt niet alleen de kostendekkendheid per onderdeel berekend, maar ook de kostendekkendheid van de gehele legesverordening. In sommige gevallen zijn de opbrengsten uit een bepaalde dienst hoger dan de kosten (overdekking), deze worden dan gebruikt voor het tekort op een andere dienst: *subsidiëring van onrendabele activiteiten met winst uit rendabele activiteiten*. Dit wordt kruissubsidiëring genoemd.

Onderstaand de kostendekkendheid per titel per paragraaf.

Van enkele paragrafen in titel 1 van de legestabel is de kostendekkendheid 0%, deze:

- zijn vervallen in de modelverordening van de VNG, paragraaf 5 en 6, of
- zijn voor de aantallen zo laag dat niet apart kosten en opbrengsten geraamd worden.

Tabel overzicht kostendekkendheid legesverordening hoofdstuk 1 algemene dienstverlening

Hoofdstuk 1 Algemene dienstverlening			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale Opbrengsten	Kostendekking
paragraaf	1	Burgerlijke stand	€ 59.477	€ 39.734	€ 99.211	€ 96.934	98%
paragraaf	2	Reisdocumenten en Nederlandse identiteitskaart	€ 910.029	€ 183.495	€ 1.093.524	€ 1.058.011	97%
paragraaf	3	Rijbewijzen	€ 233.080	€ 89.226	€ 322.306	€ 323.042	100%
paragraaf	4	Verstrekingen uit de basisregistratie personen	€ 33.440	€ 15.510	€ 48.950	€ 48.538	99%
paragraaf	5	Bestuursstukken	€ 0		€ 0	€ 0	0%
paragraaf	6	Vastgoedinformatie	€ 0		€ 0	€ 0	0%
paragraaf	7	Overige publiekszaken	€ 69.819	€ 12.215	€ 82.034	€ 72.835	89%
paragraaf	8	Gemeentearchief Sittard-Geleen	€ 0		€ 0	€ 0	0%
paragraaf	9	Bijzondere wetten	€ 196.504	€ 75.456	€ 271.960	€ 196.568	72%
paragraaf	10	Diversen	€ 12.797	€ 2.158	€ 14.955	€ 5.228	35%
Kostendekking hoofdstuk 1			€ 1.515.146	€ 417.794	€ 1.932.940	€ 1.801.156	93%

Het totale saldo van kostendekkendheid is 93% .

Tabel overzicht kostendekking legesverordening hoofdstuk 2 omgevingswet

Hoofdstuk 2 Omgevingswet			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale opbrengsten	Kostendekking
paragraaf	1	Algemene bepalingen	€ 159.769	€ 0	€ 159.769	€ 0	0%
paragraaf	2	Voorfase	€ 465.384	€ 187.123	€ 652.507	€ 156.000	24%
paragraaf	3	Activiteiten met betrekking tot bouwwerken	€ 834.570	€ 327.770	€ 1.162.340	€ 1.452.527	125%
paragraaf	4	Activiteiten met betrekking tot cultureel erfgoed en werelderfgoed	€ 72.095	€ 27.080	€ 99.175	€ 19.560	20%
paragraaf	5	Milieubelastende activiteiten	€ 50.949	€ 0	€ 50.949	€ 50.949	100%
paragraaf	6	Lozingsactiviteiten	€ 540	€ 271	€ 811	€ 811	100%
paragraaf	7	Aanlegactiviteiten	€ 72.879	€ 36.558	€ 109.437	€ 89.033	81%
paragraaf	8	Overige activiteiten	€ 26.992	€ 13.540	€ 40.532	€ 35.472	88%
paragraaf	9	Maatwerkvoorschriften	€ 1.998	€ 0	€ 1.998	€ 1.998	100%
paragraaf	10	Gelijkwaardigheid	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0%
paragraaf	11	Overige tarieven	€ 16.870	€ 8.463	€ 25.333	€ 21.250	85%
paragraaf	12	Modaliteiten	€ 122.009	€ 53.686	€ 175.695	€ 152.091	87%
paragraaf	13	Vermindering*	€ 0	€ 0	€ 0	€ -148.200*	0%
paragraaf	14	Teruggaaf	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	0%
Kostendekking hoofdstuk 2			€ 1.824.055	€ 654.491	€ 2.478.546	€ 1.831.491	74%

*Paragraaf 13 vermindering geeft het bedrag weer van kosten van bouwleges die worden teruggestort aan de aanvrager in het geval dat een bouwleges wordt geannuleerd. Vermindering heeft een directe band met de bouwleges uit paragraaf 2 en 3. Het is in principe geen opbrengst, maar de vermindering wordt verrekend met de opbrengsten uit paragraaf 2 en 3.

De nieuwe omgevingswet treedt in werking vanaf 1 januari 2024. Hierdoor is de legesverordening en de bijhorende leges tarieven tabel aangepast. De bovenstaande tabel geeft de nieuwe paragrafen die betrekking hebben op de nieuwe omgevingswet weer.

Van enkele paragrafen in titel 3 van de legestabel is de kostendekking 0%:

- paragraaf 2 en 3 de aantallen zo laag zijn dat er niet apart kosten en opbrengsten geraamd worden; en
- paragraaf 5 en 6 niet gebruikt worden, waarbij voor de marktstandplaatsen een aparte verordening is;

Tabel overzicht kostendekking leges hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn

Hoofdstuk 3 Europese dienstenrichtlijn			Taakveld	Overhead	Totale Kosten	Totale opbrengsten	Kostendekking
paragraaf	1	Horeca	€ 42.403	€ 10.818	€ 53.221	€ 38.543	72%
paragraaf	4	Organiseren evenementen of markten	€ 36.635	€ 9.777	€ 46.412	€ 10.818	23%
paragraaf	7	Overige vergunningverlening	€ 19.743	€ 2.811	€ 22.554	€ 8.962	40%
Kostendekking hoofdstuk 3			€ 98.781	€ 23.406	€ 122.187	€ 58.323	48%

Titel 3 is een klein onderdeel van de legesverordening wat voor een groot deel bestaat uit horeca- en evenementenvergunningen. Vanwege de maatschappelijke betekenis ervan is dit bij de gemeente Sittard-Geleen en veel andere gemeenten niet kostendekkend. Alle tarieven van titel 3 zijn geïndexeerd met 4,22%.

5.2 PARAGRAAF WEERSTANDSVERMOGEN EN RISICOBEBEERSING

Inleiding

De gemeente Sittard-Geleen wil voorkomen dat (financiële) tegenvallers schadelijke gevolgen hebben voor de uitvoering van het bestaande beleid. Het weerstandsvermogen is een maatstaf om te beoordelen of de gemeente in staat is om nadelige gevolgen van risico's op te vangen. Dit zonder dat daarbij de continuïteit van de uitvoering van taken in gevaar komt of de gemeente het beleid moet wijzigen.

Het beleid omtrent risicomanagement

De Kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing geeft de methodiek en berekeningswijze van de afzonderlijke delen van het weerstands-vermogen aan, evenals de norm voor het gewenste niveau van het weerstandsvermogen. Risico's nemen is onvermijdelijk, erover communiceren ook. Het college informeert via de P&C-cyclus de raad transparant over risico's. In deze paragraaf komen de risico's met de daar bijbehorende beheersmaatregelen en de beoordeling van het weerstandsvermogen aan bod. Dit samen geeft een totaalbeeld van de (financiële) risicopositie van de gemeente. De paragraaf weerstandsvermogen is een verplicht onderdeel van de jaarrekening en de begroting en wordt ieder half jaar geactualiseerd.

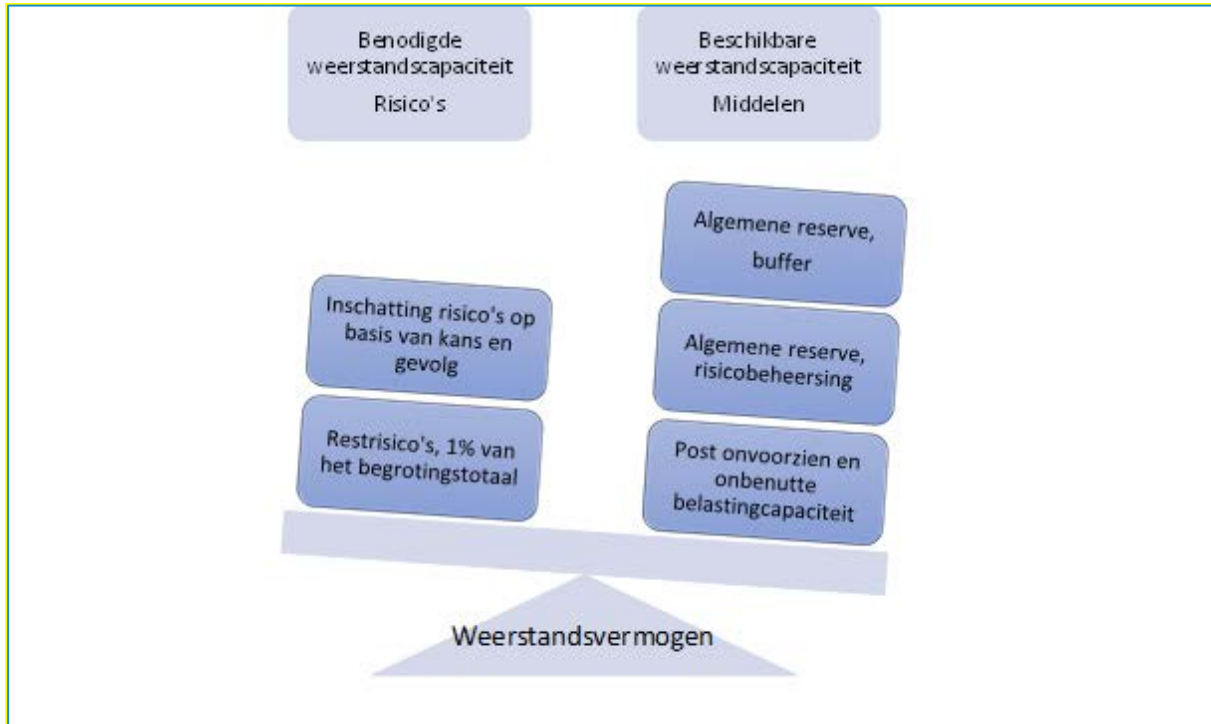
Als het risico zich voortdoet, dan gaat de dekking niet automatisch via de weerstandscapaciteit. Eerst worden alle opties geïnventariseerd en beoordeeld. Een structureel risico dat zich voortdoet kan alleen incidenteel opgevangen worden uit de weerstandscapaciteit. In de daarop eerstvolgende P&C moment wordt gekeken naar een structurele oplossing. Dit is nodig om te voorkomen dat de weerstandscapaciteit onvoldoende is om de nadelige gevolgen van risico's op te vangen. De door de raad vastgestelde kaders over het weerstandvermogen en risicobeheersing zijn terug te vinden op overheid.nl:

- Kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing;
- Financiële verordening gemeente Sittard-Geleen, 2023;
- Kadernota reserves en voorzieningen.

Weerstandsvermogen begroting 2024 (t.o.v. jaarrekening 2022)

Het weerstandsvermogen is de verhouding tussen niet begrote financiële gevolgen van risico's en eigen middelen. Het weerstandsvermogen is een indicator voor de robuustheid van onze begroting. Een adequaat weerstandsvermogen voorkomt dat de gemeente bij elke (substantiële) financiële tegenvaller gedwongen wordt het beleid bij te stellen. Jaarlijks rapporteren wij in de begroting en jaarrekening het weerstandsvermogen en de risico's aan de gemeenteraad. Risicomanagement is vooruitkijken. Daarom doen wij in deze paragraaf geen vergelijking maken tussen de begroting 2024 met begroting 2023, maar tussen de vorige analyse (jaarrekening 2022) en de huidige analyse.

Figuur Bepaling weerstandsvermogen*

*Voor meer informatie over de berekening van de benodigde en beschikbare weerstandscapaciteit wordt verwezen naar de kadernota Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Hieronder volgt een inventarisatie van de benodigde weerstandscapaciteit. Deze bestaat uit een aanname:
- 1% van het begrotingstotaal voor de dekking van niet-kwantificeerbare risico's, en
- kwantificeerbare risico's en een restrisico.

Als het totaalbedrag van het benodigde weerstandscapaciteit lager is dan de beschikbare weerstandscapaciteit, dan is het weerstandsvermogen voldoende om eventuele risico's op te vangen.

Benodigde weerstandscapaciteit

De wereld verandert in snel tempo en onzekerheid is een dagelijkse realiteit geworden. Denk maar aan de oorlog in de Oekraïne, de energiecrisis, strengere milieueisen voor het behalen van de klimaatdoelstellingen, stikstof, wonen en armoedebestrijding. Al deze ontwikkelingen gaan hun invloed hebben op de uitvoering van het gemeentelijke beleid. Door de risico's te kwantificeren, ontstaat vanzelf de discussie en de bewustwording over het beheersen van deze risico's. Op die manier is het ook mogelijk om het risicoprofiel en het effect van de beheersmaatregelen door de tijd heen te monitoren.

Inventarisatie van kwantificeerbare risico's

Benodigde weerstandscapaciteit						
Programma	Risico	Impact	Kans	benodigde weerstandscapaciteit	Tov jaarrekening 2022	
	<i>Risicoprofiel reguliere exploitatie:</i>					
	1	Genormeerd risicoprofiel restrisico 1% begrotingstotaal		4,00		
Algemene dekkingsmiddelen	2	niet realiseren ombuiging ESCS locatie 2022	1,2	100%	1,2	↔
0. Bestuur en ondersteuning	3	Overdracht pensioenen wethouders naar ABP	1,32	65%	0,86	↔
	4	Leegstand gemeentelijke panden	0,34	35%	0,12	↔
	5	Taakstelling verkoop niet strategisch vastgoed	0	0	0	↓
	6	Risico's in kader van ICT	2,95	35% / 65%	1,81	↔
	7	Juridische monitor	0,42	35%	0,15	↔
6. Sociaal Domein	8	Toenemende kosten gebruik jeugdzorg	1	65%	0,65	↔
	9	Hogere verzilvering afgegeven zorgtoewijzingen WMO	0,77	65%	0,5	↔
	10	Extramuralisering WMO	0,5	50%	0,25	↔
	11	Variërend aandeel SG in macrobudget gebundelde uitkering (BUIG)	1,5	65%	0,98	Nieuw
7. Gezondheid en milieu	12	Kasstromen project Het Groene Net	1	35%	0,35	↔
	13	Waardering aandelen Mijnstreek Warmte	1,6	35%	0,56	↔
8. Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	14	Stagnerende van nieuwbouwprojecten	1	65%	0,65	Nieuw
Benodigde weerstandscapaciteit 2024				12,08		
mutaties 2025						
	2	niet realiseren ombuiging ESCS locatie		1,20	↔	
Benodigde weerstandscapaciteit 2025				13,28		
mutaties 2026						
	geen mutaties			0,00	↓	
Benodigde weerstandscapaciteit 2026				13,28		
mutaties 2027						
	geen mutaties			0,00	↔	
Benodigde weerstandscapaciteit 2027				13,28		

Tabel kwantificeerbare risico's en achtervang restrisico's

1. Genormeerd risicoprofiel restrisico 1% begrotingstotaal

Het is niet eenvoudig een risico te kwantificeren, dit komt door het ontbreken van aannames. Voor deze niet-quantificeerbare risico's hebben we een achtervang van € 4 mln. gecreëerd. Dit normbedrag is gebaseerd op ca. 1% van het begrotingstotaal.

2. Ombuiging vermarkten ESCS-locatie

Aan de ontwikkeling op de ESCS-locatie inclusief de Nieuwe Hateboer is een structureel bedrag van € 1,2 mln. per jaar gekoppeld. Via een uitgebreid participatieproces is, samen met de omgeving, een natuur- en

landschapsvisie gemaakt. De gemeenteraad heeft op 9 februari 2023 gesproken over de denkrichtingen voor invulling van deze locatie. Wij komen terug naar de raad met een voorstel. We verwerken hierin opgedane inzichten.

In 2022 is deze ombuiging niet gerealiseerd en overeenkomstig besluitvorming over de begroting 2022 afgedekt uit de algemene reserve risicobeheersing. Ook in 2023 tot en met 2025 wordt deze taakstelling niet gerealiseerd, De belangrijkste reden is dat zwembad de Hateboer open blijft tijdens de vernieuwbouw van Glanerbrook. We gaan ervan uit dat vanaf 2026 de exploitatie dit zwembad niet meer bij de gemeente ligt en daarmee de taakstelling vanaf 2026 gerealiseerd wordt. In de tussenliggende jaren dekken we deze taakstelling af uit onze algemene reserve risicobeheersing.

3. Overdracht pensioenen wethouders naar het ABP

Politieke ambtsdragers bouwen pensioen op in de Appa-regeling, de Algemene Pensioenwet Politieke Ambtsdragers. Door een aanpassing in de wetgeving Appa zijn de laatste inhoudelijke verschillen tussen het ABP-pensioen voor overheidswerknemers en het Appa-pensioen voor politieke ambtsdragers (wethouders) verdwenen. Hierdoor wordt de kans om de Appa pensioenen straks bij een pensioenuitvoerder (APG/ABP) onder te brengen reëler. Het doel is om de invoering van het nieuwe pensioenstelsel uiterlijk per 1/1/2027 te effectueren. Tot op heden zijn veel relevante factoren en rekenregels nog niet beschikbaar. Voor alle pensioenopbouw vanaf 2012 zijn de benodigde gelden op basis van een actuariële berekening van APG gestort in de voorziening pensioenverzekering gewezen wethouders. Op basis van de APG berekening per ultimo 2022 voor toekomstige pensioenen met betrekking tot een opbouw van voor 2012 zou er wellicht op termijn € 1,32 mln. overgedragen moeten worden richting een pensioenuitvoerder waar nog geen gelden voor gereserveerd zijn in de voorziening. Alle pensioenopbouw vanaf de periode 2012 voldoet aan de gestelde wet en regelgeving en is gestort in de voorziening. Doordat Sittard-Geleen reeds vanaf 2006 pensioengelden extern heeft opgebouwd zit er al meer in de voorziening dan noodzakelijk.

4. Leegstand gemeentelijke panden

Leegstaande gemeentelijke panden staan vaak langer leeg dan verwacht. Dit heeft huurderiving en leegstandskosten tot gevolg. Dit betreffen strategische- en niet strategische panden.

5. Taakstelling verkoop niet strategisch vastgoed

De taakstelling verkoop niet strategisch vast gerealiseerd in de kadernota 2023. Hierdoor risico 5 taakstelling verkoop niet strategisch vastgoed niet meer aan de orde en is dit risico verwijderd uit het weerstandvermogen.

6. Uitvallen dienstverlening en andere ICT-ontwikkelingen

ICT ontwikkelt zich in een zeer rap tempo. Ontwikkelingen gaan dusdanig snel dat ze lastig en ook nog tijdig zijn te volgen. Willen we de dienstverlening op orde houden, een aantrekkelijke werkgever zijn voor jonge medewerkers en beheersbare digitale processen, dan zal de gemeente mee moeten bewegen op de beweging van binnen naar buiten die door grote spelers in de ICT-markt wordt afgedwongen. Het bovenstaand risico heeft op verschillende ontwikkelingen:

- Steeds meer ICT-systemen gaan via de cloud. Deze verandering brengt niet alleen aandachtspunten op het gebied van privacy en security met zich mee, maar zorgt er tevens voor dat de complexiteit van beheer van in principe meerdere infrastructuren de komende jaren zal toenemen.
- De huidige telefooncentrale is verouderd (19 jaar oud) en bepaalde onderdelen zijn niet of nauwelijks meer verkrijgbaar, kennis en kunde (ook bij onze leveranciers) is schaars. Het uitvallen van de telefooncentrale heeft gevolgen op alle risico-categorieën. Alle dienstverlening zal tijdelijk suboptimaal zijn.
- Uitval van de onlinedienstverlening, dit risico zal in de toekomst toenemen omdat de digitale dienstverlening ook toeneemt.

- Ontwikkelingen gaan dusdanig snel dat ze lastig en ook nog tijdig zijn te volgen. Vooral in een complexe omgeving. De gemeente Sittard-Geleen zal mee moeten bewegen op de beweging van binnen naar buiten die door partijen als Microsoft en andere grote spelers in de ICT-markt wordt afgedwongen. Daarnaast stimuleert de VNG (beleidsplan) om aan te sluiten bij landelijke ontwikkelingen zoals Common Ground. De snelle ontwikkeling van dit vakgebied leidt ook tot steeds meer een mismatch met de arbeidsmarkt. De ICT is veruit de krapste beroepsgroep in Nederland.
- Ook zien we een wereldwijde professionalisering van het hackers gilde. Grote instellingen en bedrijven worden steeds vaker het slachtoffer van hackoperaties die zeer professioneel wordt uitgevoerd.

De beheersmaatregelen die tot nu toe zijn genomen hebben betrekking op het maken van analyses van de problematiek binnen de gemeente, werken aan de bewustwording van medewerkers als het gaat om hacking en andere ICT-ontwikkelingen en verder is de capaciteit op gebied van ICT uitgebreid. Via het budget organisatieontwikkeling zijn trajecten gestart om een aantrekkelijke werkgever te zijn voor jongere werknemers.

7. Juridische procedures

Bij specifieke casuïstiek kunnen zich juridische procedures met dusdanig risico (maatschappelijk, politiek en financieel) voordoen dat externe juridische advisering noodzakelijk is respectievelijk financiële dekking nodig is. Dit laatste gebeurt onder geheimhouding omdat anders de juridische positie van de gemeente benadeeld kan worden. De risicoanalyse is gebaseerd op de juridische monitor. Deze monitor wordt (onder geheimhouding) periodiek ter inzage gelegd voor de commissie B en V.

8. Toenemende kosten jeugdzorg

Er is een verzwaring van de zorgvraag zichtbaar waardoor de kosten per unieke client toenemen. Vanuit het rijk is structureel extra budget toegekend voor het opvangen van een gedeelte van de tariefstijging vanwege de hogere loonkosten bij de zorgaanbieders, de verwachting is dat dit niet toereikend is om alle extra kosten te dekken. Om dit risico te verminderen wordt door middel van de regionale transformatieagenda gestuurd op het gebruik van de jeugdzorg, de beperking van het aantal aanbieders en het sturen op normalisering van de problematieken zal een bijdrage leveren aan de beperking van de kosten die met de jeugdzorg gepaard gaan. Ook het lokaal opgestelde plan van aanpak draagt bij aan een beperking van de kostenstijging. Dit plan is gericht op alle toegangen van jeugdhulp (gemeente, artsen en gecertificeerde instellingen) met het doel het versterken van het bewustzijn bij deze toegangen om kritisch te zijn op de inzet van jeugdhulp in combinatie met een realistisch perspectief van de zorg. Daarnaast wordt de betrokkenheid van ouders vergroot richting de te leveren kwaliteit van de zorg en wordt contractmanagement versterkt en zorgaanbieders kritischer bevraagd op hun geleverde kwaliteit.

9. Hogere verzilvering afgegeven zorgtoewijzingen WMO huishoudelijke hulp

Het aantal meldingen voor huishoudelijke hulp neemt toe, zo blijkt uit de historische gegevens van 2021, 2022 en 2023. Daarnaast neemt de verzilveringspercentage in 2023 (gemiddeld ± 91%) toe ten opzichte van 2022 (gemiddeld ± 86%). In de begroting 2023 hebben we rekening gehouden met een verzilveringspercentage van 90%, dit blijkt een realistische raming te zijn.

Het risico is dat er bij een aantrekkende arbeidsmarkt dit (verzilverings-)percentage toeneemt en daarmee de kosten hoger zullen uitvallen dan de begroting 2024. Via de monitoring wordt periodiek het verzilveringspercentage berekend en op basis van de uitkomsten wordt bepaald of dit risico gerealiseerd gaat worden.

10. Extramuralisering WMO

Wegens het dichtslippen van de woningmarkt is het bijna niet meer mogelijk om vanuit de WMO een verhuisadvies af te geven in plaats van woningaanpassingen te realiseren. Een verhuisadvies betekent namelijk dat de inwoner binnen 1 jaar ook daadwerkelijk een andere wél adequate woning moet kunnen betrekken. Als dit niet reëel is, dient de WMO de niet adequate woning alsnog aan te passen. Dit leidt tot hogere kosten in de

woningaanpassingen. Er wordt in nauwe samenwerking met de woningcorporaties in kaart gebracht welke woningen in aanmerking komen voor de zorg cliënten die in aanmerking komen voor een woningaanpassing.

11. Variërend aandeel Sittard-Geleen in het macrobudget gebundelde uitkering (BUIG).

De verdeling van het macrobudget voor de gebundelde uitkering (BUIG) over de gemeenten verloopt voor een belangrijk deel via een verdeelmodel. Dit verdeelmodel leidt tot een aandeel van de gemeente in het macrobudget. Dit aandeel is niet beïnvloedbaar en varieert van jaar op jaar.

De impact van een verlaging van het aandeel op de inkomsten uit de BUIG is groot. Een neerwaartse bijstelling van het aandeel met 0,01 procentpunt leidt in absolute zin tot een verlaging van de inkomsten met meer dan € 1,0 mln. Gezien het verschil in timing tussen verdeling en uitvoeringsjaar betekent een daling van de BUIG niet direct dat het aantal inwoners dat aanspraak maakt op bijstand ook daalt. Dit komt doordat de gegevens die bepalend zijn voor de verdeling van het macrobudget, vertraagd doorwerken in het uitvoeringsjaar. Zo is de verdeling van het budget voor het uitvoeringsjaar 2024 gebaseerd op gegevens uit 2022. Dit betekent bijvoorbeeld dat een gunstige lokale economie in 2022 versus een minder gunstige lokale economie in 2024 in het uitvoeringsjaar 2024 kan leiden tot lagere inkomsten uit de BUIG en oplopende uitgaven doordat er meer inwoners aangewezen zijn op een bijstandsuitkering

12. Kasstromen Het Groene Net

Voor de openstaande vorderingen gerelateerd aan het project het groene net bestaat een restrisico van oninbaarheid (aanbeveling art 213 a onderzoek). De kasstromen worden gedurende het jaar gemonitord middels de rapportering van de grote projecten in de P&C cyclus.

13. Waardering aandelenvermogen Mijn Streekwarmte

De waardering van het aandelenvermogen van MSW is afhankelijk van de vermogenspositie van de dochtermaatschappijen (aanbeveling art 213 a onderzoek). Jaarlijks wordt het aandelenvermogen geactualiseerd.

Inventarisatie van niet-kwantificeerbare risico's

Onderstaande risico's zijn niet individueel kwantificeerbaar. In de benodigde weerstandscapaciteit wordt dit vertaald in een restrisico ter hoogte van 1% van het begrotingstotaal.

Rijksbeleid algemeen

Het Rijksbeleid blijft een belangrijke risicofactor. De nieuwe taken vanuit het rijk naar gemeenten gaan vaak gepaard met budgettaire kortingen en/of overheveling van risico's (bijv. open-eind regelingen). Ook hebben wetswijzigingen vaak aanzienlijke gevolgen voor het gemeentelijke takenpakket. Ofschoon de budgettaire consequenties meestal worden afgedekt via het gemeentefonds of een doeluitkering, blijft vaak na invoering van een wijziging onduidelijk of en in welke mate deze compensatie toereikend is.

Algemene uitkering gemeentefonds

Er zijn vier risico's met betrekking tot het Gemeentefonds, het risico dat:

1. het Rijk bezuinigt op het Gemeentefonds;
2. aanpassing van het verdeelmodel, het nieuwe verdeelmodel van 2023 wordt in 2027 geëvalueerd;
3. de bestaande verdelingsmaatstaven zich anders ontwikkelen dan geraamd;
4. Het macro BCF-declaratiebedrag het plafond overschrijdt en het verschil uit het gemeentefonds wordt genomen.

Deze risico's komen ter uitdrukking bij het analyseren van de gemeentefondscirculaires die minimaal drie keer per jaar worden gepubliceerd. (mei, september en december).

Verbonden partijen

Van een verbonden partij is sprake als de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft in een privaatrechtelijke (BV/NV) of publiekrechtelijke (gemeenteschappelijke regeling) organisatie. Naast voordelen brengt een verbonden partij ook risico's met zich mee. Het algemene risico is dat een meerderheid van de deelnemers een besluit kan nemen dat afwijkt van een standpunt van de afzonderlijke deelnemer. Daarnaast is er de afhankelijkheidsrelatie met de verbonden partij, de deelnemer is voor de uitvoering van haar beleid afhankelijk van de verbonden partij. Ook loopt een individuele deelnemer specifieke risico's. Te denken valt aan de kosten bij uittreding van een van de deelnemers en het collectief verantwoordelijkheid dragen bij verlies.

In de gemeenschappelijke regeling wordt opgenomen hoe de algemene reserve en de voorzieningen worden gevormd overeenkomstig het door het Algemeen Bestuur vastgestelde beleid. Gemeenschappelijke regelingen bouwen een eigen weerstandsvermogen op. Mocht er een tekort ontstaan op het weerstandsvermogen van een gemeenschappelijke regeling, kunnen de deelnemende gemeenten hierop aangesproken worden. De mogelijke verliesbijdrage worden naar rato van inwonersaantallen door de gemeenten gedragen.

Dit risico komt voor bij gemeenschappelijke regeling GGD. Het weerstandsvermogen van de onderdelen GGD, JGZ en Veilig Thuis is (al jaren) te laag en over 2022 als ruim onvoldoende te classificeren. De algemene reserve van de GGD, JGZ, de Acute Zorg en Veilig Thuis zijn strikt gescheiden waardoor het niet reëel is om het weerstandsvermogen als geheel te waarderen. De deelnemende gemeenten hebben gekozen om in principe geen weerstandsvermogen op te bouwen bij de GGD. De weerstandcapaciteit in 2023 is +/- € 167.000 voor de GR GGD ZL. Sittard-Geleen heeft een aandeel van ongeveer 15,5% op basis van inwoneraantallen in de betreffende verdeelsleutel.

Voor overige risico's met betrekking tot verbonden partijen wordt verwezen naar paragraaf Verbonden partijen.

Externe middelenverwerving

Bij het verkrijgen van subsidies bij Europese/landelijke of provinciale overheid is veelal sprake van een co-financieringsconstruct, terwijl wellicht deze middelen in onze begroting niet beschikbaar zijn. Bij langjarige subsidierelaties is het veelal niet mogelijk per ommegaande de relatie te beëindigen c.q. structurele ombuigingen door te voeren.

Subsidietrajecten

Subsidietrajecten worden onder andere gekenmerkt door lange doorlooptijden en vaak ingewikkelde en zeer gedetailleerde procedures en regelgeving. Tijdens alle fasen van een subsidietraject, met name van de Europese subsidietrajecten, is het zaak om de procedures nauwlettend te bewaken en te zorgen voor tijdige afstemming inzake wijzigingen in het traject en voor tijdige informatieverstrekking, veelal door middel van periodieke rapportages. Daar waar subsidies worden aangevraagd ten gunste van derden (bijvoorbeeld projectontwikkelaars) worden risico's inzake de subsidiehonorering bij de uiteindelijke begunstigde gelegd door middel van overeenkomsten. Met name regelgeving en procedures en de vele controlemomenten binnen de procedures leiden ertoe dat aan elk subsidietraject een risicoprofiel verbonden is. Met behulp van een intern subsidiecontrole-instrument en frequent overleg met subsidieverstrekking gedurende de loop van het hele traject wordt getracht de risico's ten aanzien van subsidies te minimaliseren.

Nationale Hypotheek Garantie

Een bijzondere garantie waar gemeenten mee geconfronteerd worden is de Nationale Hypotheek Garantie (NHG). Voor eventuele aanspraken hierop is een fonds in het leven geroepen. Echter bij aanhoudende druk op de huizenmarkt, kan een situatie ontstaan dat het fonds niet toereikend blijkt om de garanties te betalen. In dat geval zijn de individuele gemeenten aansprakelijk. Op dit moment zijn er geen signalen dat het fonds niet toereikend zou zijn.

Stijging van de prijzen is hoger dan begroot.

De prijzen, en met name van energie, zijn flink gestegen. Dit kan doorwerken in de prijzen van tal van producten en diensten. Het risico bestaat dat de gehanteerde index onvoldoende is om de stijging van prijzen voor werken door hoogconjunctuur op te vangen. De gevolgen zijn overschrijdingen door hogere kosten of lager kwaliteitsniveau door noodzakelijke bijsturing. We zullen de kostenraming zo goed mogelijk actualiseren op basis van de laatste ontwikkelingen.

Voor de 4 huisvestingsprojecten en de Unilocatie zijn duurzaamheid en circulariteit nog niet vastgesteld. Indien het uitgangspunt wordt gesteld op ENG (energie neutraal gebouw) of NOM (nul op de meter) dan brengt dit extra kosten met zich mee. Daarnaast spelen bij deze projecten ook de volgende generieke risico's mee:

- (tijdelijke) stop op nieuwe elektra aansluitingen
- de prijsstijgingen op bouwkosten en energiekosten ten gevolge van de Oekraïne oorlog
- de krapte op de arbeidsmarkt en de gevolgen hiervan op de planning en personeelskosten.

Klimaatverandering

Klimaatverandering brengt wereldwijd risico's met zich mee, ook dicht bij huis zijn deze aanwezig. De belangrijkste gevolgen van klimaatverandering voor Nederland zijn het stijgen van de zeespiegel, steeds extremer wordende weersomstandigheden met meer zware buien, aanhoudende droogte, en meer hittegolven. Hierdoor is er meer kans op schade aan de openbare ruimte. Het betreft een risico als gevolg van exogene ontwikkelingen met technische, financiële en maatschappelijke gevolgen.

Voor een deel is de schade aan de openbare ruimte als gevolg van weersomstandigheden geborgd in het huidige beheer. Ook zijn er in de reguliere plannen al diverse beheersmaatregelen opgenomen. Naar aanleiding van meldingen van wateroverlast wordt de reinigingsfrequentie van kolken verhoogd van één keer per jaar naar twee keer per jaar, dit zorgt voor verhoging van de beheerkosten.

Op dit moment is vaak moeilijk te becijferen wat exact is uitgegeven aan extreme situaties. Voor watermanagement is een tijd lang een jaarlijks budget geweest van € 0,05 mln. aan het oplossen van kleine wateroverlastknelpunten. Eens per twee jaar wordt de gemeente getroffen door een hevige bui en zijn op verschillende locaties grotere maatregelen nodig. De bui van mei 2018 heeft bijvoorbeeld geresulteerd in het (nog) treffen van extra maatregelen geschat op € 500.000,- gedekt vanuit het beleidsplan water en klimaatadaptatie.

Met de werkregio Westelijke Mijnstreek wordt gewerkt om een klimaatmonitor te ontwikkelen. Dit moet een monitoring zijn, waarin inzichtelijk wordt wat er aan klimaatverandering gebeurt (b.v. extra wateroverlast) en tot welke schade die gebeurtenis geleid heeft (b.v. extra veegbeurten om de modder op te ruimen). Met de werkregio Westelijke Mijnstreek wordt gewerkt om een klimaatmonitor te ontwikkelen. Dit moet een monitoring zijn, waarin inzichtelijk wordt wat er aan klimaatverandering gebeurt (b.v. extra wateroverlast) en tot welke schade die gebeurtenis geleid heeft (b.v. extra veegbeurten om de modder op te ruimen).

Stikstof

De uitstoot van stikstof en de depositie hiervan op Natura 2000 gebieden is een belangrijk aandachtspunt bij ruimtelijke ontwikkelingen. De Aerius-berekeningsmethodiek en het vervallen van de bouwvrijstelling hebben echter geleid tot bezorgdheid bij planners en ontwikkelaars. Deze berekening houdt sinds kort niet alleen rekening met de stikstofuitstoot tijdens de gebruiksfase maar met het vervallen van de bouwvrijstelling ook met de stikstofuitstoot tijdens de bouwfase.

Dit kan problemen veroorzaken voor o.a. ontwikkelingsprojecten die voorheen niet leiden tot een ontoelaatbare stikstofdepositie op de Natura 2000 gebieden omdat de totale stikstofdepositie nu hoger kan uitvallen dan

eerder werd berekend. Ontwikkelaars zullen nu mogelijk extra maatregelen moeten treffen om de stikstofuitstoot te verminderen of te compenseren, waardoor de kosten van projecten kunnen stijgen en de voortgang ervan kan worden vertraagd. In sommige gevallen kan dit leiden tot de onmogelijkheid om de ontwikkeling te realiseren of een activiteit uit te voeren.

Het is daarom belangrijk dat alle partijen die betrokken zijn bij ruimtelijke ontwikkelingen zich bewust zijn van de mogelijke stikstofrisico's en zo mogelijk tijdig de juiste maatregelen treffen om de uitstoot en de depositie te verminderen of te compenseren. En om in ieder geval de uitstoot van stikstof tijdig te inventariseren en de risico's in beeld te brengen. Dit kan helpen om problemen te voorkomen en ervoor te zorgen dat projecten op een duurzame en verantwoorde manier worden ontwikkeld en uitgevoerd.

Arbeidsmarktcrapte en overspannen markt

Er heerst crapte op de Nederlandse arbeidsmarkt en de markt is overspannen. De effecten hiervan worden binnen alle onderdelen van de ambtelijke organisatie en uit te voeren gemeentelijke taken gevoeld. Met name bij de uitvoering van het beheer en onderhoud van de openbare ruimte en grote projecten loopt het wegzetten van werkzaamheden vertraging op doordat de markt overspannen is. Voor uitbreiding van werkzaamheden en contracten zijn nieuwe aanbestedingen nodig. Doordat de markt overspannen is, duren deze trajecten langer. Daarnaast is er een tekort aan deskundig personeel om in te huren. Om het risico te verminderen gaan we de werkzaamheden spreiden, scenario's uitwerken en risico gestuurd beheer uitvoeren.

Aanpak invasieve exoten Aziatische duizendknoop en Reuzenberenklauw

De gemeente heeft een verplichting om invasieve exoten te beheersen en/of te bestrijden. Aan de hand van een opgesteld gemeente breed plan van aanpak wordt de situatie inzichtelijk gemaakt en wordt duidelijk welke structurele kosten wij nodig hebben om aan de gestelde verplichting van beheersing en/of bestrijding te kunnen voldoen.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (WKB)

Landelijk heerst nog veel onduidelijkheid over de werking van het stelsel en de verwachting is dat de Wkb in de transitiefase grote gevolgen gaat hebben voor de uitvoeringspraktijk. Door de Wkb zullen gemeentelijke VTH (vergunningverlening, toezicht en handhaving) -taken veranderen. Deels vallen taken weg en komen er (extra) nieuwe taken bij. Deze 'nieuwe taakinfilling' vraagt om een competentie- en cultuurverandering waar we de komende jaren in moeten groeien en in moeten investeren, zowel in capaciteit (fte) als in middelen (o.a. opleidingsplannen). Er wordt onderzocht wat de effecten van de Wkb zijn voor de gemeente. Dit kan invloed hebben op de uitvoeringskracht van de organisatie. Het kan leiden tot een verhoging van om de extra werkzaamheden uit te voeren, maar ook om te wennen aan de nieuwe manier van werken. Financieel zal de Wkb ook impact hebben op de legesinkomsten omdat een deel van deze inkomsten verschuift naar externe partijen.

Daarnaast is een inschatting gemaakt dat landelijk ruim 450 kwaliteitsborgers nodig zijn om de wet te kunnen uitvoeren. De Eerste Kamer heeft zorgen over een tekort aan kwaliteitsborgers bij inwerkingtreding. Naast een mogelijk gebrek aan kwaliteitsborgers ziet de Eerste kamer nog een ander risico: het niet hebben van eenduidige procedures en het ontbreken van een landelijk handavingskader voor gemeenten. Deze onduidelijkheid heeft indirect gevolgen voor gemeenten op het gebied van toezicht en handhaving.

VDL Nedcar

De ontwikkelingen binnen VDL Nedcar die in 2023 en 2024 kunnen gevolgen hebben voor de medewerkers. Rondom VDL Nedcar slaan de publieke en private partners de handen in elkaar. We gebruiken daarvoor de basis die in het Regionale Mobiliteitsteam (RMT) is gelegd en zullen ook in 2024 vanuit een mobiliteitscentrum mensen ondersteunen op weg van werk naar werk. We zetten ons in voor een goed nieuw perspectief voor de mensen en voor het behoud van talent voor deze regio. De bedoeling van het RMT is om werkloosheid te voorkomen of

zo kort mogelijk te laten duren. Gedurende de periode van kortdurende werkloosheid kan het voor een aantal oud-medewerkers nodig zijn, dat zij om in hun levensonderhoud kunnen een beroep doen op een bijstandsuitkering. Het aantal mensen waarvoor dit mogelijk nodig is, is niet kwantificeerbaar.

Consequenties hervormingsagenda jeugd

De Hervormingsagenda Jeugd bevat een groot pakket afspraken om de jeugdzorg te verbeteren en financieel houdbaar te krijgen. Het dient te leiden tot een financieel beheersbaar en duurzaam jeugdhulpstelsel.

Er zal structureel worden geïnvesteerd in de (landelijke) kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp. Ook komt er een aanpassing van de Jeugdwet, waardoor duidelijker wordt waarvoor kinderen en ouders hulp kunnen krijgen. Gemeenten worden verplicht bepaalde specialistische zorg regionaal in te kopen om beschikbaarheid en continuïteit van zorg beter te organiseren. Er zal minder papierwerk en administratie nodig zijn, zodat medewerkers daar zo min mogelijk tijd aan kwijt zijn. Ook zullen wijkteams worden versterkt (stevige lokale teams) en moet betere samenwerking met bijvoorbeeld het onderwijs ervoor zorgen dat kinderen en jongeren meer met collectieve voorzieningen (preventieve zorg) worden ondersteund en minder vanuit de individuele voorzieningen. Uithuisplaatsingen willen we zoveel mogelijk voorkomen en terugdringen.

Sommige van de genoemde maatregelen in de hervormingsagenda zijn reeds gerealiseerd door onze gemeente. Er wordt in 2023 gewerkt aan een plan waarin we inzichtelijk maken welke maatregelen reeds gerealiseerd zijn en welke we voornemens zijn uit te realiseren. En wat de benodigde investeringsruimte is om de beoogde maatregel(en) te realiseren.

Aanscherpen indicatiecriteria GGZ-Wlz heeft gevolgen voor de Wmo-begeleiding en beschermd wonen

Recent (april 2023) is de Tweede kamer geïnformeerd over de ontwikkelingen ggz in Wet langdurige zorg. Zoals bekend is per 1 januari 2021 de Wlz opengesteld voor de doelgroep ggz. Dit heeft positieve gevolgen gehad voor een groep mensen, maar gaat ook gepaard met onvoorziene en onbedoelde effecten. Na 2 jaar blijkt de instroom van mensen die vanwege een psychische stoornis toegang zou krijgen tot de Wlz blijkt twee zorg groot te zijn dan eerder werd verwacht. De instroom van mensen met een psychische stoornis in de Wlz bestaat met name uit mensen die eerder ondersteuning vanuit de Wet maatschappelijke ondersteuning 2015 (Wmo 2015) kregen. Deze grotere verschuiving van ondersteuning en beschermd wonen vanuit de Wmo naar zeer intensieve zorg in de Wlz is een opvallende ontwikkeling. Deze verschuiving sluit niet aan bij de breed gedragen visie dat de meeste mensen met een psychische aandoening gebaat zijn bij herstelgerichte zorg en ondersteuning die zo dicht mogelijk bij de eigen leefomgeving wordt geboden.

Om die reden is het Rijk voornemens de indicatiecriteria GGZ-Wlz aan te scherpen. Hetgeen consequenties heeft voor de Wmo – ondersteuning en beschermd wonen.

Safehouses

‘Safehouses’ zijn een nieuw en groeiend antwoord binnen de Wmo. Het grootste deel van deze voorzieningen is gestart in de afgelopen 5 jaar, verspreid over Nederland. De beweging naar Beschermd Thuis (minder klinisch) en het inkorten van behandeltrajecten ligt hier mede aan ten grondslag. Ook onze regio krijgt te maken met deze vorm van Wmo – Beschermd wonen. Op dit moment wordt voor deze vorm van Beschermd wonen per aanvraag een opdracht verstrekt (op basis van maatwerk) aan een aanbieder. De gemeenten (zijnde de gemeenten Sittard-Geleen, Beek en Stein) hebben de wens uitgesproken dit anders te willen organiseren. Om dit mogelijk te maken zijn verschillende opties verkend via een marktverkenning. De verkenning heeft geresulteerd in een advies waarin geadviseerd wordt te kiezen voor ‘beschermd wonen zonder verblijf’ en één gecontracteerde partner.

Woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen

De versnelde afbouw verpleeghuisbedden waardoor mensen langer thuis blijven wonen heeft gevolgen voor het aantal aanvragen voor woningaanpassingen en vervoersvoorzieningen. Daarnaast constateren we dat per 01 juli

2023 de prijzen in het kader van de woonvoorzieningen onroerend sterk zijn gestegen als gevolg van de hoge materiaalkosten en hoge werknemerslasten bij de leveranciers. Dit geldt eveneens voor woonunits. Ook zien we binnen onze gemeente een toename van het aantal zorgwoningen, waardoor er groot beroep gedaan wordt op deze Wmo voorzieningen.

Aanbesteding hulpmiddelen

Wereldwijd zien we de grondstoffen kosten stijgen. De stijging van deze kosten hebben ook gevolgen voor Wmo en de aanbesteding hulpmiddelen. De consequenties van de gesignaleerde stijging van de grondstoffen is nog onduidelijk, omdat de aanbesteding voor de nieuwe contracten (per 1 januari 2024) voor hulpmiddelen nog in voorbereiding is.

Scootmobielen en brandveiligheid

Met de invoering van de Omgevingswet per 1 januari 2024 zijn aan het hoofdstuk 'Gebruik van bouwwerken van het Besluit bouwwerken leefomgeving' twee artikelen toegevoegd die concrete eisen stellen aan de brandveiligheid (het gebruik van vluchtroutes in een gemeenschappelijke verkeersruimte in woongebouwen). Op dit moment wordt onderzocht wat de gevolgen van deze wijziging betekend voor Wmo.

Beschikbare weerstandscapaciteit

In onderstaande tabel 2 is de beschikbare weerstandscapaciteit weergegeven. De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de onbenutte belastingcapaciteit, de post onvoorzien en de algemene reserve risicobeheersing. Het risicoprofiel is ten opzichte van de begroting 2023 en jaarrekening 2022 gestegen. Als gevolg hiervan dient de algemene reserve risicobeheersing aangevuld te worden. Deze maatregel komt uit de kadernota weerstandsvermogen en risicobeheersing. Via het bestemmingsvoorstel van de jaarrekening stellen wij voor om het saldo van de algemene risicobeheersing aan te vullen tot het saldo van de benodigde weerstandscapaciteit.

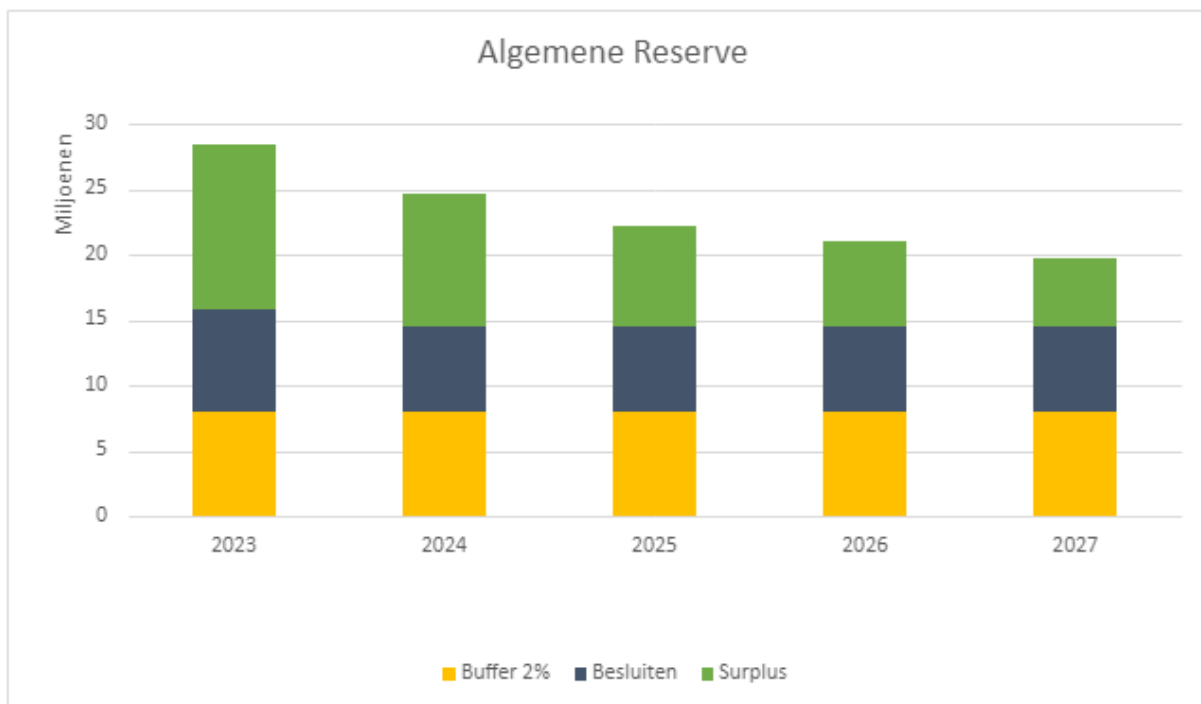
Tabel beschikbare versus benodigde weerstandscapaciteit

mutatie beschikbare weerstandscapaciteit					
bedragen x € 1 mln.	2023	2024	2025	2026	2027
Genormeerd risicoprofiel restrisico 1% begrotingstotaal	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
kwantificeerbare risico's	6,82	8,08	9,28	9,28	9,28
Totaal benodigd weerstandsvermogen	10,82	12,08	13,28	13,28	13,28
Dekking vanuit Post onvoorzien	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10	-0,10
Benodigd in algemene reserve risicobeheersing	10,72	11,98	13,18	13,18	13,18
Algemene reserve risicobeheersing begroting 2024	12,87	10,71	11,91	11,91	11,91
Mutatie (+ = aanvulling uit algemene reserve)	-2,15	+ 1,27	+ 1,27	+ 1,27	+ 1,27
Weerstandscapaciteit	100%	100%	100%	100%	100%

De algemene reserve bestaat uit drie onderdelen, een minimale buffer van 2% van het begrote totaalsaldo lasten, raadsbesluiten over mutaties in de algemene reserve en een surplus. Uit onderstaande grafiek is zichtbaar dat het surplus uit de begroting 2023 lager is dan het surplus uit deze jaarrekening. De oorzaak is het lagere risicoprofiel uit tabel 1 dat ertoe leidt dat een deel van de algemene reserve risicobeheer terugvloeit naar de algemene reserve (zie tabel 2). In het saldo van de algemene reserve is rekening gehouden met de aanvulling van de beschikbare weerstandscapaciteit (de mutatie uit tabel 2).

Op de volgende pagina wordt de opbouw grafisch weergegeven.

Grafiek onderdelen algemene reserve 2022-2026

Financiële Kengetallen

De kengetallen van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) geven nadere informatie over de financiële positie van de gemeente. Deze kengetallen nemen we jaarlijks op in deze paragraaf bij de begroting en de jaarstukken. In deze jaarstukken zijn de kengetallen gebaseerd op basis van de balans in hoofdstuk 3.

Op basis van de voorliggende begroting en meerjarenraming worden de financiële kengetallen als volgt weergegeven.

Kengetallen	Realisatie		Begroting		Begroting	
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
1a. Netto schuldquote	77,2%	112,1%	105,4%	107,7%	112,4%	108,1%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	74,8%	105,1%	102,1%	104,4%	109,0%	104,6%
2. Solvabiliteitsratio	18,1%	11,2%	13,2%	14,7%	12,9%	13,6%
3. Grondexploitatie	1,1%	0,8%	0,7%	0,5%	0,3%	0,0%
4. Structurele exploitatieruimte	8,4%	0,1%	0,0%	2,0%	-1,2%	-1,5%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	119%	107%	104%	104%	104%	104%

Onderverdeling voor de beoordeling

Om een beeld te geven hoe de financiële positie van de gemeente Sittard-Geleen zich ontwikkelt, is gebruik gemaakt van streefwaarden. In onderstaande tabel zijn de streefwaarden weergegeven. Dit normenkader is in samenwerking met de commissie B&V tot stand gekomen. In 2023 gaan we de financiële verordening actualiseren en zal ook onderstaande normenkader een plek krijgen in de vernieuwde verordening.

In het overzicht op de volgende pagina wordt per financieel kengetal de signaleringswaarde weergegeven.
Overzicht van signaleringswaarden

Signaleringswaarden kengetallen	Categorie A minst risicovol	Categorie B neutraal	Categorie C meest risicovol
1a. Netto schuldquote	< 90%	90 - 130%	> 130%
1b. Netto schuldquote gecorr. voor alle verstrekte leningen	< 90%	90 - 130%	> 130%
2. Solvabiliteitsratio	> 50%	20 - 50%	< 20%
3. Grondexploitatie	< 20%	20 - 35%	> 35%
4. Structurele exploitatieruimte	> 0%	0%	< 0%
5. Gemeentelijke belastingcapaciteit	< 95%	95 - 105%	> 105%

Netto schuldquote en de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Interpretatie: hoe lager, hoe beter

De netto schuldquote geeft aan in hoeverre de schulden meer of minder bedragen dan de jaarlijkse inkomsten. De hoogte van de schuld wordt ook bepaald door het opnemen en doorlenen van geldleningen. De netto schuldquote wordt daarom ook berekend gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen. Hoewel over de verstrekte leningen een risico gelopen wordt, kan verondersteld worden dat deze leningen worden terug ontvangen.

De afgelopen jaren schommelde de schuldquote tussen de 90-110%. In 2022 is de schuldquote flink gedaald door een stijging incidenteel ontvangen bedragen van het Rijk. In 2023 en 2024 en verder moet er geld geleend worden voor nieuwe investeringen.

Solvabiliteitsratio

Interpretatie: hoe hoger, hoe beter

De solvabiliteitsratio drukt het eigen vermogen uit in een percentage van het totale vermogen en geeft daarmee de weerbaarheid van de gemeente aan. De gemeente betaalt een groot gedeelte van haar uitgaven door middel van vreemd vermogen, hierdoor is de solvabiliteitsratio lager dan de streefwaarde. De gemeente kiest er bewust voor om te investeren in de gemeente waardoor sprake is van meer financiering met leningen.

De solvabiliteitsratio is gedaald ten opzichte van de jaarrekening 2022. In de jaarrekening 2022 heeft de gemeente incidenteel veel middelen ontvangen van het Rijk waardoor het eigen vermogen sterker groeide ten opzichte van het vreemd vermogen. Met de huidige cijfers uit de begroting 2024 is een stijgende lijn zichtbaar in 2024 en 2025 wat er op neer komt dat het eigen vermogen groeit ten opzichte van het vreemd vermogen.

Grondexploitatie

Interpretatie: hoe lager, hoe beter

Het kengetal grondexploitatie geeft inzicht in de omvang van de grondposities in relatie tot de totale baten. Het gaat hier alleen om grondposities die het doel hebben om bebouwd en verkocht te worden. Uit het kengetal blijkt dat de financiële situatie van de grondexploitatie de afgelopen jaren gezond is.

Structurele exploitatieruimte

Bij de structurele exploitatieruimte wordt berekend of de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken. Uit de grafiek blijkt dat dit kengetal schommelt, maar wel binnen de gunstige streefwaarde blijft. In het jaar 2022 is zelfs sprake van een positieve uitschieter, het kengetal van 2022 is gemiddeld bijna 7%

hoger dan over de afgelopen 5 jaren. Het welbekende ravijnjaar wordt weergegeven in 2026 e.v. waarbij de verwachting is dat er een te kort ontstaat in de structurele exploitatieruimte.

Onbenutte belastingcapaciteit

Het kengetal belastingcapaciteit geeft aan hoeveel onze inwoners gemiddeld aan OZB, afvalstoffen- en rioolheffing betalen ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De belastingdruk in de gemeente is hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit betekent dat de gemeente in verhouding met andere gemeenten hoge woonlasten heeft. Het percentage van belastingcapaciteit is verbeterd. Dit komt doordat het landelijke gemiddelde, de referentie om de belastingcapaciteit te bepalen, sterk is gestegen. De gemiddelde woonlasten in gemeente Sittard-Geleen zijn in vergelijking niet zo sterk gestegen als het landelijk gemiddelde waardoor het kengetal belastingcapaciteit verbeterd is.

Samenvatting

De financiële kengetallen zijn ten opzichte van de jaarrekening 2022 lichtelijke gedaald. Hier ligt aan ten grondslag dat er eind 2022 incidentele middelen zijn ontvangen van het Rijk. Logischerwijs wordt er in de begroting 2024 geen rekening gehouden dat er wederom incidentele middelen worden ontvangen van het Rijk. De kengetallen zijn op een niveau vergelijkbaar met de begroting 2023, waarbij de netto schuldquote nog lager staat in vergelijking met 2023.

Doordat de gemeente ervoor kiest om een groot gedeelte van haar uitgaven door middel van vreemd vermogen te financieren is de solvabiliteitsratio lager dan het landelijke gemiddelde en dus minder goed dan de landelijke streefwaarde. De netto schuldquote geeft aan dat deze schulden wel draagbaar zijn. De structurele exploitatieruimte blijft positief en dit geeft aan dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten (waaronder de rente en aflossing van een lening) te dekken. De financiële positie van de gemeente Sittard-Geleen kan dan ook als “voldoende” worden beoordeeld. Bovendien blijkt uit het surplus in de algemene reserve dat de gemeente “voldoende” in staat is om financiële tegenvallers op te vangen.

5.3 PARAGRAAF ONDERHOUD KAPITAALGOEDEREN

De kapitaalgoederen worden als volgt gerubriceerd:

- Infrastructuur en voorzieningen;
- Gebouwen en haven;
- Interne bedrijfsmiddelen.

Hieronder volgt een samenvatting van de vigerende plannen, welke de basis vormen voor het uitvoeren van het benodigd onderhoud:

Plannen	Vastgesteld door de raad	Jaar	Financiële vertaling begroting	Achterstallig onderhoud
Integraal basis beheerplan openbare ruimte	Ja	2019	Ja	Nee
Onderhoud kapitaalgoederen openbare ruimte 2020-2023	Ja	2019	Ja	Nee
Beheerplannen per beheergroep	Nee	2022	Ja	Nee
Beleidsplan water en klimaatadaptatie	Ja	2022	Ja	Nee
Nota vastgoedbeheer	Ja	2016	Ja	Nee
Nota onderhoud kapitaalgoederen-vastgoed	Ja	2019	Ja	Nee
Haven	Ja	2011	Ja	Nee, besluitvorming nieuw plan is voorzien in Q4 2023
Onderwijshuisvesting (gymzalen bij scholen)	Ja	2022	Ja	Nee

Infrastructuur en voorzieningen

Beheer openbare ruimte

Projecten

Het beheer en onderhoud van de openbare ruimte is een belangrijke taak van de gemeente. Hierbij is het essentieel om onze kapitaalgoederen te onderhouden en aan het einde van de technische levensduur te vervangen. Elk jaar wordt hiervoor dagelijks en klein onderhoud uitgevoerd en worden er groot onderhoud projecten in de openbare ruimte gerealiseerd.

Het investeringsprogramma voor het beheer en onderhoud van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte, in de vorm van IBOR- en afvalwaterprojecten, komt tot stand op basis van inspecties van bijvoorbeeld wegen en rioleringen, metingen rondom het beheer van de openbare ruimte, analyse van meldingen die de gemeente ontvangt, gebiedskennis van medewerkers en input van bewoners. Het proces van totstandkoming van dit programma wordt verwoord in het projectplan IBOR-BSW 2024-2028; dit plan wordt jaarlijks bijgesteld op basis van nieuw verkregen informatie en inzichten.

In navolgende tabel zijn de geplande IBOR en BSW (zie waterbeheer) projecten vermeld welke in 2024 worden voorbereid en (deels) fysiek worden uitgevoerd. Deels loopt de fysieke uitvoering van een aantal projecten door in 2025 en verder. Dit is afhankelijk van o.a. de complexiteit van het werk en de dialoog met bewoners en belanghebbenden.

In het kader van ‘werk met werk maken’ wordt, indien mogelijk, rekening gehouden met het combineren van IBOR en BSW projecten. Ook wordt bekeken wat de invloed is op de planning van de aanleg van glasvezel in de openbare ruimte, werkzaamheden van NUTS-bedrijven en overige ontwikkelingen op aangrenzende percelen.

Geplande IBOR projecten 2024 (voorbereiding en uitvoering)

Projectnaam	Beschrijving	Stadsdeel
IBOR Buurt Projecten	Uitvoering kleine projecten i.r.t. wijkgericht werken	Alle Stadsdelen
IBOR Spelen	Vervangen speeltoestellen	Alle Stadsdelen
Uitvoeringsplan bomen	Conform uitvoeringsprogramma B&W	Alle Stadsdelen
Vervangen en omvormen groen	Planmatige vervanging beplanting	Alle Stadsdelen
Vervangen en omvormen grijs	Planmatige omvorming verhardingen	Alle Stadsdelen
Openbare verlichting	Vervangen armaturen (door LED)	Alle Stadsdelen
Verkeersregelinstantaties	Vervangen VRI's	Meerdere stadsdelen
IBOR BSW Rozenlaan e.o. Geleen	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	2
IBOR BSW Norbetijnenstraat inclusief PP, Joden- en Leurstraat Geleen	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	3
IBOR BSW Zeeheldenbuurt Geleen	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	2
IBOR BSW Watersleyerweg Munstergeleen	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	3
IBOR BSW Wilhelminastraat – Engelenkampstraat Sittard	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	4
IBOR BSW Parklaan Sittard	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	4
IBOR BSW Rijksweg Noord Sittard	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	5
IBOR BSW Bovenstraat–Gronckelstraat–Dr. Nolensstraat Limbricht	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	1
IBOR BSW Mezenstraat e.o. (Mezenstraat, Kievitstraat, Leeuwerikstraat, Lijsterstraat en Vinkenstraat) Geleen	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	3
IBOR BSW Herinrichting omgeving Keutelbeek Geleen Zuid	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	3
IBOR Sittarderweg Munstergeleen	Reconstructie verharding	3
IBOR Hemelsley Sittard	Reconstructie verharding	5
IBOR De Wieër	Reconstructie verharding	4
IBOR BSW Bergerweg – Theresiastraat Einighausen	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	1

Beheerplannen

In het Integraal beheerplan openbare ruimte 2019 is aangegeven dat per beheergroep een separaat beheerplan moet worden opgesteld. Deze beheerplannen zijn in 2022 vastgesteld door het College. Met de oplevering is inzichtelijk geworden welke bedragen feitelijk structureel nodig zijn voor het dagelijks onderhoud, het groot onderhoud en de vervangingen. En voor zover bekend welke eenmalige investeringen (herstelwerkzaamheden) nodig zijn om waar nodig op kwaliteit te komen.

Na de oplevering zijn de feitelijke kosten uit de beheerplannen gereflecteerd aan de beschikbare budgetten uit de begroting 2021. Dit heeft geleid tot een bijstelling van de budgetten in de begroting 2022. Hierbij is niet het volledige tekort gedekt, omdat reëel begroot is welke budgetten in 2022 ook daadwerkelijk benut kunnen worden. Dit in verband met onder andere het ontbreken van voldoende deskundig personeel, en rekening houdende met de doorlooptijd van aanbestedingsprocedures en de belastbaarheid van de stad voor onze inwoners. In de begroting 2023 is wederom kritisch gekeken naar een reëel begrotingsbeeld voor het beheer van de openbare ruimte. Zoals reeds in de begroting 2023 aangekondigd, wordt in 2024 het laatste nog resterende tekort ingelopen. Waarmee we vanaf de begroting 2024 over het volledige benodigde bedrag conform de vastgestelde beheerplannen beschikken.

Herstelmaatregelen

Bij het opstellen van het integraal beheerplan openbare ruimte 2019 is gebleken dat er herstelmaatregelen noodzakelijk zijn om de kwaliteit van verhardingen weer op het vastgestelde beheerniveau te brengen. Hiervoor is een Groot Onderhoud Wegen – programma opgesteld en zijn door de Raad separaat financiële middelen ter beschikking gesteld. In 2020 is gestart met de herstelmaatregelen, waarbij het onderhoudscontract met de aannemer tot eind 2024 loopt. Er zijn reeds een groot aantal wegen aangepakt. Niet alle voor 2023 geplande wegen kunnen in 2023 worden uitgevoerd. Dit betekent dat het programma GOW ook in 2024 nog in uitvoering is. Het niet bestede budget voor 2023 wordt daarvoor doorgeschoven naar 2024.

Uit de individuele beheerplannen is gebleken dat ook voor andere beheergroepen herstelmaatregelen noodzakelijk zijn. Ook hiervoor zijn in de begrotingen vanaf 2022 aanvullende budgetten (kredieten) ter beschikking gesteld. In 2023 zijn/worden de programma's hiervoor nader uitgewerkt en de budgetten verdeeld, zodat de herstelmaatregelen in de periode 2024 t/m 2026 kunnen worden uitgevoerd.

Regionale samenwerking en beleidskader afvalwaterbeheer en watermanagement

Voor de periode 2022-2026 is een gezamenlijk beleids- en uitvoeringskader voor het waterbeheer in de regio opgesteld en eind 2021 vastgesteld. Het beleids- en uitvoeringskader bestaat uit een viertal plannen. Deze vier plannen vormen samen het Beleidsplan Stedelijk Watermanagement (BSW)/Gemeentelijk rioleringsplan (GRP). Besloten is om het traditionele plan anders in te richten zodat er een duidelijke scheiding gemaakt kan worden tussen kaders (voor de raad) en uitvoering (voor het college). Daarnaast is in lijn van het Bestuursakkoord Water samenwerking gezocht met de gemeenten in de Westelijke Mijnstreek, met het Waterschap Limburg, Waterschapsbedrijf Limburg en Waterleidingmaatschappij Limburg. Door een gescheiden plannenmodel te hanteren wordt het mogelijk om gezamenlijke kaders en uitgangspunten te stellen in het regionaal beleidsplan en beheerplan. Tevens wordt de lokale autonomie gewaarborgd door de kostendekkingsplannen (wat betaalt de inwoner?) en projectplannen (wat gaan we waar doen?) lokaal en dus per gemeente in te vullen.

Projecten

Voor wat betreft instandhouding kapitaalgoederen is in het kostendekkingsplan Afvalwater Sittard-Geleen berekend dat voor de periode 2022-2026 jaarlijks afgerond € 5,7 mln. aan vervangings- en verbeteringsinvesteringen nodig zijn voor alle onderdelen zoals de hoofdriolering en de huisaansluitingen, maar ook voor het vervangen van pompen, gemalen en elektromechanische installaties. Daarnaast wordt jaarlijks een bedrag van € 1 mln., geïnvesteerd voor klimaatadaptatie. Er worden emissie maatregelen getroffen en geïnvesteerd in afkoppelen van regenwater.

In de rioolheffing is dan ook rekening gehouden met de kapitaallasten van deze investeringen. Eventuele onderuitputting kapitaallasten wordt in de voorziening gestort en blijft vanwege de bestemmingsheffing op riolering geormerkt aan het product. Onderstaand de projecten welke voor afvalwater in voorbereiding zijn of starten in 2024.

Projectnaam	Beschrijving	Stadsdeel
BSW Relinen 2024 koker Vonckenstraat–Peschstraat-Orangehof	Planmatige inwendige renovatie riolering	Alle stadsdelen
BSW Planmatig vervanging kolken	Planmatig onderhoud riolering	Alle stadsdelen
BSW KRW Buffer Guttecoven en Spaans Vonderen	Emissiemaatregel (verbeteren oppervlaktewater) kwaliteit	1
BSW Emissiemaatregelen 2024-2027	Emissiemaatregel (verbeteren oppervlaktewater) kwaliteit	3
BSW KRW Buffer Millenerweg	Emissiemaatregel (verbeteren oppervlaktewater) kwaliteit	5
BSW Saneren aangesloten panden Molenbeek	Emissiemaatregel (verbeteren oppervlaktewater) kwaliteit	4
BSW Uitvoering maatregelen wateroverlast 2022	Wateroverlast	Alle stadsdelen
IBOR BSW bijdrage Rozenlaan e.o. Geleen	Reconstructie verharding, planmatig vervanging riol en afkoppelen	2
IBOR BSW Norbetijnenstraat incl. parkeerplaats Geleen	Reconstructie verharding, planmatig vervanging riol en wateroverlast	3
IBOR BSW Zeeheldenbuurt Geleen	Reconstructie verharding, planmatig vervanging riol en afkoppelen	2
IBOR BSW Watersleyerweg Munstergeleen	Wateroverlast	3
IBOR BSW Wilhelminastraat – Engelenkampstraat Sittard	Reconstructie verharding, planmatig vervanging en verzwaring riol en afkoppelen	4
IBOR BSW Parklaan Sittard	Reconstructie verharding, planmatig vervanging riol, afkoppelen en emissiemaatregelen	4
IBOR BSW Rijksweg Noord Sittard	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riol	5
IBOR BSW Gulicksestraat Sittard	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riol	4
IBOR BSW Bovenstraat– Gronckelstraat – Dr. Nolensstraat Limbricht	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riol	1
IBOR BSW Bergerweg – Theresiastraat Einighausen	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riol	1

Projectnaam	Beschrijving	Stadsdeel
IBOR BSW Herinrichting omgeving Keutelbeek Geleen-Zuid	Reconstructie verharding en planmatig vervanging riool	2

Beheer en onderhoud

De doelstelling voor beheer en onderhoud is ‘adequaat en efficiënt beheren van ons stelsel.’ En naar dat doel wordt gewerkt door de strategie te volgen, beheer en onderhoud als ware het als één gezamenlijk areaal te zien in de regio. Daarbij zoeken we samen naar doelmatige en duurzame verbeteringen. En we werken volgens de afspraken in het Beheerplan Afvalwater Westelijke Mijnstreek en Beleidsplan Water en Klimaatadaptatie.

In 2024 werken we samen aan:

- reiniging, inspectie en reparatieprogramma
- gezamenlijk rioleringen relinen (inwendig renoveren)
- onderzoeken we hoe we samen de infiltratievoorzieningen en buffers kunnen beheren
- brengen we de beheerdata van onze huis- en kolkaansluitingen in beeld
- geven we invulling aan de subsidieregeling Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
- geven we invulling aan de subsidieregeling afkoppelen
- communicatie Waterklaar
- werken we aan inzicht krijgen in functioneren riool door meten en rekenen
- leveren we een bijdrage aan Waterveiligheid en Ruimte Limburg

Het rioolstelsel van Sittard-Geleen verouderd en we zien de kosten van incidenteel onderhoud stijgen de laatste jaren. Voor aanpak (kleine) incidenten op kolken - en huisaansluitingen worden daarom ook in 2024 meer kosten begroot. In 2024 vind een evaluatie plaats van de deze kosten en wordt inzicht verkregen in de nog aanwezige achterstanden.

Gebouwen en haven

Ontwikkelingen vastgoedbeheer

Uitgangspunt voor het vastgoedbeheer is dat de gemeente geen vastgoed bezit alleen uit financieel oogpunt. Het maatschappelijk rendement is leidend. Vastgoed wordt alleen ingezet als het een maatschappelijk effect oplevert. De nota Vastgoedbeheer gemeente Sittard-Geleen is van 2016. Deze is in voorbereiding om geactualiseerd te worden. De gemeente Sittard-Geleen heeft momenteel circa 170 gebouwen in eigendom, naast de havens en woonwagendplaatsen.

Het planmatig onderhoud van gebouwen vindt plaats op basis van een meerjarige onderhoudsplanning waarbij gebruik wordt gemaakt van conditiemetingen volgens de NEN 2767 systematiek. In 2019 zijn integrale inspecties (NEN2767) van de gemeentelijke gebouwen afgerond. Het uit de inspecties voortvloeiende Meerjaren Onderhoudsplan 2020-2024 is in 2019 door uw Raad vastgesteld. Elk jaar wordt een gedeelte van de gebouwen opnieuw geïnspecteerd zodat van alle panden elke 4 tot 5 jaar een up-to-date onderhoudsplanning opgesteld wordt.

Door de gemeente wordt voor alle gebouwen jaarlijks een bedrag gestort in de bestemmingsreserve en de onderhoudsvoorzieningen planmatig onderhoud vastgoed. De hoogte van de noodzakelijke storting wordt bepaald door de meerjarige onderhoudsplanning. Door de aanhoudende oorlog in Oekraïne en de blijvende gevolgen van de energiecrisis, hebben we nog steeds te kampen met hoge kostenstijgingen en is de beschikbaarheid van materialen en personeel van invloed op de planning en het beschikbare budget. De impact op de meerjarig onderhoudsplanning is voor de langere termijn lastig in te schatten, het lijkt dat de markt

enigszins stabiliseert, maar onstabiel blijft. Gemiddeld zijn de bouwkosten de afgelopen jaren met meer dan 15% verhoogd.

Conform de nota Vastgoedbeheer 2016 wordt het planmatig onderhoud van de niet-strategische panden en de panden in ontwikkeling uitgesteld. Alleen werkzaamheden die onuitstelbaar zijn in verband met de veiligheid of de bruikbaarheid van het gebouw, worden wel uitgevoerd.

In 2023 zijn de gebouwen door team Vastgoed geïnspecteerd om een actueel beeld te krijgen van de staat van de gebouwen en hun onderhoudsplanningen. Hierbij is gekeken naar onderhoud dat moet worden uitgevoerd, bijvoorbeeld omdat de betreffende gebouwen niet meer in ontwikkeling zijn, en verder in conditie 3 gehouden dienen te worden. Voor het mogelijk verduurzamen van gebouwen zal in 2023 gestart worden met het opstellen van een duurzaamheidsvisie en een daarbij horend Duurzaamheidsmeerjarig onderhoudsplan. Voor deze duurzaamheidsopgave zullen separate voorstellen komen.

Het Onderhoudsplan 2024 wordt vastgesteld in Q4 2023. Hierdoor kunnen na vaststelling de werkzaamheden voor 2024 worden voorbereid en worden de werkzaamheden over heel 2024 verdeeld. Eventuele vervangingsinvesteringen worden afzonderlijk behandeld in overleg met de productverantwoordelijke afdeling.

Sportaccommodaties

De sportvoorzieningen worden verhuurd aan de Sportstichting Sittard-Geleen, die vervolgens via vaste tarieven deze voorzieningen weer in gebruik geeft aan sportverenigingen en andere gebruikers. De Sportstichting ontvangt jaarlijks voor het beheer en de exploitatie een subsidie van de gemeente. De huur die de Sportstichting betaalt is een kostendekkende huur minus een bedrag voor planmatig onderhoud. Het geplande onderhoud wordt jaarlijks geactualiseerd en op basis van de bevindingen aangepast en uitgevoerd.

Het verzelfstandigen van het onderhoud voor 4 tennisverenigingen is voor de verenigingen een aanzienlijke opgave en niet gerealiseerd. Het onderhoud van de accommodaties wordt verder verzorgd door de Sportstichting en team Vastgoed.

Onderwijshuisvesting

Het eigenaarsonderhoud van schoolgebouwen is per 1 januari 2015 overgeheveld naar de schoolbesturen. De gemeentelijke taak voor wat betreft onderwijshuisvesting beperkt zich thans tot het beheer van gymzalen bij zes scholen. In 2023 is bij enkele scholen asbesthoudend materiaal gesaneerd. Bij het ter beschikking stellen van scholen voor onderwijshuisvesting wordt door de schoolbesturen hogere eisen gesteld aan de kwaliteit. Naast voldoen aan hedendaagse voorschriften wordt ook gevraagd de gebouwen te verduurzamen.

Ambtelijke huisvesting

In 2024 verwachten we weer verhuisbewegingen. We maken hiermee meteen de overstap naar hybride werken. Om het hybride werken te faciliteren schaffen we meubilair aan. Elektrisch verstelbare sta/zit bureaus lockers en Qabins (tbv teams) zijn hier voorbeelden van. De Raad heeft in juni 2023 het groene licht gegeven voor de verbetering van de panden inclusief het hybride werken. Alle gedane aanschaf is duurzaam en krijgt ook een plek in de nieuwe huisvesting. De nieuwe huisvesting in Geleen heeft ook een versterkende werking voor de binnenstad van Geleen.

Havens

De ontwikkelingen van de havens door de jaren heen heeft ervoor gezorgd dat het bedrijventerrein Holtum-Noord samen met het Julianakanaal (1934) de bereikbaarheid van Zuid-Limburg via weg, spoor en water borgt én voor transport en distributie interessant werd en toekomstig blijft. De havens zijn strategisch voor de stad. De havens en kades zijn tussen 1960 en 2017 gefaseerd aangelegd en in de loop der jaren tussentijds aangepast op het huidige gebruik. Het beheer en onderhoud hiervan wordt momenteel uitgevoerd in opdracht van team vastgoed. In 2021-2023 zijn onderhoudswerkzaamheden uitgevoerd, diverse onderzoeken en metingen

uitgevoerd. De te verwachte werkzaamheden en kosten ten aanzien van beheer en onderhoud op de korte en middellange termijn zijn in kaart gebracht.

Om de havens op lange termijn bereikbaar te houden is het noodzakelijk om een aantal onderhoudswerkzaamheden in 2023 te laten uitvoeren. Vervolgens zijn verdere metingen en inspecties nodig om aanvullend een beheer- en onderhoudsplan voor de lange termijn op te stellen.

Woonwagens

De herinrichting, normalisatie en integratie van de woonwagenlocatie Obbichterweg maakt deel uit van het herstructureringsproject "Overdracht woonwagenlocaties" en is als zodanig het laatste deel van de overdracht aan ZOwonen. Naar aanleiding van geleerde lessen uit project Tudderenderweg is voor de Obbichterweg gekozen voor een integrale aanpak, hiervoor is een bedrag opgenomen van € 1,23 mln. De raad heeft op 15 juni 2023 de "Strategie invulling woonbehoefte woonwagenbewoners" vastgesteld. Hierin is ook de aanpak voor de Obbichterweg verwoord. Over deze strategie vindt participatie plaats met de bewoners. De middelen die nu gereserveerd zijn voor de Obbichterweg zullen worden gebruikt voor maatregelen op de huidige locatie en het verder uitwerken en uitvoeren van de strategie.

Exploitatie- en investeringsbudgetten instandhouding kapitaalgoederen

Voor de instandhouding van de kapitaalgoederen zijn op basis van de begroting 2024 onderstaande budgetten beschikbaar.

Bedragen x € 1000

Instandhouden kapitaalgoederen		exploitatiebudget 2024	beschikbare krediet tbv vervanging	Achterstallig onderhoud
Infrastructuur		29.661	21.214	
a	Wegen/verkeersmaatregelen	18.290	13.723	
-	Wegen	16.794	13723	nee
-	Kleine verkeersmaatregelen	1.496		nee
b	Riolering	10.329	5905	nee
c	Kunstwerken	12		nee
d	Verkeersregelinstallaties	1030	1586	nee
Voorzieningen		10.060	3.371	
a	Groen	7.603	1.981	
-	Openbaar groen (bomen/beplantingen)	7.381	1981	nee
-	Bos/natuurterreinen	64		nee
-	Groenbeheer begraafplaatsen	158		nee
b	Verlichting	1.547	792	nee
c	Speelvoorzieningen	910	598	
-	Speel- en recreatie voorzieningen	744	598	nee
-	Kinderboerderij	99	0	nee
-	Kasteelpark Born	67	0	nee
Panden		2.448	0	
a	Gebouwen	1.247		
-	Ambtelijke huisvesting	479		nee
-	Maatschappelijke huisvesting	313		nee

-	Commerciële huisvesting	63	nee
-	Cultuurgebouwen	82	nee
-	Stadsschouwburg	310	
b	Sportgebouwen	812	nee*
c	Parkeergebouwen	309	nee
d	Onderwijsgebouwen	80	nee

Interne bedrijfsmiddelen

Facilitaire Services

In 2022 hebben we de meerjarenonderhoudsplannen (2022-2061) voor het onderhoud geactualiseerd. We blijven kritisch op de te maken onderhoudsinvesteringen in relatie tot de gemaakte keuzes over bestuurlijke en ambtelijke huisvesting (juni 2023). We moeten immers blijven voldoen aan de wet- en regelgeving en wettelijke Arbo-regels. Binnen de bestuurlijke en ambtelijke huisvesting wordt in 2024 doorgegaan met het vervangen van het verouderde en afgeschreven meubilair.

Informatiemanagement en ICT

De instandhouding van de vaste ICT-componenten is bij de vaststelling van eerdere programmabegrotingen afdoende geregeld en van budget voorzien. Voor hardware wordt daarbij gebruik gemaakt van een leasecontract met zodanige vervangingsfaciliteiten, dat de continuïteit en doorontwikkeling (innovatie) zijn gewaarborgd. Bij ingrijpende wijzigingen in het gebruik van de ICT-middelen of aanzienlijke personele uitbreiding binnen de organisatie wordt opnieuw bekeken of de beschikbare budgetten binnen het bestaande leasecontract toereikend zijn. Voor wat betreft het voornemen om meer gebruik te gaan maken van mobiele devices betekent dat het advies ongewijzigd zal blijven. Wat betreft groei van storage door de implementatie van cloud-systemen (VTH, Zaaksysteem, M365) zal deze groei niet in de eigen omgeving gerealiseerd worden maar is er gekozen om deze opslag als dienst in de cloud te plaatsen. In het kader van de verdere ontwikkelingen en transitie naar de cloud zal dit eveneens een effect hebben op de lokale opslag van data. Deze zal in de loop van jaren verschuiven van intern naar extern. Voor de opslag van data in de cloud bij Microsoft (M365) dient wel rekening gehouden te worden met voldoende storage voor de interne back-up van deze data. Daarnaast dient er voldoende aandacht te zijn voor dataclassificatie in het kader van privacy en security. Er zal altijd lokale opslag noodzakelijk blijven in verband met back-up van bedrijf kritische gegevens die niet in de cloud opgeslagen (mogen) worden.

Het beheer van ICT-middelen is zo ingericht, dat daarmee zowel technische infrastructuur als centrale software (generieke en bedrijfsvoeringapplicaties) op adequaat niveau kan blijven functioneren (life-cycle management). Bij de verdere ontwikkelingen rondom Hybride Werken wordt ook een toename verwacht van de benodigde personele beheercapaciteit. De capaciteit zien we reeds toenemen m.b.t. de (wettelijke) eisen op het gebied van Informatieveiligheid. De technische basis blijft op orde en de landelijke standaarden op basis van werken onder architectuur worden ingevuld. Met de uitbreiding van nieuwe technieken zoals robotisering en Common Ground zullen aanpassingen in de technische architectuur aan de orde zijn incl. benodigde beheercapaciteit.

De onboarding van Vidar heeft eind 2021 succesvol plaatsgevonden, waarbij de hosting van Navision was verlengd bij 2Invision tot 31 december 2022. Het doel om de hosting per 1 januari 2023 te beëindigen bij 2Invision is niet gelukt, in afwachting van de afronding van de implementatie van Business Central (vervanging/upgrade Navision) welke vooralsnog gepland staat eind 2023. Het blijkt inmiddels dat ook na afronding de 'oude' omgeving toegankelijk moet blijven voor een aantal gebruikers, waardoor de dienstverlening van 2Invision in beperkte mate in 2024 e.v. voortgezet dient te worden. Het offertetraject dat inzicht geeft in de kosten na 1-1-2024 loopt nog.

Naast de onboarding van Vidar is besloten om het wettelijke deel van het archief terug te plaatsen bij de gemeente. Momenteel vindt er een inventarisatie plaats die inzicht moet geven welke zaken vanuit de Domijnen overgebracht dienen te worden naar de gemeentelijk ICT-omgeving. Deze inventarisatie zal inzicht geven in de (bijkomende) kosten t.b.v. de ICT-omgeving.

Exploitatie- en investeringsbudgetten instandhouding kapitaalgoederen

Voor de instandhouding van de kapitaalgoederen zijn op basis van de begroting 2024 onderstaande budgetten beschikbaar.

Instandhouden kapitaalgoederen	Begroting 2024	Beschikbare krediet tbv vervanging 2024	Achterstallig onderhoud
Informatiemanagement en ICT	5.720.059		
a Informatiemanagement/Data en integratie/ digitalisering	535.420		nee
b Onderzoek en Statistiek	52.603		nee
c Geo	1.165.047		nee
d Informatieveiligheid en privacy	192.800		nee
e ICT	3.574.188		nee
f ICT VIDAR	200.000		nee

5.4 PARAGRAAF FINANCIERING

Inleiding

Conform artikel 18 van de Financiële verordening op basis van artikel 212 van de Gemeentewet is deze financieringsparagraaf samengesteld. Alle in deze financieringsparagraaf opgenomen acties gebeuren overeenkomstig het door het college vastgestelde Treasurybesluit en de doelstelling van de treasuryfunctie: optimale verkrijging, inzet en beheersing van financieringsmiddelen om op de gewenste plaats, op het juiste tijdstip en tegen de beste condities over de gewenste hoeveelheid liquiditeiten te kunnen beschikken. Voor informatie over garanties en over het EMU⁸ saldo wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen & risicobeheersing en de bijlage over EMU saldo.

Algemene uitgangspunten

- De afschrijvingskosten komen rechtstreeks ten laste van de producten.
- Om het renteresultaat zo inzichtelijk mogelijk te maken wordt met een kostenplaats gewerkt.
- Geen rente berekenen over reserves en voorzieningen.
- Rentekosten tijdens de uitvoering van een project (tenzij anders besloten) ten laste van de exploitatie brengen.
- Het rentebudget is daarnaast bepaald op basis van de volgende uitgangspunten:
  - te betalen rentekosten op de afgesloten langlopende leningen;
  - te betalen rentekosten over het verwachte financieringstekort per 1 januari 2024 uitgaande van de verwachte standen van langlopende leningen, reserves en voorzieningen, activa en grondexploitatie.

Belangrijkste uitgangspunten Treasurybesluit

- De financieringsfunctie heeft als primair doel het financiële risicobeheer.
- Het renterisico wordt beperkt tot stabiel en ruim onder de wettelijke renterisiconorm.
- De netto vlottende schuld wordt beperkt tot maximaal de wettelijke kasgeldlimiet.
- Uitzettingen uit hoofde van de treasuryfunctie vinden, voor zover verplicht, uitsluitend plaats bij het Agentschap van het ministerie van Financiën of bij medeoverheden.
- Het aantrekken van langlopende leningen op de kapitaalmarkt geschiedt door bij 4 partijen, waar onder in ieder geval de huisbank, offertes aan te vragen.
- Principieel geldt dat de gemeente geen financiële constructies aangaat. Mocht het toch wenselijk zijn om financiële belangen in een andere (private) organisatie aan te gaan geschiedt dit uitsluitend uit hoofde van de publieke taak. Bij het verstrekken van geldleningen en garanties uit hoofde van de publieke taak worden naast de voorwaarden genoemd in de financiële verordening de in de desbetreffende beleidsnotities vastgelegde uitgangspunten in acht genomen.

Kasgeldlimiet

In het kader van de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) wordt als basis voor de berekening van de kasgeldlimiet de omvang van de uitgaven van de begroting gehanteerd. Het streven is gericht op een zodanige ruimte onder de kasgeldlimiet dat er vrijheid is in het moment van aantrekken van financieringsmiddelen. Met deze vrijheid behoort inspelen op pieken en dalen in de kapitaalmarkt en het gericht spreiden van de leningportefeuille tot de mogelijkheden.

---

⁸ EMU – Economische Monetaire Unie

Bedragen x € 1.000

Benutting Kasgeldlimiet over de periode 1 juli 2022 tot 1 juli 2023	3^e kwartaal 2022	4^e kwartaal 2022	1^e kwartaal 2023	2^e kwartaal 2023
(1) Omvang uitgaven begroting per 1 januari	378.805	378.805	400.344	400.344
(2) Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
(3) Kasgeldlimiet op basis begroting (1*2)	32.198	32.198	34.029	34.029
(4) Netto vlottende schuld(+)/vlottende middelen(-)	-57.942	-58.095	-39.249	-54.279
Ruimte onder limiet (3-4)	90.140	90.293	73.278	88.308

De ruimte onder de kasgeldlimiet wordt gunstig beïnvloed door het nog niet bestede bedrag van de projectfinanciering voor Glanerbrook. Dit bedrag is onderdeel van het uitstaande bedrag bij de schatkist.

De kasgeldlimiet voor de meerjarenbegroting ziet er als volgt uit:

Bedragen x € 1.000

Meerjarenbegroting 2024-2027	2024	2025	2026	2027
(1) Omvang uitgaven begroting per 1 januari	416.149	413.051	410.557	402.552
(2) Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	8,5%	8,5%	8,5%	8,5%
Kasgeldlimiet op basis begroting (1*2)	35.373	35.109	32.897	34.217

Rente-risiconorm

Op basis van de wet FIDO is een limiet gesteld aan de blootstelling van renterisico's door middel van het instellen van een "renterisiconorm". Doel is om tot een gelijkmatig opgebouwde leningenportefeuille te komen zodat de renterisico's bij herfinanciering gespreid worden. De renterisiconorm geeft het maximum aan renterisico per jaar aan en is een bedrag ter grootte van 20% van de omvang van de uitgaven van de begroting per 1 januari van het begrotingsjaar.

Onderstaande tabel geeft conform de Uitvoeringsregeling Financiering Decentrale Overheden (UFDO) inzicht in de renterisiconorm over de komende vier jaren. De gemeente zit stabiel en ruim onder de wettelijke renterisiconorm van 20%.

Bedragen x € 1.000

Renterisiconorm en renterisico's vaste schuld	2024	2025	2026	2027
(1) Omvang uitgaven begroting per 1 januari 2023	400.344			
(2) Bij ministeriële regeling vastgesteld percentage	20%	20%	20%	20%
(3) Renterisiconorm op basis begroting 2023 (1*2)	80.069	80.069	80.069	80.069
(4) Renterisico op vaste schuld (= aflossing en renteherziening)	17.073	17.384	17.596	18.008
Ruimte (3-4)	62.996	62.685	62.473	62.061
Renterisico in percentage begroting 2023 (4/1)*100%	4,26%	4,34%	4,40%	4,50%

Rente-toerekening

Artikel 13 van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) schrijft voor dat de gemeente moet werken met een renteomslag en inzicht moet geven in:

- de rentelasten uit externe financiering
- het renteresultaat
- de wijze van rentetoerekening

Met onderstaand door de commissie BBV geadviseerd renteschema wordt invulling gegeven aan dit inzicht.

Bedragen x € 1.000

Schema rentetoerekening			
a.	De externe rentelasten over de korte en lange financiering		9.776
b.	De externe rentebaten over de korte en lange financiering	-/-	1.924
	Saldo rentelasten en rentebaten		7.852
c.1	De rente die aan de grondexploitatie moet worden doorberekend	-/-	143
c.2	De rente van projectfinanciering die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend	-/-	524
c.3	De rentebaar van door verstrekte leningen waarvoor een specifieke lening (= projectfinanciering) is aangetrokken die aan het betreffende taakveld moet worden toegerekend		1.624
	Aan taakvelden toe te rekenen externe rente		8.809
d.1	Rente over eigen vermogen *		0
d.2	Rente over voorzieningen *		0
	Totaal aan taakvelden toe te rekenen rente		8.809
e.	De aan taakvelden toegerekende rente (renteomslag 2,15%)	-/-	8.891
f.	Renteresultaat op het taakveld treasury		82

* De gemeente kiest er voor geen rente over het eigen vermogen en de voorzieningen te berekenen.

Bij projectfinanciering worden de rentelasten van de aangetrokken leningen op de bij de activa behorende taakvelden geboekt. De renteopbrengsten van schatkistbankieren worden in de omslagrente verdisconteerd voor zover deze geen relatie hebben met projectfinanciering. Indien de ontvangen rente wel een relatie heeft met projectfinanciering wordt deze toegerekend aan het taakveld waarvoor de projectfinanciering is aangetrokken.

Voor de rente voor de nieuwe investeringen wordt 3,5% gehanteerd.

Liquiditeitsplanning en financieringsbehoefte

Dagelijks:

De dagelijkse liquiditeitsbehoefte is volledig afgedekt omdat het beheer van het saldo in de rekening-courant volledig in handen gegeven is van de bank. Dit is geregeld in de overeenkomst van de bancaire dienstverlening.

Korte termijn:

De nadruk ligt op het voortschrijdend actualiseren van de bestaande liquiditeitsplanning met een scope van 5 maanden waarbij alle geldstromen worden meegenomen.

(Middel)lange termijn:

De financieringsbehoefte per 1 januari is voor de komende jaren weergegeven in onderstaand overzicht.

Bedragen x € 1.000

	2024	2025	2026	2027
Financieringstekort	31.458	83.064	99.933	103.622

De jaarlijkse financieringsbehoefte, exclusief investeringsruimte nieuw beleid, wordt bepaald door een aantal elementen:

- mutaties in de leningenportefeuille;
- de begrote mutaties van reserves en voorzieningen;

- de begrote besteding van de restantkredieten;
- de begrote afschrijvingen op de bestaande activa;
- het begrote meerjarig liquiditeitsverloop van de grondexploitatie.

Vanaf 2025 is er een grote toename van het financieringstekort te zien. Dit wordt met name veroorzaakt door een verhoging van de besteding van de restantkredieten gedurende 2024. Onderstaande investeringen nemen het grootste gedeelte van deze begrote besteding voor hun rekening: IBOR € 20,5 mln. BSW € 8 mln. Huisvesting € 9,5 mln. Unilocaties € 10 mln.

Rentevisie

De afgelopen jaren hebben zicht turbulente ontwikkelingen voorgedaan die van grote invloed waren op de renteontwikkelingen. De ECB heeft in 2023 de rente verder verhoogd vanwege de sterk opgelopen inflatie.

Marktpartijen als BNG, ING, ABNAMRO en Thésor geven nu rentevisies af die na een nog verdere stijging in 2023, voor het jaar 2024 voorzichtig rekening houden met licht dalende rentetarieven voor zowel de geld- als de kapitaalmarkt. De inschatting hierbij is dat we gedurende 2024 te maken krijgen met een iets dalende inflatie en daarmee dus een teruglopende rente. Voor de geldmarkt dient de driemaands Euribor als leidraad en voor de kapitaalmarkt dient de 10 jr. Nederlandse staatslening als benchmark.

Geldmarkt:

De geldmarktrentes zijn gedurende 2023 verder opgelopen. De 3-maands Euribor begon het jaar 2023 met 2,162% en is bij het opstellen van de begroting 2024 inmiddels boven de 3,8% uitgekomen. Uit de huidige rentevisie van de banken blijkt dat gedurende 2024 een lichte daling van het rentepercentage verwacht wordt.

Waar voor het financieringstekort dat onder de kasgeldlimiet valt bij de begroting 2023 nog uitgegaan is van een rente van 0,50% is deze in de uitgangspunten van de begroting 2024 gewijzigd naar 3,00%.

Kapitaalmarkt:

De benchmark rente stond begin 2023 rond de 2,8%. Gedurende 2023 schommelt dit percentage, echter bij het samenstellen van de begroting 2024 blijkt dit percentage nagenoeg weer op hetzelfde niveau te staan. Voor de leningen die de gemeente aantrekt, geldt vanwege de onzekerheden nog steeds een hoge opslag (1%) op deze tarieven. De verwachting van de banken is dat deze opslag vooralsnog niet zal dalen. Voor de rente voor nieuw aan te trekken langlopende leningen is in de uitgangspunten voor de begroting 2024 uitgegaan van 3,5%.

Financiële instrumenten

Voor 2024 wordt gebruik gemaakt van financiële instrumenten: rekening-courant krediet, daggeld, kasgeld, schatkistbankieren en langlopende leningen.

Limieten financieringsmiddelen

De soms snel wijzigende rente op de kapitaalmarkt maakt het wenselijk, dat op aanbiedingen onmiddellijk kan worden gereageerd. Om dit mogelijk te maken heeft het college besloten de limiet voor de lange financieringsmiddelen voor 2024 te bepalen op € 75 mln. Deze limiet geldt voor de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024. Bij het aantrekken van lang geld worden offertes aangevraagd bij 4 verschillende kapitaalmarktpartijen waaronder in ieder geval de BNG en de Waterschapsbank.

In de wet Financiering Decentrale Overheden (FIDO) worden de aan te trekken kortlopende financieringsmiddelen gemaximaliseerd tot de kasgeldlimiet. In het treasurybesluit is verder bepaald dat een totale kredietlimiet van tenminste 110% van de kasgeldlimiet zal worden aangehouden. Uitgaande van bovenstaande heeft het college besloten het maximumbedrag dat in 2024 op enig moment maximaal mag worden aangetrokken te bepalen op € 30 mln. Dit besluit geldt voor de periode 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024.

Samenvatting limieten

Maximumbedrag waarvoor in 2024 mag worden aangegaan:	in € mln.
- vaste geldleningen	75
- rekening-courantkrediet, daggeld- en/of kasgeldleningen	30

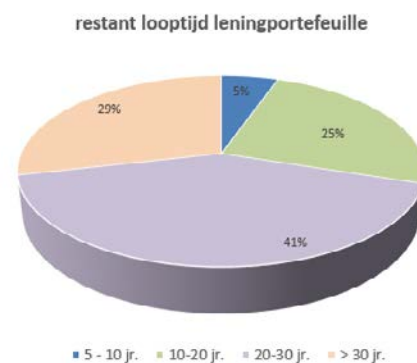
Van de aangegane vaste geldleningen zal via de jaarrekening mededeling worden gedaan aan de raad.

Leningportefeuille

Het schuldrestant per 1 januari 2024 van de opgenomen leningen bedraagt € 368,3 mln. (€ 304,7 mln. Gemeente, € 58 mln. Projectfinanciering en € 5,6 mln. doorverstrekt). Het schuldrestant van de in het kader van de publieke taak uitgezette leningen bedraagt € 5,6 mln.

Bedragen x € 1.000

	Opgenomen			Uitgezet	
	Gemeente	Projectfinanc.	Doorverstrekt	Verstrekt	Doorverstrekt
Stand 1 januari 2024	304.715	58.000	5.609	0	5.609
Nieuwe leningen		15.000			
Aflossingen	15.872	1.200	30		30
Stand 31 december 2024	288.843	71.800	5.579	0	5.579
Rente ⁹	7.013	419	105		105
Gemiddeld rentepercentage 1 januari 2024	2,43%	0,47%	1,83%		1,83%
Gemiddelde restant looptijd 1 januari 2024	18,4 jaar	48,9 jaar	8,7 jaar		8,7 jaar

Samenvatting geplande acties

- Kasgeldlimiet : - korte financiering beperken tot maximaal de kasgeldlimiet
- vrijheid creëren om in te kunnen spelen op pieken en dalen in de kapitaalmarkt
- Schatkistbankieren : structureel beperken tot maximaal het drempelbedrag schatkistbankieren
- Renterisiconorm : renterisico beperken tot maximaal het percentage van renterisiconorm

⁹ Betreft de rente van de langlopende leningen in de leningenportefeuille

Rentevisie : het volgen van de driemaands Euribor en de 10 jr. Nederlandse staatslening
Beschikbaarheid : - verzekeren van een duurzame toegang tot financiële markten
- aantrekken van voldoende financiële middelen binnen de door de raad vastgestelde kaders van de begroting
- gericht spreiden van de leningportefeuille

5.5 PARAGRAAF BEDRIJFSVOERING

Bestuur en communicatie

Communicatie en participatie

Communicatie ondersteunt de beweging om van buiten naar binnen te werken door meer contacten en interactie met de omgeving. In de samenwerking met inwoners, ondernemers en partners is goede onderlinge communicatie onmisbaar om verwachtingen over en weer te kunnen managen. Onze communicatievisie laat zien welke positie communicatie als competentie van iedereen én als vak in de organisatie vervult én hoe ondersteuning vanuit de functies van communicatie optimaal worden ingezet. We treden als gemeente de buitenwereld tegemoet met een eenduidige 'stijl van het huis' met de juiste communicatie, via het juiste kanaal, op het geschikte moment. Communicatie draagt daarmee bij aan het versterken van een communicatieve, veerkrachtige én participerende organisatie, die in verbinding staat met de samenleving. In 2024 geven we als gemeente net als in 2023 prioriteit aan begrijpelijke en toegankelijke communicatie. Onze communicatie, zowel in de organisatie als naar buiten toe, is helder en transparant. We stimuleren bovendien de dialoog, interactie en samenwerking passend bij de situatie of opgave vanuit onze rollen als participerende en netwerkende overheid. Daarmee geven we de samenleving ruimte en verantwoordelijkheid. En werken samen voor, met en door inwoners, ondernemers en partners aan een veerkrachtig Sittard-Geleen.

Facilitaire Services

Archief/ Documentaire informatievoorziening

In 2024 gaan we het archief centraliseren in het Stadskantoor Sittard. Hier is door de voortdurende vernietiging van analoge dossiers voldoende ruimte om het archief van Stadhuis Geleen te herbergen. We hebben een archiefmonitoringssysteem opgezet, waarbij we weten hoeveel strekkende meter archief zich op welke locatie bevindt. In de nieuwe huisvesting past het gehele archief in het Stadhuis Geleen. In 2024 vernietigen we ruim 75 meter analogo archief. Daarnaast zullen we in 2024 ook meer en meer digitaal vernietigen.

Inkoop en Aanbesteding

In 2024 werken we aan de uitkomsten van het rekenkameronderzoek. We richten ons op de volgende 4 aandachtsgebieden: innovatie, social return (SROI), regionaal inkoopbeleid en duurzaamheid. Voor het laatste wordt nieuw beleid opgesteld waarvan de kaders dienen voor het inkoopbeleid.

Huisvesting

In 2024 werken we verder aan de afronding van de huisvesting voor IPOR/Wijkbeheer aan de Mauritspark. Tevens verwachten we de tijdelijke verhuizing van de medewerkers van Stadhuis Geleen te gaan voorbereiden. We evalueren de verhuizing vanuit Walram naar Stadskantoor Sittard en de Geleenbeeklaan. We hebben deze panden hybride ingericht en we willen de eerste ervaringen vastleggen. Deze ervaringen kunnen we meenemen naar de nieuwe huisvesting.

Informatiemanagement en ICT

Basisvoorzieningen t.b.v. doorontwikkeling dienstverlening (Common Ground)

We leven in dynamische tijden. De omgeving waarin wij onze taken uitvoeren verandert steeds. Dat geldt niet alleen voor de fysieke leefomgeving, maar ook zeker voor onze digitale leefomgeving. De ICT-systemen dreigen vast te lopen als gevolg van de snelgroeiende stroom aan digitale gegevens. De ontsluiting van deze gegevens loopt via een complex systeem van koppelingen. Het maakt de huidige ICT-systemen weinig flexibel, kwetsbaar en duur. En het staat daarmee een optimale dienstverlening aan burgers en ondernemers in de weg. Dit besef zette een onomkeerbare landelijke beweging in gang voor de stapsgewijze ontwikkeling van een nieuwe, toekomstbestendige informatievoorziening: Common Ground. Common Ground vergroot de veerkracht van gemeenten doordat we de schaarse expertise kunnen bundelen en sneller kunnen inspelen op maatschappelijke opgaven. In 2023 hebben we als gemeente hard gewerkt aan de onderste laag (de Common Ground

infrastructuur). Nu is het zaak om door te pakken, zodat de gemeente niet achter raakt op landelijke autonome ontwikkelingen. De gemeente wordt geacht invulling te geven aan de tot nu toe vastgestelde verplichte standaarden en zorg te dragen voor basisvoorzieningen t.b.v. de doorontwikkeling van de dienstverlening. Bovendien draagt dit bij aan onze betrouwbaarheid. Want het zijn van een betrouwbare overheid betekent niet alleen dat we onze afspraken nakomen, afmaken wat we in gang gezet hebben en toegankelijkheid en laagdrempeligheid zijn ons contact met de inwoners. Het betekent ook dat we kunnen garanderen dat gegevens van inwoners veilig zijn en dat we er alles aan doen om dit ook voor de toekomst te kunnen garanderen. Het zorgt ervoor dat we niet alleen trots kunnen zijn op onze ondernemers, trots op onze centra, trots op onze verenigingen, trots op ons cultureel en immaterieel erfgoed, maar ook trots op hoe we als gemeente voor inwoners en bedrijven een veilige digitale omgeving onderhouden. Eind 2023 beschikt de gemeente over de basis common ground ICT-infrastructuur en dient er een start gemaakt te worden met het verder uitbreiden van deze basis, zodat de gemeente niet achter raakt op autonome landelijke ontwikkelingen. De gemeente wordt geacht invulling te geven aan de tot nu toe vastgestelde verplichte standaarden vanuit de VNG. Hiervoor zijn de volgende nieuwe voorzieningen nodig:

- Openzaak (centrale opslag zaakgegevens);
- Objectenregistratie (opslag van zaakgerelateerde detailgegevens);
- Archiefbeheercomponent (vernietigingsfunctionaliteit);
- Notificatiecomponent (notificeren van berichten ihkv zaakgericht werken);
- Aangepaste traditionele scansoftware;
- NLX + aanvullende api gateway functionaliteit (voor het uitwisselen van gegevens).
- Generiek Zaak afhandel component (GZAC);
- Aanpassen huidige scansoftware zodat deze informatie kan wegschrijven naar nieuwe bronnen (in eerste instantie Openzaak & Objectenregister);
- Open policy agent voor het vastleggen van datarechten van gebruikers;
- Logging & protocollering voor het vastleggen van dataverwerkingen (o.a. verwerking van persoonsgegevens). Deze verwerkingen kunnen in de toekomst dan worden ontsloten naar de inwoner en andere geautoriseerde partijen.

Ontwikkelingen en lopende projecten

Door de coronacrisis zijn de gemakken van mobiel werken en het maken van minder reisbewegingen, blijvend door de maatschappij omarmt. Het zg. hybride werken heeft ook in onze organisatie zijn intrede gemaakt en is niet meer weg te denken. Voor organisaties ontstaat een nieuw kader waarbij bestaande ideeën over leiderschap, traditionele kantoorconcepten en samenwerkingen tegen een nieuw licht gehouden kunnen worden. Om op deze ontwikkelingen effectief in te kunnen spelen is verdere digitalisering onvermijdelijk. Digitalisering verandert de kijk op informatie. Informatie is één van de belangrijkste bedrijfsmiddelen voor Gemeenten om zich in de snel veranderende wereld te kunnen organiseren en samen te werken: “Het is onomstreden dat informatie een wezenlijke grondstof is voor de werking van ons overheidsapparaat en vitaal is voor verantwoording in onze democratie. Er mag dus geen informatie kwijt zijn en ook geen twijfel over de juistheid en echtheid daarvan”, aldus het Rijksprogramma voor Duurzame informatiehuishouding. Digitalisering maakt het eenvoudiger om open, transparant en toegankelijk te zijn. Binnen de organisatie wordt naast Common Ground ingezet op trends zoals Smart City, het gebruik van algoritmen en Datagedreven Werken. Deze bieden kansen om veerkrachtig, innovatief, duurzaam en samen met onze omgeving maatschappelijke opgaven aan te pakken. Daarnaast zorgen projecten als Grip op Informatie en Identity- and Accessmanagement ervoor dat we grip houden op onze informatie(-systemen) en de (veilige) toegang daartoe.

De gemeente Sittard-Geleen zal zich de komende periode verder ontwikkelen naar een meer volwassen digitale organisatie waarin de medewerkers “anders” zullen werken. We zetten hierin stappen door meer te standaardiseren en gebruik te maken van het Microsoft-platform en te komen tot een moderne (mobiele) werkplek waarmee medewerkers invulling geven aan een goede werk-privé balans en de optie om plaats- en tijdsafhankelijk te kunnen werken. De omarming van de organisatie in het gebruik van Microsoft Teams heeft

zich hierin al bewezen en sluit tevens aan bij de Visie op Anders Werken. De toename in het gebruik van diensten in de public-cloud zorgt voor technische veranderingen en heeft impact op de beheerorganisatie en middelen.

Nauw en gelijkwaardig samenwerken en snel en adequaat reageren, raken niet alleen de cultuur van een organisatie, maar ook de techniek. Nu de fysieke ontmoetingen afnemen, is het des te belangrijker de digitale ontmoetingen goed te faciliteren. Telefonie kan niet langer als een losstaand element worden gezien. Telefonie wordt geïntegreerd in het Microsoft-platform en daarmee andere vormen van digitaal ontmoeten. Dit is ook ten voordele van onze klanten. Voor de inwoner blijft de klantreis straks hetzelfde, ongeacht of een medewerker thuis, mobiel of op kantoor werkt. Daarbij is omni-channel de ambitie. Dit betekent dat de klant ongeacht het kanaal (balie, telefoon of mail) dezelfde dienstverlening ontvangt.

In de organisatie zien we een hoge ambitie voor innovatieve en vooruitstrevende oplossingen die het werk efficiënter en effectiever maken, waarbij ICT een belangrijke ondersteunende rol heeft. De veranderingen hebben een grote impact die tevens van organisatorische aard zijn. De snelle veranderende technologische innovaties en het kunnen voldoen aan (maatschappelijke) opgaven zorgt ervoor dat ook de werkvelden van IM-ICT volop in beweging zijn. Wij moeten daarom blijven investeren in het opleiden, omscholen en werven van personeel.

Een flexibele en schaalbare ICT-omgeving blijft een van de belangrijkste speerpunten. We hebben de afgelopen jaren onze ICT-omgeving zien groeien o.a. door toetreding van Vidar, insourcing EHC en de toenemende behoefte vanuit de organisatie. Het is voorwaardelijk om als gemeente veerkrachtig en weerbaar op te kunnen treden in de complexe maatschappelijke uitdagingen waarin we ons bevinden en hierbij is ICT een essentieel middel om dit te bereiken. Een goede ondersteuning van IM-ICT dient hiervoor kwalitatief en kwantitatief mee te kunnen bewegen.

HR

Het Goede Gesprek

Al langere tijd waren er signalen dat de gesprekkencyclus door managers en medewerkers als moeilijk en niet werkbaar werd ervaren. De cyclus zou zelfs belemmerend werken om samen het goede gesprek te voeren. Deze signalen kwamen naar voren in diverse evaluaties van management en OR. Het was daarom niet de vraag óf het instrument 'Gesprekkencyclus' aangepast moest worden, maar hóe. In 2023 zijn we gestart met de pilot 'Het Goede Gesprek'. Dit format voor het voeren van gesprekken tussen manager en medewerker komt in de plaats van de gesprekkencyclus. Begin 2024 wordt de pilot geëvalueerd en zal ook het formele kader voor 'het Goede Gesprek' aan de personeelsregelingen van Sittard-Geleen worden toegevoegd. De nadruk van Het Goede Gesprek tussen medewerker en leidinggevende verschuift van resultaten naar de gezonde werkrelatie. Dit past in onze visie op sturing en leiderschap, waarbij we uitgaan van vakmanschap, verbinding en vertrouwen, maar ook van eigen verantwoordelijkheid en een veilig werkklimaat.

Hybride werken

Tijdens de Coronapandemie hebben we als organisatie, maar ook als samenleving, laten zien dat de opvattingen over 40 uur werken op kantoor tussen 9:00 uur en 17:00 uur zijn langste tijd heeft gehad. Genoodzaakt door de pandemie hebben wij collectief laten zien dat op afstand en digitaal, tijd- en plaatsonafhankelijk werken mogelijk zijn en in veel gevallen ook handig zijn in termen van efficiency en effectiviteit en de verbinding met de stakeholders uit de samenleving stimuleert. Met dit gegeven en met het oog op toekomstige ontwikkelingen in onze huisvesting en huisvestings- en werkconcepten hebben wij het momentum van toen benut om hybride werken mogelijk te maken.

De afgelopen periode stond echter met name in het teken van technologische en facilitaire middelen. De factor 'mens en organisatie' is onderbelicht gebleven. Deze factor krijgt vanaf 2024 de volle aandacht. De verschillende huisvestingsconcepten, visie op de organisatie, visie op de manier van werken en de plannen voor onze

huisvesting (gebouwen en inrichting) zijn daarbij richtinggevend. Het optimaal benutten van hybride werken gaat niet vanzelf. Dat vergt sturing, leiderschap en commitment van management en medewerkers.

Aanbesteding HR systemen met impact op IDU processen en interne dienstverlening

De gemeente Sittard-Geleen staat aan de vooravond van de aanbesteding van de HR-systemen (salaris, p-info en E-HRM). Waar dit nu nog drie aparte systemen zijn, zal worden aanbesteed naar één integrale oplossing. Dit systeem zal in hoge mate van invloed zijn op de wijze waarop medewerkers de dienstverlening van HR ervaren wat betreft in- door- en uitstroom. Gebruiksgemak, digitaal en tijd- en plaatsafhankelijk staan hierbij voorop. In maart 2024 zal de gunning plaatsvinden waarna 9 maanden zal worden gedaan over een zorgvuldige implementatie. Op 1 januari 2025 dienen alle HR-IDU-processen volgens het nieuwe systeem te verlopen. Het nieuwe HR-systeem heeft overigens een directe relatie met het project IAM dat onder regie van het team IM en ICT plaatsvindt.

Pilot-functie coördinator integriteit

Zowel recente integriteitskwesties die breed in de media worden uitgemeten als de interne veranderbeweging naar de nieuwe overheidsprofessional, vragen om bredere aandacht voor het thema integriteit in onze organisatie. Mede om deze reden groeide het besef dat we het thema integriteit nadrukkelijker zouden moeten positioneren. Dat doen we door integriteitbeleid te gaan benaderen als een zelfstandig vakgebied en niet meer als HR-beleidsonderdeel. De *rol* van coördinator integriteit als onderdeel van het takenpakket van een beleidsadviseur HR, ontwikkelt door naar de *functie* van coördinator integriteit. Vooralsnog in de vorm van een pilot-functie gedurende de periode oktober 2022 tot januari 2024. In 2024 zal deze pilot worden gecontinueerd dan wel worden omgezet in een nieuwe functie, passend bij de opgave en omvang van onze gemeente.

Financiën

Bij de jaarrekening 2023 zal voor het eerst door het college van burgemeester en wethouders een rechtmatigheidsverantwoording worden afgegeven. De voorbereidingen hiervoor zijn al geruime tijd onderweg. We hebben veel inspanningen op het gebied van interne beheersing verricht. We hebben duidelijke stappen gezet in beheersing en de aantoonbaarheid daarvan. Eenduidige vastlegging moet ervoor zorgen dat we een positieve rechtmatigheidsverantwoording afgeven.

In het rekenkameronderzoek over de P&C cyclus (Rekenkameronderzoek Toegankelijkheid Begroting en Rapportages, 2020) is een aantal aanbevelingen gedaan ten opzichte van onze P&C cyclus. Een groot aantal van deze aanbevelingen is al opgevolgd. Twee openstaande aanbevelingen hebben een grotere impact, en zijn daarom nog in ontwikkeling.

De rekenkamer heeft het advies gegeven om binnen de P&C cyclus concrete doelen te benoemen bij de programma's. Hierbij moet, waar mogelijk, gebruik worden gemaakt van een SMART stijl. Voor deze doelen moeten we een concrete en eenduidige manier van rapporteren ontwikkelen. Niet alle doelen zijn SMART te formuleren. We blijven ook werken met beleidsindicatoren. In 2024 zetten we verdere stappen om hierin eenduidiger te werk te gaan en de SMART stijl waar mogelijk verder toe te passen.

Ook wordt geadviseerd om de begroting en rapportages digitaal te ontsluiten. Om hierin stappen te zetten hebben we de applicatie LIAS aangeschaft. Deze applicatie maakt het mogelijk om de begroting en rapportages digitaal aan te bieden. Lezers kunnen op hoofdlijnen de belangrijkste informatie tot zich nemen, en waar nodig via de applicatie de verdieping zoeken. In 2024 gaan we verder op zoek naar hoe we de P&C cyclus kunnen digitaliseren, en hoe dit aansluit op de informatiebehoefte van de raads- en burgerleden, en de inwoners van Sittard-Geleen.

Concern control

De doelen op het gebied van concern control zijn als volgt:

- Concern control stelt de teams in staat optimaal bij te dragen aan de organisatie, en ondersteunt de organisatie bij het realiseren van hun doelen.
- Concern control zorgt er voor dat de organisatie in staat is om tot een betere bedrijfsvoering te komen.
- Concern control zorgt voor strategisch en concern-brede kaderstelling, begeleiden van teams in beheersing en sturing van hun werkzaamheden en zorgen voor een kwaliteitsimpuls op deze punten.
- Overkoepelend bewaakt Concern control de gemeentelijke doelen, informeert het Directieteam en is positief kritisch over de richting van de gemeente en de bedrijfsvoering die daaraan ten grondslag ligt.
- Concern control signaleert en informeert, en stelt het Directieteam daarmee in staat om gericht bij te sturen. De strategische opgaves, kaders en doelstellingen worden zodoende in het oog gehouden.

Aan deze doelen wordt gewerkt vanuit een onafhankelijke functie in verbinding met alle geledingen van de organisatie en het bestuur .

Om aan de realisatie van deze doelen invulling te geven worden in 2024 volgende zaken opgepakt :

- Actualiseren en monitoren regeling grote projecten, het betreft de projecten schaatsen/zwemmen, warmtenet, huisvesting en de school middengebied. De bevindingen uit het rekenkameronderzoek nemen we mee bij de actualisatie van de regeling grote projecten.
- Adviseren en monitoren verbonden partijen volgens de nieuwe kadernota verbonden partijen.
- Verankering van de juridische control, zijnde een systeem van maatregelen en een continu proces van activiteiten dat als doel heeft een rechtmatige implementatie en uitvoering van wet- en regelgeving en het voorkomen van onnodige en het beheersen van onvermijdbare juridische risico's. In opzet en bestaan is een dergelijk systeem aanwezig. De mandaatregeling, budgetregeling, organisatiebesluit en het intern controlekader zijn de belangrijkste elementen. De mate waarin de processen daarin aantoonbaar voorzien, maakt onderdeel uit van het traject van rechtmatigheidsverantwoording dat thans loopt.
- Voortzetting van de implementatie van de kadernota grondbeleid die in 2021 door de gemeenteraad is vastgesteld. De verdere implementatie hiervan houdt een drietal acties in: het normeren van de maatschappelijke thema's uit het grondbeleid zodat deze een plek kunnen krijgen in de integrale afwegingen van gebiedsontwikkelingen; het uitwerken van financiële businesscases als onderdeel van de integrale afweging van gebiedsontwikkelingen; het hanteren van de nieuwe methodiek (integrale beoordeling) van het grondbeleid voor de nog vast te stellen ontwikkellocaties.
- Voorstellen tot kaderstelling en monitoring van de rechtmatigheidsverantwoording. Landelijk is besloten tot de invoering van een rechtmatigheidsverantwoording door het college met ingang van verslagjaar 2023. Dit leidt tot voorstellen op het gebied van rechtmatigheid. De verordeningen ex gemeentewet 212 (financieel beleid, beheer en organisatie), 213 (accountantscontrole) en 213a (college onderzoeken) zijn daartoe opnieuw opgesteld. Het aanpassen van het systeem van risicomanagement en interne controle krijgt in 2024 invulling.
- Voorzetting van de invoering van het organisatietraject van sturing en leiderschap. In 2021 heeft het college een besluit genomen om de sturing op de organisatie op een aantal punten te verbeteren. De gemeente heeft een aantal integrale opgaven die om een eigentijds antwoord vragen. Dit betekent meer ontschotting tussen de organisatieonderdelen, flexibiliteit, wendbaarheid, van buiten naar binnen werken en slagvaardigheid van de organisatie en van onze medewerkers. In 2024 wordt hier een vervolg aan gegeven onder meer door het beschrijven en monitoring van de gemeentelijke opgaven en het inrichten van de hiervoor noodzakelijke informatievoorziening. Daarbij wordt aansluiting gemaakt met de visie 2030, de 4 veerkrachten, de NOVI Zuid-Limburg, de 5 ontwikkelpaden, de global goals en de rechtmatigheidsverantwoording.

Naast deze meer specifieke punten zijn aan de orde het opstellen en uitvoering van het auditjaarplan 2024, het monitoren van de begrotingskaders die de raad in 2019 heeft vastgesteld, de advisering over en doen van voorstellen voor de algemene middelen (gemeentefonds, algemene reserves, deelnemingen) en lokale lasten (tarieven 2025). Verder vindt begeleiding en advisering plaats van de raadscommissie Begroting en Verantwoording rondom de gemeentelijke bedrijfsvoering en de planning en control cyclus.

5.6 PARAGRAAF WET OPEN OVERHEID (WOO)

Wet open overheid

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (hierna : Woo) gedeeltelijk in werking getreden. Artikel 3.5 van de Woo geeft aan dat een bestuursorgaan in de begroting aandacht besteed aan de beleidsvoornemens ten aanzien van de uitvoering van deze wet. Daarnaast doen we in de jaarstukken verslag van de uitvoering van de wet.

De Woo kent een aantal onderdelen waarvoor het Rijk via de meicirculaire gemeentefonds 2021 zowel incidenteel als structureel budget ter beschikking heeft gesteld. De Woo heeft een implementatietermijn van vijf tot acht jaar. De onderdelen van de Woo zijn als volgt:

- Actief openbaar maken van documenten
- Passief openbaar maken van documenten
- Het op orde brengen van de informatiehuishouding

Actief openbaar maken

De wet spreekt over elf informatiecategorieën die actief openbaar gemaakt moeten worden. Op dit moment is dit gedeelte van de wet nog niet in werking getreden en hebben we vanuit het Rijk nog geen duidelijkheid over het moment van inwerkingtreding. De gemeente Sittard-Geleen heeft echter als doel om hier niet op te wachten. We zijn bezig met voorbereidingen om al meer actief te gaan publiceren. Daarnaast maken we op dit moment al diverse zaken actief openbaar. Denk hierbij aan raadsstukken, wet- en regelgeving, organisatiegegevens en dergelijke.

Passief openbaar maken

Naast het actief delen van onze informatie, is het voor eenieder mogelijk om bij de gemeente Sittard-Geleen publieke informatie op te vragen middels een zogenaamd Woo-verzoek. We streven ernaar om zo veel mogelijk openbaar te maken, tenzij er sprake is van een uitzonderingsgrond. De gemeente Sittard-Geleen werkt doorlopend aan de optimalisatie van dit proces, zodat de burger zo snel en goed mogelijk geholpen kan worden met zijn of haar informatieverzoek. Dit komt bijvoorbeeld voort uit digitalisering, kennisdeling en de coördinerende rol van de Woo contactfunctionaris.

Een Woo-verzoek gaat dus om het delen van publieke informatie. Hierdoor is er sprake van een algemeen belang bij het delen van deze informatie, waardoor wij geen legeskosten mogen verbinden aan het indienen van een dergelijk verzoek. We mogen wel kosten in rekening brengen voor kopieën die gemaakt moeten worden. De gemeente Sittard-Geleen heeft besloten om geen kosten in rekening te brengen voor het indienen van een Woo-verzoek en voor het verkrijgen van informatie langs digitale weg. Voor het verstrekken van stukken in fysieke vorm, brengen wij pas kosten in rekening wanneer de kosten €10,- of meer bedragen. Hierbij houden we ons aan de kosten per pagina conform het Besluit maximumtarieven open overheid.

Informatiehuishouding op orde

De gemeente Sittard-Geleen is doorlopend bezig met het verbeteren van de informatiehuishouding. Er worden stappen gezet in digitalisering en zaakgericht werken. Met ons zaakstelsel worden nu ook Woo-verzoeken digitaal behandeld en gearchiveerd.

5.7 PARAGRAAF VERBONDEN PARTIJEN

Inleiding

Verbonden partijen zijn een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarin de gemeente een bestuurlijk en een financieel belang heeft. Bestuurlijk belang betekent dat de gemeente zeggenschap heeft door vertegenwoordiging in het bestuur of door stemrecht. Het financiële belang is het bedrag dat de gemeente ter beschikking heeft gesteld en dat niet terug te vorderen is, of het bedrag waarvoor de gemeente aansprakelijk is wanneer de verbonden partij failliet gaat of haar verplichtingen niet nakomt. Subsidierelaties vallen niet onder het criterium “verbonden partij”, aangezien deze zich meestal beperken tot een financieel belang.

Een aantal gemeentelijke taken wordt door verbonden partijen uitgevoerd. Steeds vaker zijn dit taken met een politiek belang. Hierdoor leveren verbonden partijen een bijdrage aan de realisatie van allerlei maatschappelijke doelen. In de betreffende programma's wordt hier op ingegaan.

Bestuurlijke vertegenwoordiging

De lijst van “bestuurlijke vertegenwoordiging” bevat de verbonden partijen, waarvan het College of in een enkel geval de gemeenteraad bevoegd zijn tot benoeming van vertegenwoordigers in bestuurs- en/of aandeelhoudersvergaderingen. Uitgangspunt is dat de portefeuillehouder middelen de aandeelhoudersrol vervult en de vakwethouder de gemeente vertegenwoordigt vanuit inhoud.

Kadernota's verbonden partijen en holdingstrategie

De uitgangspunten en het afwegingskader ten aanzien van verbonden partijen is voor onze gemeente uitgewerkt in de kadernota Verbonden Partijen. Naar aanleiding van de rekenkamer onderzoeken is de kadernota geactualiseerd. De nieuwe kadernota, vastgesteld door de raad op 30 maart 2023, sluit meer aan bij de actuele praktijk, inzichten en wet/regelgeving alsmede de behoeften van de raad. De kadernota zal daarna iedere 4 jaar geëvalueerd en indien nodig geactualiseerd worden.

Met ingang van 1 juli 2022 is de Wet gemeenschappelijke regelingen gewijzigd. De wet versterkt de positie bij besluitvorming en de controlerende rol van gemeenteraden door hen meer inspraak te geven bij het treffen van gemeenschappelijke regelingen en bij het nemen van besluiten door de besturen daarvan. Gemeenschappelijke regelingen (GR'en) hebben tot 1 juli 2024 de tijd om het wetsvoorstel te implementeren en de regelingen aan te passen. Ruim twintig Limburgse gemeenschappelijke regelingen hebben meegedaan aan het gemeenschappelijke traject voor de implementatie van deze nieuwe wet bij de Limburgse gemeenten. De 1^e ronde van de GR-wijzigingen zijn in de raad van oktober 2023 behandeld.

Overzicht verbonden partijen

Verbonden partijen zijn onderverdeeld in drie categorieën:

a. Gemeenschappelijke regelingen;

Belastingssamenwerking Gemeente en Waterschappen (BsGW), Veiligheidsregio Zuid-Limburg, Omnibuzz, Vidar WsW, Kredietbank Limburg, GGD Zuid-Limburg, RUD Zuid-Limburg, het Gegevenshuis en Euregio Rhein-Maas-Nord.

b. Vennootschappen;

N.V. Bank voor Nederlandse gemeenten (BNG), Claim Staat Vennootschap B.V., Enexis N.V., Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V., N.V. Waterleidingmaatschappij Limburg, N.V. (WML), Onroerend Goed Maatschappij De Witse B.V., Vidar B.V., Vidar Loont B.V., Vidar Aan de slag B.V., Bodemzorg Limburg B.V., RWM N.V. en Mijn Streekwarmte B.V.

c. Stichtingen en verenigingen;

Stichting Economische Samenwerking Zuid-Limburg (ESZL) en Vereniging Afval Samenwerking Limburg (ASL)

Toelichting Verbonden partijen

In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste gegevens per verbonden partij weergegeven. Relevante ontwikkelingen worden vermeld in de betreffende programmabladen.

Totaal overzicht bijdragen verbonden partijen

Naam verbonden partij / Te betalen bijdrage x (€ 1.000)	Jaarrekening 2022	Bijdrage 2023	Bijdrage 2024	Bijdrage 2025	Bijdrage 2026	Bijdrage 2027
Belastingssamenwerking gemeenten en waterschappen (BsGW)	1.540	1.844	1.899	1.891	1.891	1.891
Veiligheidsregio Zuid Limburg (VRZL)	8.117	7.979	8.322	8.322	8.322	8.322
Omnibuzz	2.434	2.693	2.822	2.981	3.137	3.239
Vidar WsW	3.132	2.877	2.963	3.052	2.876	2.662
Kredietbank Limburg (KBL)	2.200	2.850	2.840	2.850	2.850	2.850
Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg (GGD)	4.499	5.130	6.144	6.430	6.538	6.888
RUD Zuid-Limburg	658	989	1.023	1.023	1.023	1.023
Het Gegevenshuis	924	941	941	941	941	941
Euregio Rhein Maas Nord	18	18	18	18	18	18
Economische samenwerking Zuid Limburg (ESZL)	138	138	138	138	138	138
Afval Samenwerking Limburg (ASL)	32	32	32	32	32	32
	23.692	25.491	27.142	27.678	27.766	28.004

Risicomatrix

In de nieuwe kadernota verbonden partijen wordt gewerkt met een risicomatrix. De risicomatrix is een methode om verbonden partijen te duiden in termen van zowel het financieel als het bestuurlijk belang. De aandacht van de raad gaat met name uit naar die verbonden partijen met een hoog financieel en een hoog bestuurlijk belang. De informatievoorziening aan de raad kan hierop worden afgestemd, waardoor deze doelmatiger en doeltreffender kan worden vormgegeven.

De verbonden partijen waarbij sprake is van een niet of nauwelijks direct door de gemeente beïnvloedbare relatie zijn niet meegenomen in de risicomatrix.

Onderstaand de risicomatrix uit de kadernota verbonden partijen 2023-2026 is opgesteld in het 1^e kwartaal 2023 en is op dit moment nog actueel.

Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar de kadernota verbonden partijen 2023-2026.

Met ingang van 2023 zal jaarlijks – door de accountteams – gekeken worden naar de risicoprofielen en de bijbehorende mate / wijze van monitoring.

Risicomatrix			
Financieel belang	Hoog		Mijn Streekwarmte BV
	Gemiddeld	<ul style="list-style-type: none"> Vidar BV Vidar Loont BV Vidar Aan de Slag BV Gr Vidar WsW 	<ul style="list-style-type: none"> Reinigingsdienst Westelijke Mijnstreek NV GR Kredietbank Limburg GR Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg GR Omnibuzz GR Veiligheidsregio Zuid-Limburg GR Belastingssamenwerking gemeenten en waterschap
	Laag	<ul style="list-style-type: none"> Stichting Economische Samenwerking Zuid-Limburg Onroerend Goed Maatschappij De Witse BV GR RUD Zuid-Limburg GR Het Gegevenshuis 	
		Laag	Gemiddeld
Bestuurlijk belang			

Wijze van monitoring

Laag	Paragraaf verbonden partijen in programmabegroting en jaarrekening
	In geval van publiekrechtelijke verbonden partijen: zienswijze op de begroting (swijzigingen) en eventueel ook op de jaarrekening en kadernota
	Besluitvorming in AB respectievelijk AVA / bestuur wordt achteraf ter kennisname van het college gebracht, tenzij sprake is van belangrijke voorgenomen besluiten met materiële impact op zeggenschap en/of financiën.
Gemiddeld	Paragraaf verbonden partijen in programmabegroting en jaarrekening
	In geval van publiekrechtelijke verbonden partijen: zienswijze op de begroting (swijzigingen) en eventueel ook op de jaarrekening en kadernota
	Besluitvorming in AB respectievelijk AVA / bestuur wordt achteraf ter kennisname van het college gebracht, tenzij sprake is van belangrijke voorgenomen besluiten met materiële impact op zeggenschap en/of financiën
	Minimaal één tussentijdse rapportage
Hoog	Paragraaf verbonden partijen in programmabegroting en jaarrekening
	In geval van publiekrechtelijke verbonden partijen: zienswijze op de begroting (swijzigingen) en eventueel ook op de jaarrekening en kadernota
	De voorgenomen besluitvorming in AB respectievelijk AVA / bestuur wordt vooraf ter besluitvorming in het college gebracht
	Minimaal twee tussentijdse rapportages in combinatie met tussentijds overleg met de verbonden partij en waar nodig met de andere deelnemers

Gemeenschappelijke regelingen

bedragen in de tabellen zijn x € 1.000 ten zijn anders is vermeld.

Belastingensamenwerking gemeenten en waterschappen (BsGW)			Programma 0 Bestuur en Organisatie			
Vestigingsplaats	Roermond					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Deelnemers	29 gemeenten en Waterschap Limburg					
Doelstelling/publiek belang	Heffing en inning van alle lokale belastingen en beheer van de basisregistratie WOZ (administratie en waardering).					
Bestuurlijk belang	Deelname Algemeen Bestuur wethouder J. Bühler.					
Financieel belang	De financiering van de gemeenschappelijke regeling vindt plaats via een verdeelsleutel die is opgenomen in de gemeenschappelijke regeling.					
Risico's	De laatste jaren stijgen de proceskosten die BsGW moet uitbetalen naar aanleiding van bezwaren en beroepen fors. Al een aantal jaren wordt er landelijk geageerd tegen de werkwijze van beroepsmatig gemachtigden, m.n. de zgn. "no cure, no pay" bedrijven (NCNP), bij het indienen van bezwaar- en beroepschriften. Wanneer er aanleiding is voor een (gedeeltelijke) gegrondverklaring van het ingediende bezwaar of beroep leidt dit in veel gevallen tot een geringe vermindering van het aanslagbedrag. De te betalen vergoedingen van de proceskosten staan in geen verhouding tot de vermindering van het aanslagbedrag. De hogere proceskosten komen voor rekening van de deelnemers. Op 12 juli heeft de raad een besluit genomen over het harmonisatietraject. De financiële gevolgen van dit besluit zijn verwerkt in de gemeentelijke begroting. Onderstaande gegevens zijn gebaseerd op de begroting van de BsGW					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	-362			-1982		
Vreemd vermogen	9.395			8.199		
Financieel perspectief	<i>Jaarrekening</i> 2022	<i>Begroting</i> 2023	<i>Begroting</i> 2024	<i>Begroting</i> 2025	<i>Begroting</i> 2026	<i>Begroting</i> 2027
Jaarresultaat verbonden partijen	792					
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	1.381	1.844	1.899	1.891	1.891	1.891

Veiligheidsregio Zuid Limburg		Programma 1 Veiligheid				
Vestigingsplaats	Maastricht					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Deelnemers	16 gemeenten in de regio Zuid Limburg					
Doelstelling/publiek belang	VRZL is ingericht om de zorg voor openbare veiligheid in de regio te organiseren. Burgers, bedrijven en instellingen verwachten dat de VRZL er voor ze is met advies en hulp waar nodig. Samen met de partners: <ul style="list-style-type: none"> • draagt de VRZL (pro)actief bij aan de veiligheid in de regio, brengen risico's in kaart en treffen voorbereidingen op maat; • geeft de VRZL adviezen om waar mogelijk onveiligheid te voorkomen en te beperken; • bestrijdt de VRZL incidenten en crises als ze zich toch voordoen en treedt effectief op tijdens een ramp om schade te beperken; • beoogt de VRZL leed en schade zo veel mogelijk te beperken, helpt verstoringen van het openbare leven zo snel mogelijk te herstellen en zet in op slachtofferhulp, nazorg en herstel van materiële schade. 					
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen Bestuur, Dagelijks Bestuur en Commissie Crisisbeheersing & Rampenbestrijding, burgemeester H. Verheijen. Besluitvorming vindt plaats via gewogen stemmen, gerelateerd aan het inwoneraantal					
Financieel belang	Gemeentelijke bijdrage naar rato verdeelsleutel in gemeenschappelijke regeling					

Veiligheidsregio Zuid Limburg		Programma 1 Veiligheid				
Risico's	De gemeenten hebben afspraken gemaakt over een nieuwe kostenverdeelssystematiek. In vier jaar tijd (2020 t/m 2023) ontwikkelt de bijdrage van een 100% oude verdeling naar een 100% nieuwe verdeling. Die overgang is vertaald in de meerjarenbegroting 2020 e.v. Niet alle bepalende factoren zijn al verrekend in de meerjarenbegroting: - de jaarlijkse indexering van de bijdragen; - de begroting 2023 VRZL bevat een risicoparagraaf inzake ontwikkelingen die mogelijk een impact gaat hebben op de kosten van de VRZL en eventueel ook op de gemeentelijke bijdragen.					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	4.641			4.387		
Vreemd vermogen	55.556			59.386		
Financieel perspectief	<i>Jaarrekening</i> 2022	<i>Begroting</i> 2023	<i>Begroting</i> 2024	<i>Begroting</i> 2025	<i>Begroting</i> 2026	<i>Begroting</i> 2027
Jaarresultaat verbonden partijen	-402					
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	8.117	7.979	8.311	8.311	8.311	8.311

Naam Omnibuzz		Programma 6 Sociaal domein				
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Deelnemers	30 Limburgse gemeenten					
Doelstelling/publiek belang	Zorgdragen voor collectief vraagafhankelijk vervoer					
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen en Dagelijks Bestuur, portefeuillehouder Mobiliteit, wethouder I. Tillie					
Financieel belang	Verdeelsleutel in Gemeenschappelijke Regeling					
Risico's	Dat de uitvoering van het vervoer weer als vanouds verloopt, wil niet zeggen dat de situatie weer gelijk is aan de periode tot aan COVID-19. Veel vervoerders ondervinden problemen met het aantrekken en behouden van voldoende gekwalificeerd chauffeurs. Dit blijft een hardnekkig probleem en kan serieuze vormen aannemen als het vervoersvolume verder aantrekt.					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	4.242			4.421		
Vreemd vermogen	3.625			1.977		
Financieel perspectief	<i>Jaarrekening</i> 2022	<i>Begroting</i> 2023	<i>Begroting</i> 2024	<i>Begroting</i> 2025	<i>Begroting</i> 2026	<i>Begroting</i> 2027
Jaarresultaat verbonden partijen	3.382					
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	2.434	2.693	2.822	2.981	3.137	3.239

Naam GR Vidar Wsw		Programma 6 Sociaal Domein				
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling					
Deelnemers	Gemeenten Sittard-Geleen, Beek en Stein					
Doelstelling/publiek belang	Integrale uitvoering van de Wet sociale werkvoorziening en de daaruit voortvloeiende en daarmee verband houdende voorschriften en regelingen					
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen en Dagelijks Bestuur, portefeuillehouder Participatie wethouder J. Bühler en in het Algemeen Bestuur portefeuillehouder wethouder Y. Salvino-Meijer					

Financieel belang	Verdeelsleutel in Gemeenschappelijke Regeling					
Risico's	In de begroting zijn de risico's benoemd en de hierop te nemen maatregelen					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	0			0		
Vreemd vermogen	1.506			1.453		
Financieel perspectief	<i>Jaarrekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Jaarresultaat verbonden partijen	35	0	0	0	0	0
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	3.132	2.877	2.963	3.052	2.876	2.662

Kredietbank Limburg (KBL)			Programma 6 Sociaal Domein			
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling					
Deelnemers	Gemeenten Brunssum, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Maastricht en Sittard-Geleen					
Doelstelling/publiek belang	Zorgdragen voor sociale kredietverlening en integrale schuldhulpverlening					
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen Bestuur: Mw. J. Bühler (voorzitter), Dhr. A. Houtakkers en Dhr. I. Tillie Deelname in Dagelijks Bestuur: Mw. J. Bühler (voorzitter)					
Financieel belang	De financiële bijdrage voor de geleverde dienstverlening vindt plaats o.b.v. voorschotten. Deze voorschotten worden gebaseerd op de dienstverlening in voorgaande jaren, trend en ontwikkelingen. Een eventueel exploitatietekort wordt verdeeld o.b.v. de verdeelsleutel in de gemeenschappelijke regeling.					
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Onzekerheid effect koopkrachtverlies op gevraagde dienstverlening</i> We zien al twee jaar dat het moeilijk is om (meerjarig) goede, realistische aannames te doen ten aanzien van de impact van corona op het gebruik van schuldhulpverlening. Het is tamelijk onvoorspelbaar in hoeverre het effect van corona en het koopkrachtverlies invloed heeft op de omvang van de dienstverlening KBL in de komende jaren. Omdat er bij schuldhulpverlening sprake is van een open einde financiering, kan dit bij een toenemende vraag tot een onverwachte stijging van uitgaven leiden. Tegelijkertijd kan een achterblijvende vraag leiden tot een lager exploitatieresultaat. • <i>Onzekerheid effect herijking bekostigingsstructuur</i> Er is nog geen zicht op of deze herijking voor de Gemeente Sittard-Geleen een gunstig of ongunstig effect heeft. Er bestaat er een mogelijkheid dat duurdere vormen van dienstverlening gefaseerd afgestoten worden, waardoor er frictiekosten kunnen ontstaan. • <i>Geen weerstandsvermogen</i> De nadelige exploitatieresultaten van de afgelopen jaren zijn opgevangen door de deelnemende gemeenten van de GR, waardoor het eigen vermogen aan het einde van elk boekjaar telkens nihil was. Hierdoor beschikt de KBL niet over enige vorm van weerstandscapaciteit om niet begrote/onvoorziene kosten te dekken. 					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	0			17		
Vreemd vermogen	13.025			12.625		
Financieel perspectief	<i>Jaarrekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Jaarresultaat verbonden partijen	17		0	0	0	0

Kredietbank Limburg (KBL)				Programma 6 Sociaal Domein			
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	2.200	2.850	2.840	2.850	2.850	2.850	

Geneeskundige Gezondheidsdienst Zuid-Limburg (GGD)			Programma 7 Volksgezondheid en Milieu			
Vestigingsplaats	Heerlen					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling					
Deelnemers	Alle 16 Zuid-Limburgse gemeenten					
Doelstelling/publiek belang	Zorgdragen voor publieke gezondheid, toezicht op de kwaliteit Wmo, Veilig Thuis, ambulancezorg, GHOR, vangnetfunctie en crisiszorg verslaafden, dak- en thuislozen, sociaal medische advisering, Jeugdgezondheidszorg					
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen en Dagelijks Bestuur, portefeuillehouder Gezondheid, wethouder L. Geilen					
Financieel belang	Verdeelsleutel in Gemeenschappelijke Regeling					
Risico's	<p>Door de deelnemende gemeenten is gekozen om geen weerstandsvermogen op te bouwen bij de GGD. Mogelijke verliesbijdragen worden naar rato inwoneraantal door de gemeenten gedragen. Sinds 2020 heeft de GGD de taken van de Jeugdgezondheidszorg (JGZ) van 0 tot 18 jarigen in haar takenpakket. Doordat tot 2020 elke gemeente individueel budgetafspraken en dienstverleningsafspraken hebben gemaakt met de jeugdgezondheidszorg aanbieders 0-4 jarigen, zijn bij harmonisatie van deze afspraken binnen de Gemeenschappelijke Regeling GGD herverdelingseffecten per individuele gemeente ontstaan.</p> <p>Deze effecten worden via een ingroeimodel tot 2025 geleidelijk verrekend. Voor Sittard-Geleen betekent dit een forse bijstelling van de bijdrage op gebied van de JGZ.</p>					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	2.196			149		
Vreemd vermogen	39.118			36.190		
Financieel perspectief	<i>Jaarrekening 2022</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Begroting 2025</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Begroting 2027</i>
Jaarresultaat verbonden partijen	-1.697					
Financiële bijdrage Sittard-Geleen; exclusief Rijksvaccinatieprogramma	4.499	5.130	6.144	6.430	6.538	6.888

RUD Zuid-Limburg			Programma 7 Volksgezondheid en Milieu			
Vestigingsplaats	Maastricht					
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling					
Deelnemers	Provincie en de 16 gemeenten in Zuid Limburg					
Doelstelling/publiek belang	Verhogen kwaliteitsniveau (milieu)taken op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving					
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen Bestuur en Dagelijks Bestuur, wethouder A. Houtakkers					
Financieel belang	De financiële bijdrage van Gemeente Sittard-Geleen is gebaseerd op de concrete producten en diensten zoals opgenomen in het werkprogramma. Uitgangspunt is dat jaarlijks een werkprogramma wordt overeengekomen.					
Risico's*	Geen risico's welke niet zijn afgedekt met een reserve. Het weerstandsvermogen in de vorm van de algemene reserve is voldoende om de geïnventariseerde restrisico's af te dekken.					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	2.219			1.128		
Vreemd vermogen	2.161			2.329		

Financieel perspectief	<i>Jaarrekening 2022</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Begroting 2025</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Begroting 2027</i>
Jaarresultaat verbonden partijen	104	0	0	0	0	0
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	658	791	857	857	857	857

Het Gegevenshuis	Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing	
Vestigingsplaats	Landgraaf	
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling	
Deelnemers	Beekdaelen, Brunssum, Eijsden-Margraten, Gulpen-Wittern, Heerlen, Kerkrade, Landgraaf, Simpelveld, Sittard-Geleen, Vaals, Voerendaal, Waterschap Limburg	
Doelstelling/publiek belang	"Het Gegevenshuis" heeft tot doel het ontzorgen van de deelnemers op het gebied van het opzetten en het beheren van object- en ruimte gerelateerde (Basis-)registraties en geometrie, alsmede het daarmee samenhangende beeldmateriaal.	
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen Bestuur, wethouder J. Bühler.	
Financieel belang	De financiering van de gemeenschappelijke regeling vindt plaats via een verdeelsleutel, die is opgenomen in de gemeenschappelijke regeling.	
Risico's	<p>De kans dat er sprake is van niet begrote, onvoorziene kosten (risico's) is op basis van de inrichting en werkwijze van Het Gegevenshuis klein. Als er sprake zou zijn van onvoorziene kosten (risico's) dan dragen de deelnemers naar rato van de afname van het desbetreffend product of dienst bij aan deze onvoorziene kosten. De toename van structurele kosten door autonome ontwikkelingen worden middels de begroting van HGH geduid.</p> <p>Er zijn in de loop van 2023 een tweetal besluiten te nemen waarvan bij de opmaak van deze begroting en meerjarenraming de financiële consequenties nog niet (geheel) bekend zijn m.b.t.</p> <ul style="list-style-type: none"> • ICT-dienstverlening Het onderzoek naar de toetreding tot Parkstad IT in relatie tot de nog onzekere koers van Parkstad IT naar een nieuwe rechtsvorm en het dienstverleningsconcept, is voor het Algemeen Bestuur aanleiding geweest om in afwachting van besluitvorming van deze koers tevens onderzoek te doen naar mogelijke ICT dienstverlening door andere partijen. • Huisvesting Het huidige huisvestings- en kantoorconcept weerspiegelt op geen enkele wijze dat in het gebouw een innovatieve geodata-organisatie gehuisvest is en werkt contraproductief om invulling te geven aan de strategische agenda. Daarnaast heeft in het kader van het hybride werken en de krapte op de arbeidsmarkt het belang van een inspirerende werkomgeving aan kracht toegenomen. Het Algemeen Bestuur heeft in haar vergadering van 4 november 2022 vorenstaande bevestigd en heeft aangegeven op basis van een nader uit te werken plan een besluit te nemen omtrent de herinrichting van het gebouw. Gelet op de financieel onzekere situatie in het algemeen, heeft het Algemeen Bestuur bepaald dat dit in ieder geval niet in 2023 tot een hogere bijdrage van de deelnemers mag leiden. Het is de bedoeling dat in de loop van 2023 plannen met bijbehorende financiële consequenties worden opgemaakt. Op basis hiervan zal het Algemeen Bestuur een besluit nemen en zullen de financiële consequenties via begrotingswijziging voor zienswijze worden voorgelegd aan de raden van de deelnemende gemeenten c.q. het Algemeen Bestuur van het waterschap. 	
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022	
Eigen vermogen	319	316

Het Gegevenshuis		Programma 8 Volkshuisvesting, ruimtelijke ordening en stedelijke vernieuwing					
Vreemd vermogen		1.079			1.061		
Financieel perspectief		Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarresultaat verbonden partijen		299	0	0	0	0	0
Financiële bijdrage Sittard-Geleen		924	989	1.023	1.023	1.023	1.023

Euregio Rhein Maas Nord		Programma 3 Economie					
Vestigingsplaats	Mönchengladbach						
Rechtsvorm	Openbaar lichaam						
Deelnemers	<p>Van de euregio rij-n-maas-noord maken 34 leden deel uit:</p> <p>In het Nederlandse deel van de euregio zijn dat de gemeenten Beekdaelen, Beesel, Bergen, Echt-Susteren, Gennep, Horst aan de Maas, Leudal, Nederweert, Peel en Maas, Maasgouw, Roerdalen, Roermond, Sittard-Geleen, Venlo, Venray en MKB-Limburg.</p> <p>Aan Duitse kant gaat het naast de Landeshauptstadt Düsseldorf om de steden Mönchengladbach en Krefeld, het zuidelijk deel van de Kreis Kleve, de gemeenten Brüggen, Niederkrüchten, Straelen, Geldern, Schwalmatal, Nettetal, Wassenberg en Wegberg, Selfkant, de Kreis Viersen, de Rhein-Kreis Neuss, de Kreis Heinsberg, de Industrie- und Handelskammer Mittlerer Niederrhein en de Niederrheinische Industrie- und Handelskammer zu Duisburg.</p>						
Doelstelling/publiek belang	De euregio rij-n-maas-noord zet zich sinds 1978 in om de Europese integratie tastbaar te maken voor de burgers in dit gebied. Ze wil het wederzijds begrip van de Nederlandse en Duitse inwoners van de euregio versterken, de contacten verdiepen en samenwerking stimuleren.						
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in de Algemene Leden Vergadering door burgemeester H. Verheijen.						
Financieel belang	De gemeente heeft 4 stemmen in de Algemene Leden Vergadering en betaalt een jaarlijkse contributie van € 17.000						
Risico's	Geen relevante risico's.						
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2021			31-12-2021			
Eigen vermogen	378			377			
Vreemd vermogen	572			636			
Financieel perspectief		Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarresultaat verbonden partijen							
Financiële bijdrage Sittard-Geleen		17	17	17	17	17	17

Vennootschappen

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		Programma 0 Bestuur en Organisatie	
Vestigingsplaats	Den Haag		
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap		
Deelnemers	De aandelen BNG zijn voor 50 % eigendom van gemeenten, provincies en een waterschap, de andere helft is in handen van het Rijk.		

N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)				Programma 0 Bestuur en Organisatie		
Doelstelling/publiek belang	BNG Bank is de bank van en voor overheden en instellingen voor het maatschappelijk belang. De bank draagt duurzaam bij aan het laag houden van de kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger.					
Bestuurlijk belang	Aandeelhouder, wethouder J. Bühler					
Financieel belang	De gemeente Sittard-Geleen bezit 175.266 van de 55.690.720 aandelen met een totale nominale waarde van € 438.165, -, i.c. gewaardeerd op € 2,50 per aandeel. Voornoemd bedrag is in de balans van de gemeente Sittard-Geleen tegen deze waarde opgenomen.					
Risico's	Ontwikkelingen kunnen van invloed zijn op de hoogte van de dividenduitkering.					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	5.062			4.615		
Vreemd vermogen	143.995			107.459		
Jaarresultaat				300.000		
Financieel perspectief:	<i>Jaarrekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Dividenduitkering (incl. verwachting)	400	438	103	290	290	290

Claim Staat Vennootschap (CSV) Amsterdam B.V.		Programma 0 Bestuur en Organisatie				
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch					
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap					
Deelnemers	Aandeelhouders zijn provincies (74 %) en gemeenten (26 %)					
Doelstelling/publiek belang	<p>De CSV Amsterdam BV is belast met de afhandeling van alle rechten en plichten die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent en Attero. De BV vervult 3 doelen:</p> <p>a. namens de Verkopende Aandeelhouders van Essent een eventuele schadeclaimprocedure voeren tegen de Staat als gevolg van de Wet Onafhankelijk Netbeheer (WON);</p> <p>(De WON leidde ertoe dat productie en leveringsbedrijf enerzijds en het netwerkbedrijf anderzijds gesplitst moesten worden waardoor de aandeelhouders schade hebben geleden. Essent heeft hiertegen een procedure gevoerd. De Hoge Raad heeft in 2015 besloten dat de splitsingswet niet in strijd is met het recht van de Europese Unie. Hiermee is de procedure voor de vennootschap beëindigd)</p> <p>b. namens de Verkopende Aandeelhouders eventuele garantieclaim procedures voeren tegen RECYCLECO B.V. ("Waterland");</p> <p>(In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders van Attero een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. In juni 2016 is een compromis bereikt tussen Waterland en de vennootschap voor een bedrag van € 5,464 mln. over de belastingclaims tot en met de periode waarin Attero integraal onderdeel, als Essent Milieu, uitmaakte van de Essent-organisatie. Het bedrag is betaald uit het escrow fonds van € 13,5 mln. Daarnaast is door Attero een bedrag betaald aan de vennootschap van € 3,4 mln. voor de (eventuele) belastingteruggaven over deze periode. Het bedrag is in 2016 voor een groot deel uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang). Nadat in juni 2016 een compromis werd bereikt tussen CSV Amsterdam BV, Recycleco B.V. en Attero Holding B.V. over betwiste (fiscale) claims alsmede over een belastingteruggave is in april 2020 een tweede en finale compromis bereikt tussen voor de beëindiging van alle resterende geschillen met betrekking tot betwiste (fiscale) claims, alsmede over een belastingteruggave. Het resterend vermogen op de Escrow-rekening is in mei 2020 onder inhouding van € 150.000 voor aanvulling van het werkkapitaal volledig uitgekeerd aan de aandeelhouders.</p> <p>c. het geven van instructies aan de escrow-agent wat betreft het beheer van het bedrag dat op de escrow-rekening n.a.v. de verkoop van Attero is gestort.</p>					

Claim Staat Vennootschap (CSV) Amsterdam B.V.

Programma 0 Bestuur en Organisatie

	<p>Begin maart 2021 is er berichtgeving in de media ontstaan over geconstateerde fraude door voormalig bestuursvoorzitter Frank Oranje van advocatenkantoor Pels Rijcken bij – onder andere – de afwikkeling van de verkoop van Attero. Inmiddels hebben Pels Rijcken en CSV overeenstemming bereikt over de vergoeding van de financiële schade die CSV hierdoor heeft geleden. Pels Rijcken heeft op 13 juli jl. de totale financiële vergoeding van € 75.122,71 aan CSV betaald. Daarmee is de zaak verder afgesloten.</p> <p>CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. In februari 2021 heeft CSV bezwaar gemaakt tegen de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Op het moment is CSV in gesprek met de Belastingdienst over het bezwaar. Afhankelijk van de reactie van de Belastingdienst en de kans van slagen van een eventuele gerechtelijke procedure zal in overleg met Aandeelhouderscommissie van CSV de procedure al dan niet worden voortgezet.</p> <p>Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>					
Bestuurlijk belang	De gemeentelijke aandeelhouders in Limburg zijn verenigd in de VEGAL (belang: ca. 10%) en treden gezamenlijk op in de algemene vergadering van aandeelhouders en in de aandeelhouderscommissie. De VEGAL is een vereniging die alle 31 gemeenten van Limburg vertegenwoordigt in een zestal rechtspersonen die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent N.V.). Wethouder J. Bühler vertegenwoordigt de gemeente.					
Financieel belang	Het aantal aandelen op naam van Sittard-Geleen bedraagt 14.701 (belang: 0,735%), met een totale nominale waarde van € 147,--. De balanswaarde bedraagt eveneens € 147,--.					
Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap.					
Kerncijfers x € 1.000	<i>1-1-2022</i>			<i>31-12-2022</i>		
Eigen vermogen	312			210		
Vreemd vermogen	23			110		
Jaarresultaat				-102		
Financieel perspectief:	<i>Jaarrekening 2022</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Begroting 2025</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Begroting 2027</i>
Dividenduitkering (incl. verwachting)	0	0	0	0	0	0

Enexis N.V.

Programma 0 Bestuur en Organisatie

Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap
Deelnemers	Aandeelhouders zijn provincies (74 %) en gemeenten (26 %)
Doelstelling/publiek belang	Enexis beheert het energienetwerk voor elektriciteit en aardgas in Noord-, Oost- en Zuid-Nederland voor de aansluiting van ongeveer 2,3 mln. klanten (huishoudens, bedrijven en overheden) voor gas en 2,9 mln. klanten voor elektriciteit. De

	<p>netbeheerderstaak is een publiek belang, wettelijk geregeld met o.a. toezicht vanuit de Autoriteit Consument en Markt.</p> <p>In de AVA van 2022 is het nieuwe strategisch plan vastgesteld. Daarin wordt gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe. 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten. 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen. <p>Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties</p>					
Bestuurlijk belang	<p>De gemeentelijke aandeelhouders in Limburg zijn verenigd in de VEGAL (belang: ca. 10%) en treden gezamenlijk op in de algemene vergadering van aandeelhouders en in de aandeelhouderscommissie. De VEGAL is een vereniging die alle 31 gemeenten van Limburg vertegenwoordigt in een zestal rechtspersonen die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent N.V.). Wethouder J. Bühler vertegenwoordigt de gemeente.</p>					
Financieel belang	<p>Het aantal aandelen op naam van Sittard-Geleen bedraagt 1.100.250 (belang: 0,735%), met een totale nominale waarde van € 1,1 mln. De balanswaarde bedraagt eveneens € 1,1 mln.</p> <p>In 2022 heeft Enexis de commerciële dochter Fudura verkocht, met een opbrengst van 1,3 miljard (boekwinst € 1,1 mld.).</p> <p>Eind 2022 hebben de 3 regionale netbeheerders (Enexis, Alliander en Stedin) en hun aandeelhouders een onderhandelaarsakkoord bereikt met het Rijk over de voorwaarden en het proces voor een toekomstige participatie door het Rijk als de kapitaalbehoefte de mogelijkheden van het bedrijf en de huidige aandeelhouders overstijgt.</p> <p>Dit akkoord over dit zogenaamde Afsprakenkader wordt voorgelegd aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 13 april 2023, evenals voorstellen omtrent de dividenduitkering Fudura en het dividendbeleid vanaf 2023.</p>					
Risico's	<p>De missie en opgave hebben grote gevolgen voor de financiële positie van Enexis. Verkenningen van netbeheer NL en de individuele netbeheerders geven aan dat de energietransitie een enorme investeringsopgave en daaruit voortvloeiende kapitaalbehoefte tot gevolg heeft. Uitgangspunt is dat Enexis financieel solide blijft, geen financiële risico's neemt en tenminste een A credit-rating behoudt.</p>					
Kerncijfers x € 1.000	<i>1-1-2022</i>		<i>31-12-2022</i>			
Eigen vermogen	4.241.000		5.441.000			
Vreemd vermogen	5.154.000		4.907.000			
Jaarresultaat			1.300.000			
Financieel perspectief:	<i>Jaarrekening 2022</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Begroting 2025</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Begroting 2027</i>
Dividenduitkering (incl. verwachting)	730	1.420	585	585	585	585

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.		Programma 0 Bestuur en Organisatie
Vestigingsplaats	's-Hertogenbosch	
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap	
Deelnemers	Aandeelhouders zijn provincies (74 %) en gemeenten (26 %)	
Doelstelling/publiek belang	<p>Onderdeel van Essent in 2009 bij de verkoop aan RWE, was het 50% aandeel in N.V. Elektriciteit Productiemaatschappij Zuid-Nederland (EPZ), o.a. eigenaar van de kerncentrale in Borssele.</p> <p>Het bedrijf Delta N.V. (destijds 50% aandeelhouder, nu 70% aandeelhouder) heeft de verkoop van dit bedrijfsonderdeel van Essent aan RWE in 2009 bij de rechter aangevochten. Als consequentie op deze gerechtelijke procedure is in 2009 het 50% belang van Essent in EPZ tijdelijk ondergebracht bij Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V. (PBE).</p> <p>In 2010 is op gezamenlijk initiatief van de aandeelhouders van PBE en de provincie Zeeland als belangrijkste aandeelhouder van Delta N.V. een bemiddelingstraject gestart om het geschil tussen partijen op te lossen. In 2011 is dit bemiddelingstraject succesvol afgerond. Op 30 september 2011 is, 2 jaar na de verkoop van de aandelen Essent, het 50% belang in EPZ alsnog geleverd aan RWE.</p> <p>PBE is blijven bestaan met een beperkt takenpakket. PBE wikkelt de zaken af die uit de verkoop zijn voortgekomen. Daarnaast is PBE verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Hiermee is een termijn tot sluiting van de Kerncentrale Borssele (voorgenomen sluiting 2033) gemoeid.</p> <p>Na een statutenwijziging in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 14 december 2011 is de inrichting van PBE aangepast naar de status van een SPV, vergelijkbaar met o.a. Verkoop Vennootschap B.V.</p> <p>Conform de koopovereenkomst kon RWE tot uiterlijk 30 september 2015 potentiële claims indienen ten laste van het General Escrow Fonds (zie Verkoop Vennootschap B.V.). RWE had op 30 september 2015 geen potentiële claims ingediend m.b.t. verkoop van het 50% belang in EPZ.</p> <p>Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden. Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden.</p> <p>Het doel is dat de vennootschap in 2023 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>	
Bestuurlijk belang	De gemeentelijke aandeelhouders in Limburg zijn verenigd in de VEGAL (belang: ca. 10%) en treden gezamenlijk op in de algemene vergadering van aandeelhouders en in de aandeelhouderscommissie. De VEGAL is een vereniging die alle 31 gemeenten van Limburg vertegenwoordigt in een zestal rechtspersonen die zijn voortgekomen uit de verkoop van Essent N.V.). Wethouder J. Bühler vertegenwoordigt de gemeente.	
Financieel belang	Het aantal aandelen op naam van Sittard-Geleen bedraagt 1.100.250 (belang: 0,735%), met een totale nominale waarde van € 0,01 per aandeel. De balanswaarde van de aandelen van de gemeente Sittard-Geleen is gewaardeerd op € 1,--	
Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal in deze vennootschap.	
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022	31-12-2022
Eigen vermogen	1.532	1.480
Vreemd vermogen	7	10
Jaarresultaat		-52

Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.				Programma 0 Bestuur en Organisatie		
Financieel perspectief:	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Dividenduitkering (incl. verwachting)	0	0	0	0	0	0

N.V. Waterleidingmaatschappij Limburg (WML)				Programma 0 Bestuur en Organisatie		
Vestigingsplaats	Maastricht					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Deelnemers	In WML participeren de Provincie en 55 gemeenten					
Doelstelling/publiek belang	De burgers toegang verschaffen tot (drink)water tegen acceptabele kosten					
Bestuurlijk belang	Deelname aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, wethouder J. Bühler					
Financieel belang	Van de 500 geplaatste aandelen bezit de gemeente Sittard-Geleen 33 aandelen met een totale nominale waarde van € 4.538 per aandeel (totaal € 149.747). Deze deelneming valt onder de noemer incurante aandelen/deelnemingen, waar dus geen dividend en/of andere uitkeringen van verwacht mogen worden. Deze incurante aandelen zijn zonder waarde gewaardeerd c.q. zijn niet op de balans van de gemeente Sittard-Geleen opgenomen					
Risico's	Geen relevante risico's.					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2021			31-12-2021		
Eigen vermogen	194			201		
Vreemd vermogen	397			390		
Jaarresultaat				6.303		
Financieel perspectief:	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Dividenduitkering (incl. verwachting)	0	0	0	0	0	0

Onroerend Goed Maatschappij "De Witse" B.V.				Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie		
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap					
Deelnemers	Ter uitvoering van het raadsbesluit van de voormalige gemeente Born d.d. 14 december 2000 (nummer 2000/110) en besluit van het college van B&W van de gemeente Sittard-Geleen d.d. 14 juni 2005 (nummer 2005/16789), is de Onroerend Goed Maatschappij "De Witse" B.V. opgericht					
Doelstelling/publiek belang	Waarborgen van de sport- en recreatievoorzieningen op het sportcomplex Het Anker te Buchten					
Bestuurlijk belang	Als (prioriteit)aandeelhouder wethouder A. Houtakkers. De uitgifte van één prioriteitsaandeel is er in de essentie op gericht om de gemeente Sittard-Geleen in staat te stellen erop toe te zien dat er sprake is van een voortdurende en adequate beschikbaarheid van de sport- en recreatievoorzieningen op het sportcomplex voor het publiek.					
Financieel belang	Het prioriteitsaandeel stelt de gemeente daartoe in staat doordat de statuten van de vennootschap De Witse B.V. bepalen dat de voorafgaande goedkeuring van de gemeente als prioriteitsaandeelhouder is vereist voor besluiten tot vervreemding van de onroerende zaken, tot wijziging van het doel van de vennootschap, tot wijziging van de rechten die zijn verbonden aan het prioriteitsaandeel, en tot ontbinding, fusie of splitsing van de vennootschap					
Risico's	De algemene vergadering van aandeelhouders heeft 1 december 2006 besloten tot uitgifte van één prioriteitsaandeel in het kapitaal van de vennootschap, nominaal groot één euro					

Onroerend Goed Maatschappij "De Witse" B.V.				Programma 5 Sport, Cultuur en Recreatie		
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2021*			31-12-2021		
Eigen vermogen	318			547		
Vreemd vermogen	0			0		
Jaarresultaat 2021				228		
Financieel perspectief:	<i>Jaarrekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Dividenduitkering (incl. verwachting)	0	0	0	0	0	0

Vidar BV		Programma 6 Sociaal Domein				
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Vennootschap					
Deelnemers	Sittard-Geleen					
Doelstelling/publiek belang	Het in het kader van de Wet sociale werkvoorziening aanbieden van arbeid onder aangepaste omstandigheden.					
Bestuurlijk belang	De gemeente Sittard-Geleen is 100% aandeelhouder en wordt door wethouder Bühler vertegenwoordigd in de Aandeelhoudersvergadering					
Financieel belang	Resultaat BV komt op grond van de Centrumregeling Vidar grotendeels (78%) voor rekening en risico van de gemeente Sittard-Geleen. Het resterende deel komt voor rekening en risico van de gemeenten Stein en Beek.					
Risico's	In de begroting van het Participatiebedrijf is de begroting van Vidar BV opgenomen en worden risico's via de P&C-cyclus gerapporteerd.					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2021			31-12-2021		
Eigen vermogen	1.354			1.271		
Vreemd vermogen	5.274			2.870		
Jaarresultaat				266		
Financieel perspectief:	<i>Jaarrekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>
	2022	2023	2024	2025	2026	2027
Dividenduitkering (incl. verwachting)	0	0	0	0	0	0

Vidar loont BV		Programma 6 Sociaal Domein				
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Vennootschap					
Deelnemers	Sittard-Geleen					
Doelstelling/publiek belang	Het ter beschikking stellen van arbeidskrachten met een korte afstand tot de arbeidsmarkt en het uitvoeren van het hierbij behorende werkgeverschap cf de CAO Uitzenden					
Bestuurlijk belang	De gemeente Sittard-Geleen is 100% aandeelhouder en wordt door wethouder Bühler vertegenwoordigd in de Aandeelhoudersvergadering					
Financieel belang	Resultaat BV komt volledig voor rekening en risico van de gemeente Sittard-Geleen. financiële bijdrage aan Vidar Loont BV bestaat uit een investeringssubsidie a € 265.000. Deze is verstrekt ter dekking van de aanloopkosten. Daarnaast is het aandelenkapitaal van € 45.000 volgestort.					
Risico's	In de begroting van het Participatiebedrijf is de begroting van Vidar Loont BV opgenomen en worden risico's via de P&C-cyclus gerapporteerd.					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2021			31-12-2021		
Eigen vermogen	183			87		
Vreemd vermogen	1			224		
Jaarresultaat				41		

Vidar loont BV				Programma 6 Sociaal Domein		
Financieel perspectief:	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Dividenduitkering (incl. verwachting)	0	0	0	0	0	0

Naam Vidar aan de slag BV				Programma 6 Sociaal Domein		
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Vennootschap					
Deelnemers	Sittard-Geleen					
Doelstelling/publiek belang	Het bieden van werkgeverschap in het kader van de CAO Aan de slag aan inwoners die behoren tot de doelgroep van deze CAO.					
Bestuurlijk belang	De gemeente Sittard-Geleen is 100% aandeelhouder en wordt door wethouder Bühler vertegenwoordigd in de Aandeelhoudersvergadering					
Financieel belang	Resultaat BV komt volledig voor rekening en risico van de gemeente Sittard-Geleen. Het aandelenkapitaal van € 18.000 is volgestort.					
Risico's	In de begroting van het Participatiebedrijf is de begroting van Vidar Loont BV opgenomen en worden risico's via de P&C-cyclus gerapporteerd.					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	0			0		
Vreemd vermogen	0			0		
Jaarresultaat				0		
Financieel perspectief:	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Dividenduitkering (incl. verwachting)	0	0	0	0	0	0

* Bij de samenstelling van deze paragraaf waren de gegevens Jaarrekening 2022 nog niet beschikbaar

Bodemzorg Limburg B.V. (voormalig Nazorg Limburg B.V.)				Programma 7 Volksgezondheid en Milieu		
Vestigingsplaats	Maastricht-Aachen Airport					
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap					
Deelnemers	De aandeelhouders zijn: de B.V. zelf voor 50% en de Limburgse gemeenten voor 50%. De B.V. heeft geen stemrecht, de gemeenten wel					
Doelstelling/publiek belang	Uitvoering nazorgtaak van stortplaatsen die vóór 1 september 1996 zijn gesloten					
Bestuurlijk belang	Deelname aan de Algemene Vergadering van Aandeelhouders, wethouder J. Bühler					
Financieel belang	De gemeente Sittard-Geleen bezit 2.330 aandelen. De bijdrage is vervallen vanaf 2022.					
Risico's	Deze deelneming valt onder de noemer incurante aandelen/deelnemingen, waar dus geen dividend en/of andere uitkeringen van verwacht mogen worden. Deze incurante aandelen zijn zonder waarde gewaardeerd c.q. zijn niet op de balans van de gemeente Sittard-Geleen opgenomen					
Kerncijfers x € 1.000	1-1-2022			31-12-2022		
Eigen vermogen	8.744			6.381		
Vreemd vermogen	32.736			32.569		
Jaarresultaat				3.103		
Financieel perspectief:	Jaarrekening 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Jaarresultaat verbonden partijen	-2.363					
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	0	0	0	0	0	0

RWM N.V.		Programma 7 Volksgezondheid en Milieu				
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap					
Deelnemers	De gemeenten Beek, Beekdaelen, Sittard-Geleen en Stein					
Doelstelling/publiek belang	<p>Inzaming, verwerking, transporteren, en vermarkten van afvalstoffen, alsmede aanverwante taken op het gebied van straatreiniging en de gladheidbestrijding en, in het algemeen, het verrichten van diensten op het gebied van beheer van openbare ruimten voor elke als aandeelhouder aangesloten gemeente.</p> <p>De gemeente Echt-Susteren is per 1-1-2023 toegetreden tot RWM op basis van een proefjaar. De huidige aandeelhouders hebben hiermee ingestemd.</p> <p>De gemeente Beekdaelen zal per 1-1-2025 uittreden. Het te volgen traject hiervoor wordt momenteel onderzocht.</p>					
Bestuurlijk belang	<p>Opdrachtgever- portefeuillehouder Leefomgeving, wethouder L. Geilen</p> <p>Deelname – portefeuillehouder Middelen, wethouder J. Bühler – in de algemene vergadering van aandeelhouders.</p>					
Financieel belang	<p>De gemeente Sittard-Geleen bezit in 2022 612 gewone aandelen van de 888 uitgegeven gewone aandelen en 3 prioriteitsaandelen van de 6 uitgegeven prioriteitsaandelen met een totale nominale waarde van € 61.500. Het aandeel in de deelneming bedraagt 69%, en het stemaandeel bij besluitvorming bedraagt 50%. De aandelen zijn op naam en niet vrij verhandelbaar. Ze zijn nominaal gewaardeerd en op de balans van de gemeente Sittard-Geleen opgenomen. Door toetreding van Echt-Susteren verandert dit per 1-1-2023</p>					
Risico's	Geen relevante risico's.					
Kerncijfers x € 1.000	<i>1-1-2022</i>		<i>31-12-2022</i>			
Eigen vermogen	6.109		5.326			
Vreemd vermogen	3.900		5.952			
Jaarresultaat 2021			76			
Financieel perspectief:	<i>Jaarrekening</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>	<i>Begroting</i>
	<i>2022</i>	<i>2023</i>	<i>2024</i>	<i>2025</i>	<i>2026</i>	<i>2027</i>
Dividenduitkering (incl. verwachting)	895*	0	0	0	0	0

* In 2022 is er een extra dividenduitkering geweest.

Mijn Streekwarmte BV		Programma 7 Volksgezondheid en Milieu				
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Besloten Vennootschap					
Deelnemers	De gemeente Sittard-Geleen.					
Doelstelling/publiek belang	Het leveren van betaalbare, duurzame energie van de biomassacentrale BES aan woningen, bedrijven en instellingen in de gemeente Sittard-Geleen.					
Bestuurlijk belang	<p>Opdrachtgever: portefeuillehouder Duurzaamheid, wethouder I Tillie</p> <p>Vertegenwoordiging in de algemene vergadering van aandeelhouders- portefeuillehouder Middelen, wethouder J. Bühler.</p>					
Financieel belang	<p>Sittard-Geleen is 100% aandeelhouder in de Mijnstreekwarmte BV.</p> <p>Het gestort aandelenkapitaal van MSW BV bedraagt € 2,5 mln. Daarnaast heeft de gemeente een agio ingebracht van € 0,9 mln.</p> <p>Samen met Ennatuurlijk BV neemt Mijnstreekwarmte deel in de deelnemingen HGN BV en HGNO BV. Zij heeft in HGN BV een minderheidsbelang van 34,4%, dit vertegenwoordigt een aandelenvermogen van 3.038.337 aandelen met een aankoopwaarde van € 2,86 mln. Zij heeft in HGNO een gelijk belang van 50%.</p>					
Risico's	Geen relevante risico's.					
Kerncijfers x € 1.000	<i>1-1-2021</i>		<i>31-12-2021</i>			
Eigen vermogen	2.424		2.540			

Mijn Streekwarmte BV			Programma 7 Volksgezondheid en Milieu			
Vreemd vermogen	29			46		
Jaarresultaat 2021				116		
Financieel perspectief:	<i>Jaarrekening 2022</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Begroting 2025</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Begroting 2027</i>
Dividenduitkering (incl. verwachting)	0	0	0	0	0	0

Stichtingen en verenigingen

Stichting Economische samenwerking Zuid Limburg (ESZL)			Programma 3 Economie			
Vestigingsplaats	Sittard-Geleen					
Rechtsvorm	Stichting					
Deelnemers	Gemeenten Heerlen, Maastricht en Sittard-Geleen					
Doelstelling/publiek belang	<p>Regionale samenwerking op economisch vlak van de gemeenten in Zuid-Limburg, de regionale kennis- en onderwijsinstellingen en het bedrijfsleven.</p> <p>De stichting faciliteert een Economic Board. Dit is een strategische adviesraad voor de regio Zuid-Limburg, waarin vertegenwoordigers zijn opgenomen uit bedrijfsleven en kennis- en onderwijsinstellingen en maatschappelijke organisaties. Verder vervult de stichting een aanjaagrol bij het tot stand brengen van samenwerkingsverbanden op project- en programmaniveau gericht op economische structuurversterking van de regio Zuid-Limburg.</p> <p>De verbinding met de gemeenten is georganiseerd via het portefeuillehouders overleg economie Zuid-Limburg.</p>					
Bestuurlijk belang	Vertegenwoordiging in het stichtingsbestuur, portefeuillehouder Economie, wethouder Y.G. Salvino-Meijer.					
Financieel belang	Jaarlijks gereserveerd bedrag van 3 euro per inwoner voor regionaal economische samenwerking. Hiervan wordt 1,50 euro per inwoner beschikbaar gesteld voor ESZL. Verder 0,5 fte als programmamanager					
Risico's	Geen relevante risico's					
Kerncijfers x € 1.000	<i>1-1-2022</i>			<i>31-12-2022</i>		
Eigen vermogen	257			165		
Vreemd vermogen	1.442			1.513		
Financieel perspectief	<i>Jaarrekening 2022</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Begroting 2025</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Begroting 2027</i>
Jaarresultaat verbonden partijen	-92	0	0	0	0	0
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	138	188	188	188	188	188

Afval Samenwerking Limburg			Programma 7 Volksgezondheid en Milieu			
Vestigingsplaats	Maastricht					
Rechtsvorm	Vereniging					
Deelnemers	Alle Limburgse gemeenten met uitzondering van de gemeente Mook en Middelaar.					
Doelstelling/publiek belang	<p>ASL is de vereniging van Limburgse gemeenten die ervoor zorgt dat ingezameld huishoudelijk afval efficiënt en zo verantwoord mogelijk voor het milieu verwerkt wordt. Dat doet zij bijvoorbeeld via contract-aanbesteding voor grote afvalstromen zoals PMD, GFT en restafval. ASL heeft daarbij grote ambities, met als kern: circulair, samen en grensverleggend. ASL zorgt ook voor kennisdeling tussen de leden. En voor belangenbehartiging van de leden op nationaal niveau.</p>					
Bestuurlijk belang	Deelname in Algemeen bestuur wethouder I. Tillie (vanaf medio 2023 overgenomen van wethouder L. Geilen).					
Financieel belang	De verwachting is dat verenigd optrekken in aanbestedingen op het gebied van huishoudelijk afval financiële voordelen heeft.					
Risico's	<ul style="list-style-type: none"> - De taskforce doet aanbevelingen die op korte termijn geïmplementeerd moeten worden, maar die buiten begroting vallen. - Ziekte personeel. - Aanbesteding: indien bezwaar wordt aangetekend. 					
Kerncijfers x € 1.000	<i>1-1-2022</i>			<i>31-12-2022</i>		
Eigen vermogen	112			214		
Vreemd vermogen	0			0		

Financieel perspectief	<i>Jaarrekening 2022</i>	<i>Begroting 2023</i>	<i>Begroting 2024</i>	<i>Begroting 2025</i>	<i>Begroting 2026</i>	<i>Begroting 2027</i>
Jaarresultaat verbonden partijen						
Financiële bijdrage Sittard-Geleen	32	32	32	32	32	32

5.8 PARAGRAAF GRONDBELEID

Visie op het grondbeleid

In 2021 heeft de gemeenteraad van Sittard-Geleen de nieuwe nota grondbeleid vastgesteld. In de nota grondbeleid is de maatschappelijke impact die gerealiseerd kan worden via een ruimtelijke ontwikkeling centraal gesteld.

Gebieden veranderen en dat biedt uitstekende kansen om die ontwikkelingen te combineren met het verwezenlijken van andere ambities en doelen die we hebben zoals het versterken van de economische ontwikkelingen binnen onze gemeente, het versterken van de natuur en het verbeteren van de leefbaarheid, de mobiliteit en de bereikbaarheid van alle gemeentekernen. Ook willen we een gemeente zijn waar iedereen mee kan doen en waar iedereen dezelfde kansen en mogelijkheden heeft. Daarom zijn ook duurzaamheid, cultuur, (top)sport, gezondheid en goede woningen van groot belang.

Integrale afweging

Het grondbeleid kan een belangrijke bijdrage leveren aan deze integrale benadering van locaties en gebieden die we transformeren of nieuw aanleggen. Het is daarmee een belangrijk instrument om deze maatschappelijke doelstellingen in een integrale ontwikkeling te realiseren. Zo kunnen we bijvoorbeeld met de herontwikkeling van een leegstaand gebouw verloedering van de omgeving tegengaan en tegelijk invulling geven aan de behoeftes die we hebben op het gebied van wonen, vergroenen en het creëren van economische broedplaatsen. Op die manier leveren we een belangrijke bijdrage aan de verbetering van de leefbaarheid in wijken. Denk hierbij bijvoorbeeld aan de woningbehoefte, de leefbaarheid, het klimaatvraagstuk, de veranderende mobiliteit en de aandacht voor zorg en inkomen.

Een ontwikkeling of transformatie van een gebied is nooit een eenzijdige, sectorale aangelegenheid. Het zorgt altijd voor impact op meerdere beleidsterreinen binnen de gemeente. Een integrale aanpak is daarom noodzakelijk. Door zowel de integrale maatschappelijke impact als de brede financiële gevolgen die ontstaan door een ontwikkeling samen in beeld te brengen, kunnen we weloverwogen keuzes maken die bijdragen aan het opgavegericht werken. Dit draagt ertoe bij dat we onze middelen zo doelmatig mogelijk kunnen inzetten. In de nota grondbeleid laten we op basis van onze ambities bij ruimtelijke ontwikkelingen, zien hoe we als gemeente keuzes in maken voor het grondbeleid, hoe we onze eigen rol daarin bepalen en binnen welke financiële kaders we opereren.

Deze integrale aanpak sluit nauw aan bij onze doelen en ambities uit de *Toekomstvisie 2030* en de concretisering hiervan in de nieuwe *Omgevingsvisie* (gereed in 2024) waar we een ruimtelijke vertaling en gebiedsgerichte afweging maken van de ambitieniveaus en dit verwerken in afwegingskaders voor de fysieke leefomgeving.

Maatschappelijk rendement

Het grondbeleid draagt ertoe bij dat ontwikkelingen van gebieden en locaties een belangrijke bijdrage leveren aan de meest gewenste maatschappelijke effecten. Dit kunnen maatschappelijke effecten zijn voor de gemeente als geheel maar ook voor verschillende gebieden, wijken of stadsdelen. Uit de aanleiding om tot een gebiedsontwikkeling te komen worden randvoorwaarden, wensen en vragen afgeleid die we meegeven aan de partijen die in een gebied willen gaan ontwikkelen. Op deze manier is voor ontwikkelaars helder op welke maatschappelijke waarden de gemeente zich richt en ook waarom deze thema's in die gebieden van belang zijn. Zo sturen we op het creëren van waarde in gebiedsontwikkelingen

Om het maatschappelijk rendement inzichtelijk te maken en om zaken tegen elkaar te kunnen afwegen gebruiken we in het impact-afwegingsmodel een waardenmatrix. Daarin zijn onze prioritaire maatschappelijke thema's weergegeven waarbij we benoemen aan welke voorwaarden een ontwikkeling moet voldoen om het minimum, plus- en vooruitstrevend niveau in iedere gewenste maatschappelijke waarde te behalen. We kunnen

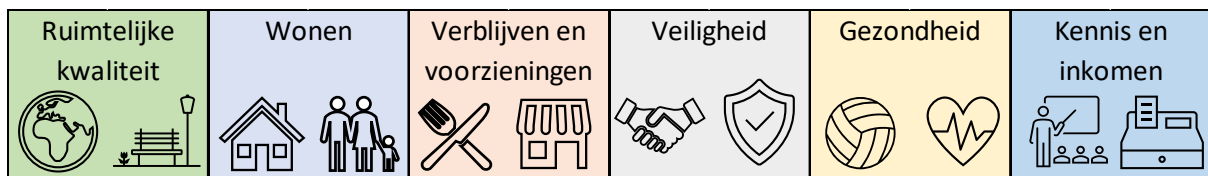
zo laten zien op welke manier en in welke mate scenario's en ideeën voor een specifieke ontwikkeling bijdragen aan de gewenste maatschappelijke waarden in een gebied. Als de ontwikkeling eenmaal gestart is, gebruiken we de waardenmatrix om te toetsen of de maatschappelijke impact ook daadwerkelijk bereikt wordt.

Maatschappelijke thema's, doelstellingen en programma's

Grondbeleid helpt om diverse beleidsambities die er binnen de gemeente zijn mogelijk te maken. Doordat we de impact van een gebiedsontwikkeling op de verschillende beleidsambities gezamenlijk in beeld brengen, krijgen we het benodigde inzicht waardoor we tegenstrijdigheden in ambities voorkomen en een optimaal integraal resultaat kunnen nastreven. Het stelt ons bovendien in staat om de juiste vragen te stellen aan onze ontwikkelende partners en om goed overwogen keuzes te maken tussen verschillende ontwikkelscenario's en/of verschillende ontwikkellocaties.

De maatschappelijke thema's hebben hier ook de link naar de programma's in de begroting zoals *Veiligheid, Economie, Volksgezondheid en Milieu en Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke vernieuwing*.

Om in een model inzichtelijk te maken op welke gebieden er maatschappelijke impact wordt behaald gebruiken we een indeling bestaande uit een aantal maatschappelijke thema's die ieder zijn opgebouwd uit bouwblokken. In de Nota grondbeleid zijn zes maatschappelijke thema's benoemd die als basis gelden voor nieuwe gebiedsontwikkelingen in onze gemeente:

Figuur 1: zes maatschappelijke thema's

Op hoofdlijnen zijn dit de thema's waarop wij bij ruimtelijke ontwikkelingen maatschappelijke impact willen realiseren. Ieder maatschappelijk thema is weer onderverdeeld in bouwblokken, waarmee we concreet benoemen wat we onder de maatschappelijke thema's verstaan. Op projectniveau wordt dit telkens verder uitgewerkt waardoor maatwerk mogelijk blijft. De ambities die we met deze thema's kunnen realiseren dragen bij aan de inclusieve gemeente die we willen zijn. Al onze inwoners moeten mee kunnen doen met of door deze thema's.

Ruimtelijke kwaliteit	Wonen	Verblijven en voorzieningen	Veiligheid	Gezondheid	Kennis en inkomen
Circulariteit	Verbetering woningkwaliteit	Recreatie	Sociale veiligheid	Sporten en bewegen	Onderwijs- vernieuwing
Klimaatadaptatie Energie	Inclusief wonen	Cultuur		Mentale gezondheid	Kennisontwikkeling Innovatie
Natuur, landschap en milieu	Zorg en wonen	Horeca	Fysieke veiligheid	Groene leefomgeving	(eu)regionale samenwerking
Mobiliteit Openbare ruimte	Wonen en werken	Winkelaanbod		Reductie milieuhinder	Sociale economie Werkgelegenheid

Figuur 2: maatschappelijke thema's en bouwblokken

Financiële impact

Een gebiedsontwikkeling heeft naast de maatschappelijke impact ook financiële gevolgen voor de gemeente. Om zo volledig mogelijk in beeld te brengen welke impact de ontwikkeling van een locatie heeft, gaan we per ruimtelijke ontwikkeling inventariseren welke financiële effecten direct en indirect verband houden met die ontwikkeling.

De rol van de grondexploitatie.

De grondexploitatie is de financiële vertaling van het grondtransformatieproces en is een belangrijk instrument voor de financiële sturing en de beoordeling van een gebiedsontwikkeling. Dat proces omvat de inkoop, het bouw- en woonrijp maken, (ambtelijke) proceskosten en de verkoop van de voor een ontwikkeling uitgeefbare grond. Voor dit onderdeel is en blijft de grondexploitatie een belangrijk financieel instrument. Een grondexploitatie is een raming van kosten en opbrengsten over de hele looptijd van de gebiedsontwikkeling, gefaseerd in tijd. De grondexploitatie kan zowel met een financieel voordelig als nadelig resultaat afgesloten worden.

De financiële gevolgen van de gebiedsontwikkeling op langere termijn

Een gebiedsontwikkeling heeft ook financiële gevolgen op de langere termijn. Er ontstaat als het ware een hele nieuwe gebiedseconomie. Dat is zeker zo als het een grote ontwikkeling betreft. Om een goede integrale afweging te maken worden de belangrijkste financiële geldstromen in de gemeentebegroting bekeken. Deze geldstromen uit de huidige situatie (voor de gebiedsontwikkeling) vergelijken we met de ramingen in de toekomstige situatie (na de gebiedsontwikkeling). We bouwen zo een eigen financiële businesscase die uit meerdere onderdelen binnen de gemeentebegroting bestaan, zoals geldstromen van het gemeentefonds, beheer en onderhoud en belastingen. Daardoor verkrijgen we in combinatie met de grondexploitatie integraal inzicht in de financiële consequenties van de gebiedsontwikkeling en zien we wat de ontwikkeling over langere tijd voor gevolgen heeft.

Actuele prognose van de resultaten

De prognose in deze paragraaf heeft ten doel informatie te geven welke invloed het grondbeleid heeft op de financiële positie van de gemeente, *zowel voor het begrotingsjaar als voor de komende jaren*. Financiële effecten van keuzes in grondexploitaties en nieuw te starten projecten kunnen worden afgezet tegen het lange termijn resultaat van de totale grondexploitatie, waardoor het mogelijk is een verantwoorde financiële afweging te maken op project- en portefeuilleniveau.

Het totaalresultaat van de “Bouwgrond in exploitatie”projecten bedraagt per 1-1-2023:

Projectomschrijving	Boekwaarde per 1 jan 2023	Geraamde nog te maken kosten	Bedragen x € 1.000	
			Geraamde nog te realiseren opbrengsten	Geraamd resultaat
Bedrijvenstad Fortuna *	-61	90	-19	10
Businesspark Geleen *	1.749	65	-928	886
Herontwikkeling Frans Klooster *	69	92	0	161
Holtum Noord III	-649	1.423	-1.076	-302
Kantorenpark Fortuna *	3.026	354	-2.812	568
Kantorenpark Station *	1.760	334	-1.519	575
Mauritspark Herontwikkeling *	1907	1.122	-1.831	1198
Eindtotaal	7.801	3.480	-8.185	3.096

* Deze bedragen zijn opgenomen in de voorziening BIE (bouwgrond in exploitatie)

Het voorgerecalculeerd exploitatieresultaat van bovengenoemde projecten bedraagt in totaal ca € 3,1 mln. negatief. Ten aanzien van het gemelde tekort in de begroting 2022 ad € 2,9 mln. derhalve een verschil van € 0,2 mln. Dit wordt met name veroorzaakt door aanpassingen in de openbare ruimte ad € 0,08 mln. van het project Bedrijvenstad Fortuna en de verlenging van de looptijd van de grexen van Kantorenpark Fortuna en Kantorenpark Station ad € 0,1 mln.

De voorziene tekorten (zie projecten hierboven aangegeven met een *) per 1 januari 2023 bedragen € 3,4 mln. en zijn afgedekt via de voorziening BIE (bouwgronden in exploitatie). Zie ook "Risicomanagement en afdekking van de risico's" hierna.

Risicomanagement en afdekking van risico's

Naast de voorziene tekorten in de actieve grondexploitaties (BIE's) dienen ook de risico's van de grondexploitaties, nieuwe ontwikkelingen en hieraan gerelateerde vastgoedontwikkelingen in beeld te worden gebracht, evenals de wijze waarop dezen worden afgedekt.

Volgend het jaarrekening- en begrotingstraject, het meerjarig perspectief van de grondexploitatie en de vastgestelde nota's over (sanering) grond, grex en vastgoed worden bovengenoemde financiële risico's van projecten, nieuwe ontwikkelingen in de grondexploitatie en vastgoed gerelateerde ontwikkelingen in beeld gebracht en geactualiseerd.

Voor het risicomanagement van de reguliere projecten in de grondexploitatie kent de gemeente het systeem van risicoanalyse gebaseerd op de risicoparameters waardering, markt en organisatie. Op basis van dit model (GIO/Grondexploitatie in een oogopslag) wordt de benodigde risicoreserve berekend. De benodigde risicoreserve bedraagt per ultimo 2022 € 0,6 mln. en wordt afgedekt in de Algemene reserve van de grondexploitatie.

Hiernaast zijn er nog een aantal niet actieve grondexploitaties (MVA's) zoals potentiële gebieds- c.q. vastgoedgerelateerde ontwikkelingen en samenwerkingsverbanden met private partijen, waarbij de financiële risico's en voorziene tekorten in beeld worden gebracht evenals de wijze van afdekking. Het gaat hier bijvoorbeeld om de herontwikkeling van de ESCS locatie, de MLK locatie te Geleen, de herontwikkeling van de voormalige basisschool te Einighausen, Zitterd Revisited "Dobbelsteen" kwadrant 3 en 4 en de Ursulinenparking. De totale boekwaarde bedraagt ultimo 2022 € 6,6 mln.

De verschillen tussen de marktwaarden en boekwaarden zijn afgedekt door middel van genoemde bestemmingreserves (algemene reserve grondexploitatie en de risicoreserve) en de voorziening (sanering) grex, binnenstedelijk en vastgoed voor een totaal bedrag van € 4,8 mln. en derhalve voor 72% afgedekt.

Ontwikkelingen

Omgevingsvisie als onderdeel van de Omgevingswet

We hebben straks slechts één lokaal beleidsdocument over de fysieke leefomgeving: de Omgevingsvisie. De Omgevingsvisie is een instrument voor versnelling van een andere manier van werken:

- Doelen centraal in plaats van regels;
- Samen met de samenleving / inwonersparticipatie;
- Werken in beleidscyclus: evalueren en bijstellen;
- Goede dienstverlening, klant/ burger centraal.

Omgevingsvisie als bijdrage aan de Toekomstvisie

In de Omgevingsvisie vertalen we de ambities uit de Toekomstvisie 2030 naar de (fysieke) ruimte. Hiermee geven we als gemeente aan hoe wij willen bijdragen aan het verbeteren van onze leefomgeving. Het grondbeleid is hierbij het ondersteunend kader. Zie ook implementatie grondbeleid hieronder.

We geven er waar nodig grenzen in aan en laten zien waar wij als gemeente actief gaan werken aan de leefomgeving. Ook inspireert de Omgevingsvisie de samenleving om zelf haar leefomgeving vorm te geven.

De planning is om de nieuwe Omgevingsvisie medio (zomer) 2024 te laten vaststellen door de Raad.

Omgevingswet en kostenverhaal

Met de inwerkingtreding van de Omgevingswet per 1 januari 2024 begint voor marktpartijen en gemeenten een nieuw tijdperk. Een tijdperk waarin we allereerst niet meer spreken van ruimtelijke ordening en milieu, maar van de kwaliteit van de fysieke leefomgeving. Daarbij hoort een bredere, integrale en gebiedsgerichte aanpak voor nieuwe ontwikkelingen. Tevens komt er meer ruimte voor lokaal maatwerk en meer afwegingsruimte voor het bestuur.

Dit heeft als doel om de huidige opgaven waar de verschillende regio's in Nederland voor staan, passend en op maat, te realiseren. De actuele vraagstukken liggen onder meer op het terrein van het klimaat adaptief en natuur inclusief bouwen van voldoende, goed bereikbare, duurzame en betaalbare woningen. Omdat het niet voor elke gemeente en elke regio, eenzelfde opgave is, maakt de nieuwe wet maatwerk en afwegingsruimte mogelijk. Nieuw is het gewijzigde stelsel voor de onderwerpen "kostenverhaal en financiële bijdragen" in de Omgevingswet. Parallel hieraan werken we aan een nieuwe nota Kostenverhaal.

Implementatie grondbeleid

In de Nota grondbeleid laten we op basis van onze opgaven zien hoe we als gemeente keuzes maken voor het grondbeleid en de gebiedsontwikkeling, hoe we onze eigen rol daarin bepalen en binnen welke financiële kaders we opereren. Dat is ook terug te vinden in de hoofddoelen van het grondbeleid.

De Nota vraagt om een aantal aanpassingen in interne processen om de beoogde doelen waar te kunnen maken, om regie te krijgen en te houden op de doelmatige realisatie van de diverse opgaven en maatschappelijke ambities van onze gemeente. De primaire focus ligt daarbij op het inrichten van het proces om gebiedsontwikkelingen integraal te kunnen afwegen. In de uitwerking (v.a. medio 2023) is aansluiting gezocht met het Ontwikkelplan RO en Projecten.

6. FINANCIËLE BEGROTING

6.1 INLEIDING

In dit hoofdstuk presenteren wij de financiële informatie over de begroting 2024 en meerjarenraming 2025-2027. De financiële overzichten en tabellen die achtereenvolgens in de paragrafen worden opgenomen en toegelicht zijn voorgeschreven in het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV). Deze financiële overzichten hebben wij opgesteld overeenkomstig de in hoofdstuk 2 'Financieel perspectief' vermelde uitgangspunten. Verder hebben we in dit hoofdstuk ons begrotingsbeeld geactualiseerd. Aan de verwerking van de bijstellingen, hebben wij een aantal expliciete beslispunten gekoppeld.

Basis cijfers financiële begroting

In de financiële cijfers in dit hoofdstuk en in de tabellen op de programmabladen in hoofdstuk 4 is rekening gehouden met de begrotingswijzigingen met betrekking tot:

- De structurele doorwerking tot en met de 1ste programmarapportage 2023;
- De verwerking van de beslispunten, zoals opgenomen in hoofdstuk 2 financieel perspectief.

Daarnaast plaatsen wij bij de gepresenteerde cijfers twee kanttekeningen:

- De gevolgen van de resultaatbestemming hebben wij in afwachting van de besluitvorming door de raad niet in de financiële tabellen in hoofdstuk 4 en 6 verwerkt. Op basis van de besluitvorming door de raad, verwerken wij de financiële gevolgen van de resultaatbestemming in een afzonderlijke begrotingswijziging.

De financiële begroting bestaat uit een overzicht van baten en lasten en de uiteenzetting van de financiële positie. Dit hoofdstuk kan worden gezien als een recapitulatie van de budgetten zoals deze in de verschillende programma's (hoofdstuk 4) zijn opgenomen. Dit hoofdstuk bestaat uit de volgende paragrafen.

6.2. Meerjarig overzicht van de baten en lasten per programma

In deze paragraaf zijn de baten en lasten per programma meerjarig zowel voor de exploitatie als de mutaties in reserves gespecificeerd. Overeenkomstig de voorschriften in het BBV moet hierbij afzonderlijk inzicht worden gegeven in de budgetten met betrekking tot de algemene dekkingsmiddelen, overhead, onvoorzien en vennootschapsbelasting.

6.3 Overzicht baten en lasten per taakveld

In dit overzicht is specifiek voor het begrotingsjaar 2024 inzicht gegeven in de baten en lasten per taakveld.

6.4 Overzicht incidentele baten en lasten

Dit overzicht geeft inzicht in welke budgetten uit de programma's als incidenteel zijn te beschouwen. Het overzicht is van belang voor het bepalen van ons structureel begrotingsevenwicht, zie paragraaf 6.5. Immers door het saldo van incidentele baten en lasten te corrigeren op onze begrotingssaldi, resteert het structureel begrotingssaldo.

In het Besluit Begroting en verantwoording (BBV) en de notitie structurele en incidentele baten en lasten zijn richtlijnen gegeven over de interpretatie van de baten en lasten. Aanvullend hebben de 12 toezichthouders/provincies in juli 2021 de handreiking 'Verduidelijking structurele en incidentele baten en lasten' gepubliceerd. Op basis van de voorgeschreven richtlijnen, de handreiking en de bepalingen in onze verordening ex artikel 212 gemeentewet hebben wij onze begrotingsposten beoordeeld. Dit op basis van de volgende uitgangspunten:

- De aard van de activiteit/ raming is leidend voor het bepalen of een begrotingspost een incidenteel of structureel karakter heeft.
- In principe zijn alle baten en lasten gebaseerd op structurele activiteiten.

- Baten en lasten zijn incidenteel als deze voor een bepaalde tijd worden geraamd en er een onvoorwaardelijke einddatum bekend is.
- Al onze mutaties in reserves hebben een incidenteel karakter. Dit betekent dat alle mutaties in bijlage 1 'Reserves en voorzieningen' ook worden opgenomen in het overzicht incidentele baten en lasten. Dit betekent eveneens dat wij geen posten opnemen in het overzicht 'structurele mutaties in reserves'.

6.5 Structureel evenwicht

In de brief 'Begrotingsbrief 2024' vraagt de provinciaal toezichhouder aandacht voor de presentatie van structureel en reëel begrotingsevenwicht. Om een goed inzicht te krijgen in dit evenwicht is in genoemde brief een bijlage bijgevoegd. Deze bijlage is in deze paragraaf opgenomen.

6.6 Geprognosticeerde balans

Teneinde het inzicht in de financiële positie te verbeteren en de vergelijkbaarheid met andere gemeenten te verbeteren wordt een geprognosticeerde balans opgenomen.

6.2 MEERJARIG OVERZICHT VAN BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA

x € 1.000							
	Taak	Realisatie 2022	Begroting 2023	Begroting 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027
Lasten	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	-7.188	-7.471	-7.959	-7.855	-7.913	-7.844
	1 VEILIGHEID	-16.064	-15.693	-16.023	-15.974	-15.929	-15.904
	2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	-29.180	-32.440	-30.621	-33.292	-34.173	-35.095
	3 ECONOMIE	-12.079	-13.057	-10.363	-10.224	-10.310	-9.705
	4 ONDERWIJS	-14.353	-13.936	-12.965	-13.026	-13.448	-13.275
	5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	-40.498	-46.213	-40.814	-41.054	-39.212	-38.472
	6 SOCIAAL DOMEIN	-179.946	-190.783	-189.392	-187.923	-188.561	-182.397
	7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	-27.935	-31.268	-29.454	-30.356	-30.490	-30.457
	8 VOLKSHUISV., RUIMT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	-11.965	-16.744	-14.173	-9.886	-9.932	-9.884
Totaal Lasten		-339.209	-367.605	-351.762	-349.590	-349.967	-343.034
Baten	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	3.415	1.350	382	635	2.113	2.113
	1 VEILIGHEID	1.985	1.550	1.377	1.344	1.344	1.344
	2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	6.366	4.792	4.404	4.350	4.350	4.350
	3 ECONOMIE	5.561	5.947	4.245	4.099	4.272	3.621
	4 ONDERWIJS	6.016	5.096	4.021	4.021	3.962	3.962
	5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	10.704	11.906	8.804	8.535	6.137	5.510
	6 SOCIAAL DOMEIN	58.023	66.525	67.417	68.629	71.000	64.865
	7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	27.603	33.131	31.450	32.118	32.196	32.124
	8 VOLKSHUISV., RUIMT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	6.599	6.430	2.320	3.540	3.516	3.516
Totaal Baten		126.272	136.728	124.422	127.272	128.889	121.405
Totaal Saldo van programma's		-212.937	-230.877	-227.341	-222.318	-221.078	-221.629
Overhead	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	-40.238	-38.868	-32.561	-32.508	-33.896	-34.645
Totaal Overhead		-40.238	-38.868	-32.561	-32.508	-33.896	-34.645
Algemene dekkingsmiddelen	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	220.717	198.658	200.092	202.314	190.752	190.850
	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	60.602	59.824	62.453	64.059	64.059	64.059
Totaal algemene dekkingsmiddelen		281.320	258.482	262.545	266.374	254.811	254.910
Onvoorzien	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	0	-8	-100	-100	-100	-100
Totaal Onvoorzien		0	-8	-100	-100	-100	-100
Vennootschapsbelasting	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	0	0	0	0	0	0
Totaal Vennootschapsbelasting		0	0	0	0	0	0
Totaal niet in de programma's		241.081	219.607	229.884	233.765	220.816	220.165
Totaal voor resultaatbestemming		28.145	-11.270	2.544	11.447	-262	-1.464
Onttrekking aan reserves	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	13.042	14.940	5.999	3.939	2.708	2.635
	1 VEILIGHEID	382	54	30	42	0	0
	2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	936	1.277	20	20	20	20
	3 ECONOMIE	1.682	389	0	0	0	0
	4 ONDERWIJS	422	42	0	0	0	0
	5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	3.311	3.106	153	189	153	153
	6 SOCIAAL DOMEIN	1.219	3.774	307	307	0	0
	7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	489	0	0	0	0	0
	8 VOLKSHUISV., RUIMT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	2.186	3.950	329	0	0	0
Onttrekking aan reserves		23.671	27.531	6.839	4.497	2.881	2.808
Storting in reserves	0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	18.078	4.495	5.008	4.947	3.684	3.634
	1 VEILIGHEID	203	0	0	0	0	0
	2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	131	223	223	223	223	223
	3 ECONOMIE	1.368	39	27	27	27	27
	4 ONDERWIJS	379	0	0	0	0	0
	5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	1.890	1.496	1.112	803	812	812
	6 SOCIAAL DOMEIN	2.204	109	0	0	0	0
	7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	1.087	0	0	0	0	0
	8 VOLKSHUISV., RUIMT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	3.439	451	168	-46	-246	-546
Storting in reserves		28.777	6.813	6.538	5.955	4.501	4.151
Mutaties reserves		-5.106	20.718	301	-1.458	-1.620	-1.343
Resultaat		23.038	9.448	2.845	9.990	-1.882	-2.807

6.3 OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER TAAKVELD

Taakveld	Taakveldnaam	Raming baten 2024	Raming lasten 2024	Raming saldo 2024
01	BESTUUR	115	4.229	-4.114
02	BURGERZAKEN	1.789	3.424	-1.635
03	BEHEER OVERIGE GEBOUWEN EN GRONDEN	299	306	-7
04	OVERHEAD	8.372	40.933	-32.561
05	TREASURY	1.643	1.016	627
061	OZB WONINGEN	20.218	407	19.811
062	OZB NIET-WONINGEN	40.297	794	39.503
063	PARKEERBELASTING	2.773	20	2.753
064	BELASTINGEN OVERIG	731	344	387
07	ALGEMENE UITKERING-OV UITK GEMEENTEF	215.918	1.173	214.745
08	OVERIGE BATEN EN LASTEN	-	17.201	-17.201
09	VENNOOTSCHAPSBELASTING	-	-	-
10	MUTATIES RESERVES	6.839	6.538	301
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING		298.994	76.384	222.609
11	CRISISBEHEERSING EN BRANDWEER	264	8.841	-8.577
12	OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID	1.113	7.181	-6.068
1 VEILIGHEID		1.377	16.023	-14.645
21	VERKEER EN VERVOER	797	25.499	-24.702
22	PARKEREN	3.087	4.890	-1.803
24	ECONOMISCHE HAVENS EN WATERWEGEN	519	232	288
2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT		4.404	30.621	-26.217
31	ECONOMISCHE ONTWIKKELING	-	4.403	-4.403
32	FYSIEKE BEDRIJFSINFRASTRUCTUUR	1.439	1.601	-163
33	BEDRIJVENLOKET EN REGULINGEN	370	534	-164
34	ECONOMISCHE PROMOTIE	2.437	3.824	-1.387
3 ECONOMIE		4.245	10.363	-6.118
41	OPENBAAR BASISONDERWIJS	-	830	-830
42	ONDERWIJSHUISVESTING	57	5.619	-5.562
43	ONDERWIJSBELEID EN LEERLINGENZAKEN	3.964	6.516	-2.551
4 ONDERWIJS		4.021	12.965	-8.944
51	SPORTBELEID EN ACTIVERING	712	2.909	-2.197
52	SPORTACCOMMODATIES	4.546	13.427	-8.881
53	CULTUURPRESENTATIE-PRODUCTIE-PARTIC	2.810	13.971	-11.161
54	MUSEA	199	944	-746
55	CULTUREEL ERFGOED	251	518	-267
56	MEDIA	125	187	-62
57	OPENBAAR GROEN-(OPENLUCHT) RECREATIE	161	8.856	-8.696
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE		8.804	40.814	-32.009

Taakveld	Taakveldnaam	Raming baten 2024	Raming lasten 2024	Raming saldo 2024
61	SAMENKRACHT EN BURGERPARTICIPATIE	8.726	20.036	-11.310
62	TOEGANG EN 1eLIJNSVOORZIENINGEN	-	9.893	-9.893
63	INKOMENSREGELINGEN	41.592	53.991	-12.399
64	WSW EN BESCHUT WERK	786	17.277	-16.490
65	ARBEIDSPARTICIPATIE	2.686	10.799	-8.114
66	MAATWERKVOORZIENINGEN (WMO)	977	3.740	-2.763
671	MAATWERKDIENTSTVERLENING 18+	-	-	-
671A	HULP BIJ HET HUISHOUDEN (WMO)	-	13.650	-13.650
671B	BEGELEIDING (WMO)	-	8.990	-8.990
671C	DAGBESTEDING (WMO)	-	4.959	-4.959
672	MAATWERKDIENTSTVERLENING 18-	-	-	-
672A	JEUGDHULP BEGELEIDING	-	14.547	-14.547
672B	JEUGDHULP BEHANDELING	-	13.821	-13.821
672D	JEUGDHULP ZONDER VERBLIJF OVERIG	-	1.597	-1.597
673A	PLEEGZORG	-	1.682	-1.682
673B	GEZINSGERICHT	-	764	-764
673C	JEUGDHULP MET VERBLIJF OVERIG	-	-	-
674A	JEUGDHULP BEHAND GGZ ZONDER VERBLIJF	-	1	-1
674B	JEUGDHULP CRISIS/LTA/GGZ-VERBLIJF	-	1.407	-1.407
674C	GESLOTEN PLAATSING	-	-	-
681	GEESCALEERDE ZORG 18+	-	-	-
681A	BESCHERMD WONEN (WMO)	10.441	6.528	3.912
681B	MAATSCHAPPELIJKE- EN VROUWENOPV WMO	2.210	3.223	-1.013
682	GEESCALEERDE ZORG 18-	-	-	-
682A	JEUGDBESCHERMING	-	2.122	-2.122
682B	JEUGDRECLASSERING	-	364	-364
6 SOCIAAL DOMEIN		67.417	189.392	-121.975
71	VOLKSGEZONDHEID	414	5.125	-4.711
72	RIOLERING	11.659	8.000	3.659
73	AFVAL	17.113	12.852	4.261
74	MILIEUBEHEER	1.758	3.144	-1.386
75	BEGRAAFPLAATSEN EN CREMATORIA	506	333	173
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU		31.450	29.454	1.996
81	RUIJTE EN LEEFOMGEVING	-	1.720	-1.720
82	GRONDEXPLOITATIE (NIET BEDRIJFTERR)	11	414	-403
83	WONEN EN BOUWEN	2.309	12.038	-9.729
8 VOLKSHUISV., RUIJMT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING		2.320	14.173	-11.852
Resultaat		423.033	420.188	2.845

6.4 OVERZICHT INCIDENTELE BATEN EN LASTEN

Inzicht in de incidentele baten en lasten is nodig om inzicht te krijgen in de opbouw van de begroting. Op basis van de inventarisatie van de incidentele baten en lasten kunnen we bepalen of onze begroting structureel in evenwicht is. Dit doen we door de incidentele baten en lasten te corrigeren op het totale begrotingssaldo. Structureel evenwicht is voor Gedeputeerde Staten een belangrijk criterium bij de beoordeling van onze begroting.

In hoofdstuk 2 is en in paragraaf 6.5. brengen wij het structureel begrotingsevenwicht in beeld.

In onderstaande tabel zijn de incidentele baten en lasten in beeld gebracht. Inventarisatie heeft plaatsgevonden op basis van de kaders die hieromtrent in de financiële verordening zijn opgenomen.

Prog	Toelichting	Einddatum	2024		2025		2026		2027	
			lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
0	Onttrekking reserve "groot onderhoud ambtelijke huisvesting" Onttrekkingen met betrekking tot de reserve groot onderhoud ambtelijke huisvesting. Onttrekkingen aan onderhoudsreserves zijn incidenteel.	n.v.t.	-	468	-	568	-	600	-	527
0	Onttrekking uit de Reserve "Versnelling bedrijfsvoering" Onttrekking vanaf 2019 tot en met 2024 ten behoeve van het opleidingsbudget conform programma Leren en Ontwikkelen. Deze incidentele ophoging van het opleidingsbudget is noodzakelijk om alle ontwikkelactiviteiten te kunnen financieren.	31-12-2024	-	270	-	-	-	-	-	-
0	Stortingen en onttrekkingen met betrekking tot de Algemene reserve. De algemene reserve heeft een bufferfunctie en dient om onvoorziene tegenvallers op te kunnen vangen. In de resultaatbestemming van de jaarrekening kan het voordelige resultaat in deze reserve worden gestort, respectievelijk nadelige resultaten uit deze reserve worden gedekt. Wij beschouwen deze reservemutaties als incidenteel.	n.v.t.	1.581	5.421	-	2.416	50	1.263	-	1.263

Prog	Toelichting	Einddatum	2024		2025		2026		2027	
			lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
0	<p>Stortingen en onttrekkingen met betrekking tot de Algemene reserve Risicobeheersing.</p> <p>Via de algemene reserve risicobeheersing dekken wij ons risicoprofiel af. Gelet op de aard van deze reserve beschouwen wij alle mutaties als incidenteel.</p>	n.v.t.	3.615	1.150	3.651	1.185	2.448	1.185	2.448	1.185
0	<p>Stortingen en onttrekkingen met betrekking tot de Reserve taakmutaties Algemene Uitkering</p> <p>Onttrekking ten behoeve van de financiering lasten van de POK middelen. Via de decembercirculaire 2021 hebben wij voor de periode tot en met 2027 extra middelen ontvangen om de dienstverlening aan mensen in kwetsbare posities te versterken. De middelen komen naar aanleiding van de Parlementaire Ondervragingscommissie Kinderopvangtoeslagen (POK). In deze rapportage worden voorstellen gedaan om de binnen de begroting opgenomen POK-middelen in te zetten voor een aantal projecten en een bedrag van € 0,12 mln. te reserveren en in te zetten ter dekking van de voorstellen in 2023 en 2024. Onttrekkingen aan onderhoudsreserves zijn incidenteel.</p>	n.v.t.	-	50	-	-	-	-	-	-
0	<p>Onttrekking uit de reserve Vastgoed en Sportaccommodaties</p> <p>Onttrekkingen met betrekking tot onderhoud zijn conform de handreiking en de verduidelijking per definitie incidenteel. Deze onttrekking uit de onderhoudsreserve wordt kritisch bekeken op basis van wat daadwerkelijk uitgevoerd kan en moet worden.</p>	n.v.t.	-	100	-	100	-	100	-	100

Prog	Toelichting	Einddatum	2024		2025		2026		2027	
			lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
0	Onttrekking uit de verplichtingenreserve IPOR Betreft incidentele onttrekking ter dekking van het niet doorvoeren van eerder besloten verhogingen bij de OZB (woningen en niet-woningen); dekking vindt plaats door de niet ingezette vouchergelden.	31-12-2024	-	300	-	-	-	-	-	-
1	Onttrekking uit de verplichtingenreserve "Openbare Orde en Veiligheid m.b.t. tot de risicocommunicatie Chemelot" Onttrekking ten behoeve van de financiering van het aandeel van de gemeente Sittard-Geleen in de materiële kosten van het risicocommunicatieplan 'Samen Communiceren'. De meerjarige en actieve risicocommunicatie-campagne met de omgeving van Chemelot voor de jaren 2023 tot en met 2025.	31-12-2025	-	12	-	24	-	-	-	-
1	Onttrekking uit de verplichtingenreserve "Toezicht en Handhaving" De bodycams voor de Boa's lopen via een leaseconstructie. De gevormde verplichtingenreserve ad € 45.000 wordt voor de 2023 tot en met 2025 als dekking ingezet (2023 € 9.000, 2024 en 2025 ieder jaar € 18.000).	31-12-2025	-	18	-	18	-	-	-	-
2	Dotatie in de reserve ontwikkelprojecten Storting in de reserve ter dekking van de tijdelijke inzet van 2 senior projectmanagers.	31-12-2027	223	-	223	-	223	-	223	-
5	Bestemmingsreserve Glanerbrook Incidentele storting van de rente schatkistbankieren Glanerbrook in bestemmingsreserve Glanerbrook	31-12-2024	300	-	-	-	-	-	-	-
5	Onttrekking reserve Revolverend fonds duurzame panden Het revolving fonds heeft betrekking op de uitvoering van de verduurzamingsmaatregel maatschappelijk vastgoed.	n.v.t.	-	13	-	13	-	13	-	13

Prog	Toelichting	Einddatum	2024		2025		2026		2027	
			lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
5	Storting reserve Jeugdolympiade. Jaarlijks wordt aan deze reserve gedoteerd, eens in de 4 jaar worden deze dotaties onttrokken.	n.v.t.	-	-	-	36	-	-	-	-
6	Onttrekking bestemmingsreserve "Ontwikkeling"/Project-, implementatie- en integratiebegroting Vidar Om onze ambities en doelstellingen uit "Vidar Vooruit" (zie tevens programmablad zes), te kunnen realiseren, zijn investeringen nodig in de	31-12-2025	-	253	-	253	-	-	-	-
6	verschillende programmalijnen: Bestaanszekerheid en de menselijke maat, talentontwikkeling, bruggen bouwen tussen kandidaten en werkgevers, Vidar als werkgever, Samen 1 Vidar en Ondersteuning en organisatie. Deze investeringen landen in de project-, implementatie en integratiebegroting Vidar (PII). De investeringen voor 2024 – 2025 bedragen € 0,3 mln. per jaar. De verdeling van de afzonderlijke bijdrage is bepaald naar rato van het aantal WSW-ers en bijstandsuitkeringen per gemeente.	31-12-2025	303	-	303	-	-	-	-	-

Prog	Toelichting	Einddatum	2024		2025		2026		2027	
			lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
6	<p>Project- , implementatie- en integratiebegroting Vidar</p> <p>Om onze ambities en doelstellingen uit “Vidar Vooruit” (zie tevens programmablade zes), te kunnen realiseren, zijn investeringen nodig in de verschillende programmalijnen: Bestaanszekerheid en de menselijke maat, talentontwikkeling, bruggen bouwen tussen kandidaten en werkgevers, Vidar als werkgever, Samen 1 Vidar en Ondersteuning en organisatie.</p> <p>Deze investeringen landen in de project-, implementatie en integratiebegroting Vidar (PII). Onze partners, de gemeenten Stein en Beek, leveren gezamenlijk een bijdrage van € 50.000 per jaar. De verdeling van de afzonderlijke bijdrage is bepaald naar rato van het aantal WSW-ers en bijstandsuitkeringen per gemeente.</p>	31-12-2025	-	50	-	50	-	-	-	-
6	<p>Onttrekking verplichtingenreserve "Uitkeren".</p> <p>Om uitvoering te geven aan de voorgestelde vernieuwingen en versterkingen, in het kader van het beleidsplan “Armoede en Schulden” heeft de raad in haar vergadering van 16 december 2021 ingestemd met een aantal pilots en activiteiten. Eén van die pilots heeft betrekking op het jongerenperspectieffonds. Deze pilot loopt tot eind 2025 en kost € 55.000 per jaar tot en met 2025.</p>	31-12-2025	-	55	-	55	-	-	-	-

Prog	Toelichting	Einddatum	2024		2025		2026		2027	
			lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
8	Ottrekking uit de reserve inzake de invoering van de Omgevingswet De reserve invoering omgevingswet dient voor het opvangen van fluctuaties gedurende de jaren van implementatie. Op 1 januari 2024 gaat de omgevingswet weliswaar van kracht, echter de gemeenten hebben tot 2026 te maken met verdere implementatie en na-ijl effecten van de invoering. Landelijk vindt door de VNG monitoring plaats van de financiële effecten.	31-12-2024	-	329	-	-	-	-	-	-
8	Aanwending/storting in reserves inzake Business plan Ruimtelijke Ontwikkeling projecten Ontwikkelpojecten kennen hun eigen regime, vergelijkbaar met de grondexploitatie. Winsten en verliezen worden met elkaar verrekend en komen per saldo ten gunste of ten laste van de reserve ontwikkelprojecten. In 2023 is een projectorganisatie ingericht voor het versnellen van de ontwikkelprojecten. Gekozen is voor een ingroeimodel van de kosten/formatie aan projecten, aangezien er sprake is van een langdurig gevulde projectportfolio. Op termijn zullen de resultaten van de ontwikkelprojecten deze kosten moeten dekken.	n.v.t.	167	-	-	47	-	247	-	547
Saldi			6.189	8.489	4.177	4.765	2.721	3.408	2.671	3.635

6.5 OVERZICHT STRUCTURELE MUTATIES RESERVES

Prog	Toelichting	2024		2025		2026		2027	
		lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
0	Storting reserve "groot onderhoud ambtelijke huisvesting" Jaarlijkse stortingen (zonder einddatum) met betrekking tot de reserve groot onderhoud ambtelijke huisvesting. Vanwege het jaarlijks karakter van deze storting wordt deze opgenomen op het overzicht van structurele reserve mutaties.	421	-	476	-	476	-	476	-
0	Storting calamiteitenreserve Jaarlijkse storting (zonder einddatum) in de calamiteitenreserve ten behoeve van personele knelpunten. Vanwege het jaarlijks karakter van deze storting wordt deze opgenomen op het overzicht van structurele reserve mutaties.	183	-	183	-	183	-	183	-
0	Storting reserve Raadsgriffie vervanging tablets Jaarlijkse storting (zonder einddatum) ten behoeve van de gemeenteraadsverkiezingen en de aanschaf/vervanging van (ICT)tablets. Vanwege het jaarlijks karakter van deze storting wordt deze opgenomen op het overzicht van structurele reserve mutaties.	32	-	32	-	32	-	32	-
0	Storting reserve Vastgoed en Sportaccommodaties PO Jaarlijkse storting (zonder einddatum) met betrekking tot de reserve Vastgoed en Sportaccommodaties van de ambtelijke panden. Vanwege het jaarlijks karakter van deze storting wordt deze opgenomen op het overzicht van structurele reserve mutaties.	355	-	355	-	355	-	355	-
2	Onttrekking uit de reserve Ongehinderd Logistiek Systeem en Logistiek systeem Knooppunt Born Ter dekking van de kapitaallasten gerelateerd aan de investering Holtum Noord weg vanaf 2022. Einddatum project is 31-12-2062, vanwege deze einddatum is deze reservemutatie als structureel aangemerkt.	-	20	-	20	-	20	-	20

Prog	Toelichting	2024		2025		2026		2027	
		lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten	lasten	baten
3	Storting reserve Vastgoed en Sportaccommodaties P3 Jaarlijkse storting (zonder einddatum) met betrekking tot de reserve Vastgoed en Sportaccommodaties van de commerciële panden. Vanwege het jaarlijks karakter van deze storting wordt deze opgenomen op het overzicht van structurele reserve mutaties.	27	-	27	-	27	-	27	-
5	Storting reserve Jeugdolympiade. Jaarlijks wordt aan deze reserve gedoteerd, eens in de 4 jaar worden deze dotaties onttrokken.	9	-	-	-	9	-	9	-
5	Storting reserve Vastgoed en Sportaccommodaties P5 Jaarlijkse storting (zonder einddatum) met betrekking tot de reserve Vastgoed en Sportaccommodaties van de sportaccommodaties, maatschappelijke panden en culturele panden. Vanwege het jaarlijks karakter van deze storting wordt deze opgenomen op het overzicht van structurele reserve mutaties.	1.231	-	1.231	-	1.231	-	1.231	-
5	Storting reserve Revolverend fonds duurzame panden Het revolving fonds heeft betrekking op de uitvoering van de verduurzamingsmaatregel maatschappelijk vastgoed.	13	-	13	-	13	-	13	-
	Saldi	2.271	20	2.317	20	2.326	20	2.326	20

6.6 STRUCTUREEL EVENWICHT

RECAPITULATIE BEGROTINGSEVENWICHT	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel
BATEN PROGRAMMA'S												
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	382	-	382	635	-	635	2.113	-	2.113	2.113	-	2.113
1 VEILIGHEID	1.377	-	1.377	1.344	-	1.344	1.344	-	1.344	1.344	-	1.344
2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	4.404	-	4.404	4.350	-	4.350	4.350	-	4.350	4.350	-	4.350
3 ECONOMIE	4.245	-	4.245	4.099	-	4.099	4.272	-	4.272	3.621	-	3.621
4 ONDERWIJS	4.021	-	4.021	4.021	-	4.021	3.962	-	3.962	3.962	-	3.962
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	8.804	-	8.804	8.535	-	8.535	6.137	-	6.137	5.510	-	5.510
6 SOCIAAL DOMEIN	67.417	50	67.367	68.629	50	68.579	71.000	-	71.000	64.865	-	64.865
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	31.450	-	31.450	32.118	-	32.118	32.196	-	32.196	32.124	-	32.124
8 VOLKSHUISV., RUIJT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	2.320	-	2.320	3.540	-	3.540	3.516	-	3.516	3.516	-	3.516
TOTAAL BATEN PROGRAMMA'S	124.422	50	124.372	127.272	50	127.222	128.889	-	128.889	121.405	-	121.405
LASTEN PROGRAMMA'S												
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	7.959	-	7.959	7.855	-	7.855	7.913	-	7.913	7.844	-	7.844
1 VEILIGHEID	16.023	-	16.023	15.974	-	15.974	15.929	-	15.929	15.904	-	15.904
2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	30.621	-	30.621	33.292	-	33.292	34.173	-	34.173	35.095	-	35.095
3 ECONOMIE	10.363	-	10.363	10.224	-	10.224	10.310	-	10.310	9.705	-	9.705
4 ONDERWIJS	12.965	-	12.965	13.026	-	13.026	13.448	-	13.448	13.275	-	13.275
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	40.814	-	40.814	41.054	-	41.054	39.212	-	39.212	38.472	-	38.472
6 SOCIAAL DOMEIN	189.392	303	189.089	187.923	303	187.620	188.561	-	188.561	182.397	-	182.397
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	29.454	-	29.454	30.356	-	30.356	30.490	-	30.490	30.457	-	30.457
8 VOLKSHUISV., RUIJT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	14.173	-	14.173	9.886	-	9.886	9.932	-	9.932	9.884	-	9.884
TOTAAL LASTEN PROGRAMMA'S	351.762	303	351.459	349.590	303	349.287	349.967	-	349.967	343.034	-	343.034
SALDO VAN BATEN EN LASTEN PROGRAMMA'S	-227.341	-253	-227.088	-222.318	-253	-222.065	-221.078	-	-221.078	-221.629	-	-221.629

RECAPITULATIE BEGROTINGSEVENWICHT	Begroting 2024			Begroting 2025			Begroting 2026			Begroting 2027		
	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel	Totaal	waarvan: incidenteel	waarvan: structureel
BATEN DIVERS												
BATEN ALGEMEEN DEKKINGSMIDDEL	283.400	-	283.400	286.857	-	286.857	272.605	-	272.605	271.314	-	271.314
BATEN OVERHEAD	8.372	-	8.372	8.428	-	8.428	8.438	-	8.438	8.443	-	8.443
BATEN VENNOOTSCHAPSBELASTING	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
BATEN ONVOORZIEN	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
TOTAAL BATEN DIVERS	291.772	-	291.772	295.284	-	295.284	281.043	-	281.043	279.756	-	279.756
LASTEN DIVERS												
LASTEN ALGEMEEN DEKKINGSMIDDEL	20.855	-	20.855	20.483	-	20.483	17.794	-	17.794	16.404	-	16.404
LASTEN OVERHEAD	40.933	-	40.933	40.936	-	40.936	42.333	-	42.333	43.088	-	43.088
LASTEN VENNOOTSCHAPSBELASTING	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
LASTEN ONVOORZIEN	100	-	100	100	-	100	100	-	100	100	-	100
TOTAAL LASTEN DIVERS	61.888	-	61.888	61.519	-	61.519	60.227	-	60.227	59.591	-	59.591
SALDO BATEN EN LASTEN DIVERS	229.884	-	229.884	233.765	-	233.765	220.816	-	220.816	220.165	-	220.165
TOTAAL SALDO VAN BATEN EN LASTEN	2.544	-253	2.798	11.447	-253	11.700	-262	-	-262	-1.464	-	-1.464
ONTTREKKINGEN AAN RESERVES	8.458	8.438	20	4.687	4.713	-26	3.181	3.408	-227	3.108	3.635	-527
TOEVOEGINGEN AAN RESERVES	-8.157	-5.886	-2.271	-6.145	-3.874	-2.271	-4.801	-2.721	-2.080	-4.451	-2.671	-1.780
GERAAAMD RESULTAAT	2.845	2.299	547	9.990	586	9.404	-1.882	687	-2.569	-2.807	964	-3.771
TOTAAL STRUCTURELE BATEN			416.164			422.481			409.705			400.634
TOTAAL STRUCTURELE LASTEN			415.618			413.077			412.274			404.405
STRUCTURELE BATEN - STRUCTURELE LASTEN			546			9.404			-2.569			-3.771

6.7 GEPROGNOSTICEERDE BALANS

							(x €1 mln.)						
ACTIVA	Primo 2023	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027	PASSIVA	Primo 2023	Ultimo 2023	Ultimo 2024	Ultimo 2025	Ultimo 2026	Ultimo 2027
Vaste activa							Vaste passiva						
Immateriële vaste activa	25	24	23	23	23	21	Eigen vermogen	100	88	83	92	80	80
Materiële vaste activa	370	409	474	500	495	473	Voorzieningen	12	10	11	11	12	13
Financiële vaste activa	59	77	46	14	14	14	Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	375	368	366	359	361	343
Totaal vaste activa	454	510	543	538	532	509	Totaal vaste passiva	487	467	460	462	453	437
Vlottende activa							Vlottende passiva						
Voorraden	26	25	23	22	21	19	Netto-vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	33	101	139	131	133	124
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar	29	29	29	29	29	29	Overlopende passiva	30	30	30	30	30	30
Liquide middelen	7	0	0	0	0	0							
Overlopende activa	34	34	34	34	34	34							
Totaal vlottende activa	96	88	87	85	84	82	Totaal vlottende passiva	63	131	170	161	163	154
TOTAAL GENERAAL	550	598	630	623	616	590	TOTAAL GENERAAL	550	598	630	623	616	590

EMU-SALDO

	2023	2024	2025	2026	2027
	x €1000,-	x €1000,-	x €1000,-	x €1000,-	x €1000,-
	Volgens realisatie tot en met sept. 2023, aangevuld met raming resterende periode	Volgens begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2024	Volgens meerjarenraming in begroting 2024
Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-11.270	4.364	12.925	-262	-1.464
Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	16.579	17.494	20.927	23.163	24.453
Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie minus de vrijval van de voorzieningen ten bate van de exploitatie	-2.186	532	912	916	916
Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	50.272	81.944	46.934	17.199	0
Verkoop van effecten:	☐ ja ☒ nee ☐ ja ☒ nee ☐ ja ☒ nee ☐ ja ☒ nee ☐ ja ☒ nee				
a Gaat u effecten verkopen? (ja/nee)					
b Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst op de exploitatie?					
Berekend EMU-saldo	-47.149	-59.554	-12.170	6.618	23.905

BIJLAGE 3: VASTE ACTIVA EN KAPITAALLASTEN

Programma = hoofdtakveld	Boekwaarde 1-1-2023	Investering 2023	Prognose afschrijving 2023	Boekwaarde 31-12-2023	Investering 2024	Prognose afschrijving 2024	Boekwaarde 31-12-2024	Investering 2025	Prognose afschrijving 2025	Boekwaarde 31-12-2025	Investering 2026	Prognose afschrijving 2026	Boekwaarde 31-12-2026	Investering 2027	Prognose afschrijving 2027	Boekwaarde 31-12-2027
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	8.528	0	307	8.222	0	307	7.915	0	307	7.608	0	307	7.301	0	307	6.994
1 VEILIGHEID	670	10	0	680	0	27	653	0	27	626	0	27	598	0	27	571
2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	50	0	12	37	0	12	25	0	12	12	0	12	0	0	0	0
3 ECONOMIE	4.924	0	219	4.705	1.000	219	5.487	500	184	5.803	700	184	6.320	0	239	6.081
4 ONDERWIJS	1.012	0	224	788	0	224	564	0	224	340	0	224	116	0	116	0
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	3.483	0	232	3.251	0	232	3.019	0	232	2.788	0	232	2.556	0	179	2.377
6 SOCIAAL DOMEIN	3.173	0	208	2.965	0	208	2.757	0	208	2.549	0	208	2.341	0	154	2.188
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8 VOLKSHUISV., RUIJT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	2.982	-2	120	2.859	270	120	3.009	630	120	3.518	99	187	3.430	0	222	3.208
1 Immateriële vaste activa	24.822	8	1.322	23.507	1.270	1.349	23.429	1.130	1.314	23.244	799	1.381	22.662	0	1.244	21.419
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	11.069	2.515	374	13.209	9.970	405	22.774	15.962	455	38.282	14.500	711	52.070	0	1.714	50.356
1 VEILIGHEID	1.286	122	65	1.343	0	199	1.144	0	199	945	0	199	746	0	162	584
2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	29.022	0	527	28.495	-94	531	27.870	0	501	27.370	0	507	26.862	0	461	26.402
3 ECONOMIE	10.251	161	317	10.095	150	299	9.946	0	311	9.636	0	311	9.325	0	310	9.015
4 ONDERWIJS	53.069	2.605	2.329	53.345	10.253	2.354	61.244	4.349	2.281	63.312	0	2.764	60.548	0	2.760	57.788
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	37.160	11.885	1.664	47.381	25.290	1.663	71.009	15.750	1.605	85.154	0	2.474	82.679	0	2.451	80.229
6 SOCIAAL DOMEIN	5.709	1.557	112	7.154	491	207	7.438	0	224	7.215	0	265	6.950	0	264	6.686
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	74	33	23	84	4.264	21	4.328	0	103	4.224	0	94	4.130	0	86	4.044
8 VOLKSHUISV., RUIJT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	3.623	4.108	183	7.547	2.208	157	9.597	0	1.377	8.220	0	1.377	6.843	0	1.377	5.466
2 Economisch nut	151.263	22.986	5.594	168.653	52.532	5.836	215.350	36.061	7.056	244.358	14.500	8.702	250.153	0	9.585	240.570
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	90.960	5.799	2.678	94.080	4.050	2.862	95.268	1.495	3.035	93.728	0	3.051	90.677	0	3.124	87.552
3 Economisch nut met bestemmingsheffing	90.960	5.799	2.678	94.080	4.050	2.862	95.268	1.495	3.035	93.728	0	3.051	90.677	0	3.124	87.552
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	107	0	7	100	0	7	92	0	7	85	0	7	78	0	7	71
1 VEILIGHEID	244	0	11	233	0	11	223	0	11	212	0	11	201	0	11	191
2 VERKEER, VERVOER EN WATERSTAAT	107.551	16.025	5.431	118.145	22.513	5.747	134.911	8.100	7.482	135.529	1.900	7.581	129.847	0	7.934	121.913
3 ECONOMIE	9.702	3.197	453	12.447	95	539	12.003	0	621	11.382	0	621	10.760	0	621	10.139
4 ONDERWIJS	42	162	0	204	1.029	0	1.233	114	0	1.347	0	54	1.293	0	54	1.239
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	13.546	2.095	1.040	14.601	455	1.101	13.955	34	1.174	12.815	0	1.083	11.732	0	948	10.783
6 SOCIAAL DOMEIN	76	0	7	69	0	7	62	0	7	55	0	7	49	0	7	42
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	246	0	20	226	0	20	206	0	20	186	0	19	167	0	19	147
8 VOLKSHUISV., RUIJT.ORDENING EN STED.VERNIEUWING	560	0	15	544	0	15	529	0	15	514	0	15	499	0	15	483
4 Maatschappelijk nut	132.074	21.479	6.984	146.569	24.092	7.447	163.214	8.248	9.337	162.125	1.900	9.398	154.626	0	9.616	145.008
0 BESTUUR EN ONDERSTEUNING	1.575	0	0	1.575	0	0	1.575	0	0	1.575	0	0	1.575	0	0	1.575
5 SPORT, CULTUUR EN RECREATIE	32	0	0	32	0	0	32	0	0	32	0	0	32	0	0	32
6 SOCIAAL DOMEIN	63	0	0	63	0	0	63	0	0	63	0	0	63	0	0	63
7 VOLKSGEZONDHEID EN MILIEU	3.437	0	0	3.437	0	0	3.437	0	0	3.437	0	0	3.437	0	0	3.437
5 Financiële vaste activa	5.107	0	0	5.107	0	0	5.107	0	0	5.107	0	0	5.107	0	0	5.107
Eindtotaal	404.226	50.272	16.578	437.916	81.944	17.494	502.368	46.934	20.742	528.562	17.199	22.532	523.225	0	23.569	499.656